MIRCEA OPRIȚĂ

nopțile memoriei

MAEȘTRII SF-ULUI ROMÂNESC

NAUTILUS

NAUTILUS

science fiction

MAEȘTRII SF-ULUI ROMÂNESC

MIRCEA OPRIȚĂ s-a născut pe 25 octombrie 1943 la Timișoara. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj. Colaborator al publicațiilor „Steaua", „Tribuna", „Vatra", „România literară", „Convorbiri literare", „Ateneu", „Secolul 20", „Colecția de povestiri științifico-fantastice", a debutat în volum cu *Întâlnire cu meduza* în anul 1966.

Au urmat, de-a lungul anilor, o mulțime de volume, a căror valoare a fost recompensată cu numeroase premii. Dintre acestea amintim: *Argonautica* (1970), *Nopțile memoriei* (1973, carte recompensată cu Premiul Uniunii Scriitorilor un an mai târziu), *Adevărul despre himere* (1976), *Pasărea de lut* (1976), *Figurine de ceară* (1978), *Semnul licornului* (1980), *Anticipația românească. Un capitol de istorie literară* (1994), *Figurine de ceară. Integrala povestirilor SF* (2004), *Istoria anticipației românești* (2007); *Cronici de familie. SF-ul românesc după anul 2000* (2008); *Povestiri de duminică* (2010); *Zodia manipulării. Călătorie în Capricia* (2010); *Așteaptă vremea ta* (2012).

Autorul a publicat, de asemenea, piese de teatru și versuri pentru copii, având și o experiență bogată de traducător.

MIRCEA OPRIȚĂ

nopțile memoriei

NEMIRA

Coperta: Alexandru CSUKOR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
OPRIŢĂ, MIRCEA
Nopţile memoriei / Mircea Opriţă. - Bucureşti:
Nemira Publishing House, 2013
ISBN 978-606-579-486-3

821.135.1-31

Mircea Opriţă
NOPŢILE MEMORIEI

© Nemira, 2013

Lector: Dana IONESCU
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tiparul executat de Gutenberg S.A.

Orice reproducere, totală sau parţială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
şi se pedepseşte conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-579-486-3

STRUCTURI CINETICE

Prin urmare, l-am modelat. Înțelesesem că nu-mi rămânea altă soluție. Aveam calculatorul, nu cel care s-a distrus din vina lui Nic Benga, ci o copie. O variantă îmbunătățită. Mi-am pus toată priceperea în joc și, cu ce știam eu despre Nic, cu ce aflasem de la alții, am reușit să-i produc modelul în calculator. Să-l „simulez", cum s-ar spune. Cam tot pe atunci încercam un nou sistem de codificare, era deci un bun prilej să verific teoria pe care o construisem vreme de câțiva ani, în paralel cu cercetările de bază ale laboratorului. Despre asta știau prea puțini însă.

Oricum, Nic mi-a fost apropiat cândva. Cred într-o prietenie care se afirmă singură; în cazul nostru, n-aș putea spune cum a luat naștere, nici când pur și simplu ne-am descoperit prieteni. Cert este că ne știam unul pe celălalt cu mult înainte de a se materializa structurile aeriene peste care îmi alunecă privirea ori de

câte ori ies pe terasă. Pe vremea aceea orașul nu exista. Scurta lui istorie se leagă de numele lui Nic Benga, chiar dacă unii, acum, se arată dispuși să treacă asta sub tăcere. Eu însă nu uit și am avut grijă să comunic calculatorului toate informațiile de care dispun. L-am acceptat pe Nic cu toate luminile și umbrele lui; cred că așa e bine.

Comparându-ne, lumea ne găsea destul de diferiți. Poate că ne-am împrietenit și pentru că ne completam reciproc. În adolescență am urmat programe de studiu separate. De altfel era și o diferență de vârstă între noi, în sensul că adolescența mea s-a consumat cu vreo două decenii mai înainte de nașterea lui și abia maturitatea, cu priceperea ei de a uniformiza vârstele, ne-a adus unul lângă celălalt. Deosebirile plecau încă de la aptitudini. Eu tehnician, el artist – un talent care te speria! –, iar ca prezență umplea pur și simplu spațiul, acolo unde își făcea apariția. Nici eu nu sunt ursuz, dar Nic avea în conversație o vervă care producea uimire, era sclipitor și concentra imediat spre sine atenția grupului. La un moment dat, constatai că luase pe cont propriu discuția și dădea adevărate recitaluri. Uneori era plictisitor, cu toate că nu-i lipseau nici informația exactă, nici speculația subtilă, nici fantezia. Avea o continuă bună-dispoziție și cred că se obișnuise să dea asemenea recitaluri pentru propria lui plăcere. Și mai cred că tot din cauza asta nu-și putea păstra prietenii. Îi obosea.

Așa i-a îndepărtat pe unii, iar pe alții nu și i-a știut apropia. Exista în el ceva care, în ciuda aparențelor,

ridica un obstacol greu penetrabil între el și ceilalți. Și tocmai aici făptura aceea de Apolo zâmbitor, înălțat printr-o detașată nepăsare deasupra clipei, era vulnerabilă. Iar acel *ceva*, dacă ar fi ieșit la vedere, trebuia să aibă sclipirea metalului prețios, iar la atingere să scoată țepi sârmoși și să zgârie. Asperitățile le simțisem și eu, în repetate rânduri; însă mie nu mi-a fost chiar atât de greu să-l suport, după ce începuserăm să ne cunoaștem mai bine. Și, în plus, reacțiile mai lente, caracteristice temperamentului meu, au determinat, în ce mă privește, un alt stil de viață. Trecusem de primele confruntări, renunțasem la ambițiile care, exagerate fiind, mă depășeau și mă obișnuisem, parcă dintotdeauna, să fiu vioara a doua, să acompaniez solistul fără nicio umbră de invidie, cred. Să mă bucur de reușitele și de însăși bucuria lui. Iar când solistul se numea Nic Benga, având talentul și îndrăzneala lui, cu totul excepționale, orgoliile și vanitățile altora nu-și mai aveau rostul.

Eu acceptasem. Se spune că unele plante mici nu pot trăi decât în umbra celor mari. Odinioară, obsedându-mă gândul că aș putea fi eu însumi o asemenea „plantă mică", am trăit clipe de adâncă deznădejde. Și nu se poate spune că mă chinuiam fără motiv, pentru că aproape, lângă mine chiar, Nic era într-adevăr *mare*, avea o gândire mare, vreau să spun, atâta timp cât umbla printre ideile și materializările artei sale. Dincolo de ele, Nic rămânea, mai mult chiar decât alții, purtătorul unor slăbiciuni omenești – și abia când am înțeles m-am reechilibrat și mi-am văzut în liniște de

munca mea, fără să mă mai obsedeze, fără să mă mai copleșească personalitatea lui Nic Benga. Era un om care, dacă alții aveau un rol de catalizator în mediile unde intrau, el, dimpotrivă, provoca reacții de respingere. Își câștigase cu timpul faima unui ins nesuferit, și asta – cum spuneam – în ciuda înfățișării de erou legendar, în ciuda trăsăturilor lui de o perfecțiune invidiabilă.

– Nu înțeleg cum de-l poți suporta! îmi spusese cândva, nedumerită, una dintre femeile care se lăsaseră seduse de înfățișarea lui, pentru a-l abandona, după o experiență de conviețuire pasageră.

Mi-a vorbit în termenii cei mai urâți despre Nic, de parcă nu ea însăși fusese aceea care, cu puțină vreme în urmă, se pierdea, înecată de emoție la apariția lui, parcă nu ea umblase cu expresia disperării întipărită pe chip, tremurând de teamă că Nic Benga n-avea s-o bage în seamă sau avea s-o refuze. N-o învinuiam. Poate că, în relațiile lui cu femeile, țepii aceia pe care-i bănuiam ascunși sub epiderma fină a lui Nic se făceau simțiți în mod dezastruos, tocmai pentru că le fusese ignorată, și nici admisă măcar, existența. Sau, cine știe, poate că el nu întâlnise femeia care să-l înrobească ființei ei și nici n-avea s-o întâlnească vreodată. De la un timp știam că nicio iubire izbucnită în jurul lui Nic nu avea șanse să se împlinească, să se permanentizeze. Îl compătimeam și, pe de altă parte, în mintea mea el reprezenta de-acum imaginea unei capcane, gata oricând să facă victime printre femeile orbite de frumusețea lui, printre bărbații pe care, în cele din urmă,

geniul său îi punea în inferioritate. Eu l-am suportat, totuşi, eu l-am acceptat, şi asta numai pentru că făcusem efortul de a-i înţelege singurătatea iremediabilă.

Nu ştiu dacă l-a ajutat, cât de cât, calmul meu; îi plăcea însă că eram oricând dispus să-l ascult descriindu-şi proiectele. Asta, şi altele, bănuite întâi, le-am aflat cu certitudine abia mai târziu, pe când consultam modelul. Calculatorul devenise *el,* îl conţinea pe Nic Benga sintetizat în memoria compartimentelor sale şi, aşa, am reuşit să înţeleg lucruri pe care omul nu mi le-ar fi destăinuit niciodată. Cu o singură deducţie nu pot şi *nu vreau* să fiu de acord, prefer să accept că modelul, acest Nic simulat după dispariţia lui în neant, din când în când o ia razna. Nu accept că Nic, cel adevărat, n-ar fi crezut în arta sa, în construcţiile enorme, ambiţioase, cu care a umplut oraşul. Că l-ar fi interesat numai ca o formă oarecare de amuzament, iar de la o vreme, furat de joc, se ocupa de ele dintr-o curiozitate de cabotin care persevereză până la ultima limită. Aici modelul mă mintea. De fapt, nu mintea, ci greşea, ceea ce nu m-ar fi surprins, la urma urmei, din moment ce introdusesem în calculator, pe lângă informaţiile mele, şi părerile despre Nic ale multor altora din cercurile pe care le frecventase. Cred că maşina prelucrase o informaţie minoră şi-i acorda, din cine ştie ce cauză, o importanţă mult exagerată.

E adevărat că Nic Benga era un ins incomod, mai ales pentru confraţi. Asistasem eu însumi la neînţelegeri care treceau dincolo de disputa strict intelectuală. Uneori, cearta pornea de la o idee oarecare, de la o

curbă pe care canoanele arhitecturii o cereau făcută într-un fel, iar Nic se încăpățâna să sfideze canoanele și propunea cu totul altceva. Au ajuns, nu de puține ori, la jigniri; știam cât de violent putea fi dacă se considera provocat și, presimțind furtuna, încercam s-o abat în altă direcție, când eram de față. Dar nu puteam fi de față întotdeauna și asemenea scandaluri avuseseră loc. M-am temut la un moment dat că, din cauza lor, Nic nu-și va mai vedea proiectul aprobat. Asta însemna că acest oraș-satelit, rodul minții lui, ar fi fost încredințat altui arhitect. Probabil unuia dintre meseriașii înnămoliți în canoanele clasice, care l-ar fi construit după tipare ferme și solide, ceea ce n-ar fi fost rău, dar l-ar fi lipsit de spectaculoasele soluții, de îndrăznelile aproape incredibile ce caracterizează personalitatea artistică a lui Nic Benga. Nu ascund că și pe mine m-au pus pe gânduri, cel puțin la început, structurile acelea complicate, ancorate de stâlpi imenși sau suspendate pe cabluri. Era acolo expresia unei fantezii debordante, care multora le părea scăpată de sub control.

Știu ce fusese înainte aici: una dintre ultimele localități vechi din ținut, nu îndeajuns de veche și nici cu destulă personalitate pentru a fi declarată muzeu; pe de altă parte, cu neputință de sistematizat, pornindu-se de la ideea menținerii acelei așezări tradiționale. N-aveau să sufere nimeni și nimic prin dispariția sa, fapt necontestat nici măcar de adversarii lui Nic. Așa că Nic a demolat-o. A împânzit spațiul cu arborii aceștia colosali, pe ale căror ramuri atârnă, în grupuri, locuințele lui suspendate. De câte ori privesc în jos,

de pe terasă, încerc un sentiment deosebit, *ca și cum aș aluneca* pe cocoașele multicolore ale apartamentelor de la alte nivele. Sunt victima propriei mele idei, pentru că eu i-am oferit lui Nic soluția tehnică a acestui efect optic, iar el a aplicat-o, realizând efectul în întregul oraș. Alte nuclee, colonii de apartamente, plutesc deasupra, acolo unde încă n-am avut curiozitatea să-mi deplasez locuința, deoarece spectacolul mi se pare mai interesant de aici, din interiorul structurii, decât văzut de deasupra ei. Constat cu o reală mulțumire că există în repartizarea spațială a acestor volume un echilibru pe care numai marea artă l-ar putea da. Și intuiția lui Nic, desigur.

Se spune despre el că s-ar fi sinucis. Existau probe în sprijinul acestei versiuni și, astfel, ea a fost admisă oficial. Nic apucase să construiască orașul, se apropia momentul festiv al inaugurării și cred că succesul îl amețise de-a binelea. Nu văd o altă explicație pentru faptul că s-a ambiționat atunci să aplice o soluție căreia toți specialiștii îi preziseseră eșecul. Sau poate că tocmai de aceea s-a ambiționat, dar de data asta Nic Benga a sfidat însăși natura, îndrăznind mult dincolo de firescul lucrurilor. Și-a asumat riscuri neacoperite de posibilitățile tehnologice ale momentului. S-a zis că orgoliul l-a pierdut, l-a distrus pe când voia să demonstreze că lui îi va reuși ceea ce nimeni nu îndrăznea să creadă că ar fi posibil. Pe scurt, era vorba de un arc uriaș, montat într-un mecanism pe potriva lui, în vârful unuia dintre stâlpii centrali. Mecanismul era astfel conceput, încât imprima arcului o mișcare

de rotație într-un plan oblic (un „plan galactic", spunea Nic), iar colonia agățată de el se muta, într-un ciclu variabil, din centrul structurii până în exteriorul ei, în partea superioară a orașului. Pentru cei care urmau să-și fixeze locuințele pe marele arc, monotonia spațiului avea să dispară fără clasica deplasare a apartamentului într-un alt punct al structurii, la un alt nivel. Nic urmărea să excludă complet nemișcarea din acest complex urbanistic.

Ideea era nebunească, dar nu lipsită de frumusețe. Eu cred că Nic trebuia totuși să renunțe la ea, să se declare mulțumit cu ce izbutise până atunci. În bună parte, orașul era deja populat. Se apropia inaugurarea oficială, anunțând festivități și serbări de proporții ieșite din comun. Dar Nic Benga a instalat arcul și, în semn de mare prețuire pentru prietenia noastră, mi-a oferit un loc pe acest enorm braț al orașului. Atunci n-am întrevăzut primejdia, îmi făcea chiar plăcere să-mi știu laboratorul angajat pe o traiectorie atât de ingenios concepută. Când s-a produs accidentul, eram departe, la periferia sistemului arhitectonic; avusesem inspirația să mă odihnesc câteva zile în grădinile amenajate la sol. Vedeam și parcă nu înțelegeam ce se întâmplă, într-atât era de neverosimil cum arcul metalic, care fusese ridicat la peste o mie de metri înălțime, se înclina fără zgomot, din ce în ce mai repede, târând după el apartamentele abia instalate. Apoi arcul acela s-a desprins din stâlpul susținător și s-a prăbușit peste colonia de la nivelul cinci sute. A lovit-o în plin, strivind-o, rupând cablurile, smulgând locuințele și

antrenându-le în cădere. Abia atunci a izbucnit un trosnet înfiorător! Întreg fagurele de la nivelul cinci sute s-a împrăştiat, locuinţele se sfărâmau, explodând, proiectate în coloniile vecine, unde avariile păreau mai puţin grave în raport cu prăpădul din zona centrală. Nu toate apartamentele acelea erau locuite, ceea ce explică de ce, într-un accident de asemenea proporţii, şi-au pierdut viaţa abia cu puţin peste o sută de persoane. Laboratorul meu făcuse saltul de o mie de metri, cu toată aparatura de care mă serveam, adăugându-se astfel unor pierderi materiale incalculabile.

Nu l-am mai văzut pe Nic, dar mi s-a spus că în momentul acela era ca nebun: nu recunoştea pe nimeni. A alergat la locul accidentului, a alergat acolo să vadă el însuşi scena dezastrului, să se convingă. A urcat în turn cu ascensorul care încă funcţiona. Mi-l închipui ajuns sus, pe platforma de sub imensul mecanism avariat, rupt din cauza presiunii exercitate asupra lui de greutatea arcului metalic. Dintre monstruoasele maxilare strâmbe va fi privit, jos, locuinţele împrăştiate, strivite, fumegând în mijlocul unei mulţimi cuprinse de panică. Mi-l imaginez pe Nic Benga, ochii lui dilataţi, ficşi, refuzând realitatea, respingând-o ca pe un coşmar ce nu avea de gând să se destrame. Apoi căderea. Prăbuşirea în gol, în spaţiul acela vidat de apartamente, unde numai cu câteva minute în urmă se desfăşura panorama dinamică a coloniei centrale, pe drept cuvânt cea mai spectaculoasă din întreaga structură.

Oraşul a rămas, totuşi; colonia centrală s-a refăcut ceva mai târziu, dar umbra catastrofei l-a înfăşurat

într-o dușmănoasă amintire pe Nic, pentru vina de a fi refuzat să admită, de la nivelul acelor ani, o delimitare între posibil și imposibil. L-au învinuit de lașitate – altfel, de ce s-ar fi sinucis? întrebau unii. Eu însă știu că *nu fusese o sinucidere*. La întrebările mele repetate, modelul răspundea întotdeauna printr-o negație, iar asta nu face decât să-l confirme pe Nic, cel cunoscut de mine. Mi-l apropie neschimbat, de dincolo de moartea căreia i se dăruise prin imprudență, în starea de șoc produsă de imaginea muncii sale năruite. Dacă n-ar fi alunecat de pe platformă, dacă ar fi trăit (cu alte cuvinte), Nic Benga și-ar fi suportat drama până la capăt. S-ar fi zbătut, desigur, s-ar fi chinuit, pentru că nu era omul care să accepte cu lașitate înfrângerea. Eu știu, îl înțeleg prea bine acum ca să nu-mi dau seama că, apăsat chiar de povara celor o sută de morți, primii în istoria orașului, Nic și-ar fi înfruntat destinul până la capăt.

STEAUA CRONICARULUI

Uneori era sinceră, alteori mai puțin, când, întâmpinându-mă în prag, exclama „O, ce bine c-ai venit, tocmai ne întrebam de ce n-ai mai dat pe la noi" sau altceva în sensul ăsta, fraze convenționale. Plutea într-un zâmbet frumos, trebuia s-o cunoști foarte bine ca să pătrunzi dincolo de zâmbetul ei, iar eu o cunoșteam atât de bine, încât, de obicei, găseam la timp gluma ușor ironică prin care s-o determin să renunțe la *texte* și să-și amintească de firescul relațiilor dintre mine și familia lor. Apoi se întorcea spre interiorul apartamentului și striga:

– Marian! Marian, avem oaspeți!

Iar Marian Nane, din cabinetul său de lucru, care era și atelier câteodată, venea spre mine sobru, cu expresia lui întotdeauna excesiv de politicoasă, așa cum îl știam din vremea când, în fiecare zi liberă, ne întâlneam pe un teren retras, închis parcă între valurile

de verdeață din marginea orașului. Jucam tenis, o oră, două, pentru destindere doar. El, serios, concentrat, deși nu prea îndemânatic, niciodată ambiționat pe victorie; de altfel câștiga rar, de regulă atunci când nu eram în formă. Nu-mi amintesc să-și fi exprimat prin ceva nemulțumirea. Avea o mândrie pe care i-o menajam, cedând uneori partida, fără să simtă trucul, greșind intenționat, marcat de o oboseală simulată, pentru ca jocul să nu aibă mereu același aspect generator de monotonie.

Daria era altfel, mai mobilă, mai inventivă în micile ei cochetării, dornică să-i remarci atențiile. Făcea risipă de gesturi, de cuvinte, încât simțeai adesea efortul în această ambiție a ei de a produce o cât mai bună impresie celor din jur. Un exces de zel care o trădează pe femeia de dincolo de mască. Mai bine zis trădează o greșeală de educație adânc înrădăcinată în ființa ei, încă din prima tinerețe, când, supusă tuturor influențelor, optase pentru acest stil, ca fiind cel mai avantajos, potrivit adolescentei de atunci. Poate că va fi existat în viața ei și un model pe care să dorească să-l copieze. În orice caz, tiparele erau de multă vreme stabilite; ar fi fost necesară o intervenție din afară pentru distrugerea și refacerea lor după un model ideal. Însă Daria părea că-și ignoră defectele, cred că era mulțumită așa, iar Marian Nane s-a obișnuit cu ele în cei câțiva ani de căsnicie, dacă nu perfectă, în mod precis comodă și liniștită.

În ziua aceea venisem chemat.

– Intră, eşti aşteptat, îmi vorbi Daria pe un ton care exprima o oarecare emoţie.

Şi, într-adevăr, l-am găsit şi pe Marian mai agitat ca de obicei. Avea întipărite pe faţă semnele unei bucurii reţinute, ceea ce spunea foarte multe la unul cu temperamentul său. Începusem să cred că m-au invitat la o aniversare, fără să mă anunţe din timp, pentru ca surpriza să fie totală. Înainte de a-mi da lămuriri, Marian n-a uitat să facă oficii de gazdă, între altele rugând-o pe Daria să se ocupe de cafea. Era obiceiul casei. Daria se specializase într-atâta, încât pregătirea băuturii negre devenise la ea un adevărat ritual. Nu se folosea de robot, cred că era singura ocazie când renunţa la serviciile bucătăriei mecanice, dar îi plăcea să amestece îndelung praful proaspăt şi mirositor cu zahărul bine mărunţit, până când culorile se uniformizau, apoi făcea restul. Despre momentul acesta al amestecării prafurilor, prelungit excesiv chiar, mi s-a vorbit cu entuziasm. Daria susţine că în el stă tot secretul cafelei sale, ce-i drept, excepţională. Ne-a servit-o în cabinetul lui Marian, care arăta din nou ca un atelier plin de schiţe şi instrumente complicate. Daria se plângea mereu că nu putea ţine camera aceea curată, erau reproşuri la adresa soţului, vinovat de continua dezordine din încăpere. După ton nu părea, totuşi, grozav de supărată. De altfel, scuza era inutilă, nu-şi avea rostul între prieteni, iar Marian meşterea acolo mereu; prin urmare, era firesc ca biroul lui să arate aşa cum arăta. Ştiam că lucrează mult, nu numai

la institut, ci și acasă. Avea un regim de muncă special, i se asigurase o relativă independență.

– Știi, mi-a zis atunci, am pus la punct stimulatorul ăla!

Am întrebat care stimulator.

– Ți-am mai spus, nu se poate să fi uitat! mi-a reproșat Marian, reluând o poveste mai veche, pe care eu o uitasem totuși.

Dar mi-am reamintit-o. Un aparat, un generator complicat de energie, legat la o cască, receptor și instrument de influențare totodată. Instalația avea forma unei mici combine medicale, nu-i lipsea nici măcar tabloul de control, cu ecranele lui minuscule, luminate, dovadă că întregul ansamblu fusese racordat la circuitul calculatorului central.

– Am vrut să-ți facem o surpriză, mi-a explicat Marian.

Apoi mi-a propus să-i încerc aparatul, așa zicea: dacă nu vreau să-i încerc eu invenția, când de fapt *el era cel care voia s-o încerce pe mine!* Mă făcuse curios. Nu pot afirma că mi-ar fi lipsit ezitările, pentru că nu obișnuiesc să mă arunc orbește într-o aventură. Dar Marian m-a asigurat că nu eram primul, testase efectul întâi pe el, apoi pe Daria. M-a convins că stimulatorul funcționa între limite de siguranță controlate de calculator și că, indiferent de rezultatul experienței, organismul îmi era în afara oricărui pericol. La primul semn de dezechilibru psihic, stimulatorul ar fi ieșit automat din funcțiune.

– Nu prea înțeleg unde vrei să ajungi, i-am spus, iar el a luat asta drept o acceptare și mi-a zâmbit:

– O să vezi!

Cred că abia atunci m-am hotărât. În definitiv, ceea ce spusese el despre limitele de securitate era un adevăr, cât timp combina funcționa racordată la sistemul calculatorului central. Daria a confirmat că invenția reușise. Știa asta din încercarea făcută asupra ei și, dacă ea, care e destul de fricoasă, trecuse examenul, am acceptat să iau și eu casca aceea pe cap. Nu înainte de a-mi bea cafeaua, le-am spus în glumă; era modesta mea pretenție de cobai. Au râs, am râs toți trei, apoi mi-am pus casca, ajutat de Daria, iar Marian s-a așezat în fața tabloului de control.

Un timp n-am simțit nicio schimbare. Încă mai făceam, haz, l-am întrebat ce vedea pe ecran; dacă dorea să știe ce mâncasem în urmă cu exact un an, sau dacă nu cumva îmi căuta în creier ecourile iubirilor defuncte.

– Aș putea și asta, a zis Marian. Dar nu mă interesează.

– Pe mine mă interesează, am auzit glasul înveselit al Dariei. Aranjează în așa fel încât să văd câte femei și-au pierdut capul din cauza acestui burlac nesuferit...

– Ia ceva și notează, i-am sugerat, o să cam ai de lucru!

Apoi nu-mi amintesc prea bine ce a urmat, probabil jocurile acelea de lumină, ca niște explozii pe care le simțeam direct în creier. Poate că pentru câteva clipe mi-am pierdut cunoștința. Instalația lui Marian îmi chinuia creierul, în timp ce creatorul ei

încerca senzații de veritabil explorator, cotrobăind prin rezervoarele de memorie ale neuronilor mei. Mi-a explicat mai târziu că pierderea lucidității este inevitabilă în anumite momente: atunci când stimulatorul provoacă *salturile*, când obligă celula nervoasă să se forțeze, să arunce în exterior înregistrări din ce în ce mai vechi, suportul unor amintiri care îți aparțin și al altora care nu-ți aparțin, decât în măsura în care ți-au fost transmise ereditar, codificate subtil, încât organismul, deși le conține și le trece mai departe, n-are acces la ele în mod conștient, prin mijloace proprii.

Nu mai știu precis cum s-au petrecut lucrurile, însă bănuiesc că în timpul experienței conștiința mea a încercat de mai multe ori să se limpezească – dovadă amintirea vagă a unor succesive creșteri de lumină. În spațiile acelea tulburi, populate de imagini mișcate, de forme indecise, făceam eforturi ca să rețin ceva inteligibil, să opresc derularea fantastică a umbrelor, coșmarul pe care-l traversam. O singură dată mintea păru că mi se „luminează" de-a binelea, dar coșmarul continua, proiectat acum într-o realitate străină ființei mele și, totuși, nespus de apropiată. Mă visam pe un câmp îngust, bătut de ploaia toamnei, eram ud și rebegit de frig, sub un cer de fum, zguduit mereu de explozii. În stânga răpăiau armele de care îmi era frică, atât de frică, încât gândul meu înnebunit refuza să părăsească direcția aceea și pocniturile îmi vuiau în timpane amplificat. Ori poate că nu visam, *eram* pur și simplu în infernul acela indescriptibil și de neînțeles. Cred că iarăși am leșinat.

Apoi, în sfârșit, a fost liniște. Eram obosit, ca după o lungă călătorie, poate că făcusem într-adevăr călătoria, îmi amintesc vag de un peisaj împădurit, de o legănare continuă, cum eram cotropit de oboseală și somn. Orașul cu turle gotice, subțiri. Străzi strâmte, case care mă uimesc, porți mari, metalice, cu însemne strălucitoare. Apoi alt oraș, acesta în care venisem pentru o treabă foarte importantă, ca să împlinesc printre străini ceea ce lipsea alor mei. Parfum de flori sudice. Îmi amintesc că acasă (unde acasă?) e vremea strugurilor, femeile urcă dealul purtând coșuri mari, bărbații repară teascurile, iar în saloanele nobilului se pregătește, cu multă larmă, banchetul. Eu stau aici, departe de ai mei, cu inima ruptă de dorul lor, de suferința lăsată în urmă – singur cu amintirea fețelor lor de oameni săraci, urgisiți, înrobiți altora, jigniți cu cele mai înjositoare ocări. Pentru jignirile acelea sunt eu aici, în orașul din sud, în orașul prea zgomotos pentru urechile mele, încât îl iubesc numai pentru școlile, pentru învățătura lui. Cărțile miros a praf, a lucru vechi, la fel și manuscrisele pe care le-am râvnit atâta până când să le pot întreba cu degetele, aplecat peste prețioasa lor înțelepciune. Să nu mă mai disprețuiască nimeni, să nu-mi hulească neamul. Să se afle pretutindeni cine suntem, asta am dorit întotdeauna și asta doresc. Să se știe adevărul, că am fost cei dintâi, cei mai vechi acolo, după cum și la număr suntem cei mai mulți. Nu cum spun istoricii aceia plătiți. Nu cum crede Bonfinie sau Johann Engel prea vestitul. Văzând hârțoagele îngălbenite, ochiul mi se bucură de adevărul

lor, scris în limbă veche și străină. În limba mlădiată și grea de pilde a strămoșilor. Prin mine, trebuie să cuvânteze iarăși ei, din aceste izvoare fără preț, pe care le scot la lumină ca să se împrăștie neștiința și minciuna. Și iar mă gândesc la ai mei, care așteaptă acolo, departe, să le duc gând luminat și speranță. Pentru ei uit de oboseală și scriu, pentru ei toată truda mea, neostenită, și sudoarea frunții, și nopțile de veghe între gânduri, aplecat peste filele cronicii. Pentru bătrânii și urmașii mei, să se afle acestea, să se știe. Scriu...

Căci neamul nostru cel românesc întreg, adecă nu numai proștii din Ardeal și părțile țerei ungurești, pentru că n-am primit rătăcirile protestanților, precum nu primisem și obiceiurile bisericii Romei mai înainte, la atâta au ajuns, cât numai suferinți s-au ținut, precum arată aprobatele Ardealului, ba proștii la atâta ajunsese pe vremea mea, de să vindea ca dobitoacele fără de loc, nu cu locul pe carele lăcuia împreună; afară de slujbele ce le făcea domnilor pământești, începând de luni până sâmbătă sara, în toată săptămâna preste tot anul, duminica, fiindcă alte nu se putea lucra, domnii cei pământești pre iobagii săi îi trimetea cu cărți pe la alți domni. Preoții românești trebuia să dea dăjdii domnilor pe an și să le crească și hrănească câni; pre feciorii lor îi răpea de la învățături și făcându-i curteni îi silea să-și mute legea și credința și altele mai multe făcea domnii cei pământești cu bieții români...

PUNTEA

În nopțile pământene, Sirius, iarna mai ales, când aruncă sclipiri înghețate dintr-un cer sticlos, aburit parcă de răsuflări... Sau vara, mai spre orizont, îndată după lăsarea serii, arătând sudul în silueta fantomatică a Câinelui Mare, peste puzderia de stele a Galaxiei. „Tu mai ții minte, Leonida?" îl întrebam, uneori, când singurătatea devenea nu numai apăsătoare, ci se însoțea de acea senzație chinuitoare, specifică profesiunii noastre și prezentă mai ales în zborurile lungi. El zicea că-și amintește și, atunci, sub calota transparentă a navei, încercam să reînviem o scenă, două de demult. Lui îi plăcea să-și amintească marea, așa cum o cunoscuse: cu nisipurile ondulate de pe fund, în vecinătatea culturilor de alge, cu valuri plumburii deasupra, cu fetele ei bronzate și toate celelalte minuni care, fiind rămase mult în urmă, amenințau să se destrame, se subțiau treptat și aproape că încetau să mai

existe. Le simțeam tot mai vagi, încât uneori trebuia să facem eforturi disperate pentru a le readuce în memoria activă. Aici, *în asta* presimțeam primejdia. Alteori, pe neașteptate, imaginile se proiectau pur și simplu afară din uitarea noastră, țâșneau nechemate, în mod surprinzător; umpleau conștiința cu contururi de o claritate pe care o crezusem definitiv pierdută. Ele se cereau transmise, comunicate celuilalt neîntârziat, și aceste momente fuseseră cândva cele mai animate din timpul petrecut pe navă.

Amândoi căutam să menținem puntea, cu alte cuvinte. Tot ce adunaserăm în noi, tot ce ne dădea impresia bogăției noastre interioare și atenua oarecum formele de incredibilă violență sub care se manifesta câteodată marele Regret. Acesta își avea rădăcinile acolo, în urmă, la aproape zece ani-lumină depărtare. „Îți amintești, Leonida?" Își amintea, îmi povestea despre orașul subacvatic în care își trăise adolescența și primii ani ai tinereții, în condiții aproape ideale pentru libertatea de acțiune a unui ins aflat în plin proces de formare a propriei sale personalități. „Îți amintești, Leonida?" Revedea orașul de sticlă, scufundat parcă într-un imens acvariu, și plaja cu nisip spulberat de vânt, sau invadată de scoici și alge, dimineața. Adică nu, plaja cu scoici și alge mi-o aminteam cu mai multă exactitate eu, deși nu crescusem aproape de mare și tocmai de aceea. Așa am cunoscut eu marea, într-o dimineață umedă, răcoroasă, cu soare șters și spume în creștetul valurilor, agitate încă după furtună. În mod obișnuit îmi aminteam grădina cu trandafiri

a coloniei şi scene din care imaginile tot mai îndepărtate ale câtorva prieteni mă obligau să le reconsider continuu poziţia într-o scară de valori personală, eminamente subiectivă. Aveam impresia că-i redescopăr, eram dispus să acord cu uşurinţă, fiecăruia, o calitate în plus şi făceam asta aproape inconştient. Era, mi se pare, o reacţie disperată a eului meu, angajat în salvarea oricărei înregistrări păstrate încă în memorie.

Lui îi rămâneau însă fetele. Irene, bruneta nervoasă, cu temperament mediteranean, apoi negresa cu care spunea că făcuse dragoste pe o mică insulă artificială, şi colega noastră de mai târziu, Diana, şi altele, dintre care mai multă admiraţie avea pentru Ingrid: o numise cândva „regina vikingilor" şi limba nu i se poticnea articulând aceste cuvinte vechi, iar ochii îi luceau de parcă exact atunci s-ar fi răsfăţat pe retina lor regina, goală. Fetele pe care Leonida se încăpăţâna să nu le uite, deşi ar fi fost mai bine să nu le fi întâlnit. Sau, întâlnindu-le, să le fi şters din memorie imediat după decolare, când totul era proaspăt şi nu dăduse încă naştere regretelor. Eu aşa am făcut, după cum cereau şi instrucţiunile. Trebuia să-mi fie mai uşor, să suport mai bine zborul fără povara unor amintiri în care îşi făcuseră loc femeile, căci nu mă îndoiesc că şi în tinereţea mea vor fi existat iubiri, chiar dacă acum mi-e imposibil să-mi amintesc de ele şi ştiu că le-am pierdut din minte pentru totdeauna. Au rămas *dincolo,* sacrificate, încât transportam spre Sirius nişte splendide goluri în memorie, acele „pete albe" rămase

după ștergerea, cu un duș selector, a experiențelor mele erotice anterioare lansării în spațiu.

A fost un drum nu atât greu, cât plictisitor. Misiunea ce ni se încredințase nu justifica trimiterea unei astronave de dimensiuni mari, cu mult personal la bord și, prin urmare, cu un alt grad de confort. Eram pe o simplă navă de patrulare, din lotul vechi, atunci modernizat, în sensul că motoarele puteau atinge viteze spectaculoase într-un timp relativ redus. Dar echipajul trăia tot atât de înghesuit ca înainte de modernizarea flotilei. Petreceam destul de multă vreme în sălița circulară, cu tavan transparent, nu însă pentru panorama stelară, care era destul de comună și absolut neinteresantă după ce-o privisem de atâtea ori. Era mai mult loc acolo, era mai larg și, dacă reușeam să ne convingem de necesitatea unor treburi, uneori puteam chiar să și lucrăm. Așa s-a întâmplat la început, când doream activitatea și am izbutit să controlăm cu destulă precizie ieșirea din sistemul solar. Ce-i drept, ce făceam noi era un supracontrol, ne puteam lipsi de el, fiindcă fuseserăm de la bun început încredințați aparatelor. Apoi Leonida a cartografiat pentru propria lui plăcere o zonă exterioară, sperând să găsească elemente noi, o cometă, un planetoid oarecare. Speranță zadarnică. Ambiția lui s-a dovedit inutilă atunci când și-a comparat harta cu cele vechi, față de care nu avea nimic, dar absolut nimic în plus. Eu am fost ceva mai inspirat, dacă mă gândesc că în tot acest timp am parcurs din nou documentația despre Sirius și informațiile privitoare la expedițiile care

ne-au precedat. Dar asta n-a putut să dureze o veşnicie, aşa că, de la un timp, plictiseala (oare numai ea?) ne-a luat pe nesimţite în braţele ei diafane şi a început să ne legene.

Da, Leonida îşi amintea totul despre femei, se lăsa chinuit de imaginile lor, ceea ce eu nu puteam face, deşi simţeam că aş fi dorit uneori. Întâi mi-a fost milă de el, dar la un moment dat am înţeles, cu uimire, că începusem să-l invidiez şi mi-a fost ciudă pe mine însumi. Îl invidiam pe Leonida pentru iubirile la care el nu renunţase. Dar oare erau ele într-adevăr iubiri? „De ce tot scormoneşti în cenuşă?" l-am întrebat înciudat, când n-am mai putut suporta să aud, pentru a nu ştiu câta oară, relatarea unui incident banal, în urma căruia se despărţise de Irene, fără să ştie dacă ea fusese într-adevăr de vină, sau dacă nu cumva fusese un complex de împrejurări căruia el îi căzuse victimă. Au izbucnit între noi nişte certuri, pentru că nu avea tact şi nu înţelegea (sau nu putea?) să mă menajeze, pomenindu-mi mereu de ceea ce eu amputasem, scosesem din mine pentru totdeauna, conform instrucţiunilor, iar el nu. Mă durea nu atât faptul că el rămăsese cu o experienţă în plus, deşi nu era vorba de o experienţă oarecare. Însă discuţiile cu el stârneau în mine ceva nedefinit, un ecou, poate un ecou al ecoului, ceva vag şi aproape imperceptibil, neliniştitor, chinuindu-mă. Eram conştient de faptul că avusesem eu însumi această experienţă extraordinară şi renunţasem la ea. Mai exact, simţeam că renunţasem la ceva extrem de important şi – asta sună ca un paradox – *nu ştiam precis la ce!*

Pentru că una e să înțelegi ce s-a putut întâmpla cu tine cândva, înainte de o amnezie să zicem; să înțelegi, pipăindu-te cu mintea, cum ai pătrunde într-un sistem de forme străine, sau într-un sistem de ecuații, reconstituindu-te din noțiuni abstracte, din fragmente ipotetice chiar, după principiile riguroase ale logicii. Și cu totul altceva e să te simți întreg și fără enigme, nici discontinuu, nici mutilat, cum mă vedeam eu de la o vreme, alături de Leonida, care încălcase instrucțiunile și își îmbarcase pe navă toate amintirile cu chip și trup de femeie, pe motiv că la acelea nu putea renunța.

Când refuzam să-l mai ascult, când refuzam să-l mai văd, mă închideam în nișa ce trebuia să-mi folosească drept cameră de protecție în timpul somnului prelungit și zăceam acolo, cu gândul la Sirius, perla dimineților de iarnă pe Pământ. Puneam muzică, nu prea tare, îmi trebuia doar un fundal sonor pe care să-mi ordonez gândurile, ieșind astfel din starea de continuă tensiune. De-aș ajunge mai curând! îmi ziceam, nemaiavând răbdare. Plictiseală și nervi, nervi și plictiseală, așa se chema boala de care se părea că începusem să sufăr. Leonida rămânea în „salon" sau poate că intra în nișa lui; însă el intra acolo, întotdeauna, cu afurisitele de amante care îl urmau pretutindeni, supuse doar în aparență și, de fapt, chinuindu-l destul. Dar atunci mă gândeam mai puțin la asta, fiindcă îmi concentram atenția spre lumea stelei Sirius și mă preocupau navele pe care Pământul le pierduse în două rânduri acolo. Și, tocmai când mă credeam

mai absorbit de aceste probleme, mă trezeam deodată gândindu-mă la negresa cu care Leonida se iubise pe o mică insulă artificială. Parcă vedeam insula, bătută de valurile cu creste înspumate, auzeam vuietul mării și simțeam în piele căldura soarelui de vară, numai negresa rămânea un contur neclar, cu consistența pufoasă a aburului, încât aș fi încercat degeaba s-o cuprind, chiar și în imaginația mea îmbolnăvită. Desigur, Leonida o rememora cu totul altfel, stând întins în nișa de alături. Ce-i păsa lui de Sirius (mă descopeream judecându-l) și de astronavele pierdute acolo și de planeta Pământ și de orice altceva, când femeile acelea cu care s-a iubit îi populau visele și gândurile, poate chiar atunci îl atingeau tandru, îl mângâiau, îl sărutau. Chiar dacă toate astea se petreceau doar în amintirile lui. Esențial era faptul că el avea asemenea amintiri, iar eu nu, și ce n-aș fi dat atunci să mă chinuiască și pe mine unele la fel, nu lipsa lor, nu lipsa lor...

Da, era o nebunie curată ce se întâmpla cu noi amândoi. Cred că eu o pățisem numai din cauză că mă simțeam, totuși, infirm. Altfel ar fi decurs călătoria dacă Leonida proceda la fel cu amintirile lui, cum cereau și instrucțiunile. Dar el nu și-a extirpat semnele iubirilor abandonate. Nici înainte, nici după decolare, și nicicând. Lângă el ajunsesem să mă simt infirm, ca și cum mi-aș fi pierdut ambele picioare, iar cineva m-ar fi provocat încontinuu: „Umblă! Hai, vino! Umblă!". Și nici măcar nu știam precis ce pierdusem, dar eram conștient acum, abia acum, de însemnătatea acelei părți amputate din structura, din ființa mea. Imaginația

transformase totul într-o obsesie chinuitoare, încât uneori îmi venea să urlu de ciudă – ciudă pe Leonida, care fără să vrea îmi declanșase obsesia și mi-o întreținea cu poveștile lui amăgitoare.

Stăteam, cum spun, întins în nișă, cu palmele pe pleoape, deși pătrundea acolo lumină puțină, fiind un spațiu destinat odihnei. Și muzica răzbătea cu greu spre mine, abia o auzeam. Încercam pentru a nu știu câta oară să-mi imaginez negresa și nu reușeam. Apoi am văzut limpede, am văzut-o, însă nu pe ea, ci pe Diana, colega noastră, pe care tot Leonida o iubise probabil acolo, pe Pământ, dar nu mă mai deranja deloc asta. Țărmul cu nisip umed și alge și crabii mișunând printre scoicile rostogolite de valuri. Simțeam un miros dens, de trandafiri, ca în grădinile coloniei. Mi-am reamintit mirosul pentru că Diana venea spre mine zâmbind, cu un trandafir în mână, un singur fir cu care despica aerul, jucându-se. Leonida intrase în nișa alăturată, acum știu precis, însă n-aș fi putut spune de la început dacă Diana venise prin memoria mea sau prin memoria lui, dacă îi făcea lui semne sau mie. Dar atunci cred că încremenisem de emoție, speriat, surprins și temându-mă în același timp ca nu cumva imaginea să se destrame. O vedeam limpede, încât nu m-aș fi mirat să-i simt răsuflarea pe buze, cum se aplecase deasupra mea, și nisipul nu mai era umed, ci fierbinte-fierbinte. Și n-am mai fost atât de sigur că Diana fusese iubita lui Leonida, și nu iubita mea, pentru că totul era prea viu, prea aproape de mine, *în mine chiar,* ca să nu mă întreb dacă nu cumva un fragment uitat

de memorie, dacă nu se omisese ceva, din greşeală, la operaţia aceea. Cred că m-ar fi durut să ştiu că ceea ce-mi aminteam era de fapt o memorie falsă, un reflex al amintirilor povestite cu lux de amănunte de Leonida. Dar, chiar aşa de-ar fi fost, atunci (sunt sigur) Diana venise numai pentru mine şi imaginea ei îmi aparţinea.

UN CIORCHINE DE OCHI

Fără detectoarele care ne stăteau la îndemână, am fi putut crede că sonda se pierduse undeva, la trei sute de metri adâncime, sub pământul surpat în puțul forat cu o zi în urmă. Timpul de întoarcere trecuse. Nu ne-a alarmat surparea, pentru că sonda știa să caute singură drumul spre suprafață, așa fusese programată. Putea, la nevoie, să străpungă zona blocată, cum făcuse la deschiderea puțului spre straturile care ne interesau. O singură teamă aveam și eu, și Amalia: să nu se deregleze circuitele de control – ar fi însemnat fie oprirea sondei, fie abaterea ei de la direcția fixată. În acest caz, chiar fără să rămână imobilizată, sonda tot pierdută era, pierdută de-a binelea în masa enormă de pământ prin care își săpa canale de cârtiță.

Detectoarele ne comunicau că totul e în ordine, atâta doar că sonda ieșea mai greu din aluviunile depuse sub noi în decursul erelor. Se abătuse, totuși,

cu câteva grade de la traseu; își deschidea o galerie nouă, un puț forat de astă dată de jos în sus, spre suprafață. Semnalele ei veneau cu regularitate. Prin urmare, ne-am liniștit și ne-am văzut de alte treburi, așteptând-o. Aveam răgaz pentru o baie în apa caldă a pârâului, sub pădurea de aluni dinspre Pâglișa, unde mă obișnuisem să pescuiesc în modul cel mai primitiv, scotocind printre rădăcini, cu mâinile. Amalia pregătea peștii după o rețetă aproape uitată, pe jarul unui foc aprins chiar la mal, între niște pietre închipuind o vatră.

Trebuie să spun că forajele ne conveneau, după o perioadă de cercetări teoretice prelungită peste măsură. Sonda cu care lucram se comporta neașteptat de bine, nu era nouă, dar funcționase perfect în toate incursiunile ei subterane. Oricum, între un foraj și altul ne rămâneau câteva zile pentru conservarea probelor. Se nimerise și o vreme minunată, așa că ne puteam permite plăceri rare: baie în pârâu, pescuit, cules de ciuperci, am descoperit chiar și un cireș sălbatic. Amalia era într-o continuă bună-dispoziție, eu la fel; ne întinerea această muncă în aer liber, departe de civilizație. În glumă, ne-am promis un refugiu în locurile acelea aproape sălbatice, după ce vom fi terminat cercetările. Dar adevărul este că nu ne puteam lipsi de laboratoare și o mie de alte motive ne-au ținut legați ani în șir de orașul al cărui desen aerian, ușor încețoșat de distanță, îl zăream din vârful dealului, de unde, ca într-un flux liniștit, se revărsa pădurea.

În sfârșit, sonda se întoarse din călătoria ei subpământeană. Ieși la mare distanță de locul unde o așteptam, în pantă, apoi se culcă într-o rână pe movila de pământ afânat, împins deasupra de sfredelul ei enorm. Am lăsat-o să aștepte acolo până când ne-am terminat masa. Nu ne grăbeam, dacă nici ea nu se grăbise. De fapt, eram la cel de-al treilea puț forat și, după experiența celorlalte, bănuiam cam ce ne putea aduce. Șansa ne-a surâs încă de la început, dar entuziasmul nostru scăzuse întrucâtva, ca atunci când, într-un șir de mari bucurii, te obișnuiești cu situația care le produce. Ne așteptam, desigur, și la noutăți, însă nu puteam fi luați pe nepregătite. Cel puțin așa credeam, iar asta ne făcea să ne păstrăm calmul și răbdarea.

În pământul acela calcaros, Amalia descoperi primul fragment de trilobit, apoi un trilobit întreg. Era un *Bronteus,* ca dovadă că sonda răzbise iarăși până la stratul destul de profund în care se aflau depozitele silurianului. Apoi, răscolind în cupa metalică, am găsit eu însumi cochilia mare, fosilizată, a unui nautiloid. Nu mai încăpea îndoială, eram în plină eră paleozoică. Mai găsisem o pâlnie de *Phragmoceras* și la primul foraj, ceva mai la vale. Aveam serioase motive să fiu mulțumit, pentru că zona nu era cunoscută prin depozite ale silurianului și numai o intuiție fericită ne pusese pe această pistă. Pe măsură ce descopeream în frânturile de rocă noi fosile de trilobiți, ba chiar și unele brahiopode, simțeam cum ne crește buna-dispoziție. Prin mici țipete copilărești, Amalia îmi făcea cunoscută apariția fiecărei piese mai interesante. Ne

cunoşteam îndeajuns ca să ştiu că munca asta migăloasă o pasiona.

Avansam încet, în ciuda faptului că ne serveam de instrumente din cele mai moderne. Trebuia înregistrat totul, măsurat, conservat. Am pierdut ore în şir pregătind abia o mică parte din colecţia de fosile. Târziu, spre seară, a apărut oul acela enorm şi ţin minte că stăteam prostiţi lângă el (prostiţi, ăsta-i cuvântul), fiindcă îl vedeam acolo, dezgropat pe jumătate de sub bucăţile de rocă, şi parcă tot nu ne venea să credem în realitatea lui. Îl pipăiam pe rând, şi eu şi Amalia, ca să ne convingem încă o dată şi încă o dată că nu visam, că nu eram victimele unei halucinaţii a minţilor noastre înfierbântate. Obiectul rămânea mai departe acolo, neclintit, în cupa largă a sondei, arătându-ne o suprafaţă aspră, o coajă de un galben murdar.

– E un ou de struţ! a exclamat Amalia şi am râs amândoi, cum era să nu râdem?

Întâi, pentru că oul acela galben întrecea, prin dimensiuni, orice închipuire. Apoi, cine ar fi admis existenţa struţilor în silurian? Viaţa încă nu ieşise din apele mărilor decât spre sfârşitul perioadei, sub forma unor neînsemnate plante vasculare. Oul părea mai degrabă al unei reptile uriaşe. Dacă sonda l-ar fi transportat dintr-un strat al jurasicului, totul s-ar fi limpezit, dar jurasicul aparţinea altei ere, iar noi cercetam un pământ cu zeci de milioane de ani mai vechi decât timpul saurienilor. Trilobitul acela, *Bronteus*, era cea mai convingătoare dovadă.

Ne-a cuprins tulburarea, ca în pragul unei descoperiri senzaționale, ne era pur și simplu teamă să ne gândim la ea. O specie necunoscută științei, așa credeam atunci și ne tremurau mâinile pe când dezgropam ovoidul care zăcuse în pământ până se așternuseră deasupra straturi de aluviuni în grosime de trei sute de metri. Un lucru era sigur: paleozoicul ne trimitea o solie stranie – e de înțeles astfel emoția cu care ne-am hotărât s-o descifrăm. Se făcuse noapte, dar n-am mai avut răbdare să așteptăm ziua următoare. Am lucrat mai departe, cu migală, cu atenția sporită, la lumina proiectoarelor. Aveam două, unul deasupra sondei și altul lateral. Uneori îmi imaginez spectacolul, trebuie să fi arătat ca niște apariții din alt tărâm, cum stăteam aplecați peste cupă, mângâind forma aproape intactă a oului de piatră. În jur, noaptea era profundă, iar pădurea și pârâul făceau întunericul foșnitor.

Amalia mi-a mărturisit mai târziu că se temuse de un accident prin care puteau să culmineze absurdițățile acelei zile. Îi trecuse prin minte că, lovit cumva din neatenție, oul ar fi putut să se spargă! Oricum, eu vedeam în el o nouă fosilă a paleozoicului, o carapace cu aspect calcaros, purtând resturile petrificate ale unui animal neștiut, așa că din punctul meu de vedere frica ei era cu totul neîntemeiată. Dar apoi s-a produs un lucru inexplicabil, cam pe la miezul nopții, când ovoidul stătea deja de mai multe ore prins în fasciculele puternice ale proiectoarelor. Lumina sau poate căldura, dar presupun că în primul rând lumina a declanșat efectul acela neașteptat. Absență timp de

sute de milioane de ani, revenită brusc, lumina făcea coaja oului să-şi piardă opacitatea, încât fosila noastră devenea, încetul cu încetul, străvezie, pătrunsă de raze până aproape de mijlocul ei. Multă vreme n-am putut deosebi decât o masă nebuloasă, umbre parcă solidificate într-un chihlimbar tulbure. Au trecut probabil încă vreo două ore de veghe lângă cupa sondei până când fenomenul s-a desăvârşit. Atunci am putut vedea ceea ce niciun paleontolog nu şi-ar fi închipuit vreodată.

Întâi frunzele acelea palide, lungi, încolăcite. Alge cotropite de raze fierbinţi. Nervuri fine într-o ţesătură încă neclară. O tremurare în adâncul parcă lichefiat al oului. Apoi firele groase, trandafirii, pipăind cu ezitări suprafaţa interioară a ovoidului, coaja. Culoarea crescând, umplând frunzele cu un verde pur, aducător de viaţă. Forma pulsa, se răsucea încet în lichidul dens, acum limpezit, încât mişcarea frunzelor devenise foarte clară. Amalia s-a speriat rău de tot, mai ales atunci când frunzele, descâlcindu-se, dădură la iveală un ciorchine cu boabe de un negru lucios. A fost o descărcare magnetică sau aşa ceva, încât am avut atunci impresia că mă aflu lângă un ciorchine de ochi – imagine de coşmar – şi că ochii aceia grupaţi îşi făceau loc printre organele ce păreau frunze, anume ca să mă poată fixa, prin coaja străvezie a oului, cu lucirea lor de nepătruns.

Toate s-au încurcat apoi. Pentru mine noaptea dispăruse, era doar o lungă cădere prin lumină: dincolo de marginile mele începea un spaţiu luminos pe care, fără să-i simt atingerea, îl despicam în lunecarea mea

oblică. Țărmul trebuia să fie aproape. Curând am putut înțelege că eram în aer, pluteam spre un pământ stâncos, cenușiu. Căutam țărmul, marea; singurătatea de care eram invadat refuza continentul colțuros și pustiu ca însăși Neviața. Apoi am simțit țărmul și, cu ultimele puteri, m-am prăbușit în valuri, nu departe de plajă. Apa era limpede, incredibil de luminoasă, de la soarele aspru cu care nu mă obișnuisem încă în lumea aceea străină. Căzusem pe fundul nisipos, printre niște vietăți mărunte, țepoase, unele fixate pe pietre, altele mișcându-se greoi, târându-se la adăpostul stâncilor. Pești stranii, lipsiți de culoare, blindați cu plăci osoase, străbăteau lumina lichidă în vecinătatea mea. Între stânci, acolo unde valurile măcinau marginea stearpă a continentului, simțeam primejdii nelămurite, clești enormi la pândă, pregătiți să apuce, să sfâșie. O încălecare de articulații, probabil o luptă surdă la adăpostul umbrelor tremurătoare. Nu, teamă nu-mi era, cred că nici nu cunoșteam asta. Mă stăpânea doar curiozitatea. Și sentimentul vag al însingurării.

Amalia spune că n-a lipsit decât un minut, că s-a întors la mine alarmată, deoarece rămăsesem aplecat peste oul din cupa sondei și nu răspundeam la chemări, păream somnambul sau drogat. Mi-am revenit abia când mi-a atins brațul, îmi amintesc că parcă mă scutura. Între timp, interiorul oului se tulburase, am apucat să văd zvâcnirile frunzelor pierzându-se în substanța din ce în ce mai opacă. „Ai văzut, ai văzut?" o întrebam mecanic pe Amalia și-i scuturam umărul, așteptându-i confirmarea, tulburat. „Ce să văd? Forma

aceea... Sigur că da!" Însă, din glas, din ton, din ochii ei speriați, lucind în penumbra proiectorului, am înțeles că nu știa nimic, fiind prea departe în momentul emisiei. Arătam neîncrezător și dezamăgit, cred că așa arătam, dar impresiile acumulate în fracțiunea de timp cât stătusem sub o influență străină erau prea vii, prea copleșitoare și însăși întâmplarea fusese atât de neașteptată, încât n-am avut liniște până când nu i-am spus Amaliei totul, dintr-o răsuflare. Apoi ne-am calmat, mai ales eu trebuia să-mi revin, dar și Amalia, care se emoționase la rândul său. Și ne-am petrecut aproape tot restul nopții rezemați de cupa sondei excavatoare, cu privirile ațintite spre oul uriaș, enigmatic, aruncat la suprafață de adâncurile mute ale Pământului.

Mesajul venit din silurian nu s-a mai repetat, din păcate, iar „autopsia" făcută mai târziu, în laboratoare, a aruncat abia o lumină palidă în istoria aceasta. Oul conținea o pastă vâscoasă, un fel de gelatină rău mirositoare, atâta mai rămăsese din formele pe care, aflându-mă sub influența aceea necunoscută, le văzusem în interior. Eu admit că fusese un intermediar, un depozitar de informație destinată nouă sau altora, mai degrabă altora decât nouă. Celor de cine știe unde, care l-au lansat pe planetă într-o vreme când imensele ei rezervoare de viață plămădeau specii de început, primitive, înainte chiar ca regnurile să fi pornit, în marea lor aventură, spre uscat. Mesagerul – ființă, mecanism, ce va fi fost – și-a încheiat drumul acolo, într-o mare a paleozoicului, sub straturi de aluviuni din ce în ce mai groase. L-am scos la suprafață,

l-am smuls fără să vreau din netulburarea unei îndelungate letargii. Tot ce văzusem sau simțisem, printr-un noroc nesperat, era, cred eu, expresia datoriei pe care mesagerul, cu prețul autodistrugerii, *trebuia* s-o îndeplinească.

PE LINIE MOARTĂ

Descopeream, spre sincera mea uimire, o linie moartă; unul din drumurile acelea primitive, cu două şine groase, care îşi pierduseră luciul, ţintuite în traverse de lemn, nenumărate traverse de lemn, iar printre pietrele colţuroase crescuse iarba în smocuri. Pe câteva porţiuni linia era invadată de bălării, se pierdea cu totul sub ele. Era limpede că nimeni nu se mai îngrijea de un minuscul teritoriu al trecutului, existent încă datorită faptului că dintotdeauna fusese o linie moartă, nu încurcase pe nimeni şi nimeni nu se împiedicase de ea. Un simbol al supravieţuirii pasive. Cândva se aflase în vecinătatea unei gări, bătrânul o numea Apahida, cu numele cartierului construit nu departe, pentru populaţia în continuă creştere a oraşului. Cred că în tinereţe apucase gara aceea.

M-a condus acolo într-una din zilele lui bune, când părea că energia îi revenea în corpul greoi, cândva

masiv și puternic, acum o epavă care plutea aproape de un țărm bănuit, căutându-și odihna. Ochii lui de un albastru apos își recăpătaseră (pentru cât timp?) vioiciunea. M-a dus să-mi arate locomotivele. Nu venea pentru prima dată acolo, asta se înțelegea imediat, din mișcări, din gesturi. Locul era, pentru el, unul al amintirilor: chipul său își îndulcea liniile într-o lumină blândă când revedea în minte gara, pe dinaintea căreia defilaseră, cu viteza lor ridicolă, garnituri străvechi.

Susținea că fusese prieten cu bunicul meu dinspre tată. A bănuit înrudirea îndată ce mi-a aflat numele, același cu al ascendentului meu din care astrofizica făcuse o celebritate. În orice caz, copilăriseră împreună, de asta nu mi-a fost greu să mă conving din câteva scene pe care le-a rememorat bătrânul. „Când a murit Octavian?" s-a interesat la un moment dat, pentru că știa de moartea bunicului, dar pierduse șirul anilor. I-am spus și reacția lui (am reținut-o pentru absurdul ei) a fost cuprinsă în exclamația: „Tânăr! A murit tânăr..." Deși bunicul nu murise deloc tânăr, însă e drept că nu apucase să ajungă uitat de timp, ca noua mea cunoștință.

Fața lui – pământie, cu țepi cărunți, și nasul care se umflase, pierzându-și tiparul inițial. Oare fusese frumos vreodată? Poate că fusese. L-am însoțit în câteva plimbări, probabil obositoare pentru el, fiindcă făcea opriri dese și discuția continua în felul acesta, sub vreun tei răvășit de vânt, apoi iar făceam câțiva pași și bătrânul povestea mai departe. Uneori auzeam

cum își trăgea răsuflarea, mai greu, gâfâind, dar nu voia să renunțe până când nu-și împlinea traseul, așa se obișnuise. Îi rămăseseră puține obiceiuri, aceleași în fiecare zi, de vreo două decenii încoace. Locuia la marginea orașului, într-una din casele vechi – de fapt așa ne-am cunoscut, venisem acolo atras de forma ciudată a construcției cu acoperiș de tablă, ieșind printre ramurile câtorva meri scorburoși, ultimii din ceea ce fusese odinioară o mică livadă. Nu se mai îngrijea nimeni de soarta lor și am înțeles curând că bătrânul trecuse dincolo chiar și de vârsta la care i-ar mai fi făcut plăcere să trebăluiască printre pomi. Buruienile câștigaseră întreg terenul. Numeroase crengi uscate arătau ca niște prevestiri de apropiată ruină printre frunzele și fructele rare, care se încăpățânau să trăiască.

Vorbea despre trecut, mai întotdeauna despre trecut, pentru că acolo rămăsese viața lui întreagă. „L-am cunoscut pe Octavian, om cu minte!" spunea, în limbajul lui învechit, înțelegând prin asta să-și exprime admirația pentru inteligența bunicului meu; dar la fel vorbea și despre alții, necunoscuți mie, pulverizați în uitarea timpului. Îl ascultam cu interes, cel puțin la început. Aducea ceva dintr-o altă epocă și acest ceva îmi stârnise curiozitatea. Vorbea despre niște „oameni cu minte" pe care îi cunoscuse, în special scriitori minori, bătrânul fiind în altă vreme învățător, iar figurile acelea îi populaseră în mod precis manualele. Mi-a fost greu să înțeleg ce însemna pentru el învățător, apoi am aflat din alte surse câte ceva despre o formă

greoaie de învățământ, abandonată încă de la primele sisteme care foloseau injectarea informației direct în creier. Încercam să mi-l imaginez pe omul de lângă mine înconjurat de copii, povestindu-le lor ce-mi spunea mie sau poate altceva. În orice caz, n-am încetat nici astăzi să mă mir de sistemul acela, apreciez că viteza melcului ar fi un termen de comparație exagerat pentru progresele realizate în cadrul lui, dar se pare că nu exista altceva mai bun decât conversația dintre cel de la catedră și discipoli.

E adevărat că nici bătrânul nu avea încredere în programele moderne de instruire, le contesta valoarea și suferea profund la gândul că școlile publice tradiționale se desființaseră, deși reforma avusese loc cu mult timp în urmă, prea puțini își mai aminteau ce fusese înaintea ei. „Astea-s prostii, ascultă-mă pe mine! spunea". „N-au nicio valoare. Ce fel de lume e asta, fără școli, fără dascăli, fără pedagogi? O să vezi că nu va dura, nu va dura..." Și încerca să mă convingă de incapacitatea instructivă a programelor moderne, pe mine, care nu știam cum arătase pe vremuri clădirea unei școli, însă primisem la vârsta de zece ani mai multă informație utilă decât părea să fi adunat bătrânul într-o viață întreagă. Cu ce satisfacție mi-a mărturisit că, deși la timpul său n-a putut împiedica „monstruoasa reformă" care îl anula ca practicant al unei străvechi profesiuni, s-a sustras sistematic de la orice încercare de perfecționare ciclică, după ce fuseseră puse la punct și date în folosință seturile cu informație de diferite grade, enciclopediile acelea transmisibile oricui printr-o

unealtă numită, în ciuda complexității ei, *injector*. Era convins că astfel își păstrase neatinsă „esența" moștenită de la natură. Îmi era milă de el, când făceam o comparație între organismul său atins grav de ramolisment, dar „pur", și al meu sau al altora care, după raționamentul fantezist al bătrânului, și-ar fi alterat substanța originară sub impulsurile obligatorii ale civilizației.

Îmi vorbea de autorii lui obscuri, pe care uneori îi găseam într-o fundătură a memoriei mele. Majoritatea trecuseră prin manuale datorită conjuncturilor, câțiva rămâneau încă puncte de referință pentru o etapă mai veche a evoluției unor genuri literare, dar gustul meu refuza să-i primească și cred că nici printre specialiști n-ar fi fost mulți aceia care ar mai fi făcut trimiteri la ei. Ascultam îngândurat elogiile aduse de bătrân acelora și nu mă puteam pătrunde cu niciun chip de emoția lui. În câteva rânduri a lăcrimat, recitând cu pauze de răsuflare niște versuri palide, de-a dreptul naive. Îl emoționau, pentru că-i ilustrau concepțiile sclerozate, probabil de avangardă în perioada formației lui intelectuale, însă cu totul depășite astăzi și mi-am dat seama că bătrânul se oprise într-adevăr acolo, la oamenii lui „cu minte", la ideile lor. Pusese frâna prea devreme și refuza (de câte decenii oare?) să accepte că, așa cum dispar oamenii, dispar și ideile, după ce se învechesc; se acoperă de praf și așa trec în uitare. Autorii aceia scriseseră pe înțelesul unor oameni care de mult nu mai existau. Rămăsese numai contemporanul lor, în persoana acestui ins scos în afara timpului, suferind pentru neînțelegerea ridicată

în jurul său ca un zid de netrecut și întrevăzând deodată posibilitatea de a străpunge zidul acela prin mine. Spera să mă convingă că *timpul meu* este corupt, că munca noastră, din care el nu pricepea mai nimic, s-ar risipi în zadar, că marile idei ale umanității – singurele idei mari epuizându-se odată cu tinerețea sa – fuseseră trădate. Avea o dramă a lui, o dramă născută dintr-o limitată înțelegere și din neputință. Fusese dintotdeauna bătrân!

„Să muncești pentru cei mulți", mă sfătuia. „Să-i înveți, să-i luminezi... Să le deschizi mintea!" Eram în drum spre linia aceea de care mi-a vorbit cu însuflețire, încât mă făcuse curios și acceptasem să-l însoțesc, ca să văd despre ce era vorba. Se aventura spre ea cu mai mult curaj, știindu-se însoțit de mine, pentru că nu-i făcea plăcere să traverseze orașul, cu străzile lui mobile, cu vehiculele lui. Am urcat totuși într-unul, zburam pe deasupra imensei structuri cinetice, aerodina își căuta singură culoarul liber prin spațiul aglomerat, dar bătrânul nu părea interesat de nimic altceva decât de ideile sale, pe care acum i le cunoșteam și mă plictiseau enorm prin repetare. O singură dată a privit afară, ca să-mi arate lumea mea și să-mi spună pe un ton mustrător: „Uite ce fac! Uite ce faceți, în loc să lucrați în interesul și pe înțelesul celor mulți. Asta le trebuie lor? Nu le trebuie asta!" Și începu, mai vehement ca în alte împrejurări, să pledeze în vechiul său stil. „Trebuie să cobori la ei, să-i înveți, să le deschizi mintea... Nu să-i vâri în colivii pentru păsări. Unde vor să ajungă? izbucni bătrânul. Unde vreți să

ajungeți? Asta nu-i calea cea dreaptă, asta-i calea celor rupți de popor, pe care noi, intelectualii, avem datoria să-l ridicăm, să-l cultivăm. Să fii în slujba omului de rând, auzi?" zise și eu mă întrebam încordat: *în slujba cui?* Ce voia, la urma urmei, omul acesta?

Devenise limpede că vorbeam limbi diferite. Mulțimea, pentru mine, roia în jur, ocupa apartamentele orașului aerian, calcula, naviga, trăia sub mări sau în spațiul interplanetar, observa interstițiile atomilor, îndrepta legi și interpreta fenomene cosmice; era angajată, cu alte cuvinte, pe o cale ce mi se părea a noastră, normală. *Noi* eram oamenii de rând! Pentru el, termenul de mulțime îl umpleau oamenii unui timp trecut, se încăpățâna să creadă că oamenii aceia mai există, că problemele lor mai există, că ei erau așa cum îi cunoscuse el cândva, cu neștiința lor, cu posibilitățile lor restrânse la atâta cât îngăduia formula unui Sapiens evoluat încet și contradictoriu, în conformitate cu natura și fără intervenții din afară. El se încăpățâna să spere că mulțimea *aceea* a rămas, că-i așteaptă sfatul, că are nevoie de citatele lui scămoșate și prăfuite; de produsele tulburi ale unei inteligențe ce pierduse ritmul, apoi refuzase să-l recucerească, poate din comoditate, poate dintr-o ambiție prostească. Am înțeles că bătrânul se autoiluziona, vegetând în umbra civilizației, convins că deține totuși un monopol al adevărului și clarviziunii. Mulțimea pentru care îmi cerea să lucrez, „s-o ridic", nu mai exista de mult. Aceștia din jur, cei vii, erau alții. Eu eram egalul tuturor în inteligență, în cunoștințe, eu reprezentam mulțimea

în sensul cel mai autentic. Trăiam ca ei, simțeam ca ei – ar fi însemnat să ies eu însumi din ritm dacă m-aș fi lăsat influențat de sfaturile inconștiente ale unei fosile încă în viață printr-un joc al întâmplării. Da, eu trăiam și munceam pentru cei mulți, *adevărații.*

Locomotivele erau înghesuite una în alta, mici, negre, niște jucării inutile, depășite și ele de timp. Înțepeniseră pe linia aceea moartă, cu bălării enorme printre roți. Am numărat treisprezece. Modele vechi, cu cazan burtos și remorcă pentru cărbuni, piese de muzeu excelente. Toate uitate acolo, legate prin tampoane ruginite, parcă într-o solidaritate de castă. Unora rugina le perforase metalul, iar cabinele mecanicilor lăsau să se întrevadă o murdărie dominată de păianjeni. Am simțit o nesfârșită repulsie la gândul că m-ar putea obliga cineva să intru acolo. Bătrânul își târșâia pașii pe lângă linie, se împiedica în pietre, noroc cu bastonul de care nu se despărțise niciodată. Avansa în lungul șirului de locomotive și îmi spunea ceva, arătând spre fiecare. Nu înțelegeam ce spunea, dar vedeam că trăia momente rare. Nu greșesc dacă afirm chiar că era fericit. Oricum, ajunsese lângă locomotivele lui, pe linia lui, se întorsese în timpul său, din care o viață nepermis de lungă îl obligase să evadeze. Apoi a ocolit șirul locomotivelor. L-am scăpat din vedere și nu m-ar fi mirat dacă una din carapacele acelea negre, căscându-se, l-ar fi înghițit pentru totdeauna pe acela care de fapt îi aparținea.

VARIANTE PENTRU DANIEL

Cu cotul pe masă, sprijinindu-şi tâmpla, stătea lângă un pahar înalt, plin cu o licoare portocalie, oranjadă, mi-am zis, putea fi şi oranjadă. Celălalt braţ îi atârna, trecut peste speteaza scaunului şi mi-am dat seama apoi că totul în ţinuta lui exprima o degajare vecină cu neglijenţa. Ţinea în colţul gurii un pai, coborât cu un capăt în paharul subţire, şi părea absent, preocupat prea puţin de ceea ce făcea şi de tot ce se întâmpla în jurul lui, încât în ultimul moment am avut o ezitare. Dar îmi convenea poziţia mesei, în acel capăt de terasă, spre valea de un verde întunecat şi spre cele câteva coline care parcă se prăbuşeau în ea. Aşa că m-am apropiat de masa lui şi l-am deranjat.

Tresărind, şi-a ridicat pleoapele, cu un fel de mirare leneşă, apoi mi-a oferit printr-un semn locul alăturat. Şi o vreme trecu aşa, într-o uşoară stingherealã pe care am încercat s-o risipesc prin cele câteva mişcări

necesare înregistrării unei comenzi. Am fost servit imediat, ca întotdeauna, și cred că prânzul meu de atunci nu s-ar fi deosebit prin nimic de atâtea altele, dacă n-aș fi observat o schimbare în atitudinea vecinului: își părăsise plictiseala, devenind pe neașteptate atent. De fapt, nu-și schimbase poziția, nici nu lăsase paiul din colțul gurii. Numai privirile i se ațintiseră asupra bucății mari de friptură bine rumenită, care își făcuse apariția în fața mea. Pe când ridicam cuțitul și furculița, pregătit pentru cea mai comună și mai indispensabilă activitate, am dedus, din felul cum celălalt îmi urmărea mișcările mâinilor, că treaba asta îl interesa mai mult decât s-ar fi cuvenit unui comesean. Încercam senzația penibilă că abia aștepta să mă vadă ducând bucățile la gură și nici măcar nu puteam face altfel, trebuia să mănânc sub ochii aceia cercetători.

Era o situație jenantă. La un moment dat, el și-a lăsat paiul din gură și n-am mai avut nicio îndoială că-și concentrase toată atenția spre mine, așteptând să vadă ce aveam să fac. Ca și cum asta ar fi avut, pentru el, o deosebită importanță. Examenul deveni apoi de-a dreptul insuportabil, când, mestecând prima îmbucătură, am constatat că vecinul îmi urmărea, cu un interes de neînțeles pentru mine, mișcările maxilarelor. Și mi-am simțit îmbucătura în gât, înțepenită acolo, crescând ca un dop de cauciuc, înecându-mă. „Ce are de gând?" mă întrebam, abia abținându-mă să nu tușesc și toată tihna mesei se risipise, urmată, simțeam asta, de răbdarea mea. Privirile ni s-au întâlnit, iar eu înlemnisem, probabil, cu mâncarea încă

nemestecată în gură și în gâtlej, pentru că individul părea să fi înțeles ridicolul situației și s-a grăbit să iasă din încurcătură, mormăind o scuză. „Întotdeauna mi se întâmplă așa!" s-a simțit el dator să-mi explice, ca o justificare, și de aici am intrat în vorbă, eu enervat, el cam încălcit în deslușirile lui, până când adevărul mi s-a revelat sub o înfățișare aproape incredibilă.

Pe un ton iritat, mi-am făcut cunoscută dorința de a ști ce anume era *atât de neobișnuit* pentru el și tocmai mă întrebam dacă n-ar fi fost cazul să renunț la poziția aceea admirabilă și, cu riscul de a-mi jigni și eu vecinul, să-mi caut o altă masă, liberă și mai retrasă.

– Cum mănânci... Cum mesteci, mi-a răspuns, stricându-mi toată bruma de bună-dispoziție rămasă.

– Dumneata nu mesteci? l-am întrebat, cam răstit. Nu mănânci niciodată?

Nu, el nu mânca! „Adică nu vreau să înțelegi din asta că nu mă alimentez", s-a corectat. „Ai aici o dovadă" – și mi-a arătat paharul pe jumătate golit. Și mi-a îndrugat ceva, din care trebuia să cred că el, unul, nu mânca niciodată ca mine și ca alții („Am încercat, dar n-are niciun rost. Nu mă pot obișnui..."), se mulțumea să-și soarbă cu paiul zeama portocalie, care nici măcar nu era oranjadă. Și-o pregătea singur, dizolvând în apă o pastilă galbenă, dintre cele cu care m-a îmbiat și pe mine: „Dacă vrei, poți să încerci una..." Și cum nu voiam s-o încerc și cum nu-mi trecuse încă enervarea, l-am refuzat și mi-am văzut înainte de friptură, tăind apăsat, cu o nepăsare ostentativă, dar fără să scap din vedere faptul că vecinul meu rămânea în

continuare interesat de spectacolul pe care i-l ofeream, mestecând bucățile de carne artificială. M-am încăpățânat să nu-i mai iau în seamă privirile. Începusem parcă să fiu și eu curios, doream să știu cât timp putea să mă fixeze, având drept obiect de studiu o asemenea prozaică activitate, pe care omul o cunoaște și o practică de la începuturile speciei, iar eu aveam pretenția că, în virtutea exercițiului zilnic, o executam ireproșabil.

După un timp, insul și-a reluat ocupația și, aruncându-i o privire pe furiș, l-am văzut din nou cu paharul în mână, întors puțin spre parapetul terasei. Poate că observase, în sfârșit, că albia râului, cu malurile ei prăpăstioase, era mai interesantă decât persoana mea. Ținea paharul înclinat, ca să ajungă mai ușor cu paiul la licoarea pe care o sorbea, parcă fără o deosebită plăcere, ci numai așa, ca să treacă timpul. Mai avea foarte puțină, abia pe fund, și mă gândeam cu o abia ascunsă bucurie că-l voi vedea, nu peste multă vreme, ridicându-se și plecând. Dar n-a fost așa, a rămas la masă chiar și după ce paharul i se golise. A rămas, rumegând capătul paiului, cu aerul absent care îl învăluia la început și pe care îl risipise prezența mea. Părea că așteaptă.

Privindu-i profilul, aș fi vrut, cu indispoziția pe care mi-o crease, să-l găsesc urât, neșlefuit. Cred că era o mică răzbunare pe care mi-aș fi permis-o. Totuși, iritarea începea să mi se risipească. Fața lui avea o linie destul de obișnuită, sobră chiar; la un moment dat mi s-a părut că-i descopăr în trăsături o umbră

nedefinită, parcă de tristețe. Și n-am mai fost atât de pornit împotriva lui. În fond, eu eram acela care îl deranjase din cine știe ce însingurare, îmi ziceam, regretând scena petrecută cu puțin timp înainte. Vecinul meu înțepenise într-o indiferentă contemplare: privea în josul râului, unde apele de o limpezime cristalină intrau sub bolta umedă și joasă a unui tunel natural, dispăreau acolo, sub un prag de vegetație suspendată, pentru a ieși din nou la lumină dincolo de deal. Am înțeles, deodată, că urmărea zborul unei păsări. M-am lăsat eu însumi furat de mișcarea ei, ajutată larg și ritmic cu aripile, cum pasărea urma cursul apei, la mică înălțime.

– Albatros! exclamă necunoscutul, întorcându-și spre mine fața osoasă, înviorată de bucuria unei revelații.

Aiurea, nici vorbă să fi fost albatros prin locurile acelea de munte! Era o barză. Celălalt, dacă nu glumea, părea că n-avea habar de lucruri elementare, din moment ce nu deosebea o barză de albatrosul marin.

– E o barză! i-am spus și am urmărit împreună legănările săltate ale păsării, până când ea și-a oprit zborul lângă cuibul uriaș, clădit pe acoperișul cabanei.

– Barză... barză..., a murmurat necunoscutul, încreținându-și fruntea, ca și cum ar fi căutat îndelung și cu o oarecare nedumerire în memoria lui.

– Dumneata... de unde vii? l-am întrebat, intrigat încă, străbătut totuși de o bănuială care, în caz că mi se confirma, ar fi lămurit pe deplin incidentul anterior. Și mă pregătisem pentru orice, înțelegeam că insul cu care stăteam la aceeași masă, pe terasa acum aproape

pustie, avea în comportamentul său neobișnuit atitudini care trădau *străinul,* omul născut și format aiurea, în alte spații, și obligat de împrejurări să se familiarizeze rapid cu lumea Pământului. Mă așteptam, deci, să aud orice. Putea fi un colonist revenit din Lumile Externe; desigur, îmi ziceam, nu putea fi *decât* un colonist sau un astronaut de cursă lungă, dintre aceia care nu văd planeta decenii în șir și, când revin de pe unde îi poartă misiunile, cască gura și se miră din orice. Așa, se explicau toate nedumeririle lui și, bineînțeles, se explica și nedumerirea mea de până atunci. Mai aveam astfel dovada că-l judecasem pe nedrept, pentru reacții ce exprimau, într-un fel aparte, contactul cu realitățile unui spațiu de care el sau, mai degrabă, înaintașii lui, cândva, se înstrăinaseră.

Dar celălalt a ocolit răspunsul. Și nici n-am mai avut când să insist, pentru că i-am surprins tresărirea și l-am văzut făcând semne cuiva aflat în spatele meu, pe terasă. Și, întorcându-mă, am avut surpriza să-l descopăr, sub ghirlande, între stâlpii sculptați, pe Radulian, care nu se schimbase deloc, deși trecuseră anii peste el, peste noi amândoi. În lumina piezișă a soarelui, îl găseam pe același Radulian, scund și negricios, de care mă despărțisem după opțiunea mea pentru profesia de modelator de climă, care s-a dovedit adevărata mea vocație, spre marea dezamăgire a nedespărțitului amic de până atunci. Am crezut că mă observase și tocmai mă pregăteam să-l strig, dar mi-am dat seama imediat că gestul lui Radulian era unul de răspuns la semnele străinului și, dacă pornise spre masa noastră,

o făcuse numai ca să-l întâlnească pe el. Pe mine m-a recunoscut în ultima clipă, pentru că nu se aşteptase să mă găsească la staţiunea care anunţa intrarea în munţi. Ne-am îmbrăţişat zgomotos, sub privirile pline de uimire ale necunoscutului. „Ce faci aici, podoabă?" m-a întrebat Radulian, râzând, pe tonul familiar care mă arunca imediat cu ani şi ani în urmă. Nu mai ştiu ce i-am răspuns, ceva fără importanţă în emoţia momentului, apoi Radulian şi-a adus aminte de străin şi, desfăcându-se din îmbrăţişare, a exclamat: „V-aţi şi cunoscut? Ce surpriză!" Dar aici greşea şi, înţelegând situaţia după privirile stânjenite pe care i le-am aruncat, s-a grăbit să facă prezentările.

– El e Daniel Doi! mi-a zis. Colaboratorul meu de trei săptămâni.

Necunoscutul zâmbi, iar zâmbetul lui încă mi se păru stereotip şi impenetrabil. M-am gândit atunci că toate presupunerile mele privindu-i originea trebuiau să cadă. Omul nu putea fi colonist din Lumile Externe şi cu atât mai puţin astronaut, dacă Radulian îl acceptase în echipa sa. Sau, cine ştie, mi-am zis, poate că era şi el un cercetător specializat în acelaşi domeniu; în definitiv, problemele care-l interesau pe Radulian (cândva şi pe mine, chiar dacă în cazul meu interesul a fost pasager), problemele acelea puteau să-i preocupe şi pe alţii, acolo, în colonii. Nu mi s-a părut însă deloc nepotrivit să-mi exprim speranţa (ce altceva să fi spus?) că acea colaborare care începuse, după afirmaţia lui Radulian, cu trei săptămâni în urmă, va avea sorţi de reuşită infinit mai mari decât cea încercată

cu mine, cândva, în faza marilor noastre căutări. Radulian a priceput imediat că eu interpretasem altfel de cum ar fi dorit cele spuse de el și s-a corectat chiar atunci, apăsând pe cuvinte, ca să nu existe vreo posibilitate de greșeală.

– Nu m-ai înțeles. Când l-am numit „colaboratorul meu de trei săptămâni" mă refeream, de fapt, la vârstă. Colaboratorul meu *în vârstă de trei săptămâni!*

E o farsă, mi-am zis. Nu putea fi decât o farsă. Daniel nu vorbea, clătina din cap într-un fel care părea să fie o aprobare sau, poate, n-avea nicio legătură cu situația. Trebuie că făceam o figură nu tocmai inteligentă, sub efectul zăpăcitor al afirmației lui Radulian, fiindcă acesta se porni pe un râs zgomotos, atrăgând astfel privirile celor de pe terasă. Râdea, scuturându-și făptura scundă, și mă arăta cu degetul, peste masă: „Uite că nu crede! Încă unul care nu crede..." zicea, luându-l de martor pe Daniel, iar acela începuse și el să râdă, tăcut, cu dinții dezveliți.

– Daniel Doi e android, mi-a explicat Radulian, ca să spulbere tensiunea care începea să mă apese.

– Cum, android?! a izbucnit, prompt, uimirea mea.

– Așa cum ai auzit, așa cum vezi! Ce-ai crezut? Că, dacă tu ai plecat, cercetările stau? Uite că nu stau... L-am creat cu trei săptămâni în urmă. Și nici măcar nu e primul.

Aproape fără să vreau, mi-am scăpat privirile spre Daniel, era un ins oarecare, aveam să mă conving din nou, chiar dacă Radulian îl numise „android", chiar dacă nu reacționase în niciun fel care să dezmintă

spusele celuilalt. Dimpotrivă, încuviințase, așa încât începusem să mă întreb dacă nu cumva plănuiseră amândoi să facă o glumă pe seama mea. De ce tocmai o asemenea glumă? Poate că în amintirea unei întâmplări de demult – cred că am scuturat din cap, alungând presupunerea. Dar dacă, totuși, el... Dacă el? îmi ziceam, cercetându-l pe Daniel cu mai multă atenție. Și mi-am amintit cum mă privea, cum îmi urmărise mișcările în vreme ce mâncam, apoi ezitările care mă nedumeriseră. O *altă* ființă umană? Radulian afirmase că Daniel Doi era android, că-l crease el însuși, cu puțin timp în urmă. Știam că Radulian pusese la punct sinteze complicate, organisme mai simple modelasem și eu, înainte de a opta pentru o specializare în domeniul climei. Consecvent pasiunii lui, îmi ziceam, o fi reușit să sintetizeze androidul. Sau poate că era totuși o farsă. Oare nu cumva individul acceptase să facă jocul lui Radulian, ca să poată zâmbi acum din vârful dinților, cu o amuzată superioritate, de expresia pe care o lua fața mea de om uluit? Și, oare, în altă împrejurare, nu cumva el ar fi fost cel dintâi care s-ar fi simțit jignit, amintindu-i-se că se declarase cândva android? Între asemenea gânduri mă zbuciumam atunci, șocat, neîncrezător, cu imaginația paralizată și aproape incapabil de vreo inițiativă. Ca să ies, totuși, din situația penibilă unde mă simțeam alunecat, am hotărât deodată să iau și eu totul în glumă și m-am ridicat de la masă, spunând:

– Dacă tot e să facem dezvăluiri senzaționale, aflați atunci că sunt *eu însumi* android!

– Mai vorbim noi mâine! mi-a aruncat din urmă Radulian, care mă vedea zdruncinat și nu încercase să mă rețină, când m-am ridicat să plec.

În noaptea aceea n-am închis ochii până târziu. Mă obseda întâmplarea și încercam s-o privesc detașat, s-o analizez cu un ochi lucid. Și, pe măsură ce treceau orele, eram parcă tot mai înclinat să-l cred pe Radulian. Să admit că izbutise într-una dintre cele mai impresionante încercări și, în acest caz, Radulian era în stare de orice, era campionul trântei cu imposibilul. Mi-am amintit nu o dată, stăteam singur în camera mea de la etajul cabanei și n-aveam somn, iar prin fereastră intra foșnetul uniform al întunericului dinspre pădure – mi-am amintit nu o dată de o altă întâmplare, mai veche, din perioada când eram mereu împreună cu Radulian și credeam că viitorul amândurora se plasa sub semnul marilor sinteze organice. De fapt, acela a fost numai viitorul lui. Și, când am reușit să adorm, am avut un somn agitat, cu vise tulburi, orele acelea de noapte mi-au fost populate din belșug cu androizi. Androizi care aveau la început chipul ușor întristat al lui Daniel Doi, zâmbetul lui mut sau chiar râsul zguduit al lui Radulian, și deveneau apoi, nu știu cum, monștri. *Deveneau* monștri. Daniel îmi spunea: „Degeaba vrei să treci, să ieși! Dincolo de noi suntem tot noi..." Și cercul se strângea. „Tu însuți ești android! Ești android, ai recunoscut în public, am martori... Pe el... și pe el... și pe celălalt... Gata, de-acum s-a isprăvit!" hohotea Daniel Doi și, oriunde încercam să scap din visul acela înnebunitor, întâlneam

un alt Daniel şi încă, şi încă unul, cu expresiile lor stereotipe. Un univers de dubluri, de învelişuri umane multiplicate, mă încercuia ameninţător, smulgându-mi din străfundurile amorţite ale memoriei imagini mai vechi, imagini strâmbe, întunecate, înfricoşătoare. Atunci, da, atunci cei care cu toţii erau Daniel se transformau în monştri şi începeau să urle.

„Poate că ai reuşit într-adevăr", i-am spus a doua zi lui Radulian. Ne plimbam pe poteca strâmtă, împiedicată de nenumărate rădăcini peste care trebuia să calci cu destulă grijă şi ne sprijineam de trunchiuri ca să nu alunecăm sub mal, în apa rece a râului. Malul celălalt cădea, dezgolit până la piatră, de la o înălţime ameţitoare. Acolo, sus, pădurea tânără îşi înfipsese rădăcinile prin crăpături cu pământ puţin, înverzit de muşchi şi umezit de ploaia care, destul de săracă, încercase locurile spre dimineaţă. Soarele zvânta repede totul, dar puntea era încă alunecoasă; am trecut-o căutând cu mâinile balustrada metalică. Şi în vreme ce pe sub fâşia transparentă apa râului bolborosea, repezită peste pietriş, discutam despre Daniel şi Radulian mă asigura că Daniel era într-adevăr android. „Ţii minte? Aşa cum l-am gândit, aşa cum l-am dorit noi cândva..." M-am oprit la mijlocul punţii. „Deci n-ai uitat şi n-ai abandonat", i-am zis, iar el mi-a răspuns, zâmbind, că dovada cea mai sigură că nu uitase experienţa aceea de demult era însăşi existenţa lui Daniel Doi, care cu trei săptămâni în urmă fusese o materie amorfă.

Daniel, susținea Radulian, era exemplarul perfect, androidul perfect, cu toate posibilitățile omului și, firește, cu toate limitele lui.

– Ne-am propus o copie umană și copia ne-a reușit, îmi explica Radulian. Nu de la început, desigur, au fost și ratări, deși am reluat această sinteză la o bună perioadă de timp și cu alte mijloace față de cele, rudimentare, cu care am făcut isprava noastră de demult. Daniel este exemplarul final, androidul... Adevăratul android!

Și m-a asigurat că ezitările, ciudățeniile lui, curiozitatea nepotrivită vârstei (celei pe care o arăta, nu vârstei reale), toate acestea se datorau, în cazul lui Daniel, lipsei de exercițiu în arta de a trăi, lipsei de experiență. Daniel Doi învăța să se descurce, să trăiască, învăța peste cunoștințele care îi fuseseră comunicate inițial, prin însuși programul care îl crease.

– N-am făcut altceva decât să sintetizez un om, a precizat Radulian. Tu, care ai lucrat cândva cu mine, mă înțelegi, nu-i așa? Am ajuns până acolo încât, teoretic, androidul este un om... exact, dacă se poate spune așa, deosebit de Sapiens sapiens numai prin originea sa artificială.

Urcam spre peșteră și nu mă simțeam prea bine după noaptea petrecută între un coșmar și altul, dar acceptasem plimbarea numai ca să-l pot însoți, să mă lămuresc în privința androidului. Iar el ținuse neapărat să viziteze peștera, de unde izvora un pârâu mai rece și mai limpede chiar decât apa râului în care se scurgea aproape fără zgomot. Cât despre descoperire,

ea era într-adevăr *epocală,* cum se exprimase Radulian, din moment ce Daniel Doi fusese sintetizat dintr-o materie amorfă. Dar aveam îndoielile şi temerile mele şi i le-am spus atunci, în întuneric, cum ne făceam drum pe sub lespezile umede, picurați mereu de stropii adunați pe proeminențele tavanului scund, luminat numai de proiectoarele noastre. Apa clipocea în obscuritatea peşterii, pe lângă pereți. Radulian căuta o trecere, nemulțumit că drumul se înfundase prea curând, iar eu i-am spus ce credeam despre Daniel şi, în general, despre androizi. Ce rost avea să continue? l-am întrebat. Dovedise ce era de dovedit, desigur. Dar, încotro ducea drumul deschis de el? Nu cumva era tot o fundătură? Şi cine avea să-l controleze, sau, mai degrabă, cine putea da garanții că era o direcție cât de cât controlabilă? I-am spus tot ce aveam pe suflet, pentru că încă mă urmăreau imaginile din visul meu cu androizi care se transformau, rând pe rând, în monştri.

I-am reamintit experiența noastră de demult, i-am vorbit despre ea. E drept că fusese prima, iar pentru mine singura de acest fel. Ne umblau multe idei prin cap atunci, deşi eram cu mult mai tineri, abia încheiasem ciclurile de instruire obligatorii. Nici nu mai ştiu a cui a fost ideea cu androidul, poate fusese a lui, poate a mea. Dar asta nu mai are nicio importanță. Atunci, ideea ne fascinase pe amândoi şi ne-am pus pe treabă, am pregătit experiența într-un laborator izolat, care ni se încredințase în cu totul alte scopuri. Instalațiile lucrau încet; destul de mult am aşteptat

până să vedem rodul muncii noastre. Îmi amintesc că, pe măsură ce trecea timpul, deveneam tot mai neliniștiți, tot mai nerăbdători, preocupați până la obsesie de androidul din bazinul de sinteză. Slăbiserăm, ne chinuia viața în micul laborator, unde ne mutaserăm amândoi, ca să fim în fiecare clipă lângă aparate. Și, în sfârșit, veni ziua când, din lichidul vâscos, în continuă agitație sub efectul curenților, trebuia să se ridice androidul. Și s-a ridicat. Dar nu cel așteptat, nu cel asemănător omului ca desăvârșire fizică și psihică. Din substanța cleioasă ieșise *monstrul,* trunchiul acela murdar, cu cinci brațe noduroase, cu un ochi ciclopic deschis într-o țeastă deformată. Mi se făcuse părul ca sârma, Radulian amuțise și el, priveam ca hipnotizați alcătuirea aceea viguroasă, de pe care șiroia lichid gălbui, cum arătarea încerca să escaladeze, cu mișcări nesigure, marginea bazinului. Oroarea ne paralizase pe amândoi. Forma aceea, care răspunsese la chemarea noastră și se întrupase dintr-o materie neorganizată, când de fapt noi voiam s-o însuflețim într-o structură asemenea nouă, forma aceea reușise, în sfârșit, să iasă din bazin și își purta, îngenuncheată, povara de articulații tumefiate. Cred că ajunseserăm în pragul unei groaze demente și niciunuia dintre noi nu-i trecea prin gând ce să facă, dacă mai putea fi făcut ceva atunci, în uluiala aceea. Și îmi amintesc în toate detaliile lui urletul. A pornit ca dintr-un gâtlej enorm, când monstrul, oprindu-se din mersul lui ezitant, dăduse de noi cu privirea tulbure a ochiului său bombat. În aceeași clipă, trunchiul cu multe brațe dispuse

aiurea începuse să tremure, să vibreze neputincios, desfăcându-se din încheieturi şi împrăştiindu-se, moale, în bucăţi lipsite de formă. Răcnetul colosal pe care îl scosese înainte de vreme dezarticulase alcătuirea încă neconsolidată. Sub ochii noştri o arunca înapoi, în nefiinţă, subţiindu-se el însuşi, desfăcându-se în mici scâncete fără putere.

Asta a fost prima noastră tentativă de a sintetiza un android. Eu am abandonat curând; îmi fusese de ajuns cu cât văzusem şi auzisem atunci, în laborator. Am vrut ceva şi a ieşit totul pe dos, a ieşit altceva, o formă oribilă şi, totuşi, pentru câteva secunde, vie. De nenumărate ori, reamintindu-mi scena, mă simţeam cuprins de friguri şi mă întrebam (întrebări fără răspuns) ce s-ar fi întâmplat dacă, atunci, alcătuirea n-ar fi ieşit atât de şubredă din bazin, atât de fără putere. Ce s-ar fi întâmplat dacă monstrul avea destulă vreme să înţeleagă, să se orienteze în lumea unde, din neglijenţă sau din nepricepere, l-am chemat pentru câteva momente de-a dreptul zguduitoare.

I-am reamintit lui Radulian temerile mele, acolo, în obscuritatea peşterii, cum mergeam aplecaţi, cu picioarele prin apă, fiindcă locul de trecere era strâmt, iar lespezile alunecoase şi adesea ne scăpau tălpile în pârâu. Dar Radulian părea că nu ia în serios avertismentele mele, nu le acorda suficientă importanţă. Sau nu mă înţelegea, sau avea un alt punct de vedere. El insistase, continuase cercetările în alt fel şi chiar în alte direcţii, o vreme, până când îi reuşise sinteza şi realizase androidul. Îl crease pe Daniel Doi, care, trebuie

să recunosc, n-avea nimic comun cu produsul primei noastre experiențe. Și mi-am zis atunci că, poate, totul se schimbase, totul era așa cum doriserăm noi, mai demult, să fie. Că androidul și-ar putea găsi locul într-o societate umană complexă, chiar dacă integrarea lui va pune probleme. Așa gândisem cândva, iar Radulian așa gândise mereu, rămăsese la entuziasmul nostru din tinerețe. Și n-am mai obiectat, am ieșit amândoi din peșteră, uzi și rebegiți de frig. Am ieșit la soarele care încălzea pietrele din malul abrupt și golaș și ne înfiora cu atingerea lui încă fierbinte. Am trecut iarăși pe celălalt mal și l-am găsit pe Daniel Doi acolo, pe punte. Urmărea în apa limpede sclipirile efemere ale peștilor, cum urcau în susul râului, săgetând aproape de fund.

– Ce faci aici? l-am întrebat când am ajuns lângă el și mi-am simțit pielea înfiorată de atingerea lui, pentru că puntea era îngustă și, oricum aș fi făcut, nu-l puteam depăși fără să-l ating.

Dar el n-a observat reținerea și repulsia mea involuntară. Stătea aplecat, cu coatele sprijinite de balustradă.

– Mă uit la pești, mi-a răspuns, iar noi am trecut mai departe.

ÎN CAPCANĂ

Îi arătam pe hartă platoul, soluția mea, iar el clătina din cap, neîncrezător, sau poate mai degrabă nehotărât și făcea asta numai ca să nu cedeze dintr-odată. Trebuia să ai ochiul format și noi îl aveam, ca să te poți descurca în mulțimea de semne luminoase care închipuia ținutul de sub navă. De fapt, vedeam acolo o întreagă planisferă, semnele se concentraseră spre mijloc, pe ecran, sub severul control al calculatorului. Leonida putea fi mulțumit, era specialitatea lui și trebuie să recunosc că lucrase admirabil la cartografiere. Ocupația asta îl scosese din amorțeală, ne scosese pe amândoi, fiindcă amândoi tânjiserăm în timpul zborului și doar intrarea navei în noul sistem astral ne mai ridicase moralul. Mai precis, trezise în noi curiozitatea și, aproape imediat, plăcerea unor activități de care parcă uitaserăm. Întâi i-am propus lui Leonida să verificăm coordonatele, iar el a fost de

acord, deși mai avuseserăm prilejul să ne convingem de exactitatea măsurătorilor anterioare. Știam că recalcularea parametrilor acestui sistem astral n-avea să ne aducă nicio surpriză; presimțeam asta și, de fapt, așa s-a și întâmplat. Planeta, în schimb, ei da, cu planeta a fost altfel, cu totul altfel...

Privit de aproape, Sirius e un soare uriaș, orbitor, iar eu l-am privit într-adevăr de aproape. O lumină incendiară – părea că-ți arde pielea chiar și prin hainele de protecție. Cosmosul se umpluse de radiații, țâșneau dinspre stea în fluxuri dense, continue, la un moment dat ne-am întrebat cu destulă îngrijorare dacă vom putea suporta intensitatea lor. Un disc enorm, fantomatic, umplea hublourile peste care așezaserăm toate filtrele din depozit, filtre variabile, cu reglare automată, și tot părea puțin, părea un obstacol prea neînsemnat ca să ne protejeze în fața unei colosale revărsări de energie radiantă. Cineva, un turist oarecare, ar fi putut să jubileze, fascinat de priveliștea halucinantă, abandonându-se celui mai desăvârșit extaz, cu credința naivă că lua parte la un zbor calm, la o tăcută și lentă penetrare a spațiului sub semnul unui astru cuprins de o inofensivă demență. Dar în mintea mea se contura spectacolul real, cel care era inaccesibil simțurilor, fără a ne putea însă induce în eroare aparatele. Dincolo de cifre, dincolo de jocul liniilor curbe pe ecrane, dincolo chiar de înșelătoarea liniște aparentă a spațiului înconjurător, trebuia să admit că un fluviu fierbinte lovea încontinuu bordul navei, scurgându-se fulgerător în lungul lui, și doar aureola

stranie şi mult alungită în urmă semnala direct (prea vag însă şi foarte departe de adevăratele proporţii) fenomenul pe care îl înfruntam, navigând spre interiorul sistemului astral, spre planetă.

Plonjam într-un univers lichefiat, aceasta era senzaţia care m-a urmărit şi mai târziu, când străbăteam atmosfera planetei, pipăindu-i de sus suprafaţa cu locatoarele, în vreme ce rezultatele operaţiei se înscriau pe ecran sub formă de semne topografice. Aceeaşi senzaţie a spaţiului lichefiat când, mai târziu, nava coborî pe platou, în iadul cu stânci tremurătoare, cu imagini deformate de violenţa căldurii, acolo unde calculele mele arătau că trebuia să fi descins şi expediţia anterioară. Mergeam cu destulă greutate pe solul bolovănos, înfierbântat, pe care fiecare proeminenţă a reliefului lăsa o umbră dublă şi la fel nava, şi noi la fel. Mersul ne crea dificultăţi, pentru că ne dezobişnuiserăm, aşa că vreo câteva zile n-am îndrăznit să ne îndepărtăm prea mult, antrenându-ne musculatura în condiţiile gravitaţiei sporite a locului. Totul te făcea să crezi că avuseseră dreptate cei din prima expediţie, care, judecând după un mesaj recepţionat cu exact douăzeci şi unu de ani în urmă pe Pământ, excludeau posibilitatea vieţii într-un asemenea cuptor încins, de unde apa, dacă va fi existat vreodată, se evaporase de mult, împrăştiindu-şi atomii în atmosfera îmbâcsită.

Locul era într-adevăr cel căutat. Găsiserăm astronava, după nu prea multe încercări, pe o pantă lină, aproape netedă şi cu foarte rare crăpături. Am recunoscut-o imediat, după forma ei lenticulară, apoi după

însemne, deși imaginea ne parvenea deformată de la distanța aceea și chiar distanța era greu de apreciat din cauza unor surprinzătoare perturbări în câmpul optic. Astronava era acolo, așadar, acolo unde descinsese cu o jumătate de secol în urmă, ea fiind întâia dintre cele două misiuni trimise spre Sirius înaintea noastră, cum am avut prilejul să constatăm numaidecât. Despre cealaltă n-am reușit să aflu nimic și cred că nici n-a atins planeta, s-a pierdut undeva, în spații. Dar nava aceasta, întâia, stătea înfiptă pe picioarele ei telescopice și n-ar fi putut arăta mai bine dacă ar fi apărut acolo abia în ajun. Dar oricât ne-am învârtit în jurul ei, în aer sau pe sol, făcându-ne simțită prezența în fel și chip, nimeni n-a ieșit să ne întâmpine și niciun semn de viață nu venea dintr-acolo. Nava era pustie. Am constatat asta după ce i-am cercetat, cu prudență, compartimentele. Și totuși, nimic deranjat, nicio piesă clintită de la locul ei, numai că praful se așternuse pretutindeni, pe obiecte, pe planșeul mozaicat. Un strat uniform, ca și cum tot praful existent în încăperile astronavei s-ar fi depus, în decursul anilor, din aerul neclintit măcar de respirații.

Dacă astronava îmi părea părăsită, n-am scăpat totuși un fapt esențial, șocant aș putea zice. Am constatat că *toate* sistemele navei funcționau normal, alimentate în permanență de energia radiantă a stelei Sirius. Nu mai țin minte ce figură făcea Leonida pe când verificam aparatele, dar cred că era și el cel puțin tot atât de surprins, tot atât de contrariat. Eram obligați să admitem că interiorul astronavei prezenta

caracteristicile climatului pământean – temperatura, compoziția chimică a mediului aerian, mai puțin umiditatea, foarte redusă. Un aer uscat, dar perfect respirabil, deși încăperile nu mai fuseseră folosite de ani întregi, de zeci de ani probabil. Oamenii dispăruseră, dar unde și de ce? Mai ales *de ce*, când nimic nu părea să-i fi obligat la părăsirea astronavei? Aceasta era enigma cu care ne chinuiam atunci mințile, încercând s-o elucidăm pentru noi întâi și, bineînțeles, pentru cei de pe Pământ.

Leonida se plimba prin sala de navigație, gânditor, și tălpile lui lăsau urme bine conturate în praful depus pe jos, descoperind din loc în loc albul sau negrul plăcilor din mozaic. Îmi aduc aminte că s-a oprit, pentru a nu știu câta oară, lângă tabloul de bord, care, activ încă sub stratul cenușiu, funcționa în gol, imperturbabil, după un program ordonat cu câteva decenii în urmă. Leonida a tras niște linii prin praful de pe cadrane și o clipă am avut impresia că-l interesau cifrele înscrise dedesubt. Dar pe el îl interesa praful, mi-a arătat mănușa murdărită și, deodată, am înțeles că lucrul acela nu era firesc, nu era cu putință. După toate operațiile de sterilizare prin care treceam la fiecare ieșire din sistemul solar, cum era posibil să existe atâta praf în interiorul unei astronave terestre? Când mi s-a părut că înțeleg, m-am cutremurat și, cu tot antrenamentul nervilor mei (îi considerăm pregătiți pentru orice), o spaimă vecină cu moartea m-a invadat, înmuindu-mi încheieturile.

„Să mai căutăm", a propus Leonida. Însă abia după câteva minute bune am fost capabil să-l însoțesc, revenindu-mi din starea de șoc în care mă aruncase propria mea imaginație. Dar imaginația mea nu făcea atunci, din păcate, decât să se apropie de un adevăr; realitatea era, prin urmare, cu nimic mai prejos, trebuia s-o acceptăm în lumina cea mai aspră, în aspectul ei cel mai brutal. Căutând din nou, l-am găsit pe omul acela care făcuse ultimele înregistrări în jurnalul de bord, am găsit ce mai rămăsese din el, vreau să spun. Deschideam fiecare ușă cu un sentiment de teamă și dezgust, gata să întâmpin cine știe ce grozăvie, dar încăperile erau goale și una singură, oarecum izolată, își păstrase locatarul. Nu-mi face plăcere să-mi amintesc scena: rămășițele unui om, de la moartea căruia trecuse un sfert de secol, arătau poziția grotescă în care îl aruncase ultimul spasm. Alături, răsturnat, dictafonul, de unde i-am auzit mai târziu ultimele fraze, șuierate, gâfâite, întrerupte de pauze lungi. Și tot atunci, mai târziu, am știut cum se numea și ce funcție îndeplinise în echipaj. Când l-am descoperit, ne era imposibil să-l recunoaștem după materia aceea informă, de culoarea cenușii.

Cel care avea să fie, până la un timp, supraviețuitorul vorbea despre o infecție generală, contagioasă, în alt loc își numea boala „cangrenă bizară". Urmărise evoluția maladiei de la debut, îi descria simptomele și acțiunea asupra fiecărui om din echipaj. „Dacă ar mai trăi Georg – spunea undeva – ar face o analiză temeinică a acestui praf nepotolit, care ne consumă...

Eu nu înțeleg mai mult decât oricare altul, iar Georg a fost cel dintâi răpus. L-am transportat în susul pantei, între stânci. Cred că în curând îl va urma Toma Orlov..." Omul se resemnase, am dedus asta din tonul lui mai mult decât din conținutul înregistrărilor. Știu că boala îl chinuia teribil, însă resemnarea pornea la el dintr-o lucidă înțelegere a situației, fiindcă era într-adevăr fără scăpare, era condamnat!

Astronauții greșiseră undeva, fuseseră pur și simplu surprinși acolo unde nu se așteptau, pentru că într-un singur loc se lăsaseră descoperiți în fața planetei lui Sirius. Primele analize ale mediului dovediseră inexistența vieții organice. Dogoarea stelei nu permitea nașterea microorganismelor și e lucru știut că acestea reprezintă principalul inamic al omului ajuns pe alte planete. Astronauții răsuflaseră ușurați și își văzuseră de treburile pentru care erau trimiși acolo. Nu se mai gândise nimeni cu seriozitate la faptul că un dușman putea fi înlocuit prin altul, în funcție de condițiile specifice locului. Praful era steril, ca tot ce cădea sub razele pătrunzătoare ale stelei – radiația care nu crease viața, dar ar fi putut s-o distrugă instantaneu. Praful nu conținea microorganisme, așa că oamenii l-au scos din sfera lor de interes, nu i-au mai dat nicio atenție, după cum nimeni n-a mai dat importanță faptului că, la înapoierea în navă, exploratorul trecea grăbit prin camera-ecluză și neglija o parte din operațiile indicate în instrucțiuni. Făcea astfel economie de timp, convins că în lipsa vieții organice sterilizatoarele deveniseră de-acum inutile. Așa,

cu știrea tuturor, mai bine zis din neglijența tuturor, a intrat în compartimentele navei praful acela aparent inofensiv.

Îmi închipui panica declanșată la declararea primului caz de îmbolnăvire, narcoticul zadarnic al speranței, urmat de întronarea deplină a deznădejdii în sufletele astronauților. Se vedeau prinși într-un joc al morții, unul dintre acelea pe care le poți evita, dar odată declanșat nu mai poate fi oprit și își urmează cursul într-un singur sens, până la ultima figură. Îmi vine în minte obiceiul unor insecte mici de a-și depune ouăle în corpul unor insecte mai mari, pe care apoi larvele intruse îl consumă, încă în viață fiind victima, îl otrăvesc cu excrețiile lor. Oricâtă repulsie aș avea și oricât de deplasată ar fi comparația, nu mă pot împiedica să văd în cazul echipajului dispărut lângă Sirius ceva asemănător. Cel care supraviețuise celorlalți era un resemnat. Își aștepta sfârșitul ca pe o eliberare, îl dorea, pentru a pune capăt mizeriei lui trupești, durerilor inimaginabile care îi sfâșiau organismul devenit câmp de acțiune al unei substanțe ostile vieții. Sirius nu numai că nu crea viață, dar substanța universului său conținea în ea însăși un principiu potrivnic organizării de tip biologic. Iar asta n-au știut-o primii exploratori, n-au aflat-o la timp, plătindu-și atât de scump ignoranța. Ori poate că nu e bine spus *ignoranță*, dar prea se încrezuseră în analogiile cu lumea sistemului solar, încât deveniseră vulnerabili într-un mediu cu totul diferit și au compromis astfel misiunea.

Zburam peste platou, Leonida plutea în fața mea, ciudată pasăre greoaie. La un moment dat a desfăcut brațele și am avut impresia că nu i se mai terminau, că nu mai era Leonida, ci un uriaș păianjen strălucitor, agățat de-o plasă unduitoare, care se dovedi curând nimic altceva decât un curent aerian, învolburat de căldură. Aerul acela luminos (o lumină cu intensitate variabilă) și stratificat, dispus parcă între niște pelicule diafane, mereu mișcate, mereu umflate și răscolite de curenții ascendenți, îmi provoca amețeală. Sirius prăvălea peste noi valuri-valuri de energie radiantă, ca dintr-o cascadă clocotitoare, încât până și solul dădea impresia unui fluid antrenat într-o curgere haotică. Panta începea într-un lanț de stânci cu contururi tremurătoare, care de aproape arătară, dimpotrivă, linii ferme, solid ancorate în platou. Apoi am observat cimitirul improvizat de cel ce murise ultimul, rămânând prizonierul navei definitiv. Omul își transportase camarazii acolo, între stânci, rânduindu-i alături, probabil în ordinea în care îi secerase maladia necunoscută. Am coborât și eu, și Leonida; priveam împreună cele nouă costume de astronaut. Sirius le lingea cu culori incandescente. Erau murdare, primiseră o patină care îți reamintea de trecerea timpului. O pulbere fină făcea opace căștile sub care trăiseră niște oameni atrași și ei de mirajul stelei albastre.

Am simțit atunci nevoia să șterg de praf, cu palma, casca unuia, ca și cum nu s-ar fi putut fără să aflu ce mai rămăsese acolo. N-am să uit niciodată imaginea aceea neașteptată, fruntea care încă își păstra

conturul, boltindu-se peste doi ochi orbi, scufundați parcă într-o față uscată, de culoarea cenușii, de culoarea autentică (nu falsificată într-o lumină înșelătoare) a solului planetar. Cred că am strigat, pentru că Leonida s-a apropiat grăbit și, în mișcarea lui precipitată, a lovit costumul pe care îl priveam tulburat, ca pe o fantasmă. Și atunci, sub ochii mei, fața aceluia se descompuse, se risipi cum s-ar fi împrăștiat un chip modelat în nisip umed, după uscare, la cea dintâi atingere. Fusese un om și ajunsese o *formă umană* în care locul fiecărei particule originale era luat de nisipul acela străin, fără viață, fără inteligență, aparent atât de inofensiv.

LABIRINTUL

În cele din urmă, Andronic își aminti că putea să-mi sugereze un labirint și o făcu imediat, cu un fel de ușurare în glas, ca și cum asta rezolva dintr-odată încurcătura. „Imaginează-ți un labirint„, spunea. „Vei înțelege totul sau aproape totul..." Îmi imaginam labirintul, gândindu-mă însă că dusesem, poate, prea departe hărțuiala; poate că era cazul să-l mai slăbesc cu insistențele mele, o vreme cel puțin. Ne cunoșteam abia de curând și e foarte probabil că nu ne-am fi cunoscut niciodată dacă n-ar fi ajuns să se intereseze de el Comisia Brasch, trimițându-mă acolo ca să-i anchetez cazul. Nu-mi rămânea prea mult timp la dispoziție, dar prinsesem un fir care trebuia să ducă undeva, iar acest *undeva*, precum și drumul într-acolo depindeau de Andronic. Și am hotărât să nu dau înapoi până când nu aveam să ies din impas. Desigur, ar fi fost mai simplu să procedez așa cum îmi închipui că se aștepta

comisia, și anume, trăgând o cruce groasă peste numele lui Andronic și peste raportul făcut de el. Astfel, cazul ar fi fost încheiat fără bătaie de cap și problema s-ar fi anulat de la sine. Eram destul de plictisit de felul anost cum decursese ancheta, încât la un moment dat chiar m-a bătut gândul să pun punct. Și numai sentimentul acela nu prea limpede, că dădusem totuși de o urmă semnificativă, m-a făcut să insist, cu toate că Andronic mă călca pe nervi, în loc să mă ajute. În loc să se ajute pe el însuși.

I-am spus că mie nu-mi era indiferent dacă voi înțelege *totul* sau *aproape totul*, vedeam că nu-i făcea plăcere să discute și atunci am regretat, abia atunci am regretat cu adevărat neinspirata mea idee de a accepta întrevederea fără „translator". Fără cititorul și emițătorul de gânduri, care ne-ar fi pus în legătură direct, evitând complicațiile. Nu-mi închipuisem însă, înainte de a-l întâlni, că va fi atât de dificil să discut cu Andronic și că el va găsi cu atâta greutate modalitatea de a-mi explica *prin cuvinte* ceea ce mă interesa. Sigur, un translator mi-ar fi prins bine în momentele acelea, ar fi făcut posibilă o conversație mută, dar eficientă, însoțită de o reliefare a întregului său tablou psihic. E tot atât de adevărat însă că, de la un timp, întrebuințam mai rar „ascultătorul" de gânduri, îl evitam, chiar și atunci când – pentru a-mi facilita contactul cu oamenii – instrucțiunile serviciului meu îl recomandau. Îl foloseam numai în cazurile foarte grave. Cred că mă săturasem de el, treceam prin refluxul care urmează oricărui abuz, mă „intoxicasem",

dacă se poate spune așa. Mintea îmi vuia încontinuu, apăsată de gândurile altora și, cu toată deprinderea mea de a selecta rapid, de a ordona, de a pătrunde prin balastul memoriilor spre esențial, spre ceea ce îl reprezintă în mod fundamental pe omul astfel interogat, ajunsesem să descopăr în mine o rezistență ascunsă, ca și cum aș fi devenit, încetul cu încetul, refractar la experiențe de acest gen.

Și uite că mă izbeam acum de rezistența lui Andronic, la care venisem neînarmat cu investigatorul electronic special, venisem să realizez o legătură ocolită și fusesem sigur că o voi realiza. Câștigasem treptat convingerea că era suficient să fac sondajul verbal. Mă încredeam într-o abilitate de care uneori eram foarte satisfăcut și poate că într-adevăr ar fi fost suficient, dacă Andronic nu s-ar fi dovedit atât de rezervat față de mine. Sau, cine știe – mi-am zis –, poate că lucrurile pe care trebuia să mi le spună erau într-adevăr atât de complicate, încât Andronic ezita, nu credea că-l voi înțelege, ori pur și simplu n-avea răbdare să-mi explice mie, unui nespecialist. Unui ins socotit eminamente profan. Și din nou mi-a părut rău că nu venisem pregătit, cu toate cele necesare, încrezându-mă prea ușor în rutina dobândită prin cazuri mai simple, unde rezolvasem bine totul, fără să fi fost necesară o „palpare" directă a creierului.

Încă neliniștit, enervat, Andronic se retrăsese lângă generatoarele care ocupau mijlocul încăperii și își făcea de lucru la un panou de control. Eram iarăși gata să renunț, să amân pentru o zi mai norocoasă, să plec

supărat pe mine însumi. Eram profund nemulțumit de siguranța cu care abordasem cazul, minimalizându-i dificultățile, deși mi se atrăsese atenția în acest sens. Ceva mă reținea însă în continuare, mă îndemna să fiu calm, să nu abandonez ocazia, chiar dacă era prima noastră întrevedere și chiar dacă fusesem nevoit să constat că nu puteam pătrunde ușor dincolo de bariera ridicată de Andronic prin tăcerea sau prin răspunsurile sale imprecise, evazive. Altfel, ar fi fost mult prea simplu și mult prea pe placul Comisiei Brasch.

Ce-o fi vrut să spună cu *labirintul?* mă întrebam, urmărindu-i expresia și căutându-i privirile ațintite asupra unui palid joc de lumini ce arunca fosforescențe vagi dincolo de chenarul ecranului. De ce ocolea răspunsurile limpezi? De ce nu mă ajuta, ca să-l ajut eu însumi, la rândul meu, atâta cât îmi stătea în putere? Gândurile acestea mă preocupau atunci și încă mai șovăiam dacă să reiau dialogul sau să plec, înainte ca atmosfera să devină apăsătoare. Dacă n-am plecat a fost din cauza lui Manolo Valadon, l-am recunoscut după statura lui masivă, pe când traversa laboratorul. Intrase tocmai atunci și, observându-mă, m-a întrebat dacă am aflat ce doream, dacă Andronic mi-a dat informațiile de care aveam nevoie.

– De ce nu-i explici? l-a întrebat pe el, mirat, după ce-mi aflase răspunsul, iar Andronic zise fără să mă privească:

– Dacă l-au trimis pe el înseamnă că n-am fost crezut și nu văd ce rost ar mai avea să-mi complic situația povestindu-i.

– E psiholog, a insistat Manolo. Convinge-l pe el și, așa, îi vei convinge pe toți ceilalți.

– Da, bine, bine! a spus cam fără chef Andronic. I-am vorbit de labirint, poate că va înțelege.

Povestea cu labirintul am înțeles-o mai ușor de la Manolo, care o cunoștea și el, deși era o teorie avansată de Andronic. Dar atletul blond avea o altă structură psihică și nici nu fusese amestecat în întâmplarea pe care trebuia s-o limpezesc; prin urmare, n-avea niciun motiv să se inhibe, să refuze dialogul cu mine. De altfel, chiar Andronic și-a părăsit după o vreme atitudinea refractară, intrând în discuție cu intervenții monosilabice, la început, apoi cu precizări mai ample, unde relatarea lui Manolo Valadon devenea inexactă și nu-l mulțumea. „Într-un labirint ai, să zicem, zece, o sută de intrări", spunea Manolo. „Și o singură ieșire. De fapt, o singură intrare bună și o singură ieșire. Celelalte sunt false, toate. Gândește-te că ai în față un labirint cu mii de intrări false. Între ele, una trebuie să fie cea care răspunde dincolo. Știi asta, dar nu cunoști intrarea bună și, ca s-o afli, ești obligat să încerci. S-o cauți prin încercări repetate. Ce șanse ai avea? Ia spune..." Și arăta cu degetul spre mine, cerându-mi insistent un răspuns. I-am zis că aveam o șansă, una singură, dar exista, totuși, o șansă.

– Asta-i! a exclamat Manolo, triumfător. A fost șansa lui Andronic. Așa a ajuns el *dincolo*, dacă vrei să știi. A nimerit prin intrarea cea bună, poți să spui asta scepticilor, pentru că ei te-au trimis. Andronic a nimerit, din întâmplare, din pură întâmplare, *dincolo*.

Andronic afirmase apoi că nu era vorba chiar de o pură întâmplare, fiindcă el știa de existența labirintului și mai încercase o dată să pătrundă în el. „Înțelegi ce vreau să spun?" m-a întrebat în câteva rânduri, prudent, temându-se să nu scape ceva ce putea fi răstălmăcit. „Înțelegi – a reluat el – că mi-e greu să găsesc cuvintele prin care să descriu ceva ce nu poate fi descris, să numesc ceea ce nu poate fi numit, fiindcă totul, de la început și până la sfârșit, *este altfel*, fără corespondent în lumea noastră înconjurătoare... Nu am termeni de comparație și niciun fel de alte puncte de sprijin. Dar am mai zis asta. Dacă ai venit să mă verifici înseamnă că nu se poate să nu cunoști relatarea mea." Și, într-adevăr, o cunoșteam, era prea din cale-afară de uimitoare ca să nu fi făcut necesară intervenția unui psiholog și verificarea pe care o încercam eu atunci. Mai târziu, i-am mărturisit ce crezusem la început despre el și i-am explicat de ce.

Ne-am reîntâlnit întâmplător, pe strada rulantă, eu fiind venit atunci cu alte treburi în oraș. Ne-am recunoscut imediat și ne-am zâmbit. Andronic ieșise cu nepotul său de cinci ani la plimbare.

– Îl duc în parc, mi-a spus, arătându-mi apoi pachetul cu aripioarele mecanice, pliate. Știi, a prins gust pentru sportul ăsta și mă văd obligat să-mi sacrific o oră, două pe zi pentru plăcerea lui, ca să-l antrenez.

L-am însoțit atunci, iar el mi-a vorbit cu un fel de bucurie despre ultima lui descoperire: parcul cu castani enormi și lacul și copiii. „Era atât de aproape, și totuși nu-l vedeam. Dacă nu era el... Ce zici, Generale?"

Şi îşi bătu pe umăr nepotul, al cărui aer de înţelept abia ascundea o fire pusă pe năzdrăvăniile vârstei. Se bucura, cred, în compania lui Andronic, de o atenţie mai mare şi mai plină de îngăduinţă decât în casa părinţilor săi. Am dedus asta din felul cum vorbea Andronic cu el, din felul cum îi zâmbea, încântat de vreo replică naivă, spusă însă pe un ton foarte grav, când, stând în genunchi, pe iarbă, desfăceam şi montam împreună aripioarele străvezii. Da, parcă nu mai era acelaşi Andronic, n-avea nimic comun cu insul rezervat şi bănuitor pe care îl cunoscusem cândva în laboratoarele experimentale ale Institutului Theronian. Îl judecasem greşit şi i-am spus asta, când am rămas singuri pe bancă, de unde Andronic dirija cu un mic aparat zborul de fluture al nepotului său, care se ruga din văzduh, cu un glas subţire şi plin de emoţia jocului, să fie condus deasupra lacului, într-un grup de copii zburători. Atunci, demult, eu nu făcusem altceva decât să-l verific, suspiciunea plecase de la alţii, care nici ei nu pot fi condamnaţi pentru asta. Relatarea lui Andronic despre trecerea sa *dincolo de labirint* produsese senzaţie, dar şi derută, şi putea fi, la urma urmei, expresia unei subtile alienări.

– Nu te învinuiesc, mi-a spus. Nu învinuiesc pe nimeni. Îmi pare bine, însă, că laboratorul îşi continuă cercetările. Dorinţa mea cea mai mare este să redeschid poarta aceea. S-o redeschidem, pentru că acum lucrăm mai mulţi. Să repet trecerea prin labirint.

Copiii băteau din aripioare, aproape de suprafaţa lacului, se stropeau, râzând şi ţipând: la o manevră

greșită, unul căzuse în apă. Andronic abandonase aparatul cu ale cărui impulsuri conducea zborul nepotului său, îl lăsa să se descurce singur. M-a întrebat dacă am avut vreun rol în determinarea noii orientări a Comisiei Brasch, resimțită și la ei în institut.

– De fapt, nici nu știu de ce te mai întreb, e limpede că ai avut! și-a răspuns tot el.

Am vorbit apoi despre felul cum înțelegea să practice o nouă breșă în peretele ce ne desparte de universul învecinat, lumea stranie numită încă de pe atunci Secunda Mater. Prima dată îi reușise trecerea prin concursul larg al întâmplării. Căutase altceva, avea în studiu o experiență incomparabil mai puțin importantă și întâmplarea a făcut, ca în atâtea alte cazuri, ceea ce n-ar fi izbutit, poate, nicio încercare pregătită în mod special. Andronic cunoștea ipoteza privind existența unei lumi paralele, o cunoștea în termenii, vagi și imprecișii, formulați până atunci și nu mai mult decât alți specialiști, care o ridiculizau, considerând-o pură fantezie. Dar Andronic se văzuse pe neașteptate în pragul Secundei Mater și nu mai putea să nu ia în serios ceva care *își făcuse simțită* în acest fel existența. Cu mine fusese precaut, mai mult decât față de specialiștii institutului, convins fiind că, dacă nici aceia nu-l crezuseră, era exclus să mă convingă pe mine. Până la urmă, și-a dat osteneala să evite noțiunile prea complicate, să-mi traducă în imagini comprehensibile ideile și intuițiile lui, iar dialogul s-a înfiripat.

Țin minte că și la investigarea directă a creierului lui Andronic am întâmpinat greutăți, eu fiind cel

dezavantajat în înțelegerea sistemului său de abstracțiuni. N-am putut însă constata, atunci și cu alte prilejuri, abateri de la un regim psihic normal și asta i-a crescut creditul la aceia care apreciaseră descoperirea sa drept o aberație senzorială, în cel mai bun caz. Era exclus să susțin un asemenea diagnostic, din lipsă de probe în filmul memoriei, reluat și citit pe fiecare fragment. Dimpotrivă, ce am găsit acolo m-a convins că Andronic avea dreptate. Începuse experiența aceea, o urmărise până la un punct, știind precis ce se va întâmpla sub descărcările de energie ale generatoarelor, apoi câmpurile de forță îi scăpaseră de sub control într-un moment care se putea stabili cu ușurință. Mai greu era să descoperi ce anume a îndepărtat experiența de la desfășurarea sa firească. Dar, la urma urmei, ce putea fi considerat firesc într-un domeniu totalmente necunoscut, abia deschis cercetărilor?

– Dacă aș afla ce s-a întâmplat în instalații *atunci*, exact în *momentul acela*, îți dai seama că redeschiderea „portiței" n-ar mai fi decât o problemă de tehnică! aprecia Andronic, explicându-mi că energia, ieșită pentru puțin timp de pe făgașul ei, găsise un *canal* optim și perforase peretele dintre cele două universuri.

Dacă am înțeles corect, *peretele* acesta nu are nimic comun cu vreun obstacol din lumea fizică înconjurătoare și cu atât mai puțin ar putea fi reprezentat printr-un obiect cunoscut. La un moment dat, în discuție, Andronic îl numise *membrană*, apoi se corectase, pe motiv că o membrană care ar izola universul nostru, învelind în același timp printr-o răsfrângere

Secunda Mater, nu exprimă destul de exact poziția celor două lumi și raporturile dintre ele. Așa că m-am mulțumit să știu că obstacolul n-ar putea fi înțeles decât matematic, și nici măcar așa cu prea multă ușurință. Andronic îl numea „perete despărțitor" ca să se facă mai ușor priceput de alții, schematiza adică. Și tot de aceea îmi sugerase ideea labirintului, ca să-mi reprezint cumva, mai aproape de o realitate extraordinar de complexă, punctul de trecere creat o dată și, în fond, *posibil oricând*, în cazul altor experiențe, identice cu cea care l-a produs. Întâmplarea deschisese accesul spre Secunda Mater prin singura trecere posibilă (trebuia să văd aici nu un *loc* anume, ci o *modalitate* de a acționa asupra obstacolului amintit), prin singurul drum corect al labirintului. Dar dacă labirintul avea o mie de intrări false, cum afirmase Manolo Valadon, reducând și el la o schemă intuitivă complexitatea presupusă a unei realități încă nepătrunse, atunci era limpede că orice altă încercare de străpungere n-avea decât foarte puțini sorți de izbândă. Pentru că nimeni nu putea ști, în situația dată, dacă se explora „galeria" cu ieșire *dincolo* sau una dintre multele galerii înfundate. Ba e aproape sigur că, în cazul unor intervenții care s-ar face pe dibuite, fie și după un program sistematic, dar insuficient de cuprinzător – și iarăși nimeni nu putea ști până unde trebuia „deschis" acest program, până unde să se lărgească puterea lui de cuprindere – riscul de a nimeri în vreo fundătură de labirint va fi atât de mare, încât găsirea drumului bun ar rămâne, pentru foarte mult timp, o probabilitate aproape neglijabilă.

Mă convingeam astfel, din ce în ce mai mult, că n-avea să-i fie uşor lui Andronic, şi nici celorlalţi, care pregăteau asaltul asupra barierei imperceptibile dinspre Secunda Mater. Nu puteam şi, în consecinţă, evitam să anticipez rezultatul de mai târziu al cercetărilor. De altfel, nu cădea în seama mea să mă entuziasmez sau să mă îngrijorez de evoluţia unor evenimente ce păreau să intereseze în latura lor strict ştiinţifică, iar dincolo de aceasta rămâneau, pentru marele public, simple curiozităţi. Aşa gândeam atunci, în după-amiaza aceea blândă, cu lumini tomnatice şi umbre alungite leneş peste lac. Cercetătorii aveau să mai scotocească o vreme prin labirint, în căutarea locului de trecere, îmi ziceam. Aveau să încerce fel şi fel de piste, abandonându-le pe rând şi reluându-le ori căutând altceva, pentru ca odată, cine ştie când, să străpungă din nou peretele despărţitor sau să renunţe pentru totdeauna.

Stăteam pe bancă lângă omul care, întâmplător şi pe neaşteptate, străbătuse labirintul în dublu sens şi trăise câteva secunde dincolo, în universul paralel, suprapus sau cine ştie cum; întrevăzuse lumea aceea fantomatică şi revenise cu credinţa în existenţa ei reală. Mă bucuram că încercarea mea de a-i descoperi vreo boală psihică eşuase. Fusese unul din puţinele argumente în favoarea lui, alături de filmul pe care, fără să simtă, i l-am extras cândva din creier, unde Secunda Mater îşi înregistrase palid nălucirile. Forme de neînţeles, purtătoare însă ale unui mesaj destul de tulburător în încifrata lui materializare, din moment ce se găsise imediat şi colectivul de „ţicniţi" interesaţi,

și fondurile necesare experiențelor. Se simțea răcoarea serii, Andronic își chema nepotul dintr-un luminiș îndepărtat, pierdut între arbori, iar eu mă pregăteam să plec și, înainte de a-l părăsi, mi-a venit să-l întreb ceva. Să-l întreb ce va face dacă, în ciuda tuturor eforturilor sale, drumul spre lumea aceea enigmatică nu se va mai deschide. M-a privit, zâmbind liniștit, pătruns poate de liniștea locului, apoi și-a întins degetul arătător spre mogâldeața înaripată care plana pe deasupra castanilor, apropiindu-se.

– Doctore, mi-a spus, eu am fost acolo, am văzut, m-am convins... Dacă nu voi reuși din nou, poate că are să reușească el.

O FALIE ÎN TIMP

Şi totuşi, fără să-mi dau seama, duceam dorul munţilor. Într-o dimineaţă m-am deşteptat dintr-un vis căruia îi reţineam sub pleoape ultimele pâlpâiri. Erau acolo, foarte clar şi foarte aproape, imagini cărora le-am întârziat cât am putut destrămarea, ezitând între somn şi momentul deplinei lucidităţi, convins că voi recunoaşte locurile. Convingerea aceasta apăruse fulgerător, când unele detalii ale visului dăduseră minţii mele semiadormite impresia că străbăteam un spaţiu cunoscut, un peisaj prin care mai trecusem într-o altă împrejurare. Toată ziua, apoi, m-am gândit la munţi, retrăind scene şi senzaţii de demult. Îmi aminteam în special o expediţie de unul singur, în Carpaţii vestici. Poate că era un capriciu al memoriei, pentru că, firește, aceea nu fusese nici singura mea ieşire în spaţiul montan, nici cea mai spectaculoasă. Cunoşteam înălţimi mai mari şi mai greu de atins, trecusem prin

emoții mai violente în canioanele din Colorado, de pildă. Însă ceea ce văzusem în alte părți ale planetei nu anula, în timp, impresiile călătoriei pe care o făcusem cam la vârsta lui Al, trăindu-mi descoperirile cu înfrigurare, cu intensitatea dată de fantezia și entuziasmul ușor naiv al primei tinereți.

– Nu știu ce ai, mi-a spus Al, de dimineață nu-ți mai ies din cap munții ăia. În câteva rânduri am intervenit eu ca să corectez niște impulsuri pe care le-ai dat greșit. Ai să strici toți coloranții!

Era inutil să-i explic, totuși. Al îmi înțelegea gândurile cu destulă ușurință și la fel și eu pe ale lui. Mă mustra cu o bucurie ascunsă, a fiului ajuns în anotimpul independenței. Îi înțelegeam sentimentele și cred că am zâmbit în așa fel încât Al s-a văzut descoperit și poate că s-ar fi supărat, dar nu i-am dat răgaz. Ca să ies eu însumi din starea aceea nedefinită, de tulbure vegetare însoțită de un total dezinteres față de problemele obișnuite ale zilei, i-am propus să lăsăm totul baltă și să ne repezim în munți. Să uităm de toate, și de coloranți, și de sâcâielile vecinilor, nemulțumiți din cauza unei defecțiuni la sistemul de alimentare cu energie, defecțiune de care Al nu părea să fie străin.

– Să mergem în munți, i-am spus, cunosc acolo niște locuri excepționale, vreau să ți le arăt și ție.

L-am *simțit* bucurându-se de neașteptata evadare pe care i-o propuneam. Într-un timp record, a selectat problemele care se puteau rezolva fără supraveghere și am mai pierdut apoi o vreme, până spre seară, cu reprogramarea mașinilor. Ne-am culcat obosiți, însă

gândul apropiatei expediții în afara limitelor cotidiene ne surâdea și-i dădea emoții în primul rând lui Al. Dar și mie.

Seara, Al nu uitase să-i vorbească Magdei, i-a spus că o să-l iau cu mine în munți și că îi va fi dor de ea acolo. „Dar mi-e dor și aici!" zicea, iar buna mea Magda, care abia se trezise și își pregătea dejunul în mijlocul oceanului, pe o insulă polineziană, lăcrimă și ne promise să nu întârzie acolo mai mult decât o cerea misiunea ei. „O să ne revedem curând!" ne-a asigurat ea, urându-ne succes și petrecere bună. Apoi, numai mie, mi-a cerut să am grijă de Al și ne-am despărțit cu un oftat puțin cam teatral, care făcea parte din jocul nostru peste distanțe. „Casa e pustie fără tine", i-am spus, înainte de a întrerupe legătura, iar Magda mi-a zâmbit așa cum numai ea știe să zâmbească și m-am culcat cu surâsul acela întipărit sub pleoape.

Zorii ne-au găsit în aer, cu apărătoarele pentru obraz coborâte, ca să putem străbate spațiul rece al începutului de ziuă. Al dorea să zburăm mai sus și o vreme i-am făcut pe plac, dar numai atâta cât crezusem că suportă pentru început, fără forțări inutile, micile noastre scutere aeriene. Aveam nevoie de toată capacitatea lor acolo, în munți, ca să nu rămânem prizonierii nesfârșitelor povârnișuri de piatră și ai pădurilor multiseculare. Poate că ar fi fost și asta o soluție de vacanță, dar mie, atunci, îmi surâdea mai puțin decât, poate, lui Al.

Era lumină puțină încă, excepând-o pe cea artificială a orașului. Constelațiile, în poziția lor dinspre

ziuă, ne-ar fi putut dirija zborul chiar în lipsa aparatelor de orientare. Prin costume, frigul pătrundea prea puțin, abia ca o atingere neplăcută, și doar uneori îmi simțeam pielea străbătută de un frison; apoi, repede, reveneau senzațiile obișnuite ale zborului. Al se lăsase furat de plăcerea plutirii prin aer, recepționam semnele euforiei lui și, încetul cu încetul, m-am lăsat antrenat eu însumi într-o stare euforică. Era ca și cum fantezia proaspătă a lui Al, contaminându-mă, îmi vitaliza sensibilitatea și mă obliga, astfel, să percep cu acuitate detaliile acelui început de zbor în doi.

Lăsarăm departe în urmă caruselul luminos al orașului; alte localități își bolteau spre sud și spre nord aureolele, din ce în ce mai vagi, mai șterse în pâcla prin care cerul, sub continua invazie a luminii solare, se făcea simțit deasupra și împrejur, peste pământul cenușiu. Apoi se lumină de ziuă. Soarele mă orbi puțin, când, întorcându-mă la o exclamație a lui Al, l-am descoperit zbătându-se leneș între două ațe de nor, vineții, abia scăpat de sub orizont. Și am putut vedea munții, departe, în sensul zborului nostru, iar de atunci înainte ne-au reținut toată atenția, cu magnetismul lor subtil și binecunoscut.

Cum orizontul revărsa lumină, jos umbrele se risipeau, permițându-ne să urmărim panglica subțire a unui râu, tot mai subțire și tot mai șerpuită, pe măsură ce se apropia de munții vag sugerați în față – tente viorii, plutind în aburul dimineții. Abia târziu, când ne-am apropiat destul, și-au reliefat pe deplin masivitatea. Între timp soarele săltase pe cer, se făcuse mai

cald. Am avut chiar şi un mic incident cu instalaţia termică a costumului lui Al, dar nu cine ştie ce, operaţia era nepretenţioasă şi, înţelegându-ne, i-am executat-o din zbor, ca să nu mai pierdem vremea degeaba. „Intrăm în munţi, tată!" mi-a comunicat la un moment dat Al, ca şi cum altfel n-aş fi observat schimbările de relief de sub noi, dar cred că peisajul, un adevărat spectacol pentru ochi, îl încânta într-o asemenea măsură, că nu mai avea astâmpăr. Şi din nou mi-a părut bine că-l luasem să mă însoţească, voiam să regăsesc nişte locuri încă sălbatice, să i le arăt, dacă scăpaseră cumva de invazia civilizaţiei în răstimpul trecut de la ultima mea vizită acolo. Nu eram chiar atât de sigur că scăpaseră toate, auzisem despre nişte lucrări începute de curând în munţi, cercetări sau exploatări, nu ştiam cu precizie.

– Ei bine, vom vedea! i-am spus lui Al. Ne vom convinge acolo.

Dar m-aş fi bucurat să nu se fi atins nimeni de locurile acelea. Şi, de altfel, exista spaţiu destul, iar pădurile puteau înghiţi în adâncurile lor, ca o nesfârşită protoplasmă verde, toate instalaţiile şi toate maşinile pe care omul le-ar fi transportat acolo. Aşa gândeam atunci, planând la o oarecare înălţime peste cocoaşele verzi, despărţite prin văi înguste, împădurite şi ele bogat. Relieful creştea, îşi boltea sub noi înălţimile încă netede, alternând pădurile cu păşuni, iar ochiul mi se îmbătase de atâta culoare dezlănţuită. Nările mi se umpluseră de mirosuri vegetale şi de oxigen proaspăt, rece şi ameţitor. Era o vară timpurie, dar munţii

n-au anotimp, zic eu, ori au unul al lor, etern, un anotimp al vibrației estetice.

Ne-am ridicat mai sus, fiindcă vârfurile brazilor veneau uneori primejdios de aproape, cum treceam peste creste, pentru ca imediat covorul verde să se prăbușească în străfundurile vreunei văgăuni, spânzurând pe coastele abrupte, într-o încremenire mută, până acolo unde firul sinuos al apei punea capăt adâncului, limitând în spațiu beția vizuală. În câteva rânduri m-am simțit pătruns de un tremur ciudat, o vibrare scurtă a mușchilor, cum te-ar străbate repede un fior cald. Am pus asta pe seama exploziei de frumusețe cu care munții ne întâmpinau și abia mai târziu, mult mai târziu, am făcut legătura cu experiențele care începuseră acolo, jos, la adăpostul pădurilor.

Din urma noastră, soarele răsturna în văi umbre enorme, reci.

– Te duc, l-am prevenit pe Al, într-o vale de care ai să-ți amintești toată viața.

Și mă gândeam la locul acela cu nume ciudat de arhaic, Valea Iadului, despicătura care se adâncea în inima munților, împreună cu apa ei înspumată de lespezile unui teren colțuros, parcă zdruncinat de un cutremur, demult, în alte ere geologice. Lăsarăm spre sud masivul mâncat de ploi și vânturi până la vinele crăpate ale granitului, și alte piscuri, ce se înfățișau privirii mai spre orizont, plutind în nori albicioși, ca niște iluzii. Și ne continuarăm drumul spre vest, trecând iarăși prin fluxurile acelea care ne umpleau corpurile de furnicături, iar Al era fericit, zburda alături,

forțându-și aparatul în cele mai neașteptate figuri aeriene, se juca și nu mult mi-ar fi trebuit să-i „calc" pe urme, să-l imit.

Am depășit o culme, trecând printr-o ceață ușoară, care izvora din susul munților și curgea leneș, spintecată în vârfurile ascuțite ale brazilor. Înaintam cu viteză redusă, ridicaserăm vizierele și simțeam pe obraz atingerea lipicioasă a aburului înghețat. Al îmi spunea ceva, din dreapta, și l-am auzit poticnindu-se în mijlocul frazei, cu un geamăt care aducea a oftat, iar pentru o fracțiune de secundă l-am pierdut din ochi, dispăruse. N-am avut însă timp să raționez, am căzut eu însumi sau am încercat o senzație de cădere, nu mai știu exact. Peste încă o secundă am descoperit scuterul lui Al, plutea cu vreo cincizeci de metri mai jos și aluneca într-o parte, într-o planare periculoasă, pentru că nu-și mai controla zborul sau nu mai putea să și-l controleze. „Concentrează-te!" i-am poruncit în gând și, imediat, Al și-a revenit, destinzându-și corpul pe când scuterul se redresa și se pregătea să ia înălțime. Ajuns alături, am observat că fața îi era palidă, avea întipărită pe ea o uimire fără margini și mai ales ochii i se dilataseră într-o expresie întrebătoare, ușor caraghioasă.

– Ai pățit ceva? l-am întrebat, îngrijorat de paloarea lui, dar el nu mi-a răspuns, a ridicat o mână, cerându-mi să ascult. Și într-adevăr, de departe, de foarte departe, veneau bubuituri surde, repetate îndelung de un ecou înăbușit.

Am presupus că era vorba de experiențele celor din munți, dar Al privea tot mai nedumerit în jur și

întrebarea lui, pe un ton neverosimil, vibră apoi între cer și pământ, ca o materializare a uimirii:

– Oh, tată! Spune-mi, unde suntem?

– În Valea Iadului, firește! l-am asigurat, crezând că recunosc locurile și, de fapt, nu greșeam, intrasem în partea superioară a văii, iar pârâul spumega în albia lui colțuroasă, jos, la îmbucătura dintre pante.

– Nu asta! a strigat. Uite colo!

Avea brațul întins, arătându-mi în lungul văii, peste câteva înălțimi mai scunde, o zonă în care se amesteca bradul cu foioasele, pentru că în niciun caz culoarea aceea ruginie nu putea fi a crengilor de brad. Apoi am înțeles ce voia el să spună și că-l uimise pe bună dreptate culoarea ruginie, care n-avea ce căuta în păduri la începutul verii, dacă nu cumva se datora capriciului unui modelator de climă. Dar parcă și soarele era mult prea slab pentru anotimp, mult prea jos și rece. Ne *întâmpina,* ajuns într-un mod neverosimil la scăpătat, deși cu numai câteva minute în urmă lumina lui ne proiectase umbrele *în față,* cum zburam spre apus. Era rece, rece de-a binelea, munții lăsau să scape în văi cortine dense de ceață alb-cenușie, iar ziua părea pe sfârșite, încât peste cel mult o oră noaptea avea să se înstăpânească pretutindeni, în ciuda noastră, în ciuda celor văzute și trăite până atunci. Parcă n-am mai fi fost în timpul nostru, parcă am fi ajuns pe neobservate *în alt timp.* În cu totul alt timp.

Ce experiențe fac ăia acolo? mă întrebam, preocupat de bubuiturile care nu încetaseră, deși uneori se răreau, iar intensitatea sunetului slăbea. Și am înțeles

curând că, în ciuda absurdității aparente a gândului care mă fulgerase, *eram* în alt timp, ne prăbușiserăm amândoi într-un timp greu determinabil atunci. În orice caz, era toamnă și bubuiturile nu conteneau, le-am auzit și aproape, în josul văii, ca niște plesnituri seci, urmate de explozii. Printre bufniturile înfundate, care făceau aerul să vibreze, am deslușit zgomote ritmice, mai slabe, repetate și amestecate într-un concert parcă lipsit de dirijor.

Apoi am văzut drumul – cobora, șerpuind paralel cu apa, ascuns uneori sub un mal împădurit. Era un drum strâmt și prost îngrijit probabil, iar Al, cu vederea lui mai bună, mi-a atras atenția asupra unor mașinării ciudate, care se târau în lungul lui, în coloană. „Nu-mi dau seama ce fac ăia, jos!" am spus, dar am fost de acord să reducem din înălțime și să planăm spre coloana de cutiuțe verzi, care își deschideau cu un uruit moale calea prin ceața eruptă din vale. „Circulă *pe roți!* a exclamat Al. Cutiile acelea circulă pe roți", a repetat el și s-a mirat de faptul că unele erau acoperite cu crengi, ca și instrumentele greoaie pe care le remorcau. N-am știut ce să-i răspund, dar nici n-am avut când, pentru că zborul nostru fusese observat de jos, ceața se risipise destul ca să putem fi văzuți pe cerul înserării. Atunci am fost martorii unor manevre pe care la început nu le-am înțeles: cutiile pe roți s-au oprit, vârâte în mal, și din ele săriră nenumărate mogâldețe verzi-cenușii, erau oameni, dar nu știam de ce alergau în toate părțile, cuprinși parcă de panică. Nici când am auzit primele pocnete n-am înțeles ce

se întâmpla, pluteam la vreo două sute de metri deasupra și urmăream scena. Pe lângă noi țiui ceva de mai multe ori și, deodată, cum priveam spre Al, l-am văzut smulgându-se din loc, se prăbușea spre pădure. „Scuterul nu mă ascultă!" am perceput gândul alarmat al fiului meu și, cum mă temeam de o defecțiune greu remediabilă în zbor, am țâșnit după el, l-am ajuns la vreme și l-am acroșat. L-am acroșat pe el. Scuterul era prea greu ca să-l reținem, așa că l-am urmărit căzând rostogolit în fundul unei râpe adânci și împădurite. Jos, zgomotele se întețiseră, auzeam rafale și ecoul făcea împrejurimile să vuiască de parcă ar fi clocotit un cazan enorm. Nici Al nu era tocmai ușor, îmi dezechilibra scuterul propriu, dar căderea putea fi frânată, așa presupuneam. Ne abătuserăm spre mijlocul văii și curând am pătruns printre copaci, cu Al în brațe, și nu i-am dat drumul nici când ne-am lovit zdravăn de un trunchi și nici cu o fracțiune de secundă mai târziu, când am căzut pe spate și ne-am rostogolit amândoi pe un mal abrupt, până între pietrele mari și ascuțite ale pârâului. Am rămas o clipă amețit, cu o mână spânzurându-mi în apă (îi simțeam răcoarea chiar și prin mănușă), apoi l-am auzit pe Al gemând și mi-am venit în fire. Al n-avea nimic, era mai mult năucit decât înspăimântat. Mi-am cercetat rapid scuterul aerian, își turtise partea din față și am fost surprins de prezența unor găuri cărora nu le înțelegeam apariția; parcă ar fi pătruns pe acolo două schije mici, perforând metalul. Am observat apoi că și costumul lui Al era atins, șters în dreptul șoldului de o altă schijă,

care aproape că-l perforase. Înțelegând ce mă interesa, mi-a mărturisit că înainte de cădere simțise o fulgerare fierbinte în vecinătatea acelui loc de pe șold. În orice caz, scuterul lui era pierdut și aveam să constat imediat că și al meu era de prisos, așa, strivit, cum ieșise din ciocnirea cu trunchiul copacului și cu pietrele prăvălite în pârâu.

Nu înțelegeam de unde apăruseră găurile acelea, pentru că o explozie din interior se excludea de la sine. Dar era limpede că, de-acum înainte, trebuia să contăm numai pe rezistența picioarelor, ca să ieșim din Valea Iadului, în lungul ei, spre vărsare. Al era încă amețit, clătina din cap, acceptând totul fără nicio obiecție. Apa, alături, cădea peste niște bolovani înverziți de mușchi, făcea destul zgomot, nu mai mult decât un pârâu de munte, limpede și foarte rece tot timpul, dar mai ales toamna și iarna. Începeam să cred că Al avusese dreptate, poate că era într-adevăr toamnă, cum arăta culoarea pădurii de la o altitudine mai mică, unde razele dinspre apus dezvăluiseră frunzișul galben-roșiatic, rărit. Poate că era mai avantajos să coborâm într-acolo, mi-am zis, pe firul apei, sau mai bine pe drum. Gândindu-mă la drum, mi-am amintit de omuleții brun-cenușii care se împrăștiaseră ca niște păpuși dezarticulate în jurul cutiilor pe roți. Încercam să pricep ce căutau acolo și regretam că, înainte de plecare, nu fusesem tentat să mă interesez de experiențele care se făceau în munți. Apoi mi-am zis că oamenii aceia, probabil, nu plecaseră încă. Dacă văzuseră accidentul nostru, în mod normal ar fi trebuit

să ne caute. Am încercat să prind vreun zgomot, altul decât foșnetul vântului și plescăitul apei pe pietre. Dar urüitul acela monoton, care însoțise deplasarea coloanei, nu se mai auzea.

– Te simți în stare să urci panta?

Al a încuviințat, deși șchiopăta puțin, când s-a ridicat în picioare. Trebuia să ne grăbim, dacă voiam să cerem ajutorul celor care se opriseră pe drum, deasupra noastră. Indiferent de treburile cu care se ocupau, mi-am zis, nu puteau să ne refuze, din moment ce am ajuns în încurcătură. Ne-am descotorosit de al doilea scuter, lăsându-l acolo, în hățiș, lângă bulboana făcută de apa pârâului în scobitura adâncă a unei stânci.

– Să mergem, băiete! i-am spus lui Al și, sprijinindu-l, încercam să ieșim deasupra malului înainte de a se întuneca. Acolo, jos, lumina slabă se pierdea într-un spațiu lipsit de vizibilitate și se făcea tot mai frig. Respiram un aer înghețat, pe care răsuflările noastre îl transformau în aburi subțiri.

Abia făcuserăm câțiva pași pe panta alunecoasă, plină de rădăcini uscate și ace de brad, când Al mi-a strâns cotul, atrăgându-mi atenția astfel, în tăcere. Și am perceput eu însumi efluviile prin care ceilalți își făceau simțită apropierea, însă m-a surprins imediat mișcarea haotică a fluxurilor, felul cum alunecau pe lângă mine, fără să le pot reține și fără să le pot interpreta. Eram nedumerit, dar curând m-a cuprins neliniștea, o neliniște vagă, nicidecum cea din fața unui pericol iminent. Pur și simplu nu înțelegeam de ce efluviile acelea, pe care le percepeam discontinuu, îmi

rămâneau totuşi străine, ca şi cum ar fi emanat de la structuri psihice prea deosebite de a mea şi a fiului meu Al. Deodată, i-am văzut, coborau ca nişte umbre cenuşii, ghemuiţi pe nişte bastoane scurte, atenţi la toate foşnetele pădurii. Şi eram gata să-i strig, când unul dintre ei ne-a descoperit, cum stăteam alături, Al şi cu mine, în picioare, nemişcaţi. A strigat el cel dintâi, dacă se poate numi aşa urletul lui, un *Haalt!* gutural, care mi-a înfiorat nervii. Şi s-a produs învălmăşeală, tufişurile foşneau în jur, strivite, cum se grăbeau să ne înconjure, cu bastoanele îndreptate spre noi. Nu le vedeam prea bine feţele şi, deşi manevra lor ne luase prin surprindere, ni se părea ridicol ca oamenii pe care îi căutam şi de la care aşteptam ajutor să năvălească spre noi urlând şi să ne încercuiască la mică distanţă, cu frică parcă, ameninţându-ne nu se ştie cu ce.

– Ăştia nu par prea prietenoşi! i-am şoptit lui Al cu o voce care îmi exprima toată uimirea, dar cel care părea să conducă grupul a urlat iarăşi, ameninţător, într-o limbă neînţeleasă. Ne cerea să facem ceva şi, pentru că întârziam, a ridicat bastonul metalic sau ceea ce luasem eu drept baston, l-a ridicat puţin şi, de la câţiva paşi, rafala de bubuituri ne-a asurzit, făcându-ne să tresărim şi să ieşim astfel din şocul provocat de surprinzătoarea întâlnire. Şi abia atunci, cred, abia atunci am avut revelaţia faptului că oamenii cenuşii, pe care îi văzuserăm din zbor, târându-se în lungul drumului cu maşinăriile lor caraghioase, n-aveau nimic comun cu cei care experimentau în munţi. Erau

alții, așa cum și ziua era alta, și anotimpul. Simțeam că amețesc, dar șeful grupului venise aproape, ne amenința din nou și, din gesturile lui, am dedus că voia să ridicam mâinile deasupra capului. „Ridică mâinile deasupra capului!" am gândit, pentru Al, în caz că el nu pricepuse. Erau șase, îmbrăcați în mantale lungi, mai târziu am văzut cât de uzate, cât de murdare erau hainele lor. Cum am ridicat mâinile, au devenit îndrăzneți, s-au apropiat de noi, fără să ne scape de sub amenințarea armelor, ne-au pipăit buzunarele, golindu-le conținutul, și parcă nu erau mulțumiți de ce găsiseră, pesemne altceva așteptau.

„Tată, ce vor de la noi? Tată, ce s-a întâmplat? De ce sunt ăștia *atât de opaci*?" întreba Al, îi simțeam întrebările și neliniștea, în vreme ce urcam printre brazi, cu mâinile ridicate, iar oamenii îmbrăcați în mantale sumbre ne însoțeau, mereu amenințători. Din când în când, auzeam vocile lor enervante (poate era de vină limba aceea neînțeleasă, cu vocale aspre și consoane tăiate scurt) și, încercând să mă opresc, simțeam în coaste ghiontul dureros al armei. Îl loveau și pe Al, ca să grăbească mersul, ceea ce nu era ușor, pe pantă, având mâinile deasupra capului. Și l-am făcut să se stăpânească, să nu dea frâu liber mâniei care clocotea în el. „Liniștește-te", i-am cerut. „Toate acestea vor avea un sfârșit!" Dar nu era ușor cu Al. „Dacă mă mai împunge mult în coaste, mă întorc și-i dau o palmă!" – cam așa putea fi descifrat gândul lui. Am făcut deci uz de toată energia și stăpânirea mea, ca să-l determin să

renunțe. Era mai bine așa, în fața unor inși înarmați și care nici măcar nu-și ascundeau pornirile agresive.

– *Los! Los!* striga cel care conducea grupul, dar mai târziu, când aveam să ne confruntăm impresiile, Al susținea că, exact în aceleași momente, el auzise: *Davai, davai, vperiod!*

Străinul mă împingea de umăr, gâfâind, încât îmi era din ce în ce mai greu să-mi țin echilibrul și o dată am îngenuncheat, stârnind împotrivă-mi un șir de strigăte și vorbe nemulțumite. M-am ridicat imediat, de teamă că, altfel, Al va face o prostie. Și, în vreme ce-mi urmam urcușul, desăvârșeam în mine înțelegerea care începuse cu câteva minute în urmă, când mi se revelase adevărul. Nu, îmi ziceam, aceia nu puteau fi contemporanii mei. Nimerisem printre ei într-un mod care îmi rămânea necunoscut, dar bănuiam că experiențele din munți, cele de care auzisem vag înaintea plecării, nu puteau fi străine de ceea ce se întâmplase. Și m-am simțit cutremurat de gândul că, urmărindu-se nu știu ce, *timpul fusese rupt* într-un punct al lui, poate ca efect secundar al experiențelor, dar nicidecum fără importanță. Timpul fusese rupt, se produsese undeva o breșă, o falie prin care eu și Al, surprinși acolo, alunecaserăm până în seara oamenilor care strigau din urmă *Los, los! Davai, davai!* și mă împungeau cu arma în coaste, și mă obligau să merg înaintea lor, cu mâinile ridicate, spre drumul care trebuia să fie undeva, deasupra.

Al mi-a priceput raționamentul, dar nu se grăbea să-mi dea dreptate. „Am căzut, băiete!" i-am

comunicat, fără ca buzele să mi se miște pentru a articula vreun sunet. „Ascultă-mă pe mine, timpul s-a rupt, a apărut o falie prin care noi amândoi am alunecat și ne-am trezit în timpul nu știu cui, iar ăștia au tras după noi cu armele lor grosolane și uite că ne-au găurit aparatele de zbor, iar acum îmi pare că dăm și de alte necazuri..." Al era nehotărât încă, îi venea greu să creadă că la acea oră niciunul dintre cunoscuții noștri nu mai exista (sau *nu exista*, pur și simplu), că nu rămăsese nimic din ceea ce ne aparținuse în alt timp, în timpul nostru. „Bine, dar cum? Și până unde...?" veni întrebarea și am simțit iarăși ezitarea și neliniștea lui. „Până la fund, până la fundul faliei ne-am dus!" i-am răspuns. Uită-te la ei, cum arată și ce fac! Așa o să vezi cât de departe am alunecat, în urmă sau în jos, nici eu nu știu unde. Altfel, nu s-ar purta ca niște iresponsabili și nu ne-ar teroriza, înainte chiar de a ști cine suntem și de unde venim. Am încercat să stabilesc cu ei o legătură extrasenzorială, dar ai avut dreptate, sunt opaci, structura lor e mult prea dură, mult prea neșlefuită pentru a intra în rezonanță, pentru a angaja dialogul cu noi. Cred, i-am mai spus, că ne va fi foarte greu să dialogăm, să ne înțelegem. Ne va fi foarte greu în general." L-am sfătuit totuși să aibă răbdare, să nu întreprindă ceva necugetat. Și, în orice caz, să mă anunțe dacă intenționa ceva, să mă anunțe din vreme.

– Cât o să ne țină *ăștia* cu mâinile în sus? m-a întrebat Al, înfuriat.

Vorbise tare și cuvintele lui, de neînțeles pentru urechile urmăritorilor, stârniră mânia lor, iar cel care îl conducea pe Al i-a aplicat, sub ochii mei chiar, două lovituri în spate, cu patul armei lui grosolane. Al s-a chircit, îl înnebunea durerea și o clipă am crezut că va cădea acolo, lângă tufișurile care spânzurau sub drum. Nu-i înțelegeam pe ceilalți: dacă tot nu voiau să ne ajute, nu înțelegeam de ce nu-și văzuseră de treburile lor, să ne lase în pace. Iar ei, în loc să facă asta, ne vânaseră din zbor, ne căutaseră prin pădure și ne duceau acum spre o destinație necunoscută. Cu amenințări și lovituri. Intrând nechemați în viața noastră, ne împiedicau și ne încurcau și cred că eram prea blând când îi judecam astfel. Al își revenise între timp, gemea, iar eu îi recepționam amenințările și încercam să-l liniștesc din nou. „Tată, cine sunt *ăștia,* cine sunt? Și ce vor de la mine, de la noi?" scrâșnea Al, neputincios, iar eu nu puteam decât să ridic din umeri, fiindcă n-aveam de unde să știu cine erau ei și unde ajunseserăm noi, în ce fundătură a vremurilor trecute. Și îmi era ciudă pe cei care, cu bună știință sau din imprudență, deschiseseră falia în timp, tocmai când Al și cu mine ne aflam deasupra Văii Iadului.

Apoi am ieșit în drum, nu departe de cutiile pe roți. Fuseseră trase la adăpostul pădurii, sub povârnișul spânzurat deasupra drumului. Vreo treizeci de umbre le înconjurau. Însoțitorii noștri ne-au împins într-acolo, unde am fost cercetați din nou, la lumina tulbure a serii. O grămadă de figuri ostile ni se strânseră în jur, erau mai mulți decât crezusem la început,

și ne priveau rânjind și vorbeau tare între ei, repetând cuvintele, încât mi-au rămas câteva întipărite în minte, nu le-am uitat, chiar dacă n-aveam să le aflu niciodată sensul. *Partisanen!* strigase un ins osos, cu ochii bolnavi, ascunși după niște apărătoare de sticlă, peste care purta un cozoroc negru, rotunjit, ieșit de sub acoperitoarea de cap, pălăria aceea cu fund rotund și cu însemne deasupra frunții. *Fașistî!* auzea Al exact în același timp și distingea pe umerii slăbănogului niște epoleți cu stele mari, încă lucitoare în lumina gri a amurgului. I-am auzit și pe ceilalți spunând *Partisanen* și ne priveau rânjind, ca și cum ar fi trebuit să înțeleg: până aici ți-a fost, de-acum ai încăput în mâinile noastre. Am ridicat din umeri, neștiind ce și cum să le răspund. Am ridicat tăcut din umeri și, atunci, Ochi-bolnavi s-a apropiat de mine și mi-a aruncat printre dinți un *schmutziger Rumäne* (de ce tocmai *schmutziger Rumäne?)* și m-a pălmuit.

– Al! am strigat. Nu mișca, Al!

Dar băiatul sărise și numai agilitatea unui ins cu manta neagră (Al spunea mai târziu că auzise *rumânskii șpion* și că mantaua aluia era de un kaki-verzui vechi și murdar) îl împiedică să ajungă la cel care mă lovise. I-am văzut ochii, fulgerau, nu-l mai cunoscusem niciodată astfel, ca atunci când trăgeau de el trei vlăjgani violenți, încercând să-l supună. Cel cu sticle la ochi tresărise, privise câteva clipe scena, apoi a scos dintr-un toc o armă mică, bănuiam că-i o armă și tocmai de aceea am întins mâna înainte, strigând: „Nu!" Și am regretat din nou că structura psihică a acelora

excludea o cale eficientă de influenţare, aşa cum de fapt excludea însuşi dialogul. Însă gestul şi strigătul meu reuşiră să întârzie mâna lui Ochi-bolnavi, să-l facă să ezite, privindu-mă nehotărât, până când Al a căzut sub loviturile celor trei; îl izbiseră cu armele în cap şi el leşinase.

Omul cu şapcă rotundă şi cu apărătoare de ochi şi-a vârât arma în toc, apoi l-am auzit vorbind celorlalţi, scurt, poruncitor, probabil un ordin care ne privea pe noi, pentru că imediat ne-au legat mâinile la spate şi, împingându-ne, ne-au condus spre una din cutiile lor pe roţi. Ne-au urcat şi ne-au dat brânci acolo, între nişte lăzi clădite una peste alta. Câţiva s-au suit în urma noastră şi ne-au ţinut tovărăşie, mai mult tăcuţi, vorbind rar, umbre duşmănoase, cu armele între genunchi, tot timpul cât a durat călătoria. Vehiculele acelea primitive înaintau încet şi scuturat, iar lăzile se clătinau ameninţător, gata să se răstoarne peste noi, cum zăceam pe scândurile urât mirositoare, cu mâinile legate la spate. Al gemea şi, pentru prima dată, am avut destul răgaz să-mi revin din surprizele şi emoţiile serii. Am putut să mă gândesc la tot ce mi se întâmplase şi să mă întreb mai întâi dacă nu cumva visam. Dacă nu adormisem lângă pârâul Văii Iadului şi visam toate lucrurile acelea incredibile. Dar scândurile de sub mine se zgâlţâiau, lovindu-mi des ceafa, mâinile mă dureau din cauza legăturii, care aproape că-mi intrase în carne. Îmi venea şi să râd, uneori, ca de o absurditate. Ce-ar fi, îmi ziceam, să mă vadă buna mea Magda aşa, târât aiurea de nişte necunoscuţi, însă

imediat mi-am amintit că Magda nu mai era. *Nu era încă* și poate nici n-avea să fie decât peste o sumă de milenii. Iar acolo, alături, cu încălțămintea lor înaltă și veche și urât mirositoare aproape atingându-mi fața, acolo erau necunoscuții, reali și vii, incomparabil mai reali și mai vii decât imaginile lucrurilor printre care trecusem dimineața, când plecam de acasă. Al gemea și, deodată, mi s-a făcut rușine. Îmi era rușine că ajunsesem acolo, pe fundul murdar al cutiei umblătoare, legat de mâini și pălmuit, lângă băiatul în care loviseră cu paturile armelor, înfundat. Dar nu înțelegeam nici atunci ce voiau de la noi, ce urmăreau cu noi, pe care nu ne cunoșteau și nici n-ar fi fost în stare să priceapă cine suntem. De ce nu ne lăsaseră în pace? De ce ne vânaseră, ne prinseseră și trăseseră neomenește de noi și ne loviseră, ca și cum n-am fi fost tot oameni, ca și cum n-am fi aparținut neamului celor ce îmbrăcaseră haine brun-negru-verde-cenușii să se apere de frigul toamnei și, poate, nu numai din cauza asta. Făceam eforturi să-i înțeleg și nu reușeam.

„Unde ne-am vârât, tată?" simțeam gândul îndurerat al băiatului meu, dar nu-i auzeam decât gemetele, ceva mai potolite. Cele câteva umbre, așezate de-o parte și de alta a cutiei zdrăngănitoare, pe niște banchete, sporovăiau în limba lor, uitaseră parcă de existența noastră. Departe, bubuiturile surde, pe care o vreme le-am ignorat din cauza pericolului iminent, se întețiseră. Afară se înnoptase, dar mi-ar fi fost imposibil să văd ceva, din cauza prelatei. Nu-mi dădeam seama dacă era cer senin sau, dimpotrivă, noros. În

clipele acelea, stând cu ceafa pe scândura rece, aş fi vrut să văd stelele, dar nu le vedeam. Deasupra ochilor mei flutura, sumbră, prelata. Picioarele însoţitorilor puteau îngrozitor, îmi venea să vărs, miroseau de parcă veneau de la drum lung şi n-avuseseră unde să se spele. Sau, poate, mi-am zis, acolo, în timpul lor, ei nici nu ştiau să se spele, să se cureţe, le plăcea aşa. Erau nişte brute înarmate şi atâta tot. Peste mirosul de murdărie se suprapuse curând o duhoare şi mai rea. Mi-am dat seama că era propria lor răsuflare. Se făcuse sub prelată un fum aspru şi otrăvitor, încât Al a avut un lung acces de tuse. I-am auzit râzând înveseliţi, apoi a scăpărat ceva şi, la lumina unei flăcări slabe, am recunoscut faţa şi rânjetul celui care ne descoperise pe înserat, lângă pârâu. Aceiaşi ochi mici şi răi, pe când şi-a apropiat şi de mine faţa, aplecând şi luminiţa, ca să mă vadă mai bine. Îmi spunea ceva, rânjind, cuvântul *Partisanen* reveni pe buzele lui uscate şi, fără să ştiu ce însemna, am înţeles din nou că nu ne puteam aştepta la nimic bun de la răpitorii noştri.

I-am transmis lui Al ce gândeam. „E de rău!" i-am spus. Nu ştiu ce vor să facă ăştia cu noi, dar poate că scăpăm cumva din mâinile lor, când ajungem. Undeva tot vom ajunge şi atunci vom vedea ce ne rămâne de făcut. Presupun că am alunecat jos, foarte jos în ruptura aceea de timp. Ar trebui să fim pregătiţi pentru orice. Dacă ne-au observat şi, mai ales, dacă vor putea, ai noştri au să ne recupereze, aşa cred. Ce ne facem, însă, dacă nu mai avem nicio şansă şi vom fi nevoiţi să trăim mereu cu ăştia, între ei?" Al s-a zbătut în

colțul său și am priceput imediat cât îi surâdea perspectiva. „Trebuie să trăim, Al!" l-am încurajat. „Să trăim amândoi și să credem în salvare, indiferent care va fi ea. Deocamdată, să scăpăm din cutia asta pe roți!" Mi-am dat seama, apoi, că Al scâncea între lăzi, plângea, distrându-i fără să vrea pe paznici, care purtau și pe deasupra lui o flăcăruie tremurătoare, ca să-l vadă mai bine și să râdă de slăbiciunea băiatului. Și-i suflau fum în nări. Al se gândise abia atunci cu seriozitate la faptul că lumea noastră, cu toate ale ei, putea fi pierdută pentru totdeauna.

Nu peste mult timp, vehiculele se opriră, scrâșnind. Însoțitorii coborâră și ne traseră jos; era noapte, frig, și îmi vine să cred că unii din cei care zgribuleau pe alături se întrebau cum de nu ne rebegea frigul în costumele noastre ușoare. Dintr-o privire am cuprins întâi mașinăriile cu țevi lungi, remorcate, și mulțimea corturilor, sub pădure, abia desprinzându-și contururile din întunericul amorf. Apoi, am observat baraca. O lumină firavă ieșea printre crăpăturile din obloane, altfel ar fi părut părăsită, pustie. Necunoscuții săreau rând pe rând din celelalte cutii pe roți, se dezmorțeau, strigându-se unul pe altul și râzând. Auzeam comenzi și tropăituri. Omul cu apărătoare pentru ochi a apărut iar și, împreună cu cel ce răspundea de noi, a intrat în baracă. Al și cu mine am rămas sub pază, afară, nu mult, până când ușa s-a redeschis și cel căruia mai-marii săi îi spuneau Kurt (în varianta lui Al: *leitenant Popov*, iar grasului i se adresau cu *tavarișci kamandir*) a ieșit în prag, de unde le strigă celorlalți să ne aducă acolo.

– Să fugim acum! mi-a șoptit Al cu o răsuflare fierbinte, lângă umăr, dar n-am fi avut nicio șansă, cu atâtea arme în jur și cu mâinile legate încă la spate.

O lumină a cărei sursă, aveam să înțeleg imediat, era energia electrică (atât de departe în urmă să fi alunecat? mă întrebam, cu ochii ațintiți o secundă spre becul mic și alungit) mi-a dezvăluit interiorul sărac, murdar, și mi-a arătat omulețul gras, incredibil de gras, care stătea în picioare în dosul unui birou și se uita la noi cu o curiozitate nereținută. Avea și el, pe cap, șapcă rotundă cu însemne strălucitoare, iar Ochi-bolnavi și mai ales Kurt i se adresau cu respectul pe care l-ar fi datorat unui șef foarte mare. Grăsanul ne privea zâmbind, un zâmbet unsuros plutea în jur, gata să te înăbușe. Mi-am dat seama că întreba ceva legat de zbor, arăta cu degetul în sus și își flutura mâinile caraghios, ca păsările. Arăta și spre noi – probabil voia să-i explicăm cum am zburat și unde ne ascunseserăm de ei scuterele aeriene. Și m-am bucurat pe ascuns, imaginându-mi figurile prostești pe care le-ar fi făcut încuiații ăia dacă ar fi găsit eventual scuterele, cercetând astfel niște aparate ce aveau să fie executate abia peste milenii, încercând să le dea de rost cu mințile lor seci, de ignoranți stupizi și orbiți de febra urii. Alături am observat, aranjat cu meticulozitate, întreg conținutul buzunarelor noastre și în special după hrana concentrată îmi părea rău. Mă hotărâsem să fac în așa fel încât măcar hrana să ni se înapoieze. Dar brutele acelea nu arătau prin nimic că ar fi fost dispuse să ne dezlege mâinile și să ne trateze omenește.

Apoi a plouat cu întrebări și strigăte, cu amenințări, unele după altele și toate la un loc. Ne-au împins lângă masă, ne-au arătat pilulele și mâncarea concentrată. Zbierau la noi, cerându-ne mereu ceva, cerându-ne să le explicăm ce era cu ele și chiar am vrut, chiar am început să le explic, deși mă îndoiam că mințile lor plate mă vor putea înțelege. Atunci au adus un interpret, care m-a ascultat câteva clipe, m-a întrebat ceva într-o altă limbă străină și, văzând că nu-l pricep, și-a exprimat față de mantalele negre (verzi) nedumerirea. Indivizii reîncepură să țipe, mai ales Ochi-bolnavi și Kurt, ca să-i arate grăsanului cât puteau fi de zeloși, probabil. Ochi-bolnavi m-a pălmuit din nou și, de data asta, n-am mai putut împiedica nimic din ce a urmat. Al își slăbise legăturile pe neobservate, avea mâinile libere și s-a repezit la Ochi-bolnavi, pur și simplu a țâșnit în direcția lui, cu mâna ridicată. Lovitura a fost scurtă, Al țintise gâtul și am fost aproape sigur că am auzit vertebrele trosnind. Ochi-bolnavi și-a scăpat capul într-o parte, chipiul i-a căzut, rostogolindu-se, urmat de sticlele pentru ochi și, fără un cuvânt, omul se frânse, alunecă greoi la picioarele lui Al. Am auzit un urlet. Țipase Kurt, avea ochii injectați, și mâinile lui, tremurând, trăgeau de la spate arma cu țeavă groasă. Apoi arma a bubuit la doi pași de mine, a bubuit repetat, înecându-mă cu mirosul ei usturător, de chimicale arse. Și l-am văzut pe Al clătinându-se, aplecându-se nefiresc, ca retezat din șale, iar genunchii îi slăbiră și corpul lui subțire se prăbuși lângă Ochi-bolnavi. Se prăbuși, ciuruit. Grăsanul era palid, îi tremura buza

de jos și se făcuse și mai mic în spatele biroului, iar Kurt mă privea cu ochii lui injectați și întorsese țeava spre mine, tremurând. Dar eu aveam mâinile legate la spate și m-am chinuit să rămân calm, de-acum știam că totul avea să depindă de calmul și de răbdarea mea, numai de ele. Al fusese mai nestăpânit, cedase impulsurilor, și uite că Al zăcea la picioarele mele, cu sângele împrăștiat. Se liniștise, degetele lui nu mai zvâcneau, nu mai era o primejdie pentru nimeni, așa că, înnebunit de furie, Kurt putea să izbească fără nicio teamă cu cizmele în corpul însângerat.

Îmi amintesc că, revenindu-și din șoc, grăsanul începuse să zbiere, încât Kurt l-a lăsat imediat pe Al, ciuruit cum era, și m-a împins afară, apoi m-au închis într-o altă baracă, întunecoasă, cu vergele de fier în dreptul ferestrelor. Am auzit scrâșnetele mecanismului de la intrare, apoi câteva comenzi și, aproape imediat, o umbră a apărut în apropiere, postându-se sub o sursă oarbă de lumină, de unde putea ține sub observație intrarea și ferestrele. Kurt plecase și, la câteva minute numai, l-au scos pe Al din baraca grăsanului, l-au târât departe de corturi, în marginea cealaltă a poienii. Le vedeam umbrele îndreptându-se într-acolo și îmi forțam privirea să pătrundă în noapte, să rețină tot. Pentru ei, Al era un cadavru, pentru mine încă nu, *putea fi reanimat*, dar numai acolo, în lumea de unde veneam. Nenorociții ăștia îl zvârleau în marginea pădurii, ca pe un hoit zdrobit și netrebnic. Ce fel de oameni erau? mă întrebam supărat, poate umilit, simțindu-mă ca într-o cușcă. Și nu găseam un răspuns.

Și de ce toate astea, de ce, până când tot așa? mă întrebam. Apoi mi s-a părut că înțeleg. Am înțeles în primul rând că trebuia să-i judec după alte tipare și după alte unități de măsură, n-avea niciun sens să introduc în problema aceea delicată măsurile timpului meu. Erau niște brute și, dacă fuseseră vreodată oameni, înnebuniseră și se abrutizaseră, coborând până la animalul din ei. Trăiau hrănindu-se din putere, beția puterii le întunecase mințile, însă eu știam acum că le era teamă – tremura carnea pe ei sub aerele de stăpâni pe care și le dădeau. Îi scurma o teamă care era și ea a animalului înnebunit. M-am convins de asta puțin mai târziu, înainte de miezul nopții, când, având mâinile eliberate de strânsoarea legăturii, tocmai mă pregăteam să fac ceva, îmi gândeam un plan. Bubuiturile de dincolo de munte slăbiseră mult și se răriseră, era liniște și frig, omul de pază zgribulea sub bec, mutându-se din loc în loc, cu arma în mână. Deodată, bubuiturile reîncepură, dese, adânci, parcă vuia întregul masiv, din adâncuri. Câteva explozii zguduiră barăcile, și, la lumina stearsă a lunii, am văzut umbre negre ieșind speriate din corturi, oameni buimăciți de somn alergau aplecați, care spre mașini, care spre pădure. A fost o panică generală și abia târziu s-a potolit, după ce avusesem la un moment dat impresia că vor fugi cu toții, îmbarcați în cutiile lor pe roți, lăsându-mă uitat acolo.

Pe la miezul nopții știam clar ce-mi rămânea de făcut. Omul pus să mă păzească nu se mișcase din postul său, dar era iarăși liniște și, concentrându-mă, am

avut siguranța că voi reuși să-l adorm. Nu puteam să-i înving opacitatea, nu puteam angaja dialogul cu el, dar puteam spera în efectul „de șoc" obținut printr-o mobilizare totală a energiei mele psihice. Mi-am propus să-l influențez cu orice preț, copleșindu-l mental, strivindu-i împotrivirea, obligându-l să treacă dincolo de pragul leșinului. Era liniște, asta îmi convenea, iar luna, în vârful brazilor, lucea stins, lățită într-un văl diafan de ceață. Să aștept până se mai îngroașă ceața, mi-am zis. Și n-a trebuit să aștept mult, pentru că pâcla urca din vale și, curând, poiana întreagă fu înecată într-un vălătuc lăptos, iar aerul deveni parcă mai dens și mai greu. Era timpul să scap de omul care mă păzea, dar înainte de asta trebuia să-l fac să deschidă zăvorul. L-am văzut printre gratii, venea prin ceața mișcătoare, clătinându-se, cu brațele întinse în față, iar arma părea un instrument plantat caraghios într-una din mâinile acelei arătări fantomatice, care pipăia solul cu pași străini, nesiguri. Pași de orb. Apoi l-am pierdut din vedere și zăvorul a scrâșnit la intrare, dovadă că, în starea aceea de inconștiență, omul făcea totuși ce-i cerusem. Eram liber, în sfârșit liber, iar paznicul mă privea fără să vadă nimic, fără să înțeleagă ce se întâmpla cu el și cu mine. Cu o ultimă încordare l-am doborât, l-am făcut să cadă în pragul ușii deschise și n-am mai așteptat. Am traversat poiana, cu picături de ceață lipite pe frunte, pe obraji. Am trecut prin apropierea drumului, unde auzeam vorbindu-se încet, cred că erau cei ce păzeau mașinile, dar mergeam abia atingând pământul și nu m-au simțit. Ceața stăruia,

groasă, complice, ușurându-mi înaintarea spre marginea pădurii, locul acela în direcția căruia privisem prin noapte ore în șir. Am avut puțin noroc, trebuie să recunosc. N-am căutat prea mult, aproape ca m-am împiedicat de corpul lui Al, aruncat pe frunzișul umed. Era rece și, cu mâinile adunate sub burtă, înțepenise.

Alarma s-a dat curând. Încă nu apucasem să urc prin pădure decât vreo două sute de pași, când jos, în tabără, răsunară primele țipete și împușcături. Descoperiseră, cred, santinela leșinată în pragul ușii. Îl găsiseră pe individ mai repede decât îmi închipuiam eu că o să se întâmple – probabil veniseră să-l schimbe cu altul și nu mai era la locul lui, în post. Iar ușa barăcii era larg deschisă, așa cum o lăsasem. Și începuseră să strige, să se cheme prin ceață, iar în câteva rânduri izbucniră dinspre tabără împușcături. Eu urcam, cu corpul lui Al pe umăr. Era greu Al, mai ales la un drum în pantă, prin noapte, prin ceață, printre crengile umede ale brazilor. Necunoscuții încercau să-mi ia urma, mă considerau fie foarte important, fie foarte periculos, pentru că întreaga tabără se deșteptase și auzeam zgomotele lor, cum mă căutau, împrăștiați prin pădure. Cred că m-au căutat mai întâi prin tabără și în lungul drumului și în jos, spre pârâu, unde era mai ușor de ajuns pentru cineva care ar fi vrut să fugă. Apoi s-au răspândit pe pantă, prin pădure, orbecăind după mine. Într-o vreme, ajunseseră atât de aproape, încât le-am văzut luminile lanternelor, lățite în aburul ceții, și le-am auzit vorba nervoasă, pe ton scăzut. Intrasem între niște tufișuri și stăteam

ghemuit, lângă corpul ţeapăn al fiului meu; începuse să-mi fie şi mie o frică nebună, abia îmi mai stăpâneam bătăile inimii. Trebuia să scap, să mă îndepărtez cât de mult, apoi să urc cumva spre creasta muntelui. Numai acolo întrevedeam salvarea, dacă exista vreuna. Al îmi era o povară, de aceea mă ajunseseră urmăritorii şi m-au întrecut, dar încă mai speram într-un deznodământ fericit şi nu voiam să renunţ la Al, *nu puteam* să renunţ. Aşa că l-am ridicat din nou în spinare, când zgomotele urmăririi nu s-au mai auzit, şi am făcut un ocol. M-am abătut de la direcţia care mă scotea de-a dreptul pe creastă, unde presupuneam că ei vor sta liniştiţi la pândă, să mă aştepte. Am ajuns, astfel, în marginea unui torent secat, prăvălit parcă din cer, nu din munte. Ceaţa se mai subţiase, luna îmi arăta acum obstacolele, numeroase şi adesea greu de observat în umbra întunecată a arborilor. Obosisem, urcam încet, cu răsuflarea întretăiată, iar pădurea se legăna fantomatic deasupra mea, înfiorată adânc de vântul rece al toamnei.

Spre ziuă am adormit într-o văgăună, dar a început curând să plouă şi stropii m-au trezit, căzându-mi pe faţă de pe frunzele tufişurilor sub care mă adăpostisem. Aveam să mă conving încă o dată cât de instabilă era vremea la munte, mai ales în acel anotimp, pe care nu-l alesesem, pur şi simplu mă prăbuşisem în el. Mai odihnit fiind, mi-am continuat urcuşul. Zorii erau tulburi, pe un cer noros şi umed, frunzişul căzut se umezise şi el, dar nu într-atâta încât să nu ofere pasului puncte de sprijin. Al atârna pe umărul meu

în aceeași poziție ghemuită și, la un moment dat, mi-am zis că totul era în zadar. Că, gata, Al se stinsese, ciuruit de arma lui Kurt, iar eu rămâneam captiv în timpul mantalelor negre-verzi-cenușii, iată adevărul, realitatea! Ce speri, ce mai speri? mă întrebam, târându-mă în sus, pe firul torentului. Sus e vârful muntelui și dincolo de creastă e o vale, și din nou o creastă, doar cunoști locurile, ai mai fost pe aici. *Când, nebunule, când ai mai fost?* Și, opintindu-mă, târam corpul lui Al; eram destul de obosit de urcușul continuu ca să nu-l mai pot ține pe umeri și îmi era teamă că, nu peste mult, aveau să mă lase picioarele, le simțeam tremurând de încordare. Trebuia, totuși, să ies. Să ies deasupra, îmi ziceam, deși dincolo de creastă putea să fie o altă vale, mai multe văi și creste, și toate ale aceluiași timp, toate ale timpului în care mă prăbușisem. Dar speranța cuibărită în mintea mea se întemeia pe o presupunere, vagă, ce-i drept. Mă gândisem că ruptura aceea, falia în timp, putea avea și o localizare în spațiu, o limitare geografică. Îmi era greu să cred că experiențele din munți aruncaseră în urmă cu zeci de secole *întreaga* planetă. Trebuia să văd, să mă conving eu însumi și, dacă exista o singură ieșire din timpul străinilor, aveam datoria să o caut. S-o caut cât de repede, îmi spuneam, câtă vreme corpul lui Al mai putea fi regenerat și readus la viață.

Veni amiaza și ceturile se mai rărira, sus, unde ajunsesem. Stăruiau, groase și tulburi, în fundul Văii Iadului, unde înecaseră totul: drum, tabără, pârâu, brazi. Soarele sclipi de câteva ori prin pâcla cerului și înviora

puțin locurile. Numai că eu urcam acum pe o coastă golașă, cu mult grohotiș și iarbă puțină. Pădurea se terminase și abia sus, pe creastă sau pe platou (încă nu știam ce mă aștepta acolo), zăream câteva pâlcuri de brazi, unii strâmbați de vânt sau de viituri. Ca să ajung acolo, trebuia să străbat un loc descoperit. Cum n-aveam de ales, m-am aventurat în zona care nu-mi mai oferea adăpost și trecusem de jumătatea distanței, avansând, spre marea mea disperare, chinuitor de încet, cu opriri dese, când răsunară primele împușcături – o rafală lungă, care mi-a încordat nervii, obligându-mă să tresar. Trăgeau de jos, dinspre pădure, mă descoperiseră abia atunci, și o clipă am rămas fixat acolo, șocat de zgomot și uimit de tenacitatea urmăritorilor; mă căutaseră fără întrerupere, prin toată pădurea, o noapte și o jumătate de zi, până îmi dăduseră de urmă. Apoi m-am smuls din loc, l-am apucat pe Al în brațe și mi-am urmat urcușul, cât de repede puteam. Instinctiv, simțeam că trebuie să mă adăpostesc, după pietre, după trunchiurile frânte, în șanțul aproape vertical al torentului.

Dinspre pădure rafalele răsunau mereu, mantalele negre (brune, verzi, cenușii) voiau să mă țină astfel în loc, în timp ce câțiva dintre urmăritori alergau prin zona descoperită, încercând să se apropie la o distanță convenabilă pentru tirul lor. Și mi-a fost iarăși frică, atunci, cu mogâldețele în spate. Îmi era teamă să nu mă rănească, să nu mă doboare, ca pe Al, înainte de a ajunge sus. Să răzbesc pe platou, chiar dacă numai ca să mă pierd în pădurea de dincolo de munte. Atâta

doream atunci: să scap de schijele armelor în porțiunea aceea descoperită, unde eram un vânat aproape sigur pentru urmăritori. Altfel, totul se termina, pentru Al și pentru mine, aveam să putrezim într-un pământ care n-ar fi trebuit să fie al nostru decât peste o întreagă veșnicie, după ce nimic din amintirea indivizilor ăstora nu va mai fi rămas. Dar ei trăgeau rafale după mine, încât munții clocoteau, repetând bubuiturile și amplificându-le, rostogolindu-le până jos, în apa pârâului. Obosiseră, nu mai puteau alerga nici ei. Mi se cățărau pe urme alene, desfăcuți în lanț, și abia câte o armă mai răpăia prelung, smulgând bucăți din piatră în stânga, în dreapta sau deasupra mea. Curând atenția mi s-a concentrat asupra unuia singur, care îi depășise cu mult pe ceilalți și obosise poate mai puțin, pentru că făcea eforturi aproape supraomenești să mă ajungă.

Așa am răzbit sus, la brazi, și m-am târât la adăpostul lor, gâfâind, trăgând în urma mea corpul alb, rece și zgâriat al fiului meu Al. Eram murdar, zgâriat eu însumi, dar în primul rând speriat, pentru că-l știam pe urmăritor aproape și nu mai puteam face absolut nimic, salvarea mea depindea de felul în care l-aș fi determinat să creadă că plecasem în altă direcție. Și abia atunci, cum stăteam în tufiș, cu pieptul lipit de pământ și cu nările în iarbă, abia atunci *am sesizat schimbarea.* Aerul era altul, mai cald și fără umezeală, iar soarele, când m-am răsucit să-l văd printre frunze, făcuse parcă un salt de câteva ore pe cer. Și iarba de care îmi lipisem obrazul, iarba avea în ea o clorofilă

proaspătă, mirositoare, de un verde primăvăratic, încât, înţelegând, m-a cuprins deodată ameţeala. Apoi mi-a venit să sar în picioare şi să râd şi să ţip. Dacă n-am făcut-o a fost numai din cauza urmăritorului. Apucase să iasă şi el în marginea platoului, cumpănindu-şi arma în mâini şi aruncând priviri cercetătoare în toate părţile. Era Kurt.

Ieşise *deasupra* şi habar n-avea unde ieşise, idiotul! Mă căuta din ochi, mergând aplecat şi mişcând într-o parte şi-n alta ţeava armei, gata să declanşeze schijele morţii. Şi habar n-avea unde ieşise! Îmi venea să râd, urmărindu-i printre frunze mişcările, dar n-am avut vreme să reacţionez în vreun fel, pentru că individul văzuse ceva pe platou, ceva care-l făcuse să tresară. M-am ridicat într-un genunchi, să văd şi eu: în marginea pădurii, o construcţie alb-azurie dinspre care veneau discutând *cinci,* nu mai puţin de cinci contemporani de-ai mei! Kurt îi recunoscuse şi el, după costume. Fusese surprins la loc deschis şi, ştiindu-şi camarazii în spate, începuse să urle din răsputeri: *Haalt!* (ori poate *Stoi! Stoi!,* cum susţine Al). Apoi am auzit rafala. Trei oameni din grup îngenunchează, alunecând în iarbă, spre nedumerirea celorlalţi doi. Kurt ţinea arma întinsă şi făcea semne în urmă celor care nu mai soseau şi n-aveau să mai vină niciodată, pentru că acţiunea aceea, care rupsese timpul şi crease o falie până în vremea lui Kurt, încetase. Încetase imediat după ce el ieşise *deasupra.* Iar el nici măcar nu-şi dădea seama că se petrecuse o schimbare, şi încă ce schimbare! Îşi chema camarazii din urmă, fără să-i

treacă prin minte că-i aștepta să apară dintr-un timp ce nu-i mai aparținea. El credea că, din clipă în clipă, mantalele morții aveau să năvălească din vale, alături de el, cu armele în mâini. Și nu-i scăpa din ochi pe cei în care trăsese.

Știam ce va urma. Unul din cei teferi, înțelegând situația, a scos tija regeneratorului. Trei scântei reci și, sub privirile consternate ale lui Kurt, oamenii se ridicară, iar grupul își schimbă direcția și avansă spre el. *Haalt! Haalt!* urlă Kurt, amenințând cu arma și, din glasul lui gâtuit, din trăsăturile desfigurate ale feței, se putea înțelege că în ființa lui învinsese groaza. Ura și cruzimea erau atunci, în el, simple anexe ale fricii animalice. *Halt!* mai strigă o dată, apoi trase din mers, cum se retrăgea cu spatele spre Valea Iadului. Căzură doi, dar tijele regeneratoarelor scânteiară și cei loviți erau iarăși în picioare. Kurt trase din nou, nu lovi pe nimeni, îi tremurau mâinile pe armă, iar chipul îi ajunsese o mască a neputinței înfricoșate, a neputinței de a înțelege și raționa. Atunci am ieșit din desiș și i-am tăiat retragerea. Descoperindu-mă cu privirea, Kurt a dat drumul armei și, fără nicio comandă, a ridicat mâinile.

– Am fost să-l văd pe *leitenant Popov*, mi-a zis Al într-una din zilele trecute.

– Pe cine? am întrebat eu nedumerit, apoi mi-am amintit. A, pe Kurt!

Ei, da! îmi spuneam în gând, amuzat. Toți turbații ăia sinistri din *timpul lui Kurt*...

– Stă în țarcul lui, mănâncă toată ziua și nu face nimic, nici măcar limba nu vrea sau nu poate să ne-o învețe, m-a informat Al. A îmbătrânit, săracul. S-a îngrășat și seamănă teribil cu *tavarișci kamandir*, rotofeiul care ne-a anchetat acolo, în baracă. Îi mai ții minte, tată, pe rotofei și pe Ochi-bolnavi și pe toți cei îmbrăcați în mantalele morții?

Sigur că-i țin minte. Ce și-or fi închipuit oare despre Kurt, care era atât de zelos, când tocmai el nu s-a mai întors din misiune?

SECUNDA MATER

Cu Manolo mă văd mai rar, vine uneori pe neașteptate, când își oferă câte un scurt răgaz – „pentru refacere", spune el, dar niciodată nu l-am văzut altfel decât grăbit, veșnic grăbit, parcă în lipsa lui laboratoarele de pe marele arc spiral ar lua foc, de la astrul pe care îl cercetează, sau cine știe ce altă nenorocire ar mai putea să se întâmple acolo. Nu mă ocolește și nici pe ceilalți cunoscuți, câți am rămas pe Pământ, însă vacanțele lui seamănă teribil cu un turneu-fulger, după care dispare iarăși, înghițit de monstrul de metal și sticlă, crescut parcă din chiar globul solar.

– Ne-ai uitat, i-am reproșat cândva, ne-ai cam uitat de când te-ai transferat acolo...

Iar el a râs cu toată fața și s-a înclinat înaintea Oliviei, oferindu-i buchetul de splendide flori venusiene.

– Nu vă uit, m-a asigurat atunci Manolo. Împreună cu tine am coborât în infern, cu tine și cu ceilalți,

care, deși nu v-ați mișcat de pe planetă, abia vă mai găsiți vreme să vă întâlniți unul cu altul! Rușine!

În parte, observația lui era îndreptățită.

– Am trăit împreună emoții prea mari ca să vă pot uita, a adăugat și știam că se referise la Secunda Mater.

Polonezul m-a anunțat că Manolo Valadon trecuse din nou pe la el. Petrecuseră o zi în munți, la o cabană. Zburaseră peste nesfârșitele păduri din Sudeți (cunosc locurile, cândva am avut acolo senzația dispariției în întunericul verde și mut al coniferelor, pierdusem noțiunile de spațiu, de timp, fusesem parcă absorbit, asimilat naturii, al cărei unic produs în mișcare eram, ca într-un tulburător început de lume), petrecuseră deci o zi în munți și Manolo îi umpluse polonezului capul cu noutățile sale „fierbinți" – aluzie la faptul că proveneau dintr-un loc sensibil mai apropiat de Soare –, apoi plecase, asigurându-și gazda că următorul popas îl va face pe coasta italică, unde spera să-l întâlnească pe Vittorio, sprâncenatul și bărbosul Vittorio Montecchiari, fără să știe că, între timp, acela părăsise și el planeta, cu o expediție transplutoniană. Dar polonezul, cunoscându-i obiceiul de a face prietenilor vizite-surpriză, era convins că Manolo nu luase drumul Mediteranei, ci se îndrepta spre mine chiar atunci; și mă prevenea în felul acesta, ca să-mi dea posibilitatea să născocesc ceva care să imprime întâlnirii o notă mai originală.

– Lasă, că aranjez eu! l-am asigurat, deși nu-mi venea încă nimic în minte, dar mă încredeam în inventivitatea feminină.

Îmi ziceam că nu se putea ca Olivia să nu mă scoată din încurcătură și, în vreme ce ea avea să pregătească pentru vizită casa, declanșând în acest scop toate mecanismele care puteau s-o transforme într-o locuință necunoscută chiar și mie însumi, eu aveam răgaz suficient să mă gândesc la o mică farsă amicală. Tot căutând ceva potrivit, ideea salvatoare mi-a venit pe neașteptate și am luat pe cont propriu aranjarea salonului. L-am golit de mobilierul inutil, apoi am creat acolo atmosfera de care aveam nevoie, spre marea disperare a Oliviei. „Îmi distrugi casa!" se văicărea, deși pusesem stăpânire numai pe salon, restul cădea în seama ei și avea libertatea să-l transforme după bunul ei plac. În cele din urmă s-a resemnat, iar la apariția lui Manolo a intrat în joc, simulând surprinderea cu atâta naturalețe, încât oricine s-ar fi lăsat înșelat.

– Tu, aici? m-am mirat la rândul meu. Nu cumva te-au expulzat? Nu cumva ți s-au topit laboratoarele?

Uriașul blond mă apucase și mă strângea la piept, să-mi scoată sufletul aproape.

– Nu s-au topit, mi-a răspuns, asigurându-mă că, oricum, le-ar recupera „și dintr-o protuberanță solară".

În pragul salonului, Manolo Valadon a tresărit, vizibil contrariat, așa cum mă așteptam. Deschisese ușa și nu îndrăznea să intre. Chiar se trăsese înapoi, fără să-și ia privirile de la ceea ce vedea acolo. Apoi, începând să înțeleagă, s-a întors spre mine și m-a amenințat cu degetul:

– Să nu-mi spui că nu m-ai așteptat! Sunt sigur că neisprăvitul ăla de Jerzy mi-a anunțat sosirea. Asta *pentru mine* ai aranjat-o!

Am recunoscut și l-am poftit să intre, dar Manolo încă ezita.

– Îndrăznește! i-am zis. De dragul tău, am redeschis drumul spre Secunda Mater. Sper că n-ai să mă refuzi.

– Te ții de glume, mi-a răspuns Manolo Valadon.

Dar vedeam că nu era tocmai convins de ce spusese, încă se mai întreba, probabil, dacă nu cumva redeschisesem cu adevărat, în propriul meu apartament, drumul spre Secunda Mater. Apoi a descoperit trucul, pentru că mijloacele mecanice care îmi stăteau la îndemână nu putuseră simula perfect lumea aceea stranie. Mai rămâneau, desigur, destule detalii nepuse la punct în graba cu care lucrasem, iar ochiul unui cunoscător n-ar fi scăpat fisurile din opera mea, înțelegând până la urmă farsa. Am discutat despre toate acestea chiar acolo, în salon, fără să ne vedem unul pe altul, decât din când în când, ca niște umbre fantomatice. Modelul creat de mine avea, totuși, destule puncte comune cu Secunda Mater, ca să ne oblige să intrăm în atmosferă, să simțim aproape tot ce simțiserăm odinioară, când, trecuți cu adevărat peste pragul universului paralel, trăiam experiența aceea de neuitat. „E nemaipomenit!" a exclamat Manolo, dovedind încă o dată că nu se aștepta la înscenarea mea. L-am condus pe orbecăite spre unul dintre fotolii, iar el, apreciind că făcusem o copie reușită, m-a întrebat cum de îmi venise totuși ideea. Simțeam ezitarea pașilor lui,

pipăind locul cu grijă, ca atunci, demult, pe solul neted al Secundei Mater. Și, tot ca atunci, ne învăluia ceața aceea specifică, sumbră, care putea fi întunericul însărării lăptoase într-o lume fără orizont, fără cer și fără lumini în înțelesul atribuit de noi, pe Pământ, efectelor luminoase. I-am perceput tresărirea când, deformat, ca o imensă umbră zdrențuită, fotoliul și-a făcut simțită prezența abia la un pas de noi, era să ne împiedicăm de el. L-am lăsat pe Manolo acolo, eu căutând celălalt fotoliu, pe care dinadins îl așezasem la o oarecare distanță. Manolo Valadon încă nu-și revenise pe deplin; spectacolul meu îi trezea amintirile, era un excelent stimulator al memoriei.

Spunea ceva și vorbele lui sunau atunci moale, ca și cum ar fi fost învelite în vată, veneau de undeva, din întuneric, dar parcă nu din locul unde îl lăsasem pe el, ci din altă direcție. Apoi vocea i s-a amplificat brusc, devenind stridentă, un fel de „aaiiii" prelungit mi-a țiuit în urechi și, deodată, tot pe neașteptate, sunetele se frânseră, făcură un salt care le aduse cu două octave mai jos, într-o tonalitate înăbușită, sub care cuvintele se limpezeau, totuși, în ciuda lipsei de culoare a rostirii. Am înțeles că Manolo mă întreba ceva în legătură cu *peisajul,* încă nu înțelegea dacă îl creasem printr-un sistem combinat de miraje sau modelasem în alt mod spațiul încăperii. Un val de frig m-a izbit în față și s-a făcut mai întuneric, însă o fosforescență vagă, de un albastru spectral, îmi arăta acum poziția lui Manolo. Apoi fosforescența se stinse, nu dintr-odată și nu pretutindeni, dar umbra lui Manolo

crescu, se alungi nemăsurat în sus, curbându-se deasupra mea. Şi nu o singură umbră, ci mai multe. Toate ţâşneau din locul unde bănuiam fotoliul, ca dintr-o rădăcină comună, se arcuiau peste mine, lăţindu-se în pâcla devenită cenuşie.

Manolo Valadon vorbea din nou, spunea: „Mă auzi? De ce nu răspunzi, ce-i cu tine?" Şi eu am înţeles că o parte din frazele lui trecuseră pe undeva, pe alături, fără să răzbească până la urechile mele, apucaseră pe un canal din care nu puteau ieşi singure. „De ce nu răspunzi?" repetase Manolo şi vorbele bubuiseră în timpanele mele ca nişte tunete apropiate, încât a trebuit să-mi protejez urechile cu palmele şi să-mi apăr apoi capul cu braţul, pentru că de sus venea o fâlfâire apăsătoare şi imediat apăsarea aceea s-a mutat înăuntrul meu. „Tu simţi ceva? Simţi apăsarea asta?" l-am întrebat pe Manolo, dar el vorbea înainte, monologa pe acelaşi ton ascendent şi frânt din loc în loc, încât vocalele lui păreau panglici lungi şi buclate. Nu ştiam în ce parte se vor fi scurs întrebările mele, era însă clar că nu ajungeau la el şi, tocmai când o aripă de noapte ştergea cele opt sau zece umbre ale lui Manolo Valadon, am auzit propriile mele cuvinte, şoptite din mai multe direcţii, pe mai multe voci, toate străine. Spaţiul acela deformat îmi arunca vorbele înapoi, repetându-le la infinit, vibrat, pe tot atâtea tonuri: „Tu simţi ceva? Simţi apăsarea... Tu simţi ceva? Simţi apăsarea... Tu simţi ceva? Simţi..."

Ce nebunie perfectă traversam! Eram calm sau, în orice caz, mult mai calm decât la adevărata incursiune

prin Secunda Mater. Dincolo de toate absurdităţile care mă înconjurau, mă ştiam acasă, aşezat în fotoliu, faţă în faţă cu Manolo, de care mă despărţeau abia câţiva paşi şi nicidecum o lume străină, a haosului deplin. Modelatorul electronic reproducea fenomene existente *dincolo*, elemente ale unei realităţi inimaginabile, aşa cum fuseseră înregistrate cândva şi, apoi, introduse în memoria lui. Dar, fiind conştient de faptul că toate acestea deveniseră spectacolul inofensiv al casei mele, îmi păstram buna-dispoziţie, atent la ceea ce se întâmpla în jur. Retrăiam experienţa universului paralel cu o linişte pe care n-o avuseserăm nici eu, nici Manolo, nici Montecchiari sau oricare altul din grupul de intervenţie, când, cu ani în urmă, pătrunseserăm în Secunda Mater pentru a instala un avanpost. Tot ce fusese, atunci şi acolo, teamă, primejdie, nelinişte, şoc primea acum, într-un cadru familiar şi sigur, aspectul unei aventuri captivante, lipsită de risc, în ciuda caracterului său ieşit din comun.

L-am auzit pe Manolo râzând şi parcă râdea cu mai multe guri în acelaşi timp, în aşa hal se încurcau hohotele lui. Ai fi crezut că nu râdea unul singur, ci o întreagă echipă.

– Te-ai umflat! îmi zise. Te-ai făcut cât un rinocer...

Aşa mă vedea el şi-mi spunea, sughiţând, că şi polonezul mai fusese astfel, acolo, în Secunda Mater. Eu nu simţeam nimic alarmant, decât furnicături prin corp şi o durere în ochiul stâng, unde izbucnise o scânteie enormă, spulberată imediat de un suflu scurt, pentru ca în locul ei să pâlpâie, tremurător şi des, cercuri

sonore. Începu o curgere care ne antrena în sensul ei, la stânga și în sus. Zarea de lumină, apărută ca o părere, era prea vagă ca să fie luată în serios și, dacă bine îmi amintesc, percepeam mișcarea și schimbarea de direcție fără a mă clinti din loc, numai printr-o bruscă deranjare a echilibrului. Manolo Valadon apăru din pâcla fumurie și parcă o mulțime de picături fosforescente îl traversau încet, în diagonală, dar asta n-a ținut mult și iarăși spațiul s-a întunecat, devenind opac. O liniște pufoasă urmă și îmi simțeam capul vârât în catifele grele, care îmi înăbușeau respirația, până când vântul rece, mai bine zis aburul acela înghețat mă cuprinse în vârtejul lui. Și mi-am simțit pielea încrețindu-se exact în clipa când m-a ajuns finalul unei fraze, rostită dintr-un laringe ruginit, metalic: „... așa să știi!..." scârțâise glasul, dar pe mine mă amuza situația, aș fi vrut să-l mai aud pe Manolo scârțâind ca o ușă neunsă și l-am întrebat de mai multe ori ce trebuia *să știu,* că nu înțelesesem. Însă răspunsul lui o luă din nou pe un canal greșit și se întoarse în mijlocul încăperii sub forma unei ploi vocalice. Clocotea spațiul, aveam impresia că vocalele cădeau la un moment dat cu un zgomot de grindină, apoi rămase numai răpăitul amortizat, întrerupt în câteva rânduri prin momente în care orice sunet îngheța.

– M-ai zdruncinat! recunoștea Manolo mai târziu, cu fruntea îmbrobonită și ochii strălucitori, copleșit încă de emoție.

Salonul își reluase înfățișarea obișnuită și nimic nu amintea de lumea stranie a Secundei Mater. Olivia

servise un vin îmbătrânit pe loc cu peste cinci decenii și ieșise să-i caute pe copii. Rămași singuri în fața paharelor cu miracol lichefiat, parcă nu găseam în noi îndemnul să ne sărbătorim cum se cuvine reîntâlnirea. Imaginile halucinante ale universului paralel stăruiau în noi, în fiecare. Modelatorul electronic interpretase cât se putea de bine datele esențiale ale Secundei Mater, le reprodusese convingător în spectacolul cerut de mine. În felul acesta, am retrăit momente asemănătoare celor prin care trecuserăm cândva, împreună, *acolo,* dincolo de cortina dintre spațiul nostru și Secunda Mater.

Ne-am amintit de ziua străpungerii peretelui despărțitor, cu toate emoțiile ei, unele pentru noi, grupul lansat *dincolo,* altele pentru cei ce ne asigurau trecerea, creând și ținând deschisă, cu prețul unor considerabile eforturi, o „trapă", o breșă forțată. Nu cunosc toate detaliile din această tehnică prin care s-a făcut posibilă lansarea, dar presupun că n-a fost necesar să fim *împinși,* proiectați la distanță. Cred că a fost suficient să ni se deschidă trapa aceea pentru a pătrunde *dincolo,* existând astfel și mișcându-ne în enigmatica Secunda Mater. Pentru că Secunda Mater, așa cum tot mai mulți sunt înclinați astăzi să accepte, nu-i un fragment oarecare al spațiului cunoscut, ci un alt spațiu, întrepătruns cu al nostru, iar noi trecuserăm dincolo, exact în compartimentul care ne corespundea.

Primul intrase Manolo Valadon, și noi, ceilalți, care trebuia să pătrundem pe rând, câte doi, așteptam înfrigurați comunicările bazei. Dar baza pierduse

instantaneu legătura cu Manolo şi s-a stabilit curând că orice formă de comunicaţie înceta, era exclusă între cei trecuţi dincolo şi cei rămaşi pe planetă. Aceştia din urmă puteau să ne ajute până în momentul trecerii; dincolo rămâneam singuri cu lumea străină a Secundei Mater. Ne aşteptam la orice, chiar şi la o asemenea situaţie, dar am sperat totuşi că vom lucra sub ochii numeroasei echipe de specialişti de la bază, pentru că într-un anume fel acţionezi când ştii că ţi se urmăreşte cu atenţie fiecare mişcare, ţi se analizează greşelile, ţi se previn; şi cu totul altfel când înţelegi că rămâi singur, fără nicio legătură cu „spatele". Eram neliniştiţi, chiar dacă nu se vedea prin costumele speciale, cum stăteam în aşteptare, lângă vehiculul pe care trebuia să-l introducem *dincolo*. Baza nu primea niciun semnal şi tocmai se întrebau acolo la ei dacă nu era cazul să oprească acţiunea, s-o amâne, din prudenţă. Apoi a apărut Manolo, l-am văzut ieşind din nebulozitatea spre care ni se aţintiseră privirile încă de la început şi am simţit cu toţii, cred, o aproape indescriptibilă bucurie, când l-am văzut întreg şi viu, şi ne-am repezit în calea lui, să-l sprijinim, fiindcă Manolo Valadon se clătina, ameţit, orbit de lumină. „Am trecut! Am trecut!" striga el, fericit, repetând la nesfârşit vorbele acestea, care mi s-au întipărit în minte cu intonaţia lor stridentă de atunci. Manolo îşi trăia cu sinceritate momentul de fericire şi noi toţi eram foarte tulburaţi.

Nu peste mult timp am pătruns dincolo cu toţii, iar în urmă venea Jerzy Klimek cu vehiculul acela

ca o omidă, pe care trebuia să-l conducem noi înșine, fiind riscant să-l încredințezi unor automate, fie ele oricât de perfecționate, într-o lume complet necunoscută. Cei doi din fața mea s-au șters în nebulozitatea locului de acces și, după câteva minute, mi-a venit rândul mie. Eram, desigur, emoționat și stăruia în mine o neliniște pe care, orice ai face, înaintea unei încercări atât de riscante nu ți-o poți înfrânge deplin. Intrat în ceață, mă aflam deja în universul paralel, dar atunci n-am știut, n-aveam de unde să știu asta, am crezut întâi că zona de trecere trebuia să fie ceva mai lungă, cât ținea ceața aceea neagră, ziceam. Dar ceața și bezna domneau pretutindeni și am avut deodată impresia că bâjbâiam pe fundul unei mări lăptoase, la o adâncime unde razele vreunui soare n-ar mai putea să smulgă beznei decât o firavă părere de lumină, adesea înghițită și ea. L-am strigat pe Manolo Valadon și spațiul acela infernal a prins vocea mea, absorbind-o întâi și întorcându-mi-o apoi în cele mai neașteptate feluri. Încremenisem sub ploaia de chemări: „Manolo... Ma... oooo... olooo... aaaa... nooolo... oooo" și nu era un simplu ecou, ci cu totul altceva, ca și cum sunetele s-ar fi împrăștiat, materializându-se în lungi eșarfe mișcătoare, iar aceste fâșii fără astâmpăr, în lunecarea lor prin bezna lăptoasă, se făceau auzite, umpleau spațiul cu țipete frânte și cu șoapte prelungi, de intensitate diferită. Declanșasem prin prezența mea o asemenea dezordine, credeam eu, în spațiul acela cu reacții de neînțeles, încât nervii mi se răsuciseră de spaimă și mă ghemuisem în învelișul costumului,

pregătit pentru tot ce putea fi mai rău. Ceilalți dispăruseră, nu mă auzeau, sau nu-mi puteau răspunde, ceea ce era aproape totuna. Și, peste toate, la un moment dat m-am simțit apucat, pipăit de niște tije articulate (le bănuiam numai) și a trebuit să-mi adun toate puterile ca să nu leșin și să înțeleg apoi că arătarea colțuroasă care acoperea în spatele meu un întreg orizont era propriul nostru vehicul, omida. Venit din urmă cu încărcătura sa strategică, Jerzy Klimek dăduse peste mine și mi-a mărturisit mai târziu că-i trăsesem o spaimă de moarte, încât fusese gata să declanșeze dezintegratoarele în direcția umbrei multiple care eram eu – singur, firește –, însă el vedea acolo un întreg nod de monștri întunecați.

– Să ciocnim acest pahar, zicea Manolo pe un ton cam declamator, de o solemnitate exagerată și, bineînțeles, simulată – să ciocnim acest pahar pentru spaimele pe care le-am trăit împreună în buna noastră Secunda Mater!

Și am ciocnit paharele, iar vinul gălbui ne-a încălzit imediat, sporindu-ne buna-dispoziție. Prin fereastra deschisă intrau aromele verii și clipocitul liniștit al apei pe sub sălcii. Manolo mi-a povestit apoi despre el, despre ultima lui realizare, din care am priceput foarte puțin, fiind prea îndepărtată de domeniul în care lucrez. Îmi făcea însă plăcere să-l văd, să-l aud; mă simt pătruns de o intensă bucurie întotdeauna când mă întâlnesc cu câțiva prieteni vechi, nu mulți, desigur.

La un moment dat, Manolo Valadon s-a întrerupt și, ciulind urechea, și-a exprimat o nedumerire:

– Nu știam că ai o apă prin apropiere...

Și s-a ridicat, curios, apropiindu-se de fereastra deschisă.

– Sincer să fiu, nici eu nu știam, i-am răspuns, asta-i o ispravă de-a Oliviei.

Am privit afară, amândoi, acolo unde un mic râu își frământa apele printre pietre, sub un pod primitiv, mai degrabă o punte. Manolo spunea că-i place puntea, dar făcu observații în privința cursului de apă, el l-ar fi adus mai aproape, până la zidul casei chiar. I-am promis că-i voi aminti Oliviei – în definitiv nu era foarte complicat să-și mute peisajul mai aproape, dacă oaspetelui îi făcea plăcere. „Nu, lasă-l totuși acolo!" m-a sfătuit Manolo, după un semn de mărinimoasă renunțare, spunându-mi apoi că-i era dor de o apă adevărată, se săturase de contrafacerile care i se ofereau din belșug în marele arc spiral, unde-și avea laboratorul, aproape de Soare.

Am mai băut vin și-am vorbit iarăși despre Secunda Mater. Eu eram de părere că toate contrafacerile noastre sunt palide în raport cu cele din lumea paralelă, patria și izvorul tuturor falsurilor și paradoxurilor posibile. Manolo Valadon mi-a dat dreptate, dar nu întru totul. În fond, zicea el și ochii albaștri i se tulburaseră de puterea băuturii pe care Olivia o preparase special pentru vizita lui, în fond Secunda Mater putea să nu fie atât de paradoxală, dacă o priveai *dinăuntru*, nu din afară și nu cu ochii pământeanului, obișnuit cu structura intimă și configurația exterioară a universului său.

– E şi firesc să te zăpăcească, observă Manolo, vorbind despre efectul primului contact, şi mâna lui căuta, parcă mai nesigură, paharul. Ai un vin excelent! aprecie în momentul imediat următor, sărind cu o surprinzătoare sprinteneală la probleme ceva mai terestre.

– Ştii, tot Olivia..., am dat să-i explic.

Dar m-a întrerupt, toastând, încântat că-i oferisem prilejul, pentru soţia mea şi din nou pentru Secunda Mater. Şi m-a asigurat că, după ce va bea tot paharul, nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să se întoarcă acolo.

– Unde acolo? n-am înţeles eu de la început, pentru că vinul mă înfierbântase şi pe mine, dar nu în aceeaşi măsură.

– Ei, parcă tu nu ştii... La avanpost, la avanpostul nostru! Sau ai uitat de el?

Nu, nu uitasem şi nici băutura nu mă slăbise într-atâta, încât să nu-mi pot aminti ce făcusem în orele acelea, ultimele petrecute în demenţa naturală a universului paralel, când descărcaserăm (cu preţul câtor eforturi?!) vehiculul târâtor. Am scos din el numeroase obiecte, unele pierdute imediat, pentru că spaţiul străin le alungea şi le deforma şi le sonoriza, într-un fantastic amalgam de umbre şi zgomote, dominat de obscuritatea lăptoasă, niciodată spulberată, a locului. În astfel de condiţii a trebuit să lucrăm, toată echipa, ca să montăm complexul de aparate de măsură, analizorii şi toate celelalte, între ele fiind şi două calculatoare cu regim de lucru independent, însărcinate cu depozitarea informaţiei şi cu expedierea

containerelor, la intervale regulate, când Pământul redeschidea pentru câteva momente calea de acces spre lumea paralelă.

Dacă incursiunea noastră în Secunda Mater fusese un coșmar continuu, ultimele ore au însemnat, chiar în acest coșmar, o culme. Și nu cred, totuși, că prezența pământenilor acolo a dereglat ceva, vreun mecanism care ar dovedi o incompatibilitate între cele două universuri; mai degrabă pot presupune că suportam efectul unor legi necunoscute, grupate într-un *sistem* străin, aflat, acesta, într-o aparentă contradicție cu cel al naturii noastre proprii. Altfel – înclin acum să-i dau dreptate lui Manolo – universul acela poate să fi fost armonios și chiar liniștit, dacă-l cercetai de pe poziția materianului, din interior adică. Dar cine, care dintre pământeni ar fi reușit o asemenea performanță atunci, lansați cum eram în plin necunoscut (ni se părea că în plin haos) și rupți cu totul nu numai de planeta care ne născuse, ci de o întreagă lume unde, de bine, de rău, puteam spera să găsim condiții favorabile vieții noastre de indivizi aparținători aceleiași naturi fizice. Eu unul aveam încredere în cei de la bază, în priceperea lor, dar trebuie să recunosc că până în ultimul moment mi-a fost o teamă cumplită, tremuram la gândul că acolo, pe Pământ, concetățenii noștri ar putea scăpa din mâini controlul trecerii și, astfel, am rata întoarcerea.

Cât de senin sună acest *a rata întoarcerea* și ce grozăvii ar fi putut să aducă pentru fiecare dintre noi! Manolo Valadon, care se vitejea în fața unui pahar cu

vin bine învechit, gândise probabil la fel atunci, când, oricât de optimist să fi fost, era imposibil să nu iei în considerare și o asemenea alternativă. „Spune-mi, l-am întrebat, „ce ne-am fi făcut, dacă rămâneam acolo", în Secunda Mater?" Iar Manolo mi-a dat răspunsul în glumă, spunea că, în ciuda tuturor principiilor noastre, ne-am fi văzut obligați să întemeiem un imperiu materian în componență exclusiv masculină. Dar eu cred că, în loc să întemeiem un imperiu sau orice altceva, am fi înnebunit cu toții, dacă nu cumva ar fi trebuit să ne sinucidem. Era atât de sumbră atmosfera acolo, atât de deformate perspectiva și tot ce ține de geometria terestră, încât aveai la un moment dat impresia că urmărești, la dimensiuni cosmice, ceea ce se petrecea în creierul unui alienat, dacă nu cumva erai tu însuți nebunul acela.

Când s-a întors Olivia cu copiii, noi tocmai isprăveam al nu știu câtelea pahar și Manolo se înroșise la față, probabil că și eu, pentru că Olivia s-a interesat de ce discutăm în contradictoriu, ei așa i se părea.

– Nu discutăm în contradictoriu, a răspuns Manolo Valadon. Bem vinul ăsta și plănuim o expediție în Secunda Mater.

Lucru pe care nu-l credeam nici Olivia și nici eu, dar n-am negat. Dimpotrivă. Apoi Manolo și-a amintit ceva și a dat să se ridice.

– E târziu, a constatat el, și trebuie să mă reped până la Montecchiari. Într-acolo pornisem.

– Bineînțeles, dar nu în seara asta! l-am asigurat eu. Montecchiari a plecat într-o călătorie transplutoniană. E și el un „trădător".

– Așa? s-a mirat Manolo, mișcându-se greoi și cam nesigur. Atunci, cu permisiunea voastră, voi dormi la noapte aici.

Mai rămăsese vin cât să umplu încă o dată paharele.

FEDERICO

Eram iarăşi doi, dar să nu-l uit pe Federico, pe care din când în când îl scoteam dintre copertele lui uzate de atâtea vechi treceri din mână în mână. Federico, martorul singurătăţii noastre, rătăcit cine ştie cum prin bagajele mele, deşi Leonida susţine astăzi că el l-ar fi introdus pe Federico în viaţa navei, ceea ce e numai în parte adevărat. Dar, deşi nu figura pe „lista" echipajului, era totuşi forţat să afirmi că Federico pătrunsese oarecum clandestin în spaţiul, atât de drămuit, unde stătuserăm claustraţi aproape opt luni; sau aproape opt secole, cine mai poate şti cu precizie?

A apărut într-o pauză de activitate. Tocmai refăceam un set de analize complicate: trebuia să cuprinzi într-o descriere sintetică steaua Korneforos, iar steaua Korneforos ne pricinuise destule necazuri, nu se lăsa stăpânită şi ne-a obligat să rămânem în preajma ei mult peste termenul planificat. Ca şi cum şi-ar fi râs de toate

programele noastre, de formulele și tabelele cu parametri și în primul rând de Leonida, care înaintea plecării exersase îndelung memoria complexă, racordându-se el însuși la sistemul creierului automat al institutului.

– Ți s-a înfundat cu steaua asta! i-am spus, nu fără o bucurie secretă, pentru că Leonida îmi crease nu o singură dată momente de indispoziție de când juca atât de bine rolul calculatorului electronic.

Chiar dacă existau unele riscuri, nu mă temeam că încercarea avea să-l epuizeze. Dopajul cu informație fusese, în experiența lui, controlat. Leonida rezistase la ceea ce numeam în glumă *balonarea minții,* purtându-și apoi cu fală încărcătura de ecuații și formule de lucru, de unghiuri și distanțe codificate. Părea că-l încearcă un sentiment straniu, tradus în superioritatea cu care se trezea privindu-și colaboratorii, mai târziu pe mine singur, după ce ne-am început călătoria în doi. Ca și cum m-ar fi disprețuit pentru faptul că nu vedeam roiul imens de cifre scăpărându-i sub frunte. Cred că făcuse o criză de megalomanie.

– N-ai încotro, va trebui să accepți, i-am sugerat atunci, să se dea bătut adică.

Simțeam pe tâmple apăsarea plăcută a aparatului care îmi împrospăta energia și așteptam să se întâmple ceva. Ceva care să exprime nemulțumirea și neputința lui Leonida, fiindcă nu putea fi altfel, stăteam de mai multe săptămâni degeaba lângă Korneforos, mai bine zis *munceam* degeaba. În plus, steaua ne bronzase prin hublou într-o nuanță albăstruie, până și bărbile nerase căpătaseră culoarea aceea pentru care ai

noștri, la întoarcere, ne-ar fi luat drept o specie de extratereștri. La început mi-a fost teamă (cui nu i-ar fi fost? mă întreb), pentru că reacția se declanșase întâi la mine. După ce mi-am mai revenit din uluiala produsă de imaginea feței mele în oglindă, am dat fuga la tratatul cu descrierea bolilor noastre profesionale. M-a liniștit Leonida, spunându-mi:

– Nu e ce crezi.

El își încărcase în memorie și conținutul tratatului, dar nu găsise nicio corespondență între informațiile de acolo și nuanța de un albastru șters pe care o lua treptat pielea mea. La câteva ore numai, el avea să treacă prin aceeași transformare.

Leonida și-a păstrat calmul, deși mintea lui, care gândea fulgerător, se împotmolise în enigma Korneforos. Lipsea ceva din informație, ceva nelămurit, subtil, încât palpatoarele navei căutau zadarnic punctul de sprijin și formula stelei refuza să ni se dezvăluie.

Îmi amintesc că enciclopedia în piele albastră, care era atunci Leonida, și-a fluturat totuși barba cu un semn de negare categorică și s-a ridicat, gemând, din fotoliu. Steaua ne învăluia într-o lumină blândă, asta e tot ce pot să spun despre lumina ei, fiindcă dincolo de ea nu se putea pătrunde. Leonida a scotocit o vreme între lucrurile lui, apoi prin ale mele, în nișa unde le lăsasem încă de la îmbarcare. Căuta ceva, poate un set de microfilme cu informație suplimentară, dar întâmplarea a făcut să nimerească peste Federico, uitat acolo, sub scoarțele lui îngălbenite. Nu înțeleg nici astăzi prea limpede ce mă îndemnase să iau cu mine

un volum uzat, vechi de multe secole, când memoria tehnică a lui Leonida era suficientă în decursul expediției, iar codul cu legile spațiului îl memorasem și eu, ca fiecare dintre exploratori. Nu sunt bibliofil, nu mă descurc deloc în limbile moarte, iar pasiunea mea a fost și va rămâne palparea spațiului.

Cu doi ani în urmă, pe Hermes, unde fusesem detașat pentru o scurtă perioadă de antrenament, am primit vestea morții unui om pe care l-am stimat cândva în mod deosebit, l-am iubit chiar, cred că nu greșesc dacă spun că l-am iubit; mi-a fost ca un părinte și, la început, nici n-am știut că nu era tatăl meu. Am aflat abia după un timp împrejurările în care îmi pierdusem adevărații părinți și îmi amintesc ce zi i-am făcut aceluia care mă adoptase, ce zi mohorâtă i-am făcut când, analizând-mi formula genetică – așa cerea lecția din program –, mă nedumerise rezultatul și m-am grăbit să-mi exprim față de el nedumerirea, chiar să-i pretind explicații. Mai târziu mi-a fost rușine de insistențele mele, dar atunci lucrul acesta era extrem de important pentru mine. Mă obsedau nepotrivirile dintre formula mea genetică, atunci descoperită, și a lui, pe care o cunoșteam, o avea înscrisă în acte. Mă obsedau, ca și cum n-ar fi existat alte probleme mai importante. Ca și cum răspunsul m-ar fi făcut fericit, când, de fapt, răspunsul n-avea nicio importanță, era pur și simplu o copilărie. Dar eram un adolescent, cu capriciile vârstei, cu crizele ei. Da, în cazul meu se putea vorbi despre o asemenea criză.

I s-a întunecat fața și mai ales i s-au întunecat ochii și parcă refuza să mă privească, încât începusem să mă simt eu jenat, dar asta mă făcea să mă încăpățânez în hotărârea mea, să insist prostește, să întreb fără niciun menajament (uitasem mila? descopeream cruzimea?), convins că-mi ascunsese ceva de maximă importanță pentru mine, pentru viața mea. Nu mi-a răspuns imediat, cu toată stăruința, cu toate insistențele mele aproape disperate.

– Vom sta de vorbă, atât mi-a spus și a plecat sub un pretext oarecare, a plecat și nu s-a întors decât seara, târziu, apăsat de gânduri, obosit, chinuit.

Părea îmbătrânit de-a binelea, niciodată nu-i mai văzusem fruntea atât de plină de cute, sub țeasta pleșuvă. Se hotărâse să-mi spună că nu eram fiul lui, că-mi ascunsese adevărul. Nu-i era ușor, vorbea cu greutate și jenă, pentru că el însuși aproape că uitase împrejurările în care mă înfiase. Ajunsese să mă considere propriul său copil, de care în realitate nu avusese parte niciodată. Mi-a descris un accident petrecut cu ani în urmă în laboratorul său, o poveste încâlcită, cu radiații nocive, cu spitalizare îndelungată – în sfârșit, abia mai târziu mi-am dat seama că rămăsese steril și suferea nespus din cauza asta. Mă crescuse de mic, își revărsase asupra mea toată afecțiunea de care era în stare, uitându-și infirmitatea până când eu, cu ambiția și curiozitatea prostească a vârstei, i-am reamintit-o.

Nu știu dacă a înțeles că-mi părea rău de ce făcusem, de faptul că declanșasem incidentul acela penibil îmi părea rău. Mai degrabă cred că n-a înțeles,

fiindcă eram la anii când judecățile se formulează rapid, superficial și se exprimă cu o sinceritate adesea vecină cu duritatea. Am fost însă prea lipsit de curaj ca să-mi fi recunoscut cinstit prostia, ori poate că atunci nu înțelegeam încă totul și-l învinuiam, în sinea mea, cu excesivă severitate, de ceea ce mi se păruse inadmisibil, dacă nu chiar incalificabil: relativ la persoana mea, ascunsese adevărul. Mă dezamăgise, trădase încrederea neţărmurită pe care i-o acordasem până atunci. Cam așa gândeam și cert e că relațiile dintre noi s-au răcit după întâmplarea aceea. Curând ne-am despărțit. Intrasem din proprie inițiativă în clasa de pregătire a zborurilor spațiale, apoi în corpul expediționar și, de atunci, timpul a ajuns pentru mine o gravă problemă. Nu l-am mai văzut decât extrem de rar pe cel ce dorise să-mi fie tată și își împlinise visul acesta oarecum pe ascuns. Am plecat în primele curse, într-o zonă de la periferia sistemului solar. Răgazurile dintre zboruri erau prea scurte, dar începusem să accept noua mea viață, rigorile, riscurile și, bineînțeles, satisfacțiile ei. Devenisem un om al spațiului, o minte lucidă, gata în orice moment să jongleze cu teoreme, cu logaritmi, cu figuri multidimensionale. Și uite-așa am constatat la un moment dat că și rarele noastre întâlniri (de obicei el mă căuta; își trimitea la baza de pe Hermes proiecția televizată și uneori mă găsea într-adevăr acolo), spuneam deci că și rarele noastre întâlniri primiseră de la o vreme un caracter protocolar, formal, ţineau de o simplă convenție. Găseam

acum o mulțime de motive și scuze, încât treptat-treptat ne descopeream tot mai străini.

Cu doi ani în urmă, așadar, am aflat că murise. La baza de pe asteroid mă așteptau lucrurile lui, puține, câteva amintiri pe care, presimțindu-și sfârșitul, hotărâse să mi le trimită. Între ele era și cartea aceea străveche, obiect cu iz de arheologie; n-am habar cum a ajuns în mâinile lui, ce importanță îi dădea, una deosebită, desigur, deși mă îndoiesc că, răsfoind-o, înțelegea mai mult decât mine. Am păstrat-o. Poate pentru că îmi amintea de el. Sau poate pentru că volumul era o raritate, o ciudățenie chiar, poate că de asta l-am luat cu mine în călătorie. Ori, cine știe cum, în grabă, l-am rătăcit prin bagaje. Leonida dăduse peste el, îi privea mirat paginile, peste care se depusese galben uitarea. Îi cerceta nedumerit rândurile subțiri, literele egale, neînțelese.

Am crezut întâi că Leonida îmi va pune o întrebare și-l va lăsa pe Federico acolo unde-l găsise. În fond, îmi spuneam, ce puteam avea comun noi, doi palpatori de spații pigmentați albastru de capriciile stelei Korneforos, cu omul acela de care ne despărțea un gol cultural imens, cât distanța dintre două galaxii. Îmi era greu să-mi imaginez exact șirul generațiilor apărute și stinse între noi, între această carte păstrată ca printr-un miracol și inteligența „superdilatată" a lui Leonida.

Într-un mod cu totul surprinzător, Leonida a arătat interes pentru obiectul atunci descoperit. Nu-mi dau seama cât era interes normal și cât voia să însemne

un refugiu, o consolare pentru insuccesul muncii noastre. Oricum, prin eforturile lui l-am cunoscut pe Federico, strămoșul care potrivea ciudat cuvintele, încât ne-am chinuit o vreme să descifrăm algebric sensurile și abia după ce am abandonat această încercare ni s-a părut că intuim adevărata cale de pătrundere în text. N-a fost ușor, trebuia să ne golim mințile de exactități, să uităm o vreme gustul abstracțiunii, să gândim în altfel de imagini decât cele cu care eram obișnuiți noi și părinții și bunicii noștri.

Trebuia să-l gândim întâi pe el, pe Federico, și am avut la un moment dat impresia că era nevoie, pentru asta, să pornesc tocmai de la crizele mele absurde și sentimentale din adolescență. Și îmi amintesc bucuria amestecată cu uimire, bucuria de care ne-am trezit inundați amândoi când Federico s-a apropiat pentru întâia oară, limpezindu-și chipul prin ceturile tremurate ale memoriei, ca să aducă în singurătatea noastră mirajul unui timp apus.

ANDROIDUL ŞI PRINȚESA

Întâi n-am simțit durerea. Deschisesem unul din cei trei ochi, pe cel din frunte, și vedeam, la o palmă sub el, pământul uscat, lutul acela frământat de roțile carelor și lăsat să se întărească așa, cu urme de roți și de copite întipărite în el. Îmi venea să scuip, îmi intrase pământ în gură. Simțeam o agitație străină în jur și, în primul moment, m-am întrebat nedumerit ce se petrecuse, îmi era mintea încețoșată și nu puteam să înțeleg de ce se agitau atâta cei pe care încercam să-i recunosc cu mirosul, cu auzul, fără să-i văd. „Iar l-a trântit!" am auzit un glas și abia atunci m-a săgetat durerea în cele două brațe stângi și în lungul coloanei vertebrale. M-a săgetat cumplit și am urlat, cu botul încă înfipt în pământ, în poziția neverosimilă în care căzusem. Am urlat și am gemut, în vreme ce mă întorceau pe o parte, pentru că singur nu puteam

face nicio mișcare, aș fi zăcut acolo, cu capul prins sub greutatea corpului umplut de fierbințeală și dureri.

Erau mai mulți și, totuși, abia reușiră, după opinteli zdravene, să mă răstoarne și să-mi elibereze capul. Sfâșierea aceea care mă măcina devenise insuportabilă, puțin a lipsit să nu recad în leșin. Apoi mi-am simțit gâtul liber, iar ceilalți îmi observară mișcarea și careva mi-a aruncat acrit, poate că și compătimitor: „Ai pățit-o iar, solzosule!" Între timp mi se dezlipiseră pleoapele de pe toți ochii și puteam să-i văd cum îmi pipăiau spinarea și labele, în special pe cele două din stânga. „Are fracturi, uite cum îi atârnă!" spunea piticul despre una din labe, privind-o de la distanță, ca să nu mi-o scap din nebăgare de seamă peste el. Alături, vrăjitoarea își molfăia gingiile știrbe, țintindu-mă cu un ochi apos, celălalt îi era complet acoperit de albeață. Și chicotea din când în când, chicotea enervant, răutăcios, încât îmi venea s-o mătur din drum cu coada. Dar aveam niște vertebre sfărâmate în cădere și coada îmi era paralizată; de la jumătate în jos corpul nu mă asculta. Și tot de acolo urcau, în lungul spinării, valuri fierbinți, înfiorând-mi carnea într-un tremur neîntrerupt.

Ursul mă pipăia: „Aici te doare? Dar aici?" Auzeam întrebările lui și în câteva rânduri i-am simțit răsuflarea, fierbinte, aproape de obrazul meu. „Mă doare!" am gemut, tocmai când termitele uriașe sfârșeau de întins plasa; cred că mă temeam mai mult de o eventuală nouă răsturnare, în plasă, decât de atingerile ursului, așa grele cum erau. Mi-au spus că trebuia să

fiu transportat; totul era pregătit ca să fiu luat şi dus de acolo. Am urlat iar, deşi ştiam că mă împotrivesc degeaba. „Strici reprezentaţia, nu te putem lăsa aici!" chicotise vrăjitoarea, cu piticul atârnat de poalele ei zdrenţuite. Le-am strigat că nu-mi păsa de nicio reprezentaţie, să-mi dea pace, să nu-mi tot tragă labele, chiar dacă erau rupte, să le lase aşa. Dar furnicile sfârşiseră treaba şi înţelegeam că nimeni nu avea să-i împiedice să mă răstoarne în plasă – nici răgetele, nici loviturile neputincioase ale labelor care îmi rămăseseră întregi.

„E prea greu, zicea spânul, ar trebui să chemăm ajutoare", iar ursul era de acord cu el. Şi-a permis chiar o ironie: „De ce te-ai îngrăşat atâta, solzosule?" m-a întrebat, mângâindu-mi ţeasta cu laba lui păroasă. „Dacă erai mai uşor, poate că nu-ţi frângeai spinarea..." Apoi cercetară cu toţii înălţimea şi panta aproape verticală pe care mă rostogolisem. „N-a avut nici măcar de ce se agăţa, în cădere", observă piticul, cu ochii la dârele adânci, zgâriate pe piatră şi prin iarba uscată, cum încercasem să mă prind cu ghearele, înainte de a mă prăbuşi în drumul acela mizerabil, cu şanţuri rămase de la roţi. De departe cineva striga, voia să ştie ce se întâmplase, iar ursul l-a privit întrebător pe spân, înainte de a răspunde. „Spune-i că nu mai continuăm, să iasă de sub pod!" hotărî spânul, apoi arătă spre mine: „Oricum, cu ăsta am terminat, o să stea vreo două luni în convalescenţă..." Dacă sutura oaselor avea să reuşească perfect! am adăugat eu în gând, muşcându-mi de necaz limba bifurcată. Dacă nu aveau să fie

complicații. Ultima dată atâta stătusem imobilizat într-o enormă cămașă de ghips.

Nu mai știu de unde a apărut, în fugă, Verdeș, cu coroana strâmbă pe cap, amenințând cu sceptrul. „Vă arăt eu vouă!" striga. „Numai de glume proaste vă țineți! Ați întrerupt din nou și ăia stau cu ochii pe noi... O să vă reclam, să vă scoată din joc!" Se oprise la câțiva pași, furios, cu ciulini agățați de poala caftanului, cum șezuse sub pod, așteptându-și rândul. Răsuflam șuierat, cu capul lipit de pământ, și numai ochii mi-i roteam în orbite, ca să nu scap mișcările celor din jur. „Lasă-l", zicea vrăjitoarea, șontâcăind pe lângă Verdeș. „Lasă-l, că era să-și rupă gâtul, săracul!" Și chicotea gros, din străfundul cocoașei parcă, încât nu mi-am putut da seama dacă babornița mă compătimea într-adevăr sau dacă nu cumva își bătea joc de mine, chiar în starea jalnică în care ajunsesem. Am suspectat-o întotdeauna, nu-mi plăcea și nu puteam avea încredere în ea.

Verdeș se mai potolise, bombănea în barba lui încărunțită, mestecându-și un colț de mustață sură. „Cum te mai simți?" m-a întrebat, înțepându-mă cu sceptrul într-o coastă. Nu mă simțeam cu nimic mai bine decât la început, după ce deschisesem un ochi și văzusem, la o palmă sub el, pământul frământat de roți și copite. Apoi, pe neașteptate, Verdeș se lăsă apucat de o nouă criză de nervi. „Unde-i celălalt?" striga. „Să vină aici, să dea socoteală! Să răspundă pentru măgăriile lui!" Am privit în sus, fără să-mi mișc capul așezat pe pământul lutos, și am văzut, cu toții am văzut călăre-

ţul. Avansase până lângă buza prăpastiei şi, fără să descalece, ne privea şi el. „Vino jos!" ţipa Verdeş, scuturându-se sub caftan, cu coroana într-o mână şi cu sceptrul în alta. „Vino să vezi ce-ai făcut, nepriceputule, vagabondule, încurcă-lume ce eşti! Era să-l omori. Ai dat spectacolul peste cap şi, în plus, era să-l omori! Vino jos că, dacă nu, cer să te scoată din rol, să te trimită unde vor, dar să nu-ţi mai văd mutra pe aici..." Călăreţul ne privea în tăcere, nu răspunse ameninţărilor şi, după câteva minute, l-am văzut întorcându-şi calul şi dispărând dincolo de buza prăpastiei.

„Îl scot din joc!" bombănea Verdeş înfuriat. „Să meargă unde vrea, n-are ce căuta aici dacă nu respectă scenariul şi face exces de zel!" Ursul se aşezase în marginea drumului, pe labele dinapoi. „Puah!" se strâmbă el. Nu-l poţi scoate din joc, e un rol principal. Nu uita că mulţi vin aici pentru el. Are priză la public, mai ales la copii. Şi, la urma urmei, aşa e destinul lui, trebuie să învingă de fiecare dată." Verdeş se mai înmuiase. Se aşezase lângă urs şi lângă spân, cu coroana şi sceptrul alături, încât părul cărunt i se revărsa lung, pe umeri, încadrându-i faţa plină de zbârcituri. „Înţeleg că trebuie să învingă", spuse el. „Dar de ce să-l zdrobească pe ăsta, de ce să-i rupă spinarea şi să-l facă inapt pentru rol?" Spânul observă apoi că nu era nimic foarte grav, plasa era pregătită, aşa că puteau să mă transporte oricând la cel mai apropiat punct de reanimare. „Va sta solzosul un timp acolo, până când îl cârpesc şi-l fac ăia la loc", era de părere spânul, dar el n-avea

habar ce înseamnă să zaci, cu o masă de aproape o tonă, într-un corset de ghips pe potriva corpului meu.

Durerile mă mai lăsară, dar respiram greu, șuierat, iar praful se spulberase dinaintea nărilor mele, lăsând să se vadă pământul ars de soare și crăpat. „Șuieri ca o mașină stricată, solzosule!" îmi spuse piticul, apropiindu-se de capul meu și simulând, ca un prăpădit de măscărici ce era, că mi-l taie cu un băț; abia cu puțin îmi trecea peste nări, cum țineam capul lipit de lutul drumului, iar el venea clătinat pe picioarele lui scurte, de copilaș. N-aveam niciun chef de conversație cu el, cu nimeni, și încă mai puțin aveam chef de glume, așa că am fornăit o dată zdravăn, suficient de tare ca să-i tai îndrăzneala și să-l fac să se retragă, înainte de a-l răsturna cu o răsuflare mai bine reglată. A luat-o la fugă, caraghios, ascunzându-se în șanț, de unde mă privea din când în când cu niște ochi nedumeriți. Ceilalți stăteau pe marginea șanțului și discutau despre spectacolul întrerupt prin accidentarea mea. Spânul era de părere că spectacolul trebuia suspendat până mă însănătoșesc, ursul își clătina țeasta teșită fără să spună nimic, iar Verdeș părea hotărât să găsească o soluție, alta decât suspendarea. „O să fim iarăși mustrați, dacă suspendăm", se căină el. „N-avem ce face", zicea spânul, „și ăsta are un rol principal, copiii vor să-l vadă, chiar dacă nu-l iubesc și se tem de el. Vor să-l vadă luptându-se pentru fată și, în cele din urmă, răpus". Verdeș propuse atunci să fiu înlocuit de vrăjitoare, să-mi țină ea locul câteva zile. „Si cu programul meu ce fac?" întrebase cocoșata, nemulțumită de perspectivă.

Adevărul era că fiecare aveam un program bine stabilit. Eu, de pildă, trebuia să dau târcoale palatului unde Verdeş îşi vedea de treburile lui, sufocat de obiceiurile curţii şi de curteni şi mai ales de capriciile fetelor mai mari. O bună parte din spectacol se consuma acolo, fără intervenţia mea, dar asta nu însemna că eram scutit de rol, trebuia să stau mereu la pândă, schimbându-mi poziţia, pentru a mă apropia neobservat de terasă. Drumul îmi era însemnat, mă târâsem prin pădurea tânără şi de-a lungul pârâului până când apăruse acolo o pârtie largă şi netezită, cum apăsam pământul cu greutatea corpului meu. Nu trebuia să intervin decât atunci când prinţesa cea mică ieşea pe terasă, însoţită de surori şi de prietene. Prinţesa cea mică era, în felul ei, o frumuseţe răpitoare – eu, cel puţin, trebuia să mă las cucerit de la prima ei apariţie şi să dau năvală pe terasă, stârnind panică între însoţitoarele fetei lui Verdeş. Dispăream cu captiva şi iarăşi nu mă mai interesa ce avea să se petreacă la palat, după ce încetau ţipetele şi spaima. Trebuia să ajung cât mai repede la cuibul meu, pe înălţimea care se amenajase special pentru asta, dându-i-se o faţadă de munte golaş.

Apoi aşteptam. Când patrulam pe afară, cercetând împrejurimile, prinţesa apărea la fereastră, dincolo de zăbrele, şi plângea sfâşietor, rugându-mă s-o eliberez; uneori o apuca aşa, din senin, câte o criză de nervi şi scutura zăbrelele, blestemându-mă şi ţipând. Intram înăuntru, având grijă să trag zăvoarele. Şi atunci prinţesa cobora de la fereastră, pe scara ce-i fusese aşezată

acolo. Își tampona lacrimile și rămânea vreme îndelungată în fața oglinzii, pieptănându-se. Îi plăcea să-și facă diferite pieptănături și să și le admire, însă la fereastră nu putea să apară decât cu părul lung, despletit, căzut peste umeri și sâni. Îi mai plăcea să cotrobăiască prin lăzile cu podoabe, să aleagă la nesfârșit bijuteriile și să le încerce pe rând.

După o vreme sosea androidul acela frumos, târând după el o faimă de viteaz câștigată într-un șir de întâmplări care iarăși nu mă interesau, făceau parte din programele stabilite pentru urs, pentru spân și alți câțiva pe care îi vedeam foarte rar. Consultam orologiul străvechi, așteptam să vină timpul potrivit, apoi îi făceam semn prințesei să urce la locul ei din fereastra zăbrelită și ieșeam, deschizând porțile larg, cu mult zgomot. Erau niște porți masive, de fier. Androidul străbătea călare pajiștea de la poalele muntelui artificial, însă eu trebuia să-l întâmpin sus, pe un mic platou, ca să-i dau posibilitatea să urce într-o goană nebună drumul șerpuit; se pare că momentul era de un efect extraordinar. Urma un schimb de replici, din care să se înțeleagă că el o voia pe prințesă, iar mie nici prin gând nu-mi trecea să i-o dau. „Cum dorești să ne batem? întreba el. În trântă să ne trântim, sau în săbii să ne tăiem?" Iar eu alegeam lupta cu săbiile, fiind mai spectaculoasă, altfel l-aș fi obligat să descalece și să accepte o trântă cu totul inegală, dacă s-ar fi pus în balanță corpul lui ușor cu masa mea apreciabilă. Și uite-așa, după o scrimă lejeră, în timpul căreia trebuia să sar și să mă strâmb în fel și chip, ca să par și mai înspăimântător

decât sunt, eu mă dădeam învins, iar androidul îşi lua fata şi se topea în zare, spre curtea lui Verdeş, care-l aştepta cu masa întinsă pentru nuntă.

„Eu cred că solzosul a făcut totuşi ceva, până când a ajuns în starea în care îl văd acum", le spunea celorlalţi piticul, cu o expresie rea întipărită pe faţa lui lătăreaţă. Am mârâit. „Spune drept, solzosule, ce-ai făcut?" mi se adresă el de la distanţă. „De ce te-a aruncat *frumuşelul* în prăpastie?" Ceilalţi păreau înclinaţi să-l asculte şi cu toţii aşteptau răspunsul meu. „De prost ce-i, de asta m-a împins în prăpastie!" am gemut. „E un android slab de minte!" Spânul îşi aminti că nu mă puteau lăsa mult timp acolo, trebuiau să facă neapărat ceva, înainte de a mi se agrava situaţia, aşa spunea. „Pe *frumuşel* îl întrebăm după ce terminăm cu ăsta", zise Verdeş, arătându-mă cu sceptrul. Oricum, e pentru a doua oară că-l zdrobeşte într-un hal fără de hal. O să-l întreb dacă s-a săturat cumva de rol, de vrea să ne distrugă spectacolul..."

Aproape imediat după asta sosiră şi oamenii, o echipă de intervenţie, i-am recunoscut după salopetele lor albastre. „Aţi făcut-o lată!" zise unul din ei, în vreme ce trăgeau plasa aproape de mine, ajutaţi de termitele mute. L-am auzit pe Verdeş interesându-se dacă spectatorii plecaseră. I s-a răspuns că nu plecaseră, erau încă acolo şi ne urmăreau, iar Verdeş, auzind asta, şi-a desfăcut mâinile în lături, într-un gest de deznădejde care completa fericit expresia chipului său. Vrăjitoarea chicotea în pumni, bucuroasă de întorsătura pe care o luase spectacolul, cu deznodământul

neașteptat al accidentului meu. Am răcnit din nou, când m-au răsturnat în plasă, și pentru câteva clipe nici n-am mai auzit încurajările lor. De la mijloc în jos, corpul parcă nu mai era al meu, acolo nu simțeam nicio durere, nu simțeam nici măcar atingerile. Cineva mă compătimea iarăși: „Vor avea de lucru până te adună la loc", spunea. N-o să-ți fie ușor!" Apoi fixară la capetele plasei buteliile cu gaz care trebuiau să mă ridice în aer.

Pluteam, suspendat în plasă, la vreo treizeci de metri înălțime, când am auzit tropotul și, răsucindu-mi gâtul inelat, l-am văzut pe *frumușel* venind ca o vijelie pe drumul scorojit de căldura soarelui. Calul scutura spume în stânga și în dreapta, nădușit de atâta alergătură, înnebunit de călcâiele *frumușelului,* care nu-l cruța deloc în dorința lui de a mă prinde din urmă. De gât i se agățase prințesa, îmbrăcată în rochia ei lungă și albă, îi cuprindea pieptul cu unul din brațe și părea destul de speriată, se temea probabil să nu alunece din șa în goana calului. Rochia și pletele blonde fluturau în vânt, dând cuplului o notă de eleganță spectaculară, dar atunci am înregistrat asta în fugă și, cu toată durerea și cu toată invaliditatea mea, n-am putut să nu mă întreb, nedumerit, ce-l determinase pe *frumușel* să se abată iar de la programul său, ca să mi se țină pe urme. După ceea ce făcuse, putea foarte bine să-și ia prințesa în șa, să întoarcă și, fără oprire, să gonească spre curtea lui Verdeș, unde îl aștepta, ca în fiecare seară, masa gata întinsă. Dar el ieșise de pe traseul obișnuit (pesemne nu-i mai păsa nici lui de spectatori)

și trecuse ca o nălucă printre cei de jos, încremeniți de uimire, și nu-și domoli armăsarul decât atunci când ajunse sub mine. Îi vedeam fața întunecată și ochii scăpărând, cum privea în sus, spre plasa în care eram transportat la punctul de reanimare.

– Solzosule! mi-a strigat. Acum ai scăpat ușor, ține minte! Data viitoare, dacă mai faci figura aceea, o încurci rău de tot, să știi! Nu mai rămâne os lângă os, în tine!

Și, strunindu-și calul, îl întoarse în mijlocul drumului, ca să pornească înapoi la pas, cu prințesa alături: doi androizi, unul întunecat și mânios, ea tremurând încă de emoțiile cursei. Ce-o fi având? mă întrebam, răsucindu-mi capul ca să le urmăresc îndepărtarea, până când dispărură după colină. De ce era așa de pornit? În fond, nu făcusem decât o simplă glumă. E drept că o repetasem și, de fiecare dată, *frumușelul* acționase ca un scos din minți. Dar eram sătul până peste cap de clișeu, așa că mă abătusem aproape fără voia mea de la scenariul prestabilit, iar la întrebarea lui, pusă acolo, sus, pe platou: „În trântă să ne trântim sau în săbii să ne tăiem?" am dat un răspuns pe care nu-l aștepta. „Ba în trântă, că-i mai dreaptă!" i-am spus și, știind că în felul acesta nu-i lăsam nicio șansă, că aveam să-l învinge, să fie și el măcar o dată învins, măcar o dată, i-am mai spus să-și ia adio de la fată, hotărât fiind ca în seara aceea să-i țin eu locul, alături de prințesă, la masa de nuntă a lui Verdeș cel cărunt. Atunci, în loc să descalece și să primească lupta,

frumușelul s-a năpustit cu calul peste mine și m-a răsturnat în râpă.

Mă întreb uneori: ce l-o fi apucat? De ce era atât de pornit împotrivă-mi? Ceea ce s-a întâmplat atunci nu făcea parte din spectacol, sau, dacă vreți, era un spectacol deosebit, altul. Câteodată pun totul pe seama lipsei de umor a *frumușelului.* Eu, în locul lui, aș fi acceptat o răsturnare de roluri, chiar și numai așa, de amorul artei. Ca să văd ce iese din spectacol cu un asemenea deznodământ neașteptat. El, nu, de două ori era cât pe-aci să mă omoare de-a binelea! Asta iarăși nu figura în scenariu și, totuși, era s-o facă.

Alteori mă gândesc că, poate, pentru fată... Îl amenințasem, știa că, învins fiind, aveam să-l înlocuiesc la masa de nuntă cu care se termina spectacolul din seara aceea. Și nu voise să se întâmple așa, ar fi fost în stare să mă ucidă, numai să nu se producă schimbarea de roluri. Nu cumva *frumușelul* e îndrăgostit de-adevăratelea? mă întreb, dar tot eu râd, fornăind și bătându-mi burta cu mai multe labe o dată, ca de cine știe ce trăsnaie. Auzi, auzi! îmi spun. Un android îndrăgostit... Sau, mai știi dacă nu?... Dacă nu cumva, executându-și de atâtea ori numărul pentru plăcerea unei mulțimi de spectatori nevăzuți, și-a luat până la urmă rolul în serios?

FIGURINE DE CEARĂ

Cred că nimic nu mă putea indispune mai mult, aveam impresia că în clipa aceea totul fugise de lângă mine, se îndepărtaseră și pereții de sticlă, și fișierele, și luminile care, pe un panou de mari dimensiuni, punctau harta stelară.

– Ar fi cazul să vezi ce se mai întâmplă pe Bactriana, îmi spusese șeful. Oricum, tu ai încurcat lucrurile acolo, n-am uitat. Și a trecut destul timp ca să se mai așeze...

De ce eu? mi-am zis, ca fulgerat. De ce să mă întorc eu acolo? Să meargă altul, am propus. Să meargă unul din ăștia mai tineri.

Șeful m-a întrebat dacă nu cumva am obosit, dacă am de gând *să dau în primire.* Mă ironiza, vulpoiul roșcat! Și, ca să nu-i văd începutul de zâmbet în colțurile gurii, își mușca buza de sus și mă privea întrebător, din dosul pupitrului pe care își odihnea mâinile.

– Să meargă ăștia mai noi, am repetat și i-am vorbit de unul care se plângea în stânga și în dreapta că nu-i dăm de lucru decât mărunțișuri. Se plângea de inactivitate. Că, zicea, nu alesese profesiunea asta ca să înțepenească la bază, la un loc cu calculatoarele. Uite, ăsta abia așteaptă o sarcină serioasă, am spus. Trimite-l pe Bactriana, însă nu singur. Să-l însoțească încă doi-trei...

– Bine, o să reflectez, a mai zis șeful.

Dar încă nu știu în ce măsură l-am convins să mă lase în pace, să nu mă scoată din treburile în care m-am vârât în ultimii ani până peste cap.

– În orice caz, a adăugat, sunt hotărât să cer reînscrierea Bactrianei între problemele noastre curente.

N-are decât! îmi ziceam, încercând să mă conving că asta nu mă mai privea, că eram scos din cauză, indiferent ce s-ar fi întâmplat cu Bactriana sau cu institutul. Bactriana reprezentase pentru mine ceva, demult, când abia descâlceam alfabetul profesiei. Și nu numai eu abia îl descâlceam, ci toți ceilalți, inclusiv șeful. Dar m-au delegat pe mine să mă deplasez pe Bactriana, iar alegerea n-a stârnit nici vâlvă, nici opoziții, fiindcă nimeni nu se grăbea să zboare în constelația Leului, spre o planetă obscură. Așa că n-am avut concurență și am zburat eu. Planeta era înscrisă în planul de cercetări mai pe la sfârșit, din inspirația nu știu cui. Atunci însă *eu* aveam anii la care viața sub cupolele de sticlă îți pare o neîntreruptă lâncezeală, deci primisem misiunea cu firescul entuziasm al vârstei și îmi făceam fel de fel de planuri. Doi frați mai

mici (unul a murit într-un accident, curând după plecarea mea, iar celălalt și-a văzut de treabă, făcând o frumoasă și comună carieră ca instalator de trasee subterane) fuseseră atât de entuziasmați de aventura mea, încât m-au însoțit o vreme, la bordul navei speciale de care ne serveam în asemenea împrejurări. Și m-ar fi însoțit până la capăt, ceea ce n-ar fi fost rău, spun eu acum; dar misiunea era individuală, era numai a mea, așa că ei trebuiseră să se întoarcă pe Pământ, resemnați, în timp ce eu, înghesuit în cabina spațială, mă prăbușeam în interiorul constelației Leul.

Șeful spune: ai încurcat lucrurile acolo. Și pretinde că, dacă le-am încurcat, tot eu trebuie să le descurc. Ușor de zis! Dar aș fi vrut să-l văd pe acela care, în locul meu, nu le-ar fi încurcat, aș fi vrut să-l văd. Bactriana – ce știusem eu despre Bactriana? Și alții, ceilalți, ei ce știau?

– Ai o sarcină ușoară, mă asigurase șeful, atunci, prevenindu-mă: Să nu-ți faci iluzii!

Chiar așa îmi spusese, să nu-mi fac iluzii. Calculele ne conduceau spre imaginea unei planete pustii și, ce e drept, calculele nu erau greșite. Planeta, la data apariției mele, *fusese* pustie. Îmi amintesc că, amorțit în poziția incomodă la care mă obligase zborul, m-am trezit cu destulă greutate din somnul acela comparabil cu un leșin fără capăt sau chiar cu moartea. Mă dezmeticeam anevoie, deși cabina spațială se odihnea de mai multă vreme pe solul Bactrianei, trecuse aproape o lună terestră de când mă aflam acolo. Dar nu fusesem în stare să-mi recapăt mai repede simțurile și

inteligența. Eram slăbit, amețit, încât am zăcut, de când îmi amintesc, ore în șir cu ochii întredeschiși și mi-au trecut pe dinainte atâtea lumini și umbre, în orele acelea, că multă vreme, apoi, nu mi-am putut da seama dacă percepusem imaginile lipsite de consistență ale altei lumi, sau dacă nu cumva trăiam halucinațiile minții mele chinuite. Mai degrabă așa. Halucinasem pe parcursul lentei mele desprinderi de o existență inconștientă, intrând treptat în realitatea spațiului străin care mă absorbise.

– Ai încurcat lucrurile acolo, eu n-am uitat! spunea șeful.

Și aștepta ca tot eu să le descurc. Și unde? Tocmai pe Bactriana, o lume a nimănui, un mediu păstos în care pașii mei lăsau, întipărite într-un pământ elastic și nesigur, *primele* urme. Cer îngreunat de valurile leneșe ale norilor. O lumină difuză, parcă rece și grea, strămutându-se neverosimil de încet dintr-un orizont în altul, după soarele pitic, mai tot timpul ascuns, care o producea. Asta era Bactriana, așa am găsit-o în prima zi a șederii mele acolo. Un spațiu al liniștii, aș fi fost tentat să cred. Un spațiu al liniștii depline...

Eram slăbit și amețit, abia îmi venisem în fire, dar locurile îmi păruseră atât de calme și atât de nepericuloase, încât am riscat o ieșire, o plimbare scurtă, de orientare numai, după ce parcursesem în grabă un rezumat al observațiilor făcute de aparate în timpul somnului meu. Nu m-am îndepărtat prea mult, mergeam în așa fel încât să am tot timpul cabina spațială în spate și din când în când întorceam capul, s-o văd

şi să nu pierd direcţia. Coborâsem într-o regiune destul de accidentată – departe zăream pante dezgolite, poate versantul ondulat al unui vulcan stins. În altă parte cocleau câteva bălţi murdare şi solul devenea acolo mai noroios decât cel pe care călcam cu toată prudenţa, de teama unor capcane ascunse. Aparatele cercetaseră mediul, ştiam că pericolul începea doar la o anumită distanţă de bălţile sau lacurile acelea. Dar solul era prea elastic şi uneori prea alunecos, ca să-mi pot învinge imediat reţinerea dictată de simţul autoconservării.

Apoi am văzut cabina spaţială în faţă, la numai câţiva paşi, şi m-am oprit nedumerit, neînţelegând cum se întâmplase de pierdusem direcţia fără să observ. Fiindcă, îmi ziceam, mersesem în linie dreaptă, cu cabina *în spate,* ca să constat că ajungeam pe neaşteptate în punctul de plecare, unde, după toate cunoştinţele teoretice cu care mă înarmase Pământul, nu se ajungea decât descriind, într-un fel sau altul, un cerc. Instinctiv am întors capul, dar în spatele meu o pâclă groasă crescuse dinspre bălţi, dinspre lacuri, reducând vizibilitatea, încât n-am putut deosebi nimic, niciun detaliu care să mă lămurească în ce măsură şi în ce fel mă înşelasem. Iar cabina rămânea în faţă, neclintită, bine prinsă de sol cu ancorele ei. Am observat totuşi *ceva* schimbat, fără să pricep de la început ce anume. Ceva părea în neregulă şi încercam, de la câţiva paşi numai, să înţeleg ce se întâmplase în puţinul răstimp cât lipsisem. În sfârşit, mi-am dat seama că lipsea scărita. La ieşire, coborâsem cele patru trepte ale

scării metalice, lăsând-o așa, atârnată, nu avusesem vreun motiv s-o ridic atâta vreme cât rămâneam afară. Or, acum, sau mai degrabă *atunci,* cabina spațială n-avea scăriță. Cineva sau ceva o retrăsese, așa mi s-a părut și altă explicație n-am putut găsi în momentul acela.

M-am smuls din loc și din uimire, firește; uitând de prudență, m-am apropiat. Era cabina mea, nu încăpea nicio îndoială, recunoșteam până și detaliile, urmele de metal topit rămase de la trecerea prin atmosferă. Ca să ajung la ușă, al cărei contur abia se distingea pe suprafața oxidată, nu aveam neapărată nevoie de scăriță; baza cabinei se ridica, pe picioarele cu ancore, cam la înălțimea umărului meu. Am încercat să deschid ușa spre ecluză și n-am reușit. Părea imobilizată, înțepenită în rama ei, nici măcar n-am clintit-o din loc, cu toate eforturile mele, deși îmi aduc aminte că, enervat, de la un timp izbeam în ea cu pumnii. Era de-a dreptul straniu că butonul care trebuia să comande deschiderea automată părea că face corp comun cu învelișul cabinei spațiale. Nu înțelegeam de ce se înțepenise butonul, de ce se înțepenise ușa (și ea făcea corp comun cu învelișul!) și n-aveam să lămuresc lucrurile acelea decât mai târziu, pentru că atunci mă credeam într-adevăr ajuns lângă vehiculul meu, nu-mi putea trece prin minte o altă presupunere. Amenințat de perspectiva sumbră a unui prizonierat în exterior, forțam în continuare ușa sau ceea ce părea să fie o ușă. Și n-am încetat să lovesc decât atunci când, aplecându-mă ca să caut o piatră potrivită, privirile

mi-au alunecat pe lângă picioarele de metal ancorate în solul cleios și, departe, sub un mal măcinat de vreme, am văzut cu uimire, cu stupefacție, cu năuceala produsă numai de o apropiată blocare a minții, am văzut, spun, *o altă cabină spațială!*

Era doar una dintre ele. Altele, în grup, șase la număr, ancoraseră în jurul pantei, unde o vale strâmtă și tot atât de stearpă ca platoul își începea curgerea sinuoasă. De fapt, greșit spun „ancoraseră"; erau pur și simplu așezate, implântate acolo. Recunoșteam în fiecare modelul cabinei mele spațiale și, în zăpăceala momentului, nu știam ce să mai cred. Aproape că aș fi admis orice. Bunăoară, aș fi fost în stare sa accept că, imediat după mine, o flotilă întreagă își luase zborul spre Bactriana. Bine, dar cine s-o trimită și în ce scop? mă întrebam, revenind cu greu la realitate și cred că tot atunci mă nedumerise faptul că toate cabinele erau închise, că niciun semn de viață nu venea dinspre ele. Nu găseam nicio explicație pentru apariția lor, pentru însăși existența lor, dacă Bactriana era într-adevăr nelocuită, iar eu singurul pământean lansat în spațiul acela pustiu.

Între timp, pâcla se retrăsese spre lacuri, deasupra lacurilor chiar (aveam să mă conving mai târziu că exista o periodicitate în răsuflarea aceea a adâncurilor planetare, solul și lichidul vâscos contribuiau probabil în egală măsură la declanșarea fenomenului) și, în urmă, sub lumina difuză a soarelui pitic (ea însăși înceată și cleioasă), am recunoscut cabina mea, *adevărata.* Însă alături, foarte aproape, apăruseră încă două,

de aceeași mărime, de astă dată cu scărița lăsată până aproape de sol. Nedezmeticit, am alergat într-acolo, temându-mă de o nenorocire și mai ales temându-mă că, dacă mai întârziam, aveam să mă pierd la înapoiere într-o pădure de nave spațiale, între care mi-ar fi fost imposibil s-o recunosc pe cea originală. Am ajuns acolo gâfâind și am nimerit, am reușit de la prima încercare: butonul pentru deschiderea ecluzei funcționa, ușa aluneca fără nicio greutate din cadrul ei și țin minte că, ajuns înăuntru, m-am zăvorât și am rămas închis o vreme, până când spaima mi-a trecut și m-am liniștit și am început să înțeleg câte ceva din tot ce se întâmpla în jurul meu; să accept lucrul acela incredibil și cu neputință în mediul Pământului, să accept că Bactriana, planeta obscură spre care nimeni nu se grăbise să zboare, fiind trecută în coada programului de cercetări, *avea proprietatea inexplicabilă de a reproduce și multiplica obiectele cu care venea în contact.*

– Nu ești în toate mințile?! Vrei să compromiți instituția? strigase la mine șeful, când, la întoarcere, îmi făcusem raportul de activitate și enunțasem ipoteza, care nu mai era ipoteză decât, poate, cel mult pe Pământ.

Pentru mine fusese realitatea în care mi-am trăit coșmarul de pe Bactriana. În birourile de sticlă ale șefului vehiculele multiplicate n-aveau cum să pătrundă și nici celelalte creaturi, desigur. Ce n-aș fi dat atunci, când buna-credință îmi era pusă la îndoială, să fi avut la îndemână măcar un exemplar, unul singur, făcut după tiparele mele de ceară! Dar aveam suficiente înregistrări, iar colegii le-au tot sucit și le-au tot analizat,

cu figuri dintre cele mai uluite. Până la urmă, au trebuit să accepte că aveam dreptate, să recunoască probele mele drept dovezi. Şeful, încăpăţânat cum îl ştiu, s-a lăsat convins cel din urmă de existenţa unor proprietăţi atât de surprinzătoare în mediul Bactrianei şi arăta încă destul de nehotărât în ziua când trebuia să contrasemneze raportul şi să dea drumul informaţiilor în fişier. „Te-ai cam jucat acolo!" mi-a spus, ca un reproş pentru toate, dar a semnat şi, curând, din nişte raţionamente care mi-au rămas necunoscute, Bactriana a fost scoasă din planul cercetărilor curente. Şeful se aştepta să protestez (am aflat mai târziu), iar mie nici prin gând nu-mi trecea. Răsuflasem uşurat, fiindcă nu mai trebuia să mă întorc acolo de unde abia scăpasem cu fuga.

Stând aşa, ghemuit în interiorul cabinei spaţiale şi regăsindu-mi treptat liniştea, mi s-a părut că înţeleg manifestările bizare ale mediului în care pătrunsesem. Însă ideea era prea nouă şi prea anemică era argumentarea întocmită din probe pe care le extrăgeam, prin analogie, din realitatea de acasă, aşa că intuirea fenomenului n-a fost urmată imediat şi de o revelare a mecanismului care îl producea. Făcusem însă o legătură între pâcla revărsată dinspre lacuri şi apariţia ultimelor două copii ale cabinei spaţiale, după retragerea valurilor murdare, care erau de fapt o suspensie densă, opacă, lipicioasă, judecând după stratul alunecos de pe sol, rămas în urma ei.

Lucrurile se petrecuseră cam aşa: eu ieşisem din cabina protectoare, mă îndepărtasem, având grijă să

mențin o direcție și să observ cât mai mult, întipărindu-mi în minte toate reperele care îmi puteau servi la o bună orientare de atunci înainte. Între timp, pâcla părăsise lacurile, pe suprafața cărora se târâse greoi – îmi aminteam că, din cauza asta și din cauza soarelui slab, zona bălților se vedea întotdeauna neclar, nu i-aș fi putut preciza conturul. Suspensia înaintase spre terenul lăsat de mine în urmă și, la un moment dat, trecuse peste cabina spațială, iar eu, dacă n-aș fi întâlnit-o atât de neașteptat pe cealaltă, o puteam crede ascunsă vederii de o ceață obișnuită. Dar suspensia „înghițise" cabina și, dacă ar fi să folosesc termeni curenți pentru a explica, fie și în linii aproximative, ceea ce cred că s-a petrecut în momentele acelea, aș zice că suspensia pipăia contururile și suprafața navei mele, analiza și memora, pentru ca alături să reproducă modelul în două copii precise. Termenii sunt, totuși, improprii, pentru că în mod obișnuit îi legăm de acțiuni realizate *conștient,* pe când mediul Bactrianei, cu toate ciudățeniile lui derutante, nu mi-a inspirat niciodată convingerea că aveam de-a face cu manifestările unei rațiuni. Dimpotrivă, cred că mediul se manifesta spontan, inconștient, în virtutea unor disponibilități mimetice conținute, existente în însăși structura intimă a materiei sale. Firește, nu e vorba aici de niște materializări vagi, inconsistente, repede destrămate, de tipul celor pe care întâmplarea le poate produce și în alte medii. Produsele planetei Bactriana erau o refacere perfectă și durabilă a obiectului cu care suspensia venea în atingere.

Nu se poate! mi-am zis de nenumărate ori. Şi, ca să mă conving că greşeam, am ieşit din nou, trebuia să verific. Ipoteza mea mă rupea de tot ce cunoscusem într-un sistem perfect închegat, al elementelor terestre, dar îmi permitea să intru pe drumul cel mai sigur în lumea Bactrianei. Îmi trecuse prin minte că era, totuşi, prea mult, prea de necrezut ca mediul să copieze identic totul în scurta trecere peste lucruri a suspensiei. Am coborât treptele scăriţei şi m-am îndreptat spre cabinele spaţiale învecinate, le-am dat ocol, cercetându-le în lumina întărită a zilei. Amândouă aveau scara lăsată spre sol, pentru că suspensia găsise în această poziţie nava mea, cu o jumătate de oră în urmă, şi o multiplicase identic. Atunci am priceput că toate celelalte cabine spaţiale, răspândite pe platou, la intrarea în vale şi mai jos, înspre lacuri (am numărat mai târziu peste douăzeci), se modelaseră mai înainte de a coborî eu pe solul planetei. Altfel zis, în vreme ce zăceam în cabină, revenind la viaţă din somnul hipnotic. Niciunul dintre vehicule nu avea scara lăsată – ultimele două ies din discuţie, desigur – şi, astfel, n-am mai avut vreo îndoială că toate celelalte erau rezultatul trecerilor anterioare ale suspensiei peste cabina mea. Mai mult, înţelegeam că suspensia, prin care mediul acţiona în virtutea principiului mimetic conţinut, avea limitele ei. Avea o putere limitată, vreau să spun, deşi la o primă vedere posibilităţile exprimate în acţiunea modelatoare, cu totul ieşită din sfera de înţelegere a pământeanului, păreau de-a dreptul fantastice. Şi tocmai asta m-a hotărât să încerc să

domin forța străină, s-o canalizez în sensul dictat de voința mea.

Pentru început, planul meu era să controlez rezistența uneia dintre cabinele spațiale recent create. Dar înainte de asta am fost tentat să verific funcționarea scării și am constatat că articulațiile ei reacționau prompt la pliere. Dar butonul care ar fi trebuit să declanșeze deschiderea ușii, deși avea jocul său, nu reușea nimic, orice apăsare se dovedea zadarnică. Apoi, lovind cu călcâiul unul dintre picioarele cabinei spațiale, am simțit suprafața cedând, afundându-se, ca și cum ar fi fost făcută dintr-o cocă în curs de solidificare. Am apăsat, m-am lăsat pe el cu toată greutatea și piciorul s-a îndoit, apoi s-a rupt, iar cabina s-a înclinat periculos și abia am avut vreme să fac un salt în lături, înainte de a se răsturna peste mine. Căzuse alături, cu trenul de aterizaj mutilat, ridicat spre cer, iar eu am cercetat în voie ruptura și, dacă nici analiza aceea superficială nu mi-a lămurit necunoscutele existente în substanța Bactrianei, mi-a oferit, în schimb, certitudinea că obiectul modelat în copie, după originalul terestru, nu fusese pe deplin structurat la retragerea suspensiei pâcloase. Suspensia palpase nava originală, „citise" amănuntele, dar numai pe cele accesibile, de suprafață, expuse atingerii cu mediul exterior. Înregistrase (în ce mod, oare?) date privitoare la volume, suprafețe, compoziție chimică, densități. Apoi trecuse la modelarea spațiului după toate aceste date și rezultaseră noile cabine. Totul într-un șir de operații mecanice, extrem de subtile însă. Că scara

se putea plia era o dovadă că mediul palpase bine exteriorul cabinei spațiale, mai bine ca altă dată. Iar ușa nu funcționa fiindcă mediului așa-zis mimetic îi fusese interzis interiorul vehiculului, acolo fiind și circuitele de blocare sau de deschidere a trapei. El palpase și, apoi, reprodusese la scară normală numai butonul, fără nicio utilitate pentru cabinele spațiale copiate.

Mi-am extins cercetările și asupra navei, care, răsturnată, se alungise și se turtise, parcă ar fi fost modelată într-o cocă sură. Secționând-o cu laserul, aveam să descopăr un interior plin, fără spațiul cavernos și fără aparatele complicate care îmi stăteau la îndemână în cabina originală. O dovadă în plus, mi-am zis, că mediul nu poate palpa interiorul și, în consecință, umpluse cu substanță densă întreg corpul cabinei. Probabil că toate celelalte copii fuseseră modelate la fel. Numai că în cea pe care o disecasem substanța încă nu-și fixase proprietățile, nu și le stabilise definitiv; evolua încet, într-un spectaculos proces de transmutație, spre starea metalică a originalului pământean.

Nu degeaba se înfuriase șeful și strigase că vreau să-i compromit, să-i ruinez instituția! Am umblat mult, de atunci încoace, am cunoscut rapoartele altora, nenumărate rapoarte, dar nicăieri n-am constatat să existe ceva asemănător. Nicio lume extraterestră, din câte știu, nu posedă capacitatea de a multiplica astfel obiectele, automodelându-se, ca Bactriana, dar *numai* în funcție de un model oferit. Iar dacă până la sosirea mea potențialul planetei rămăsese nepus în valoare,

din lipsa vreunui model, totul s-a schimbat în puținele zile petrecute de mine acolo.

– Ar trebui să te sancționez! îmi spusese șeful cândva, la puțină vreme după ce semnase raportul și radiase Bactriana din planul de cercetări.

Îl obsedau încă observațiile mele, concluziile și ipotezele, îl obseda mai ales gândul că mi-am permis să mă joc, dereglând astfel echilibrul unei lumi străine, în cea mai mare parte necunoscută. Asta s-a întâmplat în special după ce am descoperit o cale eficientă de a influența suspensia, de a-i dirija acțiunea.

– Ți-ai permis ambiții prea mari, observa șeful. Ți-ai permis să te consideri un adevărat Creator și să acționezi după bunul tău plac, încât ai instaurat acolo haosul deplin. Pentru *asta* ar trebui să te sancționez, dar încă nu s-a prevăzut o sancțiune potrivită culpei tale. Să nu-mi spui că ai vrut să faci din Bactriana un laborator al formelor sau mai știu eu ce! Pur și simplu ți-a plăcut să te joci și ai dus jocul până aproape de ultima lui limită. Acum nu mai avem ce face, ni s-a cerut să abandonăm totul, deocamdată, până se liniștesc lucrurile, până se mai așază... Vom vedea mai târziu ce se alege dintr-o lume pe care cineva, la bunul său plac, o întoarce pe dos.

Cam așa îmi vorbise și părea mâniat, dar eu cred că nu fusese. Cred că, în ascuns, ce făcusem eu pe Bactriana îl interesa. Și era curios încă de pe atunci să afle ce avea să rămână din lumea pe care o creasem, profitând de proprietățile unice ale acelei planete neînsemnate din constelația Leului. Ce să spun? Și eu sunt

curios, mi-ar plăcea să știu cum au evoluat raporturile dintre numeroasele mele creaturi, dar parcă nu mai am curajul nebun de atunci și mi-ar trebui un curaj croit pe aceeași măsură ca să revin pe Bactriana.

Nu eram sigur, dar mi-ar fi plăcut să cred că șeful greșea. Că nu avea dreptate când mă învinuia și mă amenința cu sancțiunile. La urma urmei, mă întrebam, încercând să mă dezvinovățesc, care era vina mea? Făcusem un experiment în condițiile planetei Bactriana, într-o lume nepopulată și, prin urmare, gândeam eu, deschisă tuturor libertăților de acțiune. N-am pulverizat-o. N-am aruncat-o dincolo de marginile Galaxiei. Dar am smuls-o dintr-o existență pasivă, deschizând acolo o evoluție biologică uluitoare. Și nu prin eforturi deosebite, nici prin acțiuni contrare evoluției normale a planetei. De fapt, Bactriana și-a creat singură formele, într-un timp record. Capacitatea mimetică a substanței sale părea făcută anume pentru asta. Eu n-am avut alt merit decât acela de a fi sugerat suspensiei ce anume să modeleze și cum. Aș fi putut spune că planeta, cu uimitoarele ei resurse și posibilități latente, mă așteptase, dintotdeauna. Mediul acela extraordinar lucra numai după model, iar modelele nu puteau ieși din neant, într-o lume pustie, stearpă, unde viața nu apăruse și era puțin probabil să apară. Asta făcusem eu: oferisem modele.

Ideea mi-a venit la câteva ore după ce stricasem una dintre navele false. Ia să văd, mi-am zis, ia să văd dacă mediul mai știe și altceva. Dacă *mai poate* și altceva! Eram aproape sigur că nu avea să se limiteze

la reproducerea în serie a cabinelor spațiale, dar ceva mă îndemna să încerc, să verific. Deasupra lacurilor, pâcla se umflase și am bănuit atunci că era iminentă o nouă revărsare, o nouă trecere a substanței vâscoase peste platou. Și nu mă înșelam. Trebuia să mă grăbesc, așa că m-am urcat în cabină și, în propria mea instalație de supraviețuire, am sintetizat un bulgăre mare de ceară. Pentru timpul cât îmi rămânea, era materialul cel mai ușor de modelat. Frământând ceara în palme, am potrivit-o în grabă în așa fel încât figurina rezultată semăna vag cu un cățel. Un bibelou grosolan, nu mai mare de câțiva centimetri. Coborând din nou, am lăsat figurina de ceară lângă scara cabinei spațiale, apoi m-am zăvorât înăuntru și am așteptat.

Niciun alt vehicul nu mai apăru după trecerea valului de ceață. În schimb, nenumărați căței galbeni, de dimensiunile modelului meu, se iviră din loc în loc pe platou. Erau, cu toții, de ceară. Și m-am gândit atunci să fac altceva; să fac un câine în mărime naturală, acum aveam timp suficient, iar modelul putea fi executat de instalația care sintetiza totul la cerere, dacă o puneam în legătură cu micul calculator de bord. Așa am procedat, iar câinele a fost gata curând, un dulău solid, musculos, sculptat cu grijă într-o enormă bucată de ceară, de la care primise și el culoarea galbenă, ca figurina care îl precedase. L-am scos afară și, în vreme ce mă întorceam, îmi trecu prin minte că mediul planetei, de o sensibilitate ieșită din comun, putea fi influențat mai mult decât printr-un simplu model. Ce-ar fi, mă întrebam, să-i comunic cumva

informații suplimentare, bunăoară cele despre mișcare? Am apelat la casca mea de amplificare a biocurenților și la transformator, am conectat sursa de energie a cabinei spațiale (pe cea de rezervă) și am așteptat. De data asta, când mica mea navă fu acoperită iarăși de suspensia aceea grea, târâtoare, m-am concentrat, imaginându-mi câinele galben și mișcările pe care le face orice câine, umblând, alergând, lătrând, gudurându-se. Când s-a retras ceața, i-am văzut. Erau doi, se priveau nedumeriți, apoi păși rară leneș, alături, spre cel oferit mediului ca model. Îl mirosiră îndelung, căscară plictisiți, lăsând să li se vadă limbile tot atât de galbene ca și restul corpului, după care se îndepărtară în fugă, hârjonindu-se.

Cred că am trăit o bucurie imensă, atunci. Dacă nu cumva creasem viața, făcusem ceva apropiat: o simulasem. Mediul recepționa comenzile mele și acționa în conformitate cu ele. Aproape că îmi era frică să mă gândesc la posibilitățile pe care mi le deschidea această constatare. Până să hotărăsc ce aveam să fac mai departe, am observat că modelul meu se topea, pătruns de căldura zilei; dulăul-etalon se pleoștise, botul i se strâmba caraghios, îi căzuseră urechile și zăcea într-o rână, aproape turtit. Unde să fi fost ceilalți, umblătorii? I-am căutat cu privirea, neliniștit, dar abia într-un târziu l-am văzut pe unul, singur, se târa pe malul lacului și înțelegeam din felul jalnic cum arăta că i se înmuiaseră labele și nu-și mai putea susține pe ele corpul. De altfel, a și rămas acolo, blegit, lățit, o pată galbenă pe fondul cenușiu.

Sfârșitul experienței m-a făcut să înțeleg că reproducerile după ceară, executate de mediul Bactrianei într-o substanță cu proprietăți identice, nu erau cea mai fericită soluție. Și mi-a venit în gând să transmit mediului informații privitoare la structura și compoziția formelor de viață ale Pământului. Dacă tot e să le modeleze, îmi ziceam, de ce să nu le execute întocmai? În orice caz, proba era hotărâtoare pentru afirmarea deplină a resurselor mimetice de pe Bactriana. Mi-au trebuit câteva zile până să pun la punct un program, cu înregistrări conținând informațiile necesare. Planeta urma să primească acum tot ce-i trebuia pentru a produce, după model și după informațiile conținute de înregistrările mele, exemplare din fauna reală a Pământului. Între timp, mareea cleioasă ieșise de mai multe ori din zona bălților și îmi înmulțise considerabil grămăjoarele de ceară galbenă rămase pe platou. Le-am adunat și, rând pe rând, le-am transportat în interiorul cabinei spațiale.

– Te-ai vrut un Creator! mă acuza șeful, la întoarcere.

Și o spunea în așa fel încât să simt bine ironia. Alteori, știam că tot la asta se gândea, atunci când se trezea ținându-mi lecții moralizatoare despre demnitatea umană, despre corectitudinea profesională și chiar despre un anume gen de modestie care mirosea suspect a umilință, însă habar n-am cât de convins era el însuși de tot ce-mi predica și dacă nu cumva își descărca *în felul acesta,* asupra mea, propriile-i complexe.

De câte ori îmi amintesc cuvintele lui, o căldură și o plăcere cum rareori mi-e dat să simt, îmi inundă ființa. Nu numai că m-am vrut, dar acolo, pe planeta nelocuită din constelația Leului, *eram* Creator! Mintea și voința mea declanșaseră și dirijaseră un act de creație, probabil unic în Univers, pentru că făcea abstracție de organismele primordiale și de etapele intermediare și, în fond, de timp, de evoluția însăși. Ceea ce natura nu înfăptuise până atunci, acolo, iar în alte părți ale spațiului ceruse perioade incomensurabile în același scop, eu voiam să realizez în durata neglijabilă a vizitei mele pe Bactriana. În mod normal speciile, odată apărute, își exersează vitalitatea într-un nesfârșit lanț de indivizi, perfecționând o zestre biologică, eliminând și modificând genuri, clase, încrengături: peste acest efort colosal eu trecusem. Eu realizam pe Bactriana – cu concursul mediului său, firește – specii de ultimă oră, indivizi superiori în compartimentele biologice de care ar fi aparținut pe Pământ, dar fără trecut acolo, într-o lume, ea însăși, fără istorie. Aș fi ipocrit dacă n-aș recunoaște, în ciuda tuturor greșelilor care mi s-au reproșat, că nu pot și nici nu vreau să-mi înfrâng mândria de a fi fost cândva, sub constelații străine, creatorul vieții și dirijorul formelor într-un concert prin care, cel puțin pentru un moment, depășisem natura.

Ce n-am făcut, oare, atunci? Am început cu un alt câine și platoul s-a umplut de hămăituri; vreo douăzeci de potăi, niciuna asemănătoare cu alta, se strânseseră grămadă, ca să latre în direcția mea. Apoi s-au

împrăștiat care încotro și nu le-am mai văzut o vreme, iar eu am modelat încă vreo câteva animale mici, o rață, un șarpe de casă, un iepure, un păun. Așezam în apropierea cabinei spațiale bucățile de ceară sculptate cu grijă, introduceam înregistrarea potrivită în memorator, făceam legătura cu exteriorul și, ghemuit în cabină, așteptam revărsarea cețoasă dinspre lacuri. Am avut grijă de fiecare dată să închid ermetic intrarea, știind că astfel suspensia coloidală a mediului nu putea pipăi și analiza și nici nu putea reproduce decât ce-i ofeream eu, pe platou. Am umplut platoul cu iepuri; șerpi au ieșit mai puțini și, cu toții, s-au pierdut prin crăpăturile alunecoase ale solului. Apoi am vrut să fac animale mai mari, pentru care nu mi-ar fi ajuns ceara: bivoli, struți, cerbi, cămile. Am reușit, totuși, înregistrând informații despre dimensiunile lor reale și comunicându-le detaliat mediului, în așa fel încât din figurinele mele de ceară să ia în considerare forma animalului, jocul volumelor, proporțiile reduse la scară, dar materializarea să respecte întocmai dimensiunile naturale ale exemplarelor de pe Pământ. Și m-am trezit înconjurat de bivoli, de cămile, cercetau platoul în căutarea hranei și abia atunci mi-am dat seama că turmele mele de rumegătoare erau amenințate de spectrul foamei, dacă nu le-aș fi procurat imediat vegetația de care aveau nevoie. Așa că am produs o cantitate oarecare de iarbă, dar prima tranșă n-a prea reușit, animalele o mâncau în scârbă și unele o refuzau, rătăceau de colo-colo aiurite, înfometate.

Trecuseră câteva zile şi fiecare nouă revărsare de substanţă coloidală îmi surprindea un număr oarecare de vietăţi, înzecindu-l, însutindu-l, după capriciile materiei cu proprietăţi mimetice a planetei Bactriana. La un moment dat nu mai ştiam ce să mă fac cu atâtea spinări negre şi coarne şi copite, câte umpleau şi frământau platoul clisos. Iarba nici nu apuca să apară până când era smulsă şi roasă cu rădăcină cu tot. În îmbulzeala aceea, câţiva bivoli şi-au turtit, şi-au spintecat adversarii cu coarnele, dar golurile făcute de ei în masa mişcătoare a ierbivorelor erau prea neînsemnate ca să conteze în stăvilirea acelei formidabile revărsări de vieţuitoare, pe care resursele mereu proaspete ale planetei le întrupau de-acum la nesfârşit. Ba mai mult, riscam ca o altă maree venită dinspre lacuri să înmulţească periculos hoiturile pe platoul suprapopulat.

Atunci mi-a venit ideea să introduc în scenă carnivorele mari, fiindcă de la câini, care erau tot atât de hămesiţi, dar fără putere în faţa cornutelor, nu puteam spera să realizeze o necesară echilibrare a raporturilor. Devenise periculos chiar şi pentru mine să cobor din cabina spaţială, taurii încercaseră să mă ia în coarne de mai multe ori, pe când îmi aşezam în locuri mai ferite figurinele. O dată, unul dintre rinoceri trecuse pe alături, frecându-şi spinarea de cabină (altele erau deja răsturnate) şi cred că nu mult i-ar fi trebuit ca să frângă picioarele trenului de aterizaj. Oricum, îmbulzeala ierbivorelor flămânde mă exaspera, eram sătul de mugete, de grohăituri, de cotcodăceli disperate, aşa că am modelat cu grijă câţiva lei, un

tigru de Amur și doi crocodili grețoși, mai ales după ce mediul i-a materializat la dimensiunile normale. La retragerea pâclei, au început măcelul și panica. Leii se înmulțiseră, erau vreo treizeci, crocodilii cam tot pe atâția – singur rămăsese doar tigrul, însă se dovedea extrem de activ și feroce, apărea când în spinarea unui cerb, când, țâșnind în saltul lui uriaș, încolțea gâtul neapărat al vreunei cămile. Crocodilii, cu boturile lor hidoase, frângeau picioarele taurilor, prăbușindu-i, leii băgaseră și ei spaima între vite și le goneau fie spre lacuri, fie spre pantele accidentate ale vulcanului. Chiar lângă cabina spațială, unul sfâșia un porc și era un vacarm de nedescris, un muget și un urlet continuu, ieșit din toate gâtlejurile. Apoi platoul s-a golit, rămăseseră doar leșurile și, deasupra lor, fiarele flămânde, clămpănind din fălci, smulgând, sfâșiind.

Zguduit de oroare, dovadă că îmi amintesc scena în atâtea amănunte, am asistat la masacru, apoi la ospăț și vedeam cu neliniște cum fiarele sătule își căutau culcuș prin apropiere, leii în grupuri sau însinguraţi, ferindu-se însă de locul unde își odihneau spinările la soare crocodilii. Erbivorele fugiseră, cele care nu căzuseră sub colții carnivorelor, dar acestea din urmă nu arătau prin nimic că ar fi intenționat să dispară. Mișcările lenețe ale felinelor (unele se tolăniseră chiar în vecinătatea navei) îmi dădeau de înțeles că, deocamdată, nu le păsa de tovărășia mea, se simțeau foarte bine acolo. Prezența lor nu-mi era însă cu nimic mai agreabilă decât a cornutelor și, temându-mă ca nu cumva o nouă maree să le însutească numărul, mi-a trecut

prin minte să ies din cabina spațială înarmat și să-mi distrug eu însumi ultimele creații, desăvârșind astfel, prin propria lor pieire, masacrul început de fiare. Apoi, deodată, mi-a venit o idee amuzantă: dacă fiarele făcuseră prăpăd între erbivore, ia să pun, îmi ziceam, un erbivor să le alunge! Dar nu rinocerul, care se tot învârtise în loc, înnebunit de spaimă și furie, gata să se repeadă cu forța de șoc a tonajului său asupra oricui, însă nu se hotărâse la timp și, în cele din urmă, se prăvălise ca o furtună spre gura văii, pierind din câmpul meu vizual. Nu, îmi trebuia altceva, îmi trebuia ceva de comedie, de bufonerie, și atunci m-am gândit la cal.

Am așteptat următoarea revărsare, pregătind figurina care înfățișa un cal și înregistrând, pentru mediul cu proprietăți mimetice, informațiile necesare în noua mea experiență. Sub protecția armei, am părăsit cabina spațială și am depus figurina la o bună distanță, ca să nu am vreo surpriză mai târziu. Leii nu m-au atacat, erau sătui și, de altfel, am avut grijă să-i ocolesc, să nu-i provoc. M-am întors la navă pe când pâcla de deasupra lacurilor reîncepea să se agite, să se umfle.

Întâi a bubuit nechezatul acela de tăria tunetului, încrețindu-mi pielea pe corp, deși îl percepeam prin intermediul aparatelor, nu direct în timpane. Deasupra valurilor cenușii, frământate ca într-un cazan enorm, în clocot, a țâșnit năluca. Era un cal monstruos numai prin dimensiuni, putea rivaliza cu cel mai temut dinozaur, altfel linia corpului său era suplă, elegantă. Un exemplar frumos, cu coama ca o împletitură de funii,

zbătându-se pe un gât neverosimil de lung, cum stătea ridicat în două picioare, într-o splendidă atitudine sculpturală, iar de pe pielea roșcată scutura în toate direcțiile bucăți de gelatină și stropi enormi. Apoi calul uriaș a recăzut în pâcla fremătătoare, producând acolo o vânzoleală greu de imaginat. Cutremurul s-a făcut simțit direct, prin sol și prin picioarele trenului de aterizaj al cabinei spațiale. Încă ascuns în substanța care îl materializase la dimensiunile cerute de mine, calul zvârlea din picioare și fornăia ca turbat, iar eu abia îmi țineam echilibrul și la fel nava, din cauza efectelor produse de agitația lui. Când ceața se destrămă, lăsând calul pe platou în toată splendoarea alcătuirii lui, vedeam leii și tigrul și crocodilii retrăgându-se arcuiți, cu spaima morții întipărită în ochi, alături de o bruscă și enormă nedumerire. Calul necheză iarăși, bubuit, apoi izbi cu copitele lui, mari cât niște butoaie, în solul elastic al planetei. Bactriana vibra repetat, cum calul uriaș alerga dintr-un capăt în celălalt al platoului, ca închis într-un țarc, oprindu-se scurt și nechezând, încât prin simpla lui apariție băga spaima în fiare și le obliga să se retragă în salturi. Era formidabilă această nouă creație a mea! În câteva minute, crocodilii se aruncară în bălți, iar felinele, ca niște pisici speriate, dispărură dincolo de creste.

Constatasem, așadar, că mediul mimetic al Bactrianei recepționa și informații care completau modelul pământean în sensul dorit de mine. Îmi amintesc că m-a cuprins o adevărată febră a creației, după ce platoul rămăsese liber prin plecarea în pripă a carnivorelor

și, ceva mai târziu, a calului uriaș. Mă trezise, noaptea, un cutremur teribil, iar la ziuă aveam să constat dispariția calului; probabil că animalul trecuse peste colinele de la orizont. Am modelat o mulțime de forme, permițându-mi de astă dată cele mai năstrușnice idei, cele mai neașteptate extravaganțe în materie de zoologie. Întâi niște hiene tricefale, cu care am asanat platoul, golindu-l de resturile, numeroase și mereu multiplicate, rămase de la ospățul felinelor. Apoi am gonit hienele și am creat o specie de păsări mari, acvile cu aripi de pterodactil și coadă de pește, care vreme de câteva zile s-au tot rotit pe deasupra lacurilor, încăierându-se. Am modelat o girafă cu cap de șacal și solzi cornoși pe întreg corpul, o veveriță de dimensiunile unui vițel, un melc înzestrat cu picioroange ca de păianjen, o râmă care în exemplarele finale depășea lungimea de patruzeci de metri și mai multe variante de fluturi carnivori, pe trunchiurile cărora aplicasem copiile unor măști văzute cândva într-un muzeu de istoria civilizațiilor. Și toate aceste figurine de ceară, lucrate de mine minuțios, în detalii, suportaseră acțiunea modelatoare a mediului exterior, acțiunea suspensiei coloidale, care le materializase în forma și la dimensiunile cerute, înmulțindu-le însă după criterii în care, nepricepându-le, n-am putut interveni.

În jurul meu colcăia o lume fără trecut, fără evoluție, o lume de forme vii, inexistente până la sosirea mea pe Bactriana și, probabil, de neîntâlnit în Univers. Devenisem din ce în ce mai îndrăzneț. În efortul meu de a dirija creația spre cele mai fantastice

specii, anulasem calea naturală, a selecției, intervenind în virtutea unui principiu al arbitrarului și ridicând artificiul la rang de normă universală. Spuneam că am cunoscut o adevărată febră a creației și încercam senzații nemaiîntâlnite, izvorând din conștiința unei puteri fără limită pe care o aveam acolo, pe o planetă obscură din constelația Leului. Eram om și, totuși, mă văzusem dintr-odată dispunând de resurse prin care puteam face concurență naturii. Și cine știe cât timp ar fi durat jocul meu, odată dezlănțuit, cine știe câte forme noi, uluitoare aș fi continuat să propun, să *impun* Bactrianei, dirijându-i spre tipare din ce în ce mai complicate, incredibile, latențele multimilenare, dacă o întâmplare nu m-ar fi oprit în plin elan creator, dovedindu-mi că, în ciuda aparențelor, nu mai eram stăpân pe situație.

Poate că a fost o greșeală sau poate că totul a fost greșit, de la început până la sfârșit; un lanț de greșeli, cum susținuse șeful la întoarcerea mea pe Pământ. Dar acolo, singur pe Bactriana fiind, e ușor să cazi întâi în febra, apoi în demența creației, când vezi cum primele forme și, mai ales, primele forme vii îți apar de sub mână. Ultima dată făcusem din ceară o mulțime de figurine și eram interesat, întâi și-ntâi, să urmăresc materializarea broscoiului într-un fel de stegocefal supradimensionat. Îl cream anume pentru o viitoare înfruntare cu calul gigant; era imposibil să nu se întâlnească, până la urmă, undeva pe planetă, niște coloși cu o viteză de deplasare formidabilă. Aș fi vrut să fiu de față la confruntare și, poate, la anihilarea reciprocă

a unor forțe uriașe, pe care eu însumi le eliberasem. Anticipam o luptă de proporții, în care broscoiul ar fi atacat fulgerător, iar calul s-ar fi apărat cu dinții lați care îi umpleau botul, un bot confundabil, când era deschis, cu intrarea într-o peșteră. Da, voiam să-mi văd creaturile, pe cele mai viguroase dintre ele, înfruntându-se. Nu m-ar fi necăjit dispariția niciuneia. Planeta era departe de a-și epuiza resursele și puteam oricând să modelez alte forme în locul celor dispărute. Eram stăpân pe viață și pe moarte, dar atunci totul depindea de broscoi și de mediul cu proprietăți modelatoare, dacă acesta din urmă avea să-mi amplifice figurina de ceară până la dimensiunile dorite de mine.

Apoi, brusc, mi-am schimbat planul, am abandonat ideea monstrului stegocefal, am retopit ceara și am lucrat concentrat, într-un efort aproape dureros al ochiului, degetelor și memoriei, la o figurină nouă, la o *operă* nouă, dacă mai pot spune astăzi așa, iar febrilitatea creației și emoțiile și nerăbdarea cu care așteptam împlinirea ei m-au smuls într-atâta din realitatea imediată încât parcă nu mă mai regăseam, nu eram eu, cel de toate zilele. Starea aceea de nedefinită înfrigurare s-a prelungit, dominându-mi simțurile până și în vreme ce traversam platoul spre locul unde hotărâsem să provoc modelarea ultimei mele idei. Greșeala a fost, îmi închipui, că n-am rezistat acelei înșelătoare ispite, iar mai apoi că n-am știut sau n-am încercat sau n-am putut să rămân mereu atent la ce se întâmpla în jur și nici nu apreciasem corect timpul de care

dispuneam, fiindcă eram încă departe de cabina spațială când lacurile își începură iar vânzoleala.

Am simțit pericolul, dar era prea târziu și pâcla aceea atât de cunoscută mie, căreia îi exploatasem fără nicio ezitare posibilitățile, se revărsa, urcând peste marginea platoului. Am încercat să evit întâlnirea, dar frontul suspensiei coloidale era atunci foarte larg, îmi tăia și drumul spre navă, și retragerea în vale. Am fugit spre pantă, alături de câțiva centauri mici și sprinteni, însă panta era prea dulce acolo, iar înălțimile mai ferite se conturau la o distanță inaccesibilă, dată fiind viteza de înaintare a mareei. Alergam, iar valul avansa din urmă și, cu tot efortul meu, chinuitor pe un teren alunecos, n-am reușit să mă desprind și mi-am simțit la un moment dat picioarele năclăite, imobilizate într-o pastă cleioasă. Am căzut cu fața în jos, sub agitația străină, sub apăsarea aceea care nu-mi permitea măcar să mișc brațul din cot. Și m-a cuprins o spaimă nebună, știind ce se întâmpla în jur și ce se întâmpla cu mine atunci. Nu mă mai interesau nici figurina și nici centaurii, mă gândeam cu groază că, în acele momente, eram eu însumi pipăit, „citit", descifrat. Dar mă temeam mai mult de ceea ce avea să urmeze și nu mă înșelasem.

Ridicându-mă, când mareea își retrăsese de lângă corpul meu tentaculele lipicioase, mi-am rotit neliniștit privirile și am văzut alături cele câteva corpuri îmbrăcate în costume de protecție, trei într-un loc și altele ceva mai departe. O clipă am mai sperat că mediul modelator nu pătrunsese sub costum, că puterea lui de

copiere se oprise acolo, la suprafață, dar corpurile de pe care se scurgea gelatină se mișcau, dădeau să se ridice. Îmi amintesc că unul venea deja spre mine, călcând nesigur în clisa lipicioasă, umbla ca ameţit. Şi, într-o fracțiune de secundă, cu toată spaima care se cuibărise în sufletul meu, m-am întrebat *cine putea fi* acela. Nu-i vedeam fața, îi era umbrită de vizieră şi casca lui era tot atât de murdară ca a mea. Apoi, luptând cu teroarea care îmi blocase nervii şi aproape că mă paralizase acolo, m-am smuls din loc şi am pornit în direcția cabinei spațiale. Am pornit, spun, deşi aş fi vrut să parcurg distanța despărțitoare în fugă, chiar aveam impresia că alerg, însă picioarele mi se înglodau în mocirla gelatinoasă, care se scurgea încet spre lac, iar efortul îmi părea de-a dreptul epuizant. Aveam senzația că mă sufoc, îngrozit de încetineala cu care mă puteam mişca după ce, ieşind cumva din zăpăceala momentului, regăsisem, poate mai mult întâmplător, drumul întoarcerii. Din urmă, celălalt îmi înțelesese intenția şi grăbea pasul; simțeam că vrea să mă ajungă şi am avut mare noroc că, nesigur încă pe picioare, a alunecat, a căzut pe spate şi, până să se reechilibreze, am luat avans. Cred că eram la un pas de leşin, fiindcă nu-mi amintesc foarte clar cum am ajuns la cabina spațială şi, tremurând tot, i-am urcat treptele, m-am zăvorât înăuntru.

Şeful îmi propune să mă întorc acolo. Asta mi-ar mai lipsi! Să revin între creaturile mele şi între ființele umanoide pe care le-am părăsit fără să ştiu măcar, fără să aflu ce se ascundea sub căşti şi sub costume. Uneori

parcă văd siluetele lor murdare, așa cum se mișcau atunci în jurul cabinei spațiale, încercând s-o deschidă. Unul se agățase de scăriță, alții cercetau ancorele trenului de aterizaj și le auzeam mișcările, ciocăniturile în metal. Dar spaima prinsese de-acum să se risipească, eram la adăpost și nu-mi rămânea altceva de făcut decât să pornesc motoarele până nu mi le defectau aceia, tot bâjbâind să intre în navă. Am făcut manevrele de plecare și, înțelegând pesemne că nu le rămânea nicio șansă, umanoizii s-au retras la o bună distanță, pe platou, martori nemișcați ai decolării mele. I-am părăsit acolo, pe Bactriana, laolaltă cu celelalte făpturi create de fantezia mea, fără să știu măcar cine erau și ce voiau de la mine. Iar șeful zice că înscrie din nou Bactriana în planul de cercetări și mă întreabă dacă nu vreau să văd ce s-a mai petrecut și cum s-au așezat lucrurile acolo. Să merg să văd, cu alte cuvinte.

Nu, nu vreau să văd cum s-au așezat sau cum nu s-au așezat lucrurile acolo. Mă gândesc la indivizii pe care i-am părăsit pe Bactriana, într-un univers artificial și neverificat în timp – pentru că numai *timpul,* totuși, aduce în lucruri și între ființe echilibru, armonie – și mă întreb, cu toată neliniștea și tulburarea care încap într-o asemenea întrebare, dacă nu cumva, scoțându-și căștile, făpturile acelea ar fi purtat pe umerii lor cu urme proaspete de gelatină propriul meu cap.

Și mai e ceva, care iarăși nu-i de natură să-mi încurajeze gândul întoarcerii. Un lucru neștiut încă de alții, fiindcă l-am omis la început și, cu vremea, n-am mai găsit că ar fi fost necesar să-l mai pomenesc în

vreun raport, încât nu greşesc astăzi afirmând că aparţine, încă aparţine doar memoriei mele celei mai ascunse. A fost taina ei şi deocamdată mai este: figurina cu care ieşisem pe platou atunci, înaintea plecării precipitate de pe Bactriana, înfăţişa o femeie şi, după toate probabilităţile, planeta *avea s-o producă.*

NEMURITORII

Tata îmbătrânise. Îl găseam schimbat și mă neliniștea nu atât faptul că organismul lui își pierduse formele de odinioară, că obrajii îi atârnau sub niște ochi mici, ascunși de pleoape umflate, iar abdomenul obez îi făcea parcă și mai grea, și mai șuierată respirația. Mai păstra ceva, foarte puțin, din vioiciunea pe care i-o știam – așa cum se mișca prin camera mea de om singuratic, fără să ia seama la dezordine. Mă uitam la el și mă gândeam că, în cele din urmă, ajungem cu toții la fel, era o chestiune de timp. Mă neliniștea mai mult decât orice felul cum vorbea, cum gândea, cascada aceea de cuvinte, de fraze repetate și subliniate cu gesturi nervoase, dincolo de care ghiceam împuținarea ideilor, diminuarea unui potențial de gândire cândva existent și activ.

Ăsta-i el? mă întrebam. Omul pe jumătate necunoscut, care sărea de la o idee la alta, revenind mereu

la invenţia pe care poate că o făcuse într-adevăr, o jucărie mecanică parcă, un fel de „ceasornic universal". Voia cu orice preţ să mă convingă că aşa ceva era lucrul de care omenirea are astăzi nevoie, înaintea tuturor celorlalte, pe care părea că le ignoră. Mai mult: ţinea ascunse desenele şi macheta, de teamă să nu şi le însuşească altcineva. Îşi oferise invenţia pentru producţia de serie, dar înţelegeam din ce spunea că n-a fost luat în serios şi asta îl mâniase. „Le-am vorbit de ceas", zicea. „Mi-au cerut să le aduc macheta, s-o vadă, să se convingă. Nu le-o duc, ce cred ei? S-o copieze acolo şi să-mi afle principiul..." I se înroşise faţa, i se umflau vinele la tâmple, i se zbârliseră puţinele fire de păr cărunt. Striga, şi de enervare, dar şi din cauză că începuse să audă prost.

Mă gândeam cu tristeţe, cu necaz chiar, la ceea ce ajunge omul, după toate tratamentele de regenerare şi în ciuda lor. Cu toată dorinţa noastră de a rămâne în picioare, drepţi şi lucizi până în ultima clipă! S-a prăbuşit, îmi ziceam. Şi mi-era milă de bătrânul din faţa mea, cred că mi-era milă. Dar, cu toată compătimirea, nu-l mai puteam asculta, îl simţeam străin şi străine îmi erau gândurile lui, teama aceea fără motiv, suspiciunile. Poate că ar fi trebuit să râd, să mă amuze felul cum se crampona de ideea ceasului universal de construcţie proprie, pe care poate că l-a realizat într-adevăr; cândva era priceput la tehnică, în ce avea ea mai simplu şi mai practic. E caraghios, gândeam, e caraghios să crezi însă că un asemenea instrument revoluţionează epoca, să afirmi asta gesticulând ca un apucat

și, pe de altă parte, să ții ascunse schițele și macheta, ca nu cumva să ți se afle secretele. Ce secrete? Și de cine să le ascunzi?

E senil, gândeam și mi-ar fi părut bine să plece. Aș fi vrut să scurteze întrevederea și să plece. Da, asta era – de la o vreme niciun tratament de regenerare nu mai ajută. Omul se prăbușește, inteligența i se întunecă. Devine epava căreia i se reface mereu tiparul, în atâtea variante individuale, fără excepție aproape, de la începuturile speciei. N-am reușit decât să îndepărtăm debutul bătrâneții. Să-l împingem cât se putea. În final, tot acolo se ajunge. Și parcă prăbușirea e mai abruptă, mai violent manifestată, într-un contrast teribil cu portretul frumos care te însoțește o viață întreagă.

Era în mine o apăsare, o senzație nelămurită și grea, cum nu de multe ori mi-a fost dat să încerc în liniștita mea existență. Omul acela, care era tatăl meu, îmi răsturnase niște lucruri pe care le crezusem definitiv așezate. Unde era el, cel de mai demult, unde-i erau idealurile? mă întrebam. Cum era posibil să se prăbușească totul ca un castel de nisip? Vedeam de la o vreme sărăcind tot ce fusese frumos și nobil în alcătuirea lui interioară, deformându-se dintr-odată, parcă pentru a urma îndeaproape decăderea fizicului suprasolicitat. Mă gândeam pentru întâia oară înfiorat la ceea ce odinioară acceptasem lucid, cu dezinteresarea pe care n-o mai puteam păstra în fața *bătrânului* meu tată și având sentimentul clar al unei pierderi ireparabile. Da, tata nu mai era același, îmi venea tot

mai greu să-l recunosc pe omul ştiut, în insul înstrăinat şi puhav şi decrepit care mă teroriza cu banalităţile lui, mă speria cu gândirea lui mlăştinoasă. Începeam să nu-l mai pot suferi; simpla lui prezenţă declanşa în mine, după stingerea uimirii de la început, repulsia. Să-l îndepărtez, gândeam. Să scap de el ca de o arătare, ca de o ameninţare nelimpezită. Acum ştiu că nu era doar o indispoziţie de moment, era într-adevăr o reacţie necontrolată a nervilor mei, dar explicaţia avea să vină mai târziu şi sensul ei, odată pătruns, n-avea să-mi aducă decât nelinişte şi neîmpăcare.

Să-l îndepărtez, gândeam, să intervin pe neobservate în câmpul de comunicaţie. Asta trebuia să fac. O apăsare pe buton, iar până la micul tablou de comandă, camuflat sub frunzele enorme ale unei plante ornamentale, erau de făcut abia câţiva paşi. I-am făcut, obligat fiind să-l ocolesc pe bătrân, să mă feresc de gestul prin care încerca să mă domine, să-mi reţină numai pentru sine atenţia, umplându-mi fără încetare urechile cu aberaţiile produse de mintea lui secătuită. Cred că nu observase nimic alarmant la mine, *nu mai putea să observe* nici nedumerirea, nici neliniştea, nici dezgustul. I-am spus că înţeleg, că *îl* înţeleg şi, fără să bage de seamă, am apăsat butonul şi l-am văzut încremenind, timp de o secundă, cu mâinile ridicate, cu gura întredeschisă, aşa cum îl prinsese impulsul de decuplare. Apoi spaţiul rămase gol şi am răsuflat uşurat, m-am lăsat să cad într-un fotoliu, încercând să-mi revin din şoc şi din amorţeala care mă cuprinsese. Dar tata năvăli din nou în mijlocul încăperii (am impresia că

nu mi-am putut reține o tresărire) și nu pricepea ce se întâmplase, nu realiza că avusesem un rol în îndepărtarea lui.

– S-a întrerupt, mi-a spus cu un fel de mirare.

– O defecțiune pe circuit, am încercat eu să scap printr-o explicație falsă, de care bătrânul păru totuși mulțumit.

– Da, da! Nu te mai poți încrede nici în sistemele astea. Când ai mai mare nevoie de ele, atunci se defectează. Unde am rămas? Aha! Mă gândesc că, dacă nu inventam eu ceasornicul universal... Mă asculți, nu? Mă asculți...

Și am fost nevoit să-l ascult până la capăt, povestind întortocheat și cu reluări, exagerându-și meritele și fulgerând împotriva unor necunoscuți, gata să facă la un moment dat un atac de cord, încât am fost nevoit să-l sprijin și să-l ajut să se așeze. „Eu sunt cunoscut!" striga, rotindu-și ochii în cap și agățându-se de brațele mele. „Și nu numai aici, în oraș! Cutare și cutare m-au apreciat, mi-au apreciat ceasornicul imediat ce l-am descris, au vorbit de el în termeni elogioși! Și acum... un ins necopt și cu mai știu eu ce pretenții și ce fumuri, unul din ăștia care de la un timp s-au vârât peste tot, peste tot... că nu mai încapi de ei niciunde, înțelegi? Unul ca ăsta să-și exprime în public neîncrederea în invenția mea și să-mi ceară planurile și macheta... și încă pentru cine? Pentru ce?!" Mă scutura de mâini, bolborosind gâfâit, ridicând uneori tonul, teatral, deși trăia în mod sincer o dramă. „Ca să introducă invenția mea în producția unei fabrici

de jucării!" urmase bătrânul, prăbuşit în durerea lui ridicolă. „Închipuie-ţi! Mi-a numit ceasornicul universal *jucărie*... Jucărie!"

Adevărul e că trebuia să-i dau dreptate aceluia, necunoscutului în care tata vedea un impostor şi un duşman personal. „Cine-i el?!" reîncepu bătrânul să strige, privindu-mă ţintă, cu un aer agresiv, încât am avut la un moment dat impresia că nu mă recunoaşte, că-şi pierduse luciditatea şi vedea pe altul în mine. „Cine-i el, să-şi permită să denigreze în felul acesta o operă de o asemenea importanţă pentru destinele omenirii? Ce merite are şi cine l-a pus acolo, să aprecieze şi să dea sfaturi, în loc să îngrijească de roboţi... sau de jucăriile maică-sii, că nici nu mai ştiu cum să mă exprim... E revoltător! Să batjocorească munca mea, recunoscută de atâţia alţii, care s-au arătat impresionaţi de ideea ceasornicului universal! S-o expedieze cu cuvintele acelea răuvoitoare şi insultătoare... Am să mă lupt, fiule! Am să protestez. Păi ce crede el, că aşa merge? Mie nu mi-a fost uşor, nu mi-a fost deloc uşor până am realizat proiectul, uită-te la mine!" Şi mi-a arătat un ochi, făcând o expresie teribil de serioasă, aproape comică în seriozitatea ei. „Eu, cu ochiul stâng, văd ca prin ceaţă. Ca prin ceaţă te văd! Aşa am lucrat, mi-am obosit ochiul celălalt ca să parcurg documentaţia, mi-am pierdut nopţile şi mi-am stricat vederea şi eram câteodată năucit de cifre şi de calcule, aşa am muncit la invenţia mea!... Şi-acum, vine nu ştiu cine, un terchea-berchea de care nici n-am auzit. Vine şi dărâmă totul... *Mă* dărâmă..."

A trebuit să-l ascult până la capăt, pentru că n-am mai îndrăznit să-l expediez înapoi, prin neantul care l-a purtat spre mine. Și, de fapt, era mai bine așa, trebuia să înfrunt realitatea aceea care, oricum, exista, apăruse. Chiar dacă aș fi ignorat-o, chiar dacă m-aș fi ținut departe de ea, situația era așa cum mi se înfățișase atunci, la zguduitoarea mea întâlnire cu tata. Poate că nu era cazul să mă mir, e în firea lucrurilor ca omul să îmbătrânească. Își trăiește viața cum crede, cum știe, și în cele din urmă natura, de atâtea ori înșelată pentru a i se smulge ceea ce singură încă n-a pregătit, își impune legile și-l recuperează. Căci, la urma urmei, ce altceva facem noi cu reanimările noastre și cu tratamentele periodice de regenerare, decât să nu ne supunem? Viața, viața aceasta irepetabilă ca experiență individuală ne umple fibrele și mă gândesc uneori că, în orgolioasa și disperata noastră dorință de a păstra cât mai mult fluidul și energia care ne însuflețesc, am sfidat suficient natura încât să ne meritățm prăbușirea din final. După o vreme, toate deceniile câștigate, smulse de sub legi care ar trebui să acționeze asupra indivizilor în virtutea unei lente și îndelungate experiențe de specie, toată vigoarea întreținută în organisme în mod artificial încetează, lovindu-se de o barieră insurmontabilă și nicio tehnică și niciun aparat nu mai pot prelungi ceea ce și așa s-a prelungit peste orice măsură firească. Și atunci urmează căderea, scurtă și brutală, senilitatea cu manifestări adesea imprevizibile, cu capotări în ridicol, într-o mentalitate

atavică. Jalnică parodie umană, exteriorizând o surprinzătoare degradare fizică și morală.

Este un preț pe care îl acceptăm, ușor la început, mai greu când se apropie scadența, dar deocamdată nu cunosc altă soluție. Și mai sunt în joc, poate spun asta ca o consolare, numeroșii ani câștigați, anii aceia de exersare plenară a spiritului și energiei omenești. Dar prăbușirea în bătrânețe mă sperie totuși, mă zăpăcește, de la întâmplarea care mi-a înfățișat portretul ei întipărit pe chipul tatălui meu. Îl aud parcă și acum, îi aud glasul răgușit, mânios, cuvintele nedrepte, exprimând gânduri scăpate de sub controlul rațiunii. Mă urmărește mereu fața lui desfigurată de capriciul vârstei și roșie de emoție când încerca să mă facă părtaș la drama sa, o dramă ieșită poate din demență. „Ești fiul meu", zicea. „Ești fiul meu, nu-i așa? Atunci înseamnă că te-au jignit și pe tine. Lovind în mine și în ceasornicul meu universal, vor să te compromită pe tine, fiule! Trebuie să înțelegi și să mă sprijini, trebuie să protestăm, să luptăm împreună..." Ca și cum mi-aș fi pierdut și eu rațiunea, întovărășindu-l în prăpastia unde n-avea să-l mai caute decât moartea. Nu, eu nu mi-o pierdusem și nu mi-am pierdut-o încă, dar mă străbate un fior de fiecare dată când mă gândesc că regenerarea la care nu demult am fost supus ar putea fi și ultima.

Spuneam că e în firea lucrurilor ca omul să îmbătrânească și că, indiferent de felul cum înșeli un timp natura, ea te recuperează și te supune legilor ei. În firea *lucrurilor pământești*, mă văd obligat să precizez acum,

amintindu-mi relatările senzaționale ale celor care au practicat cândva, în cadrul unei experiențe complicate, o deschidere spre Secunda Mater, un „tunel" în această stranie lume întrepătrunsă cu universul nostru. Dincolo de inexplicabila structură a Secundei Mater, dincolo de o mulțime de alte ciudățenii, pentru interpretarea și dezlegarea cărora centrele de calcul ale planetei au lucrat zeci de ani și lucrează încă, pe mine mă obsedează acum o singură enigmă – și poate cea mai mare dintre toate: cum reușesc materienii, ființe mute și în aparență destul de fragile, să-și prelungească existența și activitatea la nesfârșit, încât sfidează orice lege naturală și realizează practic nemurirea? Poate că însăși natura aceea aparte le-o impune, încât acolo tocmai bătrânețea și moartea ar fi aberații, ar ține de ilogic, nu viața infinită. Ori poate că materienii au învățat să facă altfel saltul în timp, nu cum îl facem noi, în urmă și uneori în față, în secole sau în evi, fără nicio modificare în regimul temporal al călătorului. Și, dacă cei din Secunda Mater cunosc modalitatea de a sări înapoi *în propria lor vârstă*, oare nu cumva... oare nu s-ar putea să... Oare nu s-ar putea?...

COLONIA SOLANGE

L-am chemat, îi pregătisem o mică surpriză, iar Leonida şi-a lăsat jos unealta cu care tocmai deschidea o spărtură în vegetaţia coraliformă. I-am arătat bulbul acela gălbui, de dimensiunile unui dovleac, având vinişoare roşii şi verzi, culori solidificate în substanţa parcă sticloasă. „Ce-i asta?" a întrebat Leonida şi nu îndrăznea să atingă obiectul, cred că n-ar fi făcut-o nici dacă aş fi stăruit. I-am promis ceva interesant, eram bucuros că puteam să fac o demonstraţie, să-i arăt un truc pe care nu-l ştia, profitând astfel de mai vechile mele cunoştinţe despre planeta Solange, unde, oricum, eu eram mai „acasă" decât el, trecusem cândva pe acolo, cu vreo zece ani în urmă.

Da, cu zece ani în urmă, îmi amintesc bine: o scurtă escală la mijlocul unei curse rapide cu o încărcătură de informaţie „la zi", mai precis un munte de înregistrări pe care Pământul le expedia coloniilor sale

răspândite în spațiul cosmic, ca să nu fie lipsite de rezultatele la care inteligența omenirii ajunsese după desprinderea lor din sistemul solar. Măsură înțeleaptă, apreciez eu, gândindu-mă că grupurile de astronauți care populează temporar alte planete (dar acest *temporar* poate însemna uneori un interval de câteva decenii, de câteva secole, în funcție de obiectivele misiunii) sunt prea specializate, mai bine zis prea se specializează cu timpul, adaptându-se unor condiții de viață neobișnuite. Și, adesea, energia fizică și intelectuală a întregii colonii se consumă în acest proces de adaptare, de luare în stăpânire a unei alte lumi. Pe Pământ lucrurile merg înainte, în virtutea rațiunii care conduce un mare efort colectiv. Grupurile de coloniști rămân însă oarecum izolate, ăsta-i adevărul, și izolarea crește cu cât colonia va fi mai departe de nucleul central, cu cât diferiți factori naturali vor perturba legăturile cu sistemul solar. Nu sunt puține asemenea cazuri.

Dar nu e vorba doar de existența unui interes special la coloniști, de o activitate direcționată printr-un anume program și determinând, în raport cu modelul terestru, o evoluție de un tip particular, ca toate fenomenele născute pe o arie redusă. Mai trebuie ținut cont de faptul că posibilitățile unui grup de astronauți, chiar înzestrați cu aparatura la un moment dat cea mai modernă, rămân întotdeauna incomparabile cu ale întregii omeniri. Ceea ce se răsfrânge asupra cantității și calității muncii acelora, reducându-le simțitor șansele de a se menține, fără un ajutor din

afară, în ritmul marii colectivități. Or, așa ceva nu dorește nimeni. Pământului nu-i este indiferent dacă își extinde civilizația construind cu același tip de cărămizi, sau dacă s-ar vedea cândva pus în situația de a lua la remorcă niște colectivități umane care, pierdute în Cosmos, se vor fi descalificat, rămânând mult în urma civilizației-etalon. Și nici astronauților, după câte am constatat eu însumi, nu le este indiferent. Țin minte cât se bucurau de venirea mea cei de pe planeta Solange, mai ales tinerelul negricios care mi-a fost ghid. Cred că n-a fost colonie vizitată, în întreaga mea carieră, unde întrebările despre „cei de-acasă" să nu-mi fie adresate printre primele.

Am ridicat dovleacul ce părea de sticlă, bulbul acela vreau să spun. L-am desprins, rupându-l, din vrejul lui ca o sârmă fosforescentă. Era greu, abia îl țineam în brațe, la înălțimea pieptului. „Fii atent", l-am prevenit pe Leonida. O frământare începuse în interiorul bulbului, culorile alunecau, difuze, se împrăștiau între niște forme greu perceptibile. „Să nu-l scapi!" am auzit glasul plin de neliniște al lui Leonida, însă el nu bănuia nimic, nu avea de unde să știe că atunci aveam de gând să mă joc puțin cu nervii lui. Bulbul începuse să tremure ușor, contractându-se, ca în urmă cu ani, când repetasem experiența la îndemnul negriciosului. Am înțeles că venise momentul și, făcând un efort, am rostogolit pe pantă fructul straniu al planetei Solange. Leonida n-a mai apucat să iasă din traiectoria lui și, așa cum prevăzusem, „dovleacul" i-a explodat la picioare.

Revenind pe planetă, am avut surpriza de a găsi aer respirabil acolo unde altădată spațiul atmosferic era umplut de gaze toxice. Asta însemna că, până la urmă, coloniștii realizaseră totuși proiectul ambițios despre care mi-au vorbit cândva. Lucru confirmat, de altfel, și la stația-bază, unde sosirea noastră declanșase o agitație de zile mari. Am fost purtați pretutindeni, s-a organizat chiar și o recepție oficială, puțin comică prin seriozitatea ei, în cinstea mea și a lui Leonida. Eram, cum s-a spus într-unul dintre toasturi, „oaspeții de onoare ai coloniei", deși de data asta nu veneam special pentru ei și nici măcar nu le puteam aduce vești proaspete de pe Pământ, fiind noi înșine în drum spre sistemul solar, după o misiune în constelația Lebăda. Coloniștii sunt însă generoși pretutindeni și cultivă într-un mod atât de sentimental tradițiile, afecțiunea pentru tot ce ține de planeta-patrie, sau numai le-o reamintește, încât apariția noastră, doi astronauți de cursă lungă, dăduse naștere unor manifestări de simpatie mult exagerate. Trebuie să recunosc totuși că, după o misiune dificilă, ne complăceam amândoi în situația pe care o creaserăm fără niciun efort. Acceptam, cu alte cuvinte, să fim obiectul atenției generale și (de ce n-aș spune-o?) ne convenea teribil sărbătoarea aceea colectivă, venită pe neașteptate să recompenseze, în cazul nostru, o lungă perioadă de privațiuni.

De fapt, erau momentele noastre rare de glorie recunoscută, trăită. Simțeam că le merităm și le așteptam, le visam uneori în singurătatea zborurilor noastre.

Coloniștii de pe planeta Solange – poate și pentru că mă cunoșteau, îi vizitam atunci a doua oară – au făcut risipă de bunăvoință, n-am fi avut ce să le reproșăm. Poate cel mult faptul că ne-au obligat (și arătau foarte îndatoritori când ne ceruseră asta) să relatăm de nenumărate ori periplul nostru spre Lebăda, organizându-ne solemne întâlniri cu publicul, un adevărat *ciclu* de prezentări și conferințe, la stația-bază și în câteva centre mai mici din împrejurimi. La început am găsit propunerea pe placul nostru, s-ar zice că am așteptat, am râvnit un asemenea prilej. Dar ceea ce debutase atât de frumos a ajuns curând, prin uzură, prin oboseala cauzată de repetiție, aproape un supliciu și ne apăsa cu atât mai mult cu cât nu putea fi vorba să-l curmăm, din jenă pentru amabilele noastre gazde, pe a căror mână ne dăduserăm. Ar fi fost urât, gândeam, ar fi fost de-a dreptul neomenos din partea noastră să nu le stăm la dispoziție, după ce ne-au numit oaspeții lor de onoare. Așadar, căzuserăm în plasă și trebuia să le satisfacem curiozitatea, pretenția (chiar dacă nu se formulase în termeni categorici) de a-i vedea și auzi cu urechile lor pe eroii momentului.

Bietul Leonida! Pe el a căzut alegerea și, aș zice, ghinionul să-și povestească viața într-o stațiune de copii. Aflând aceasta, m-a privit de-a dreptul speriat, implorând parcă ajutorul meu, fiindcă nici el nu prea avusese de-a face cu copiii și s-ar fi lipsit bucuros de întâlnirea organizată la ei. Aștepta ajutor de la mine, ca și cum eu aș fi putut, ori mi-ar fi convenit să schimb hotărârea pe care copiii înșiși o luaseră, după ce

vizionaseră o emisiune locală, unde apăream amândoi; dar ei l-au preferat pe Leonida. Voia să-l scot din încurcătură, ca și cum eu nu m-aș fi gândit *cu neliniște*, mai mult chiar decât el, la ceea ce ar fi trebuit să fie un dialog cu copiii coloniei. Și uite că momentul sosise, făcea parte dintr-un program care le părea gazdelor absolut firesc, însă ei uitaseră să ia în considerare (poate nici nu le trecuse prin minte să facă asta atunci) psihologia complicată a astronautului de cursă lungă, meandrele lăuntrice, complexele lui. Cred că Leonida, când i s-a adus la cunoștință invitația, a trăit realmente momente de derută, pe care numai eu, care cutreierasem spațiile cot la cot cu el, puteam să le înțeleg. Leonida era complexat de prezența copiilor, până și *ideea* unei apropiate vizite în stațiunea lor îl neliniștea. Noi am trăit departe de copii, pe cei din propria noastră copilărie îi uitaserăm, memoria fiindu-ne solicitată de evenimentele zborurilor interstelare. Sigur, aș fi putut să vorbesc cu ușurință despre acestea, i le-aș fi putut comunica oricărui adult, ca și cum mi le-aș fi repovestit mie însumi. Dar copiilor? Ce să le spun copiilor? Pe mine însumi mă cunosc, pot bănui că și alții *sunt* sau *au rămas* asemeni mie, că judecăm cam la același nivel, că înțelegem cam aceleași lucruri. Cu copiii e totuși altceva, simțeam că era altceva și asta ne tulbura pe amândoi.

Cum l-aș fi putut ajuta pe Leonida? Trecuserăm amândoi prin încercări grele și, de câteva ori, viața ne-a atârnat nu atât de buna prevedere, cât de șansă. Am văzut din apropiere mai multe stele, le-am explorat

planetele, când aceasta ne-a fost misiunea, sau am făcut naveta pe traseele lungi ale Galaxiei, de la o colonie la alta. Am întâlnit lucruri aproape inimaginabile, cum era lumea sonoră de lângă Fomalhaut, ca să dau doar un singur exemplu. Am dus o viață aspră, însinguraţi prin forţa împrejurărilor şi mai ales prin natura profesiunii noastre. Am crezut întotdeauna în ceea ce făceam; înţelegeam să servim astfel omenirea căreia îi aparţineam şi care ne trimisese în spaţii. Iubeam Pământul mai mult decât oricare altă planetă, deşi la un moment dat eram convinşi că ştim mai multe lucruri despre Univers decât despre planeta noastră de baştină, atât de scurte ne erau escalele în sistemul solar şi atât de numeroase cursele la care ne angajaserăm. Da, toate astea erau lucruri despre care se putea vorbi, chiar şi unor copii, dar cum? În ce fel? Ce ştiam noi despre copii atunci, cum îi simţeam? Poporul acela de oameni mici ai planetei Solange îl cerea pe Leonida, dorea să-l vadă şi să-l audă, iar Leonida, care ştia să-şi păstreze sângele rece în cele mai diferite împrejurări, fusese cuprins deodată de un fel de panică interioară, trecea printr-o stare nedefinită, în care se amestecau sfiala, nesiguranţa, îngrijorarea, fiindcă oricât de astronauţi şi oricât de îndrăzneţi am fi fost noi în misiunile noastre cosmice, uite că ne simţeam ca nişte urşi greoi şi stânjeniţi în faţa marelui Necunoscut care rămăsese pentru noi copilul.

Ce-i drept, eu scăpasem. Greul urma să cadă pe Leonida, alesul fiilor de colonişti, încă inexistenţi cu un deceniu în urmă, la prima mea vizită pe planeta

Solange. Dar Leonida nu se decidea să-și înceapă turneul prin cartierul copiilor, întârziind cât putea momentul întâlnirii. Atunci mi s-a părut că aș avea o idee bine-venită și i-am propus o plimbare prin parc, un imens parc natural din vecinătatea stației-bază. Singurul lucru pe care îl puteam face pentru el era să-l ajut să se deconecteze. Ne-am plimbat mult printre arborii bogați, cu uriașe excrescențe coraliforme. L-am afundat în desișuri, căutând un lac de care îmi amintisem. Apoi mi-a venit în minte trucul cu bulbul sticlos în formă de dovleac și nu m-am putut abține să nu fac gluma aceea destul de stupidă, deși poate că nu era chiar atât de stupidă cum apare la prima vedere. E drept că Leonida, ilustrul, gravul Leonida, dispăruse sub ploaia de sferule translucide, împroșcate din fructul planetei Solange, care plesnise la picioarele lui. Era plin, de sus până jos, plin parcă de decorații sclipitoare – sferulele i se agățaseră cu mici cârlige de haine, i se încurcau în păr și, animate de un suflu secret, zvâcneau scurt, ca pentru a se cuibări în locuri mai adăpostite, mai prielnice germinației. Cu o figură pe care apăruseră enervarea și dezgustul, Leonida le scutura grăbit și mă așteptam, dintr-o clipă în alta, să izbucnească în reproșuri.

Dar n-a fost așa. Leonida a avut o ezitare, un moment în care, probabil, astronautul dezumflat pendula între gravitatea dictată de orgoliu și ridicolul situației. Apoi o fluturare de zâmbet i-a luminat privirile. Și-a umplut pumnii cu semințele acelea sunătoare, culese direct de pe hainele lui; le-a aruncat după mine și

câteva mi s-au agățat de mâneci, cum încercam să-mi apăr fața. A sărit în desiș, de unde s-a întors cu un alt bulb translucid, smuls de pe viță, l-a lansat în direcția mea și s-a repezit să mai caute unul. Am fugit spre lac, înhățând în trecere un bulb care aproape că-mi bara drumul. Între timp, ceva mă lovise peste călcâie și o mulțime de sferule zbârnâiau în jurul meu. Leonida râdea. Am profitat de neatenția lui și l-am mai încărcat cu un rând de sferule, care îl gâdilau prin haină, cum zvâcneau pe el, ajutându-se de cârlige. Și în tot restul drumului spre lac am spart dovleci transparenți, împrăștiind în jur semințele planetei Solange. Râdeam, arătându-ne cu degetul, ne repezeam în desiș, încercând să ne smulgem unul altuia bulbul atunci descoperit. Leonida a purtat pe cap, în echilibru, un asemenea dovleac pe care eu, bineînțeles, i l-am spart cu vârful unei crengi, iar când am ajuns jos, pe malul apei, eram obosiți, zgâriați, însă bucuria ne umplea sufletele și ne simțeam încă nervii zvâcnind. Ne-am desprins de pe îmbrăcăminte și din păr ciulinii neobișnuiți cu care ne bombardaserăm și din când în când chicoteam, înveseliți amândoi de întâmplare.

Pe planeta Solange, unde cu câteva minute în urmă ne tulburase perspectiva de a descinde între copii, redescopeream astfel *jocul.*

NOAPTEA PRAGURILOR

Deci n-au scăpat de *asta!* gândeam, şi i-am şi spus-o lui Gion Vlad, răsucind în mâini idolul sidefiu. Era o constatare pe care o făceam fără prea multă plăcere, pentru că îmi contrazicea o afirmaţie de mai demult, o idee lansată de faţă cu martori, în împrejurări ieşite din comun. Iată însă că idolul îmi rânjea în palme, strâmbându-şi faţa într-o expresie fioroasă, holbând în gol nişte ochi vopsiţi cu un roşu violent, o humă prelucrată care contrasta puternic cu materialul folosit la producerea micului monstru antropomorf. Cioplitura, dată grosolan, avea marginile rotunjite neuniform de prea multele atingeri; era neîndoielnic că figurina servise drept obiect de cult, şi încă timp îndelungat.

– Nu, n-au scăpat! mi-a răspuns Gion Vlad. Pesemne că toţi trebuie să treacă prin...

Şi nu făcea decât să repete ceea ce susţinuseră cândva Marc Nelson şi Andreea, contrazicându-se cu

mine și cu alții, dar timpul le dădea lor dreptate (proba era înaintea mea, mai mult decât convingătoare) și îmi demonstra mie ca greșisem.

– Ce fel de material au folosit? l-am mai întrebat pe Vlad, care clipea des din ochi, scărpinându-și cu un deget bărbia, într-o atitudine de aparentă indiferență.

– Ceva de-al lor, mi-a răspuns. Un material destul de răspândit pe Magnezia, un fel de lemn moale, ușor de modelat. Trebuie să recunoști că au învățat binișor meșteșugul...

Era adevărat. În cazul unor indivizi care, cu puține generații în urmă, nu știau nici măcar să cioplească piatra, performanța părea de-a dreptul incredibilă. Andreea avusese dreptate când le-a prezis un salt extrem de rapid. Cu toții ne dădeam seama că va fi un salt spectaculos, dar singură Andreea riscase să fixeze termene scurte, încât a fost luată în râs, i s-a spus că o face numai din dorința de a fi originală. Ei nu i-a prea plăcut, nu i-a plăcut deloc, dar și-a menținut opinia, cu toate că nu putea să și-o impună convingător. Îi lipseau argumentele, tuturor ne lipseau, mergeam atunci pe ipoteze și toate trebuiau luate în considerare, în egală măsură, până când aveau să apară probele. Iar probele n-au întârziat prea mult, arătând că Andreea, cu intuiția ei uimitoare, anticipase cel mai exact ceea ce avea să se întâmple cu strămutații și mai ales *când*.

Făcusem parte dintr-o echipă de intervenție. Nu cu mult în urmă reușiseră primele călătorii temporale controlate și încă mai circulau tot felul de teorii

despre ce avea voie și ce i se interzicea crononautului. „Să verificăm! Să ne lămurim și să terminăm o dată pentru totdeauna cu superstiția asta!" ni s-a spus, atunci când începuserăm să pregătim experimentul. Era și cazul să se arunce lumină într-un domeniu în care toți nechemații se amestecau, fie cu păreri și sugestii, cel mai adesea enunțate pe un ton doctoral, categoric, fie cu pretenția de a li se acorda calitatea de exploratori în imperiul Timpului și, firește, posibilitatea de a-și exersa acolo toate nebuniile, necontrolați. Până și noi, cei pentru care timpul avea mai puține secrete, fiind nu numai specialiști, ci și primii înrolați în echipele de control, ezitam, fără să putem hotărî dacă ne vom rezuma la rolul de simpli privitori, dacă singurul lucru pe care aveam să ni-l permitem în periplurile temporale era contemplarea. Sau, dimpotrivă, dacă aveam dreptul să intervenim, acolo unde era cazul. Dar *unde era cazul?* Iată o întrebare la care n-ar fi putut răspunde două persoane la fel.

– Cum să intervii?! exclamau unii, exteriorizându-și astfel îngrijorarea. Elimini undeva, pe o treaptă oarecare a istoriei, intenționat ori din greșeală, o personalitate de hotărârile căreia va depinde într-un moment crucial soarta unui popor, sau a mai multora, și dai istoria peste cap. O răstorni, o întârzii sau o accelerezi. Pur și simplu o schimbi, distrugând un tipar și înlocuindu-l cu altul, prin care evoluția lucrurilor va urma un curs modificat.

– Cum să nu intervii? se întrebau alții. Cum să nu acționezi dacă, de pildă, la un moment dat, într-o

împrejurare anumită a călătoriei în timp, propria ființă îți este amenințată. Dacă ajungi în pericol și înțelegi că, prin pasivitate, prin atitudine pur contemplativă, tu însuți, cel născut în altă conjunctură temporală, riști să cazi victimă violenței, de care e plină istoria.

„Hai să terminăm cu superstiția asta!" ni se spusese și am înțeles că trebuia să pregătim experimentul, pentru că teoretic se putea discuta oricât, se puteau enunța nenumărate ipoteze, dar numai încercarea (riscată sau nu, după cum urma să se vadă), avea să bătătorească o cale sigură printre atâtea presupuneri. Altfel, partizanii intervenției și cei ai voiajului temporal pasiv și-ar fi prelungit la nesfârșit disputa, fără ca vreun arbitru oficial să fie în stare să decidă în favoarea unora sau a altora. Iar dacă o decizie ar fi fost luată, probabil că ea ar fi favorizat, pentru început, pe neinterven-ționiști, din prudență, dintr-o justificată prudență. Și totul ar fi decurs normal, până în ziua când primul călător ar fi dispărut în vreo fundătură a trecutului, cu un pumnal înfipt între umeri, înainte de a mai apuca să reintre în „tunelul" care l-ar fi supt înapoi, în timpul de unde plecase. Un asemenea accident era de presupus, mai devreme sau mai târziu. Și, atunci, ce vor face ceilalți? aceasta era întrebarea. Vor sta cu mâinile în sân? Sau, dimpotrivă, se vor simți datori să intervină, în cel mai fericit caz numai în situația când ei înșiși vor ajunge în încurcături. I-ar mai condamna vreo instanță când, ca să-și salveze viața, vor mutila destinul altora fără să-și mai facă probleme, fără să se intereseze de consecințe? Ca să nu mai vorbim de

sentimentali, care, odată începută acțiunea de modificare a trecutului, s-ar lăsa antrenați într-o adevărată frenezie a intervențiilor, găsind că ar fi justificat să se amestece în toate momentele dramatice ale istoriei. Asta gândeam noi atunci, iar perspectivelor îngrijorătoare ce trebuiau verificate li se adăuga necesitatea de a stabili un fapt esențial, aflat la originea tuturor supozițiilor: dacă trecutul va fi suficient de maleabil încât să suporte intervențiile călătorilor și dacă nu cumva evenimentele consumate în istorie se vor dovedi atât de bine fixate în clișeele lor, încât nicio influențare din viitor să nu mai fie posibilă. Rămânea de văzut.

Într-un fluid impalpabil, am țâșnit spre destinația noastră îndepărtată: un ev scufundat în adâncurile timpului, fiindcă, experimentând acolo, ni se părea că vremurile mai noi rămâneau la adăpost. N-am fi vrut să facem greșeli care să se răsfrângă, direct și imediat, asupra contemporaneității. În inima cuaternarului totul era încă labil, iar o eventuală nereușită a experimentului își putea pierde pe parcurs consecințele, în așa fel încât efectele nedorite să se destrame, să se stingă în acțiunea nivelatoare a vremii. N-a fost ușor să pătrundem acolo cu aparatura științifică și instalațiile complexe de supraviețuire, cu numeroasele noastre vehicule de transport. Am avut și încurcături: atunci am crezut că l-am pierdut pe Marc Nelson undeva, pe traseu, pentru că el era singurul din grup care nu-și făcuse apariția pe colina aceea cu arbuști piperniciți, unde ne fixaserăm locul de întâlnire. Ne-am

instalat tabăra sub un cer amenințător, pregătit de furtună, cu nori spulberați și realcătuiți continuu. Aerul era destul de rece, iar vântul culca în rafale iarba lungă, aspră, de un soi necunoscut. Nu puteam fi prea departe de o glaciațiune, probabil trecută; i se simțeau urmările în climatul instabil, în curs de lentă, aproape insesizabilă încălzire.

Marc nu venise și Andreea era disperată. „Nu se putea fără să facă el ceva!" ne spunea Gion Vlad, nouă, celorlalți, fiind de părere că Marc, cu neastâmpărul firii lui, nu rezistase tentației de a introduce o escală pe parcurs, într-un nod oarecare al timpului, altul decât cel care ne interesa pe noi atunci. Dar Andreea era convinsă că Marc nu putea fi responsabil de ceea ce bănuiam noi că se întâmplase. Misiunea era prea importantă pentru ca el, din proprie inițiativă, să o complice fără niciun rost. Dacă nu venise la întâlnire, i se întâmplase ceva, începând din momentul lansării. Andreea se temea de o defecțiune la sistemele de transport temporal, ceea ce era destul de neliniștitor, pentru că nu ni se mai întâmplase și nimeni nu știa ce urmări ar fi avut asupra călătorului. În cel mai bun caz, presupunând că întreruperea bruscă i-ar influența doar în mică măsură starea normală a organismului, el s-ar fi prăbușit într-un timp necunoscut, într-un an oarecare dintre noi și vremea pe care o părăsiserăm pentru a efectua experimentul.

Stăteam pe colină, în bătaia vântului, care nici nu aducea furtuna, dar nici nu dădea semne că ar fi vrut să se domolească. Eram supărați, îngrijorați, neștiind

ce trebuia făcut într-o asemenea situație: dacă să ne vedem de treabă, așteptând ca Marc să ne găsească singur, sau să pornim în căutarea lui. De fapt, cred că nimeni nu lua în serios ideea recuperării lui Marc Nelson prin eforturile grupului de intervenție, însă cineva o adusese în discuție și ne gândeam cu toții la ea. Dacă el căzuse într-un *moment oarecare* din cele două milioane de ani care ne despărțeau de contemporanii noștri, cine ar mai fi fost în stare să acorde o șansă cât de mică încercărilor de recuperare? Întâi trebuia să aflăm unde se produsese accidentul, fapt nu tocmai ușor de stabilit nici chiar într-un interval de timp mic, dar ținând de-a dreptul de iluzie în cazul lui Marc. Două milioane de ani nu sunt o glumă, ți-ar trebui măcar un colectiv de câteva sute de mii de oameni, lansați simultan, care să cerceteze secolele, să adune probe, să restrângă treptat aria, existând unele speranțe că în finalul acestei colosale acțiuni insul va fi recuperat. Noi, însă, abia douăzeci și doi, am fi fost striviți de muntele acela de timp sub care coborâserăm, în caz că ne-am fi apucat să săpăm la întâmplare galerii prin el. Până unde să te întorci și *unde* să începi cercetările, ca să ai norocul să dai peste Marc, acolo unde căzuse? În plus, ar fi însemnat să lăsăm baltă experimentul, împrăștiindu-ne prin timp, iar riscurile deveneau infinit mai mari. Fiecare dintre noi se putea împotmoli undeva, într-un secol străin, obligându-i pe ceilalți la alte și alte eforturi de salvare.

Andreea suferea cel mai mult, dar n-a făcut crize și nici nu ne-a implorat să-l căutăm; înțelegea și ea

că totul ar fi fost în zadar. I-am respectat cât am putut durerea și, destul de stingheriți, ne-am apucat de lucru. Altfel, rămâneam cu pachetele împrăștiate sub cerul liber, când noaptea, sau furtuna, sau și una și alta se apropiau. Hotărârserăm să facem acolo o tabără provizorie, să rămânem câteva zile numai, până îi vom fi descoperit pe cei căutați, apoi să ne mutăm undeva, mai aproape de ei. În acele momente, devenise limpede pentru toți că aveam să începem experimentul, cu toate regretele pe care le încercam după Marc Nelson.

Ploua mărunt și oblic, împroșcând în rafale suprafețele cortului, din fericire bine ancorat. Trecuse de miezul nopții când sistemul de siguranță a dat alarma și, buimăciți încă de somn, ne-am adâncit privirile tulburi în întuneric. Nu se vedea nimic și abia după câteva minute bune ne-am amintit ce era de făcut în asemenea situații. Am aflat direcția semnalului și, astfel, locul prin care se încerca străpungerea sistemului de protecție. Apoi ecranul ne-a deslușit o siluetă clătinată și ne-a adus aproape chipul lui Marc; era ud, pelerina îi spânzura șiroind de pe umeri, iar trăsăturile feței, așa cum apăreau traduse din spectrul infraroșu, ni-l arătau extrem de obosit, epuizat aproape.

– Marc! A venit Marc! am auzit strigăte în jurul meu, bucuria și stupoarea se amestecau în aceste cuvinte, cu care erau treziți cei ce mai dormeau încă.

Apoi cineva a anulat bariera protectoare și Marc Nelson s-a apropiat și a putut intra în cort, însoțit de o rafală de vânt umed. Zâmbea slab, mulțumit, făcând față cu greu asalturilor noastre interogative, iar Andreea

plângea și-l ajuta să iasă din hainele ude. Și abia atunci am observat că, la spate, pelerina îi era sfâșiată, lipsea o bună bucată din ea, ca și cum i-ar fi fost smulsă de cineva cu violență.

– Unde-ai fost? Unde ai rămas? întrebau mai mulți, dar el era prea obosit ca să poată răspunde.

– O să vă spun, a mai adăugat, înainte de a adormi, răzbit de căldură, culcat pe așternutul pregătit în grabă de Andreea, care l-a vegheat apoi toată noaptea.

Abia a doua zi a fost în stare să ne explice. Nu făcuse nicio escală pe traseu, rezistase ispitelor, apreciind că va mai avea prilejul să scotocească istoria într-o incursiune viitoare. Marc afirma că nici nu-i trecuse prin minte să ne producă încurcături. Dar aparatul său de ghidaj avea un joc care îi micșora precizia. Își dăduse seama de lucrul acesta abia când se trezise singur, pe aceeași colină, într-un luminiș, înconjurat de pădurea înzăpezită.

– De care pădure? întrebase cineva, nedumerit.

– De asta din jur, precizase Marc Nelson, culcat încă în așternut, mișcându-și într-un fel anume brațul.

În jur nu era nici urmă de pădure. I s-a spus, iar el s-a mirat, rămânând cu mâna suspendată în aer.

– Da? întrebase. Atunci, în orice caz, a fost. Poate că a ars între timp. Era o pădure bătrână și pantele erau pline de zăpadă, un strat gros până la genunchi.

Din povestea lui, am priceput că Marc, împins de acțiunea prelungită a transportorului său temporal, coborâse mai mult decât noi, se oprise într-un timp anterior celui în care trebuia să ajungem pentru a

îndeplini misiunea primită de întregul grup şi pentru care alunecaserăm în urmă cu două milioane de ani. Marc nu ştia cu precizie unde nimerise, presupunea însă că mai aproape de începuturile cuaternarului. Regăsise planeta într-o zi de iarnă geroasă, cu zăpadă scârţâitoare, lucind în lumina aspră a soarelui îngheţat. Calendarul astronomic pretindea că era luna aprilie. Poiana unde ajunsese era pustie şi la fel părea pădurea din jur, cu copaci desfrunziţi, încărcaţi de zăpadă grea pe ramuri. Se aşezase pe balotul pe care îl transporta şi ne aştepta pe noi, ceilalţi, convins că venise primul la locul de întâlnire. În niciun caz nu-i trecuse prin minte, atunci, că aparatul lui era imprecis, având un joc aproape neglijabil, dar care, acţionând într-o durată atât de imensă, determinase eroarea, o eroare pe măsura saltului realizat. Momentul opririi fusese calculat greşit şi alunecarea prin „tunel" se prelungise, după cum în alte împrejurări se putea termina înainte de vreme, iar atunci l-am fi avut pe Marc Nelson undeva, între noi şi timpul de unde plecaserăm, *prezentul* contemporanilor noştri. Marc ar fi fost pierdut pe acest traseu imens, aşa cum credeam la început. Numai că el ieşise din intervalul acela şi căzuse mai jos, mult mai jos, unde nici prin gând nu ne-ar fi dat să-l căutăm. Norocul lui a fost că s-a descurcat şi a ştiut să ne regăsească.

Deci el ne aştepta, aşezat pe balot, iar noi nu mai veneam. I se făcuse frig şi, ca să se apere de muşcătura gerului (nu putea şti dinainte că avea să sosească tocmai în miezul unei ierni prelungite), trebuia să

despacheteze. Dar nu era sigur că terenul era cel mai bine ales pentru o tabără, așa că hotărâse să reziste cumva până la apariția noastră și, ca să facă totuși ceva, bătătorea locul pe lângă balotul de pânză groasă și în jurul cutiilor metalice pe care le adusese cu el. Pelerina era mai la îndemână, izbutise s-o scoată și să și-o înfășoare pe lângă corp. Se mai încălzise, dar întârzierea noastră, după ce așteptase zadarnic ore în șir, îl neliniștea. Ca să-i treacă vremea mai ușor, pornise prin pădure, fără să se îndepărteze prea mult. Cerceta urmele lăsate în zăpada înghețată și încerca să recunoască după ele diverse animale. Dar erau prea deosebite de urmele pe care le știa. La un moment dat, speriase niște cornute mici, un fel de cerbi pitici, care o rupseră la fugă și trecură culmea, țopăind prin pădure. Se năpustiseră în vale, pe versantul opus și, la câteva minute numai, din direcția aceea se ridicase un răget înfiorător, de fiară care atacă. Un răget scurt, icnit, purtat printr-un gâtlej enorm. Marc aprecia că fusese o felină, o felină mare, și se felicita că nu trecuse el, primul, dincolo de culme. Aproape că uitase de primejdii, cât timp fusese preocupat de întârzierea noastră și de frig. Rägetul i le reamintea. Îi amintea că pătrunsese într-un timp dominat de sălbăticiuni, dintre care unele de-a dreptul redutabile. Se speriase atunci, rägetul îl lua prin surprindere și aproape că-l paralizase. Apoi se răsucise pe călcâie și începuse să alerge spre locul unde își lăsase balotul, dar acum cobora, iar zăpada era înghețată și alunecoasă. În grabă, căzuse de câteva ori, rostogolindu-se pe pantă.

Avu surpriza să constate că treaba pe care el nu se hotăra s-o facă o făcuseră lupii. Balotul era sfâşiat, iar haiticul trăgea de lucrurile lui, risipindu-le. Erau nişte lupi mici, roşcaţi, flămânziţi zdravăn de zilele şi nopţile anterioare, din moment ce sfâşiaseră un obiect atât de nou, de neobişnuit pentru ei. Marc Nelson îşi vedea lucrurile ameninţate şi, ca să salveze ceva, ieşise în luminiş. Lupii îl observaseră venind şi, la început, surprinşi de apariţia nemaivăzută, se retraseseră câţiva paşi, agitaţi, mârâind ameninţător. Dar erau prea flămânzi şi prea mulţi ca să fugă. Marc se gândise că va trebui să se folosească de armă, ca să-i alunge.

– Ai tras în ei? se interesă Gion Vlad, când aventurierul grupului ajunse în acest punct cu povestirea.

– Nu, n-am tras, mărturisi Marc, intrigat de tonul alarmat cu care îi fusese pusă întrebarea.

– Bine ai făcut! Cine ştie ce rol le va fi rezervat în arhitectura preistoriei! urmă Vlad, nedumerindu-ne pe toţi, apoi am apreciat că glumea. Nu, nu! încerca el să se apere. Imaginaţi-vă că stomacul unuia din urmaşii lupilor lui Marc îl va găzdui cândva pe duşmanul personal al primului cioplitor de piatră. Şi asta, presupun, înainte ca bruta să-l elimine pe geniul preistoriei. Or, dacă Marc trăgea... vă daţi seama ce tragedie! Vă daţi seama...

Am râs cu toţii de ceea ce putuse produce, fie şi cu titlu de glumă, închipuirea lui Gion Vlad. Marc ne-a spus apoi că nu i-ar fi păsat de urmaşii haiticului, ar fi tras, ca să-şi salveze lucrurile, dacă ar fi avut la el arma. Dacă ar mai fi avut-o, fiindcă *fusese* asupra lui

cu puțin timp înainte. Dar căzuse de câteva ori, în pădure, și e foarte probabil că arma îi lunecase afară din buzunar într-un asemenea plonjon forțat și se afundase în zăpadă. El nu observase pierderea, n-o observase la vreme, ci abia în poiană, față în față cu haiticul. Lupii urlau, șezând sau mișcându-se pe loc, fără să se retragă de lângă balotul sfâșiat. Apoi, cum omul ezita, deveniră curajoși, pregătindu-se să-l atace. Marc înțelegea că nu era de glumit, chiar dacă fiecare animal, luat în parte, nu depășea dimensiunile unei vulpi. Erau însă mulți, aproape o sută, încât Marc risca să fie doborât de acești hămesiți strămoși ai lupului de mai târziu, să fie ucis de ei înainte chiar ca omul, ca specie, să fi apărut pe Pământ. „Și nici măcar n-ar fi fost în stare să aprecieze asta, cu stomacurile lor mizerabile!" glumise cineva, ori poate Marc însuși, când totul nu mai era decât o amintire.

– Când i-am văzut venind, povestea el, am uitat de balot și am luat-o la fugă. Primii erau aproape, le simțeam răsuflările și mă temeam să nu mă încolțească în ultima clipă. Uite ce mi-au făcut, totuși! își arăta el, ca pe un trofeu, mantaua sfâșiată. Apucasem să mă agăț de o creangă și încercam să-mi ridic picioarele pe trunchi, când o jivină și-a înfipt colții în mantaua mea. Dacă n-ar fi rupt-o, aveam de ales: ori mă lăsam tras între ei, ori urcam în copac cu lupul spânzurând de mine...

Marc Nelson râdea, iar Andreea îl privea mustrător, fără să-l certe, fericită în adâncul inimii ei că se întorsese, după ce toți îl credeau pierdut. Marc povesti

apoi cum, călare pe o creangă și cu lupii roată în jurul copacului, își cercetase cronolansatorul (noroc că nu-l lăsase lângă balot!) și observase nepotrivirile, eroarea aceea. Însă condițiile deveniseră foarte vitrege pentru o activitate care cerea liniște și concentrare, așa că, pentru început, făcu un salt de douăzeci și patru de ore, ca să scape de haitic. Era din nou singur, pe creangă, unde zăpada scuturată apăruse la loc și știa că lupii nu l-ar mai fi deranjat decât în ziua următoare. Poiana era pustie, iar lucrurile lui din balotul sfâșiat dispăruseră. De fapt, *nu existau încă.*

Sprijinit de trunchi, Marc muncise ceasuri în șir, ca să-și lămurească întâmplarea căreia îi datora despărțirea de grup. Încetul cu încetul înțelegea și, calculând în funcție de dimensiunile erorii atunci constatate, își programase ascensiunea în timpul care, raportat la momentul acela, însemna pentru el *viitor.* Trebuia să străbată „tunelul" până exact în nodul temporal în care ne opriserăm și calculase totul atât de bine încât s-a trezit lângă noi în plină noapte, sub o ploaie torențială care avea să-l ude, în câteva minute, până la piele. Rătăcea pe colină, fără să distingă prea clar obiectele din jur și mult timp nu fusese convins că nimerise unde trebuia. Obosit, frânt, înmuiat de ploaie, cu amintirea proaspătă încă a emoțiilor din întâmplarea cu haiticul de lupi, nimerise pe neașteptate peste cortul abia făcut și declanșase, prin apariția lui, semnalele barierei protectoare, trezindu-ne astfel pe toți.

– Cum de n-ai luat-o în sens opus? l-am întrebat odată.

Singur, rătăcit de grup, cu aparatele defecte, putea crede că acela era sensul bun, scufundându-se în timp până cine știe unde. S-ar fi văzut, la un moment dat, în plină eră mezozoică, înconjurat de saurieni uriași. Dar Marc Nelson a clătinat din cap, zâmbind, și mi-a spus că așa ceva nu era posibil, n-ar fi reușit niciodată să facă o asemenea greșeală catastrofală. Sensul bun îl *mirosise* imediat, dovadă că ne ajunsese din urmă la vreme, înainte de a ne împrăștia în căutarea lui. Își imagina că puteam face una ca asta, că puteam abandona experimentul, ca să-l recuperăm! Bine că reușise el însuși să ne regăsească, îmi ziceam, bucuros să merg cu Marc într-una dintre primele noastre recunoașteri mai îndepărtate.

Ne-am abătut atunci spre munți, unde urmele glaciațiunii erau pregnante. Încă de departe ne-a întâmpinat albul mat al zăpezilor, care îi acoperea aproape în întregime, deși era vară și munții, așa cum ni-i aminteam, n-ar fi trebuit să păstreze zăpada decât în cele mai friguroase luni ale anului. Dar asta avea să se întâmple cândva, peste un apreciabil număr de milenii. Nouă ne era dat să vedem panorama ghețarilor, începând din înălțimi, unde umpleau creuzetele uriașe ale viitoarelor lacuri alpine, și revărsați până aproape de poale, prin rupturile solului măcinat de frecvente alunecări, de prăbușirile unor porțiuni din masa compactă de gheață. Zburând, încercam să recunoaștem locurile, ceea ce nu era chiar atât de greu, și ne lăsarăm pătrunși de o uimire ușor de înțeles, dacă raportam imaginea percepută atunci la ceea ce știam noi

despre întreg ținutul cercetat. Am reperat chiar vetrele câtorva mari centre urbane de mai târziu, pe atunci regiuni sălbatice, scufundate în pădurea rară, pământuri peste care timpul trecea încet, abia târându-se, aducând insesizabile transformări. Nimic atins, nimic modificat, niciun sens în plus față de cele conținute în manifestările obișnuite ale unei naturi virgine.

La întoarcere, am aflat că unul dintre noi, cineva din grup, vreau să spun, dăduse de urmele celor pe care îi căutam. Reușise să-i întâlnească în pădurile de dincolo de munții cu zăpezi veșnice, unde soarele încălzea cu ceva mai mult și totul era mai bogat: vegetația, fauna. Până și aerul, înmiresmat de ierburi, își pierdea din asprime, încât regăseam acolo niște primăveri cunoscute dintr-un alt timp, ulterior. N-am rezistat curiozității și, pe rând, ne-am deplasat în zona respectivă, ca să vedem despre ce era vorba, să ne convingem. Erau peste o sută, mai târziu am reușit să le stabilim cu exactitate numărul, dar atunci era greu să-i descoperi pe toți, cum viermuiau pe sub frunzișul copacilor. Scunzi, ușor încovoiați, călcând clătinat pe picioarele încă destul de scurte, oamenii aceia în alcătuire stăpâneau un capăt de pădure, terminat în savană, iar întâlnirea cu ei, realizată peste o atât de largă prăpastie în timp, avea să ne producă o impresie profundă. Fără să fiu văzut, le-am urmărit mișcările; era vremea amiezii și ieșiseră în grupuri într-un luminiș, să se încălzească la soare. Frunțile lor teșite păreau să ascundă gânduri puține și sărace, traduse în gesturi greoaie, alteori pripite, în acțiuni simple și adesea întrerupte,

abandonate în favoarea altora, care aveau aceeași soartă. Poate că era un fel de joc al după-amiezii, când lipsa de preocupări, care urma unui prânz cu rădăcini și fructe, se făcea simțită.

– Ei sunt, fără îndoială! șoptise lângă mine Andreea, care urmărea cu același interes mișcările hoardei.

Și mi-a atras atenția asupra câtorva indivizi înarmați cu bâte, erau paznicii grupului, fapt care se citea și pe chipurile lor grave, botoase, în privirile cercetătoare, aruncate împrejur. Ne-am străduit să nu ne trădăm prezența, dar simțurile acelora se dovediră extrem de ascuțite și prea greu de înșelat. Cu țipete lungi, înalte, careva dădu alarma și întreaga hoardă tresări din lâncezeala momentului. Neliniștiți, cu grohăituri de neînțeles, se adunară în grabă la adăpostul arborilor și așteptau acolo hotărârile unora care păreau să aibă un rol mai important în grup. Nu ne văzuseră, dar nările lor, sau urechile, cu care cercetau spațiul mai bine decât cu privirea, le aduseseră știri alarmante și-i făcuseră dintr-odată deosebit de prudenți. Erau nespus de caraghioși, li se mișcau doar urechile și nările largi, gata să prindă cel mai mic foșnet și orice urmă de miros străin. Apoi, fără să se lămurească, se retraseră în pădure, târându-și măciucile cioturoase și pufnind nemulțumiți.

După ce le-am reperat poziția, trebuia, conform programului, să ne mutăm undeva, în apropierea lor. În experiment se prevăzuse o perioadă de studiu; era obligatoriu ca, înainte de a se întreprinde ceva, să cunoaștem subiecții și reacțiile lor, să ne dăm

seama cu cine urma să lucrăm, care era gradul lor de inteligență și, mai ales, ce poziție ocupau în mediul înconjurător. Pregătiserăm în acest scop o serie de teste care se completau prin observarea hoardei de la distanță, sau prin colectarea informațiilor comunicate de un număr de mici capsule, lansate în pădure. O tabără mai de durată, bine protejată împotriva sălbăticiunilor, ne-a servit de atunci înainte drept cartier general. La ieșirea din munți, într-o vale îngustă, ferită de vizitele neașteptate ale subiecților noștri (cel puțin pe timpul verii, așa credeam), ridicarăm toate corturile și instalarăm complexele de aparate care le transformau, pe fiecare, într-un mic laborator. Trebuia numai să avem grijă ca nu cumva hoarda, dintr-un motiv oarecare, să migreze spre alte orizonturi, înainte de a prinde noi de veste. Dar o asemenea surpriză era aproape exclusă, după ce împânziserăm pădurea cu un sistem de informare atât de bine organizat.

– Vino să-ți arăt ceva! l-am auzit ca prin vis pe Gion Vlad, chemându-mă în cortul lui.

Stăteam afară, sprijinit cu umărul de stâlpul antenei și, într-un anumit unghi, printre corturi, o vedeam pe Andreea, care scosese un șezlong în fața intrării și se tolănise în el. O vreme privise în lungul văii, unde soarele sângera la apus. Fusese cald toată ziua și Andreea își odihnea picioarele desculțe, unul peste altul, balansându-se încet. Cred că nu mă văzuse, sau se prefăcea, cum stătea acolo, absentă, ușor melancolică. Apoi luase de undeva un pieptene, probabil îl avea la îndemână, și începuse să și-l tragă leneș prin păr, studiindu-se

într-o mică oglindă. Și continua să se legene abia simțit în liniștea înserării, iar eu rămăsesem cu ochii ațintiți spre profilul ei, fascinat de umărul ei bronzat și de mâna care conducea leneș pieptenele prin păr. În momentele acelea îl invidiam pe Marc Nelson, pentru nopțile lui, pentru *nopțile lor.* Nu-mi puteam lua privirile de la Andreea și tocmai atunci Vlad mi-a spus: „Vino să-ți arăt ceva" și insista să intru în cortul lui, încât m-am înfuriat și nu mai știu prea bine ce i-am răspuns. În orice caz, ceva nu tocmai plăcut. Dar el insista de după pânza verzuie, zicea că aș putea să-mi dau un an din viață ca să nu scap scena aceea. Cu părere de rău, am renunțat la Andreea, la imaginea ei luminată de soarele dinspre asfințit și am intrat în cortul unde Vlad, ridicându-se de lângă un ecran, mi-a făcut loc alături, cu un rânjet care îi întindea toată fața.

– Mare lucru! i-am zis înciudat, după ce privisem ecranul. Pentru asta puteai să nu mă deranjezi!

Imaginea îmi arăta o femelă antropoidă care scurma cu palmele după rădăcini, între niște copaci tineri, în vreme ce țâncii, doi, tot atât de nespălați și cu părul tot atât de încâlcit ca și mama lor, se jucau alături și din când în când îi săreau în spate. Atunci botoasa își scotea palma din groapa în care scurmase și-i pocnea zdravăn, pentru ca imediat să scurme mai departe, cu o grabă amuzantă. Când se întorcea spre copii, îi vedeam expresia tâmpă pe o față pe care, ca să fie mai convingătoare în sancțiunile aplicate, și-o strâmba fioros. În rest, aparatul îi surprindea numai spatele acoperit de o blană scurtă, neagră, și călcâiele bătătorite,

cum stătea ghemuită între trunchiuri şi săpa groapa din care scotea rădăcini, ca să le roadă imediat cu lăcomie.

Toate acestea le-am văzut în câteva secunde.

– O fi străbunica ta! am adăugat, dar Vlad părea şi el prea nedumerit de imagine ca să se supere pe mine atunci. A înţeles că, din nebăgare de seamă, schimbase canalul, când se ridicase să mă întâmpine. Altceva voia el să-mi arate.

– Priveşte aici! mi-a atras atenţia, după ce a reglat aparatul.

Undeva, în savană, avea loc o vânătoare. Hoarda dibuise locurile de păşunat ale cirezilor de vite sălbatice. Înţelegeam că bărbaţii se strecuraseră prin ierburi până în apropierea lor, fiind simţiţi abia în ultimul moment. Probabil că li se ştia de frică, pentru că apariţia lor stârnise panică în cireadă şi animalele se risipiseră întâi, adunându-se grămadă la o bună distanţă. Dar bărbaţii hoardei reuşiseră, în îmbulzeală, să despartă de restul cirezii un tăuraş tânăr, care frământa pământul cu copitele, ţinându-şi capul aplecat, cu coarnele pregătite de atac. Bărbaţii îl înconjuraseră, se apropiau de el din mai multe direcţii, înarmaţi cu pietre şi măciuci. Tăuraşul zvârlea din cap într-o parte şi-n alta, îşi legăna corpul greoi pe picioarele subţiri şi, rotindu-şi speriat şi furios ochii albicioşi, întârzia să dea atacul şi să iasă din încercuire. „Ce zici de treaba asta?" mă întreba Vlad, iar eu am cercetat o clipă coarnele ascuţite ale taurului şi fruntea lui lată, puternică, apoi am aruncat o privire peste cercul mogâldeţelor înarmate cu beţe strâmbe, culese la repezeală de sub

copaci. Am clătinat din cap, sceptic, convins că hoarda făcuse zadarnic risipă de energie, nu vedeam cum aveau să doboare tăurașul cu bețele lor.

– Au ambiții cam mari. Sau poate că le este foarte foame, dar, dacă nu cumva taurul își frânge singur gâtul, nu-i văd pe ăștia mâncând carne la cină...

Vlad era de altă părere. „Nu sunt la prima lor vânătoare", spunea. Și se pregătea să urmărească toate momentele luptei, convins că hoarda avea șiretlicurile ei, că se bazaseră pe ceva când porniseră o vânătoare destul de primejdioasă.

Uitasem de Andreea. Momentul prins de emițătorii noștri se anunța captivant. „Vezi? Vezi?!" am exclamat, la primele atacuri ale taurului, pentru care hominizii mărunți, ieșiți în savană, păreau niște jucării fragile. Ar fi putut sparge oricând încercuirea. Însă, orbit de furie, nu mai observa cireada retrasă spre orizont, îl stăpânea doar intenția de a-și ucide adversarii, ceea ce îl făcea de-a dreptul fioros, cum se răsucea brusc în loc, cum năvălea cu capul coborât, ținându-și coarnele pregătite. Vânătorii erau sprinteni, evitau atacurile și se ajutau între ei, din câte înțelegeam, pentru că urmăritul, mereu altul, înlesnea celorlalți să se apropie de animal și să-l lovească. Iar tăurașul, atins pe neașteptate de măciuci, își răsucea capul masiv, căutând alți adversari pe care să-i urmărească.

– Nici el nu știe să lupte, zise Gion Vlad emoționat. E tânăr și n-are experiență. Ăia, așa slabi cum îi vezi, au să mănânce carne!

Şi tocmai când părea atât de convins, ecranul arăta cum taurul îl izbise pe unul dintre vânători. Îl trântise la pământ, lovindu-l cu coarnele şi strivindu-l în copite. Am tresărit, înfiorat de violenţa dramei care se consuma sub umbrele înserării, în savană, deşi drama se desfăşura în afara noastră, într-o altă lume parcă, într-o altă epocă. Şi totul mi s-a părut atât de neverosimil, ca şi cum scena aceea nu s-ar fi petrecut *chiar atunci* la o oarecare depărtare de tabără, sub acelaşi soare care, apunând, făcuse din Andreea o întruchipare a ispitei.

Când am privit din nou ecranul, tăuraşul alerga, traversa savana spre cireada lui. Bărbaţii hoardei îl mai urmăriră un timp, agitându-şi ameninţător măciucile, apoi obosiră şi abandonară vânătoarea. Se întorceau în pădure, gesticulând încordaţi. Puţin a lipsit ca unii, vreo patru, să se încaiere. Trecând pe lângă vânătorul zdrobit, se aplecară asupra lui, îi mişcară un braţ, un picior, ca să se convingă că murise. Apoi îl apucară doi de braţe şi, fără să-i mai dea nicio altă atenţie, îl traseră la adăpostul pădurii. Mergeau încovoiaţi, cu măciucile cumpănite în mâini, iar victima, târâtă prin iarba savanei, lăsa în urmă o pârtie care le însemna drumul. „Poate că au un ritual", presupunea Gion Vlad, însoţind mortul cu privirea. Mă îndoiam, dar nu l-am contrazis, l-am sfătuit doar să nu schimbe canalul şi să urmărească scena până la capăt. Asta nu putea decât să ne lămurească în privinţa unor obiceiuri ale hoardei. Dar se făcea noapte şi Vlad, ca

să-și continue supravegherea, s-a văzut nevoit să se folosească de informatorii care lucrau în spectrul infraroșu.

La masă, Marc Nelson povesti că dincolo de savană erau alte păduri, el zburase deasupra lor și dăduse de urmele altor hoarde, mai numeroase chiar decât cea din vecinătatea taberei. Unele aveau adăposturi săpate în malul fluviului, într-un pământ argilos. „Ne putem aștepta la o confruntare", presupunea cineva. „N-avem instrucțiuni pentru asta..." Cu toții, însă, am fost de acord că, în principiu, o confruntare nu trebuia împiedicată, după ce făceam ce ni se cerea prin programul experimentului. Apoi cineva a observat lipsa lui Gion Vlad și eu m-am oferit să-l caut. Era în cortul lui, culcat, palid, abia și-a întors privirile spre mine. Cred că vomase. L-am întrebat de ce nu venea la cină, iar el s-a strâmbat, clătinându-și fața aceea de suferind.

– Sunt canibali! mi-a spus, arătând spre ecran.

Asta era, deci!

– Înseamnă că au rezolvat simplu și repede cu înmormântarea, am încercat eu să glumesc. Ai urmărit scena până la capăt?

Vlad încuviință și mi-am dat seama că era inutil să-l mai chem, îi ajungea că văzuse cina hoardei.

– Uite de cine trebuie să ne ocupăm! striga Vlad a doua zi, revoltat. De antropofagii ăștia nenorociți! Uite pe cine ne-am propus să smulgem din inerție, să-i stimulăm, să-i înarmăm cu cunoștințe pe care, altfel, nu le-ar dobândi nici într-un milion de ani! Și pentru ce? Spune-mi... Pentru ce? Ca să se consume unii pe alții cu și mai mult entuziasm, profitând de uneltele

pe care vrem să le punem în mâinile lor și de inteligența pe care le-o facem să scapere înainte de vreme.

Gion Vlad era pornit, era încă zguduit de scena văzută cu o seară în urmă.

– Ce te revoltă? l-am întrebat, spunându-i că, dacă mi-ar fi cerut părerea, eu i-aș fi spus dinainte care avea să fie soarta acelui nenorocit pe care vânătorii îl târau, mort, prin savană.

Și am mai observat că folosea greșit termenul *antropofagi*, deoarece hoarda nu mâncase pe niciunul dintre noi. Nu pentru că s-ar fi jenat, sau ar fi avut alte rețineri; pur și simplu ne ignora, și n-ar fi reușit vreodată să ne surprindă, datorită superiorității noastre, inteligență și tehnică la un loc. Da, noi *eram* oameni, iar ei încă nu. Acolo, în pădure, devoraseră pe unul de-al lor, un hominid sau chiar un pre-hominid oarecare.

– Asta nu schimbă cu nimic datele problemei, susținea Vlad. Pentru niște pretendenți la filumul uman, actul este înjositor și imoral!

L-am sfătuit să lase morala deoparte, când judeca o hoardă înapoiată și flămândă. Poate că dacă vânau tăurașul nu-l mai mâncau pe nenorocit, sau poate că-l mâncau oricum, așa cum ar fi făcut, probabil, toate hoardele care populau la acea dată planeta.

– Ăștia ni-s strămoșii, i-am spus. Acum îi vedem, îi cunoaștem, fără aureola cu care, în fantezia noastră, am fi tentați să-i învăluim. Urâți, mici, slabi, nepricepuți, murdari, proști, canibali și *imorali*, din punctul nostru de vedere. Nu uita asta: din punctul nostru de vedere! Ei însă nu știu mai mult și, neajutați, nu

pot mai mult. Se mișcă între limitele lor, întrezăresc lumea prin bezna abia străluminată din noaptea continuă pe care o străbat și, cu tot ce sunt, cu tot ce au, își ajung lor înșile. Mă înțelegi, nu-i așa? Dacă n-am fi venit aici, hoarda și-ar fi urmat în mod firesc destinul, înlănțuind generații după generații, câștigând lent o experiență care, în final, i-ar fi plasat urmașii pe treptele urcate de Homo sapiens prin istoria civilizațiilor lui. Pe ăștia n-ai cum să-i judeci acum. Cel mult poți să-i ajuți, sau să crezi că-i ajuți, intervenind în viața lor, în structura socială și în experiența lor de indivizi limitați, accelerându-le evoluția, ascensiunea spre un orizont pe care nu l-ar putea bănui și nici măcar noi nu-l cunoaștem exact. Tu ce zici, crezi că vreodată ar putea să ne mulțumească? l-am întrebat pe Vlad, care se așezase pe o piatră și își răcorea picioarele în pârâu. Eu cred că ne vor ignora mereu, indiferent de stadiul la care vor ajunge. Vom trece ca o nălucire prin memoria lor, vor fi incapabili să înțeleagă prea curând rolul nostru în însăși existența lor. Iar mai târziu, după ce practic se vor fi plasat sub un alt destin, toate vor fi uitate, înmormântate în această noapte a pragurilor peste care îi obligăm să treacă.

– Tu nu crezi în experiment! își închipui atunci Vlad, uimit de constatarea sa.

– Dimpotrivă! i-am răspuns, asigurându-l că altfel n-aș fi fost acolo, dar înțelegeam experimentul exclusiv ca pe o acțiune *a noastră*, profitabilă în măsura în care puteam lămuri ceva din secretele timpului și puteam decide în privința viitoarelor călătorii. Și eram

aproape sigur că intervenţia în destinul hoardei avea să fie extrem de reuşită, cu consecinţe bănuite, până la un punct, dincolo de care ele rămâneau totuşi inimaginabile. Asta nu anula însă nimic din ceea ce afirmasem, nu anula în primul rând convingerea mea că, pentru hoardă, ceea ce intenţionam noi să facem nu avea să însemne mai mult decât, în alt sens, o calamitate oarecare. Un cutremur, o epidemie, un incendiu în pădure, despre care supravieţuitorii îşi amintesc o vreme, tulburaţi, apoi se integrează în peisajul schimbat, în noua realitate, şi totul reintră în normal.

Ajunseserăm să ne cunoaştem destul de bine subiecţii. Nevăzuţi, ţinându-ne la o bună distanţă, participam totuşi la viaţa hoardei şi înregistram mărturii unice despre cei care ar fi putut deveni, peste timp, propriii noştri strămoşi. Ştiam însă că nu de *aceştia* va fi, totuşi, vorba. Datorită intervenţiei noastre, evoluţia lor avea să difere de cea normală, în primul rând prin rapiditate. Sau aveau să se piardă pe parcurs şi atunci urma să ne interesăm, să aflăm din ce cauză. Oricum, timpul în care hominizii aveau să-şi desăvârşească evoluţia, producându-l pe Sapiens, era enorm, imaginaţia aproape că refuza să-l cuprindă. Şi tocmai de aceea fuseserăm trimişi atât de departe, în urmă, ca să nu dereglăm o întreagă evoluţie biologică prin consecinţele unui asemenea experiment.

Îmi amintesc că, participând la pregătirea programului de lucru, cineva pusese o întrebare, care devenise apoi o *problemă* şi, după ce i se găsise formularea cea mai bună, fusese încredinţată calculatoarelor,

pentru studiu. În faza aceea, nu știam încă precis unde aveam să fim trimiși, existau mai multe propuneri și niciuna vizând o pătrundere atât de adâncă în timp. Istoria umană ne oferea – așa credeam noi atunci – suficient teren de acțiune, iar programul trebuia adaptat la condițiile timpului pentru care ne-am fi decis. Problema era, de fapt, cea a strămoșului eliminat: ajuns în trecut, îmi ucid, fără să știu, ascendentul, prin urmare elimin întregul lanț de persoane care în final m-au creat și, firește, mă autoelimin. Să nu eludăm această eventualitate, s-a spus, chiar dacă probabilitatea accidentului rămâne aproape neglijabilă... Și s-a interpretat problema în fel și chip, până când am ajuns la concluzia că, în cazul unui strămoș suficient de îndepărtat în timp, pericolul autoeliminării era exclus. Dacă între ascendentul în cauză și călătorul în timp se interpunea un număr uriaș de intermediari, zestrea cromozomială a primului slăbea până la completa anulare pe acest traseu și nimic din el nu se mai putea recunoaște în urmaș. Teoretic, nu mai avea importanță cine ocupase locul în lanț, cel eliminat sau altul. Se producea un fenomen asemănător cu cel rezultat la atingerea întâmplătoare a firelor din circuite separate. Sau, ca să fiu mai explicit: scufundându-se în timp dincolo de o anumită limită, călătorul putea conta pe contribuția rezistentă a ultimelor câteva sute de generații, inclusiv pe faptul că nicio intervenție, nicio eliminare accidentală a vreunui ascendent din acel nod temporal nebulos nu mai influența în vreun fel oarecare un viitor pe deplin consolidat.

– Fiți liniștiți! primiserăm asigurări. Indiferent de ceea ce s-ar întâmpla acolo unde veți ajunge, accidentele temporale se exclud, în cazul vostru, ca și în cazul nostru, al celor rămași deasupra. Două milioane de ani topesc orice rezistență, orice contradicție declanșată prin acest experiment. Iar hominizii sunt suficient de îndepărtați de Sapiens sapiens ca să nu avem nicio surpriză. Sarcina voastră este să stabiliți, în funcție de experiment, consecințele imediate și limitele de siguranță.

Tocmai discutam lucrurile acestea cu Marc Nelson, umblând prin savană, într-o zi mohorâtă, fără ploaie și fără vânt, dar cu un cer închis, năpădit de nori sumbri. Coborâserăm acolo ca să plantăm o mică antenă în trunchiul unui copac solitar, pentru a fi mai bine apărată și ascunsă. Discutam în vreme ce ne făceam loc printre ramurile cu frunziș rar, de un verde șters. Și am convenit că, prin ceea ce ne propuseserăm noi să realizăm, aveam să eliminăm de pe filumul uman întreaga hoardă. Nu un singur ascendent, ci o întreagă hoardă! în aceste condiții, era greu de presupus că tocmai hominizii influențați aveau să producă în evoluția lor omul, pe noi înșine adică. Mai degrabă puteam crede că viitoarea ființă umană avea să rezulte din perfecționarea pe cale naturală a zestrei pe care o purtau celelalte hoarde, nu prea numeroase încă, dar aflate într-o certă afirmare în cadrul biologic al momentului. Subiecții noștri, trebuia să ne fie limpede asta, urmau să iasă din concurs, tocmai datorită superiorității câștigate. Erau, iarăși teoretic vorbind, în situația explicată mai sus, a strămoșului scos din lanțul

generațiilor, fără să i se cunoască lipsa. Cu ei sau fără ei, omenirea tot avea să apară, la timpul potrivit. Eram noi înșine cea mai sigură probă.

– Nu știu ce se va alege din hoardă, spunea Marc, reglând antena și fixându-i unghiul de lucru. Până la urmă vom afla, chiar dacă pentru asta va fi nevoie să mai facem un salt în timp. Mă amuză însă faptul că indivizii ăia habar n-au ce-i așteaptă și ce se pregătește, ce se țese în jurul lor. Zburdă prin pădure, vânează cu ciomegele, iar atunci când nu mănâncă stau cu burta la soare și dorm. Nu ne cunosc, nu ne-au întâlnit niciodată, deși uneori sunt tentat să mă arăt, să apar pe neașteptate în mijlocul lor, ca să le înregistrez reacțiile. Mă întreb ce ar putea înțelege, cu mințile lor înguste, dintr-o asemenea întâmplare.

L-am sfătuit ca, deocamdată, să-și vadă de treabă și să rămână ascuns, cum cerea și programul experimentului. I-am spus că, după părerea mea, indivizii aceia cu creiere nedezvoltate înțelegeau foarte puțin, dar posedau stomacuri perfecte și mâncau zdravăn, fără alegere. Cu noțiunile lor sărace, bune abia pentru orientarea în spațiul înconjurător, era puțin probabil să-și dea seama de unde veneam și ce reprezentam în lumea lor, ca să ne respecte în consecință.

– I-ai văzut, știi în ce stadiu înapoiat sunt. Nu spera că vei face o asemenea impresie, încât vei intra în mitologia cuaternarului. Așa frumos cum ești, crede-mă că, dacă nu ți-ai apăra pielea, speriindu-i de moarte, vânătorii hoardei n-ar ezita să deschidă capitolul antropofagiei, în înțelesul cel mai strict al termenului,

cu vreun milion de ani înainte de debutul îndeobște acceptat al omului și al acelei greţoase ocupaţii care se leagă de numele lui...

Am impresia că l-am convins, pentru că n-a riscat și n-a dat experimentul peste cap dintr-o simplă curiozitate nesatisfăcută. Instrucţiunile cereau să fim cât se poate de discreţi, nu avea niciun sens să ne trădăm prezenţa înainte de vreme.

Antena, cu bateriile ei puternice, ne-a fost de un real folos în nopţile următoare, când profitam de întuneric ca să transportăm în pădure obiectele de care era nevoie. Știam acum locurile preferate ale hoardei. În special o poiană largă, cu un izvor ţâșnit într-un capăt, sub bolta de frunziș, fusese des vizitată și am hotărât să ne servim de poziţia ei (hoarda dormea în copacii din apropiere) pentru restul experimentului rezervat hominizilor pe care doream să-i smulgem dintr-o îndelungată amorţire.

În prima noapte am transportat acolo unelte, pentru că, oricât de primitive ar fi fost, reproduse după imagini vechi, obiectele acelea tot unelte se cheamă că erau. Eu însumi am așezat la rădăcina unui copac scorburos câteva securi, două sape și niște cuţite mari, sclipitoare. Era o adevărată plăcere să surprinzi, dimineaţa, reacţiile vânătorilor veniţi să bea apă din izvor, când făceau cunoștinţă cu obiectele metalice oferite de noi, iar pentru ei apărute în chip miraculos. La început nu cutezară să le atingă, decât, cel mult, cu ciomegele, gata să sară în lături la orice mișcare suspectă. Apoi, văzând că obiectele nu se clinteau din

loc singure și nici nu mușcau, curajoșii se îndemnară unul pe altul și îndrăzniră să le atingă, să le ia în mâini. Eram cu toții în fața ecranelor, urmăream expresiile nedumerite ale subiecților noștri, gesturile repezite prin care încercau să comunice, să-și limpezească întâmplarea. Nu știau ce puteau face cu uneltele, la ce le-ar fi servit, dar metalul îi intrigase destul, iar în final le plăcuse, se vedea asta din felul cum îl cercetau și îl atingeau cu limba. Fețele lor, foarte mobile, expresive, arătau trăiri dintre cele mai intense în acele momente unice pentru hoardă.

Era amuzant cum descopereau ei sensurile unor obiecte necunoscute.

– Uite-i! Uită-te la ei! strigase cineva, râzând cu lacrimi în ochi, și într-adevăr avea de ce să râdă.

Hominizii uitaseră de apă, de izvor, uitaseră de tot ce-i înconjura. Interesul lor se îndrepta atunci exclusiv spre uneltele descoperite în poiană. Câțiva bărbați, înșfăcând securile și sapele, începuseră să alerge de colo-colo, fără niciun rost, pur și simplu le târau după ei, absorbiți de importanța acestei manevre lipsite de sens, în timp ce alții îi urmăreau, lăsându-se din când în când pe vine, ca să vadă mai bine ciudățeniile din mâinile semenilor lor. Dar, când să le folosească pentru a ucide un cerb năvălit din greșeală peste ei, în poiană, aruncară securile și se repeziră la ciomegele lor, la armele obișnuite, fără o prea mare eficiență în lupta cu animalele mari. Alergară apoi, urlând, pe urmele cerbului și abia într-un târziu, înapoindu-se fără vânat, regăsiră securile și le reveni interesul pentru ele,

purtându-se însă ca și cum nu le-ar fi văzut niciodată până atunci. Le întorceau când pe o parte, când pe alta, uimiți, și din vreme în vreme le încercau metalul cu dinții.

– N-au încredere în tehnica modernă! glumea Marc Nelson, dar mai aproape de adevăr era faptul că hominizii nu se pricepeau să folosească uneltele, de-a dreptul revoluționare, pe care le introduceam în viața hoardei. Abia mai târziu, când intervenția noastră avea să vizeze mai direct însăși ființa lor, vânătorii învățară să mânuiască obiectele de metal. Nici nu e de mirare că acomodarea cu ele nu se făcea dintr-odată și fără ezitări în cazul unor indivizi care foloseau materialele așa cum le cădeau în mână, fără să le fi trecut prin minte măcar să cioplească pietrele, lovindu-le una de alta.

În orice caz, toți subiecții fuseseră identificați, de la adulții vârstnici și până la copii. Hoarda era în mâinile noastre, lucru pe care n-avea să-l știe niciodată, chiar dacă în anumite momente ne simțea vecinătatea și trecea printr-o vie tulburare. De la distanță, am injectat în creierul fiecărui individ o înregistrare special pregătită, cu imagini mai apropiate de felul cum înțelegeam noi Universul. Le verificam în felul acesta elasticitatea cerebrală și puterea de adaptare. Efectuând acest test, am avut surpriza de a constata că întreaga hoardă înnebunise, cuprinsă de o agitație învecinată cu panica. Și ne-am dat seama imediat că nu suportau înregistrarea pregătită cu atâta migală, pentru a-i trece astfel de un prim mare prag din noaptea lungă a minții

lor. Era *prea mult* cât le-am dat, prea mare doza, iar ei păreau ameţiţi, speriaţi, derutaţi complet de umbrele care li se perindau prin creier sau de ceea ce înţelegeau din năvala lor. Ne-am convins deci că nu puteau asimila decât foarte puţin, în condiţii normale. Prin urmare, era absolut obligatoriu să facem ceva cu ei, să le creştem capacitatea de înţelegere şi, dacă altfel nu se putea, chiar volumul creierului trebuia modificat, mărit prin circumvoluţiuni suplimentare. Speram să obţinem cumva o creştere calitativă a gândirii, prea era rudimentară şi insuficientă cea a pacienţilor noştri.

Ne-am răspândit din nou în jurul şi deasupra pădurii. Cu nişte aparate speciale, ne-am învârtit pe acolo până când şi ultimul din hoardă îşi primise porţia stimulatoare, lansată cu precizie spre ţeasta alungită a fiecărui hominid. Rezultatele nu întârziară. După un timp, descoperirăm în atitudinea, în comportamentul lor, semne care păreau să exprime influenţa din afară, intervenţia noastră vreau să spun. Alergau mai puţin fără rost, începuseră să fie mai sobri, mai meditativi, ceea ce putea fi o dovadă că în creierul lor se producea un fenomen rapid de limpezire. Informatorii subtili pe care îi lansaserăm în craniile câtorva subiecţi traduceau în termenii noştri ceea ce se petrecea sub laţele nespălate şi pline de păduchi ale hominizilor. Era de-a dreptul fascinant să urmăreşti transformarea acestor biete fiinţe abia desprinse din stadiul sălbăticiei şi, datorită nouă, obligate să facă un salt înainte pe lungul drum al speciei către fiinţa umană. Sau, poate că le obligam să se oprească la o răscruce,

altfel ignorată, apoi să se abată pe o cale necunoscută lor și, încă, necunoscută nouă.

După un număr de injecții stimulatoare, procesul era pe deplin angajat. Memoria lor crescuse, la fel și capacitatea de a face conexiuni între imagini, de a sintetiza într-un tablou mai complex datele, destul de numeroase, intrate din lumea exterioară prin niște simțuri foarte sensibilizate, aparținând încă animalului în plină luptă cu natura. Și până atunci *simțiseră* intens semnalele lumii înconjurătoare, dar acum pricepeau mai mult, iar reacțiile lor deveneau mai precise, mai diferențiate. Până și expresia feței li se schimbase. Andreea observase prima lucrul acesta și ne făcuse o demonstrație, cu un exemplar studiat de ea, un mascul bătrân, decrepit, unul dintre puținii bătrâni ai hoardei, pentru că mortalitatea părea să fie extrem de ridicată în condițiile vieții lor. Poate că individul nici nu era chiar atât de înaintat în vârstă, însă arăta jalnic, încovoiat de reumatism, abia mișcându-se printre femei. Nu ieșea la vânătoare niciodată, era prea slab pentru o ocupație atât de dificilă, așa că trăia retras, aproape ignorat de ceilalți, mâncând rădăcinile pe care și le dezgropa încet, cu degetele tremurătoare. Dată fiind slăbiciunea lui trupească, la împărțeala cărnii rareori ajungea, pentru că hoarda îl considera în plus, un balast inutil, și aștepta probabil să moară. Unii, trecând pe lângă el, mârâiau și își dezveleau dinții ascuțiți într-o expresie amenințătoare. Dar bătrânul era prea slab ca să mai primească vreo provocare și se îndepărta șchiopătând, dispărea tăcut

în tufișuri. Femeile îl mai tolerau, dar nici ele întotdeauna, pentru că se obișnuise să fure (de fapt, toți furau, atunci când aveau ce). Bătrânul fura rădăcinile de la copii, mai ales de la cei mici, care nu știau să se păzească sau nu puteau să fugă. În filmul făcut de Andreea l-am văzut și noi pândind un copil și smulgându-i din mână bulbul abia început. Copilul, o mogâldeață încă patrupedă, țipa și plângea, în vreme ce bătrânul se îndepărta, molfăind în gingii prada, și arunca în urmă priviri când speriate, când fioroase.

– Uite, comenta Andreea, așa arată „bătrânul înțelept" al hoardei! E absolut de prisos și, sunt convinsă, la prima mare migrare spre sud sau spre munți, existența lui s-ar fi încheiat. Nu-l văd în stare să se mai țină de ceilalți, iar lor nu le mai pasă de el, am toate motivele să cred asta. Despărțit de hoardă și neputincios, cum arată, ar fi o victimă sigură pentru fiare, sau îl vor doborî bolile și frigul. Ați observat, probabil, că nu prea există bătrâni. Viața mizeră pe care o trăiesc toți le aduce o senilitate precoce și-i transformă prea curând în epave. Iar hoarda, fără nicio umbră de sentimentalism, îi abandonează, dacă nu cumva natura aspră îi va fi eliminat ea însăși între timp.

Apoi Andreea prezentase o înregistrare luată după ce hominidul bătrân își primise dozele de stimulatori prevăzute în programul experimentului. Fusese surprins într-o după-amiază frumoasă, cam rece; se apropia toamna acelui an scufundat într-un ciclu temporal mai puțin blând în comparație cu cel pe care îl părăsisem. Bătrânul ședea pe o creangă, cu picioarele

scheletice spânzurând – se aşezase în aşa fel încât să primească în faţă, prin frunzişul rărit, razele domoale ale soarelui. Dormita şi se simţea bine, probabil. Întreaga lui fiinţă dădea semne de înzdrăvenire, din moment ce reuşise să se suie în copac, după ce în ultima vreme reumatismele îl ţinuseră, cocârjat şi suferind, în răcoarea deseori umedă a pământului.

– Priviţi-i ochii! ne-a cerut Andreea.

Şi cu toţii am urmărit expresia mai vioaie, mai inteligentă a celui examinat. Tresărise din somnolenţă şi, scărpinându-se alene pe piept, conducea cu privirea un grup de vânători tineri, care treceau prin apropierea lui. Apoi căscase, încreţindu-şi şi mai mult botul ridat, şi recăzuse în atitudinea aceea parcă meditativă, de (aş îndrăzni să zic, amuzându-mă puţin) calmă contemplare interioară.

Am recunoscut imediat că bătrânul arăta mai bine, iar o altă înregistrare ne-a convins pe deplin, ne-a convins de faptul că era aproape recuperat pentru viaţa obişnuită a hoardei şi se angajase, alături de toţi ceilalţi, în procesul declanşat de noi. Într-un desiş, o umbră mişca crenguţele la intervale neregulate, aplecându-se şi revenind – era bătrânul, l-am putut vedea mai bine când informatorul apropiase imaginea şi tot atunci am observat obiectul din mâna lui uscată: o sapă uşoară, una din cele multe lăsate la îndemâna subiecţilor, dar pentru care căzuseră parcă din cer. Bătrânul îi descoperise întrebuinţarea şi lovea pământul cu mişcări nesigure, oprindu-se din când în când ca să scurme în groapă şi să smulgă din ea rădăcinile. Îşi făcuse o bună

provizie alături. Uneori întorcea sapa cu fierul spre el, o cerceta concentrat și scutura din cap, cu nedumerire, ori poate că în felul acesta își exprima începutul de înțelegere care scăpărase dincolo de inteligența lui puțină.

Hoarda prospera. Uneltele metalice, cu care se obișnuiseră, erau un dar neprețuit (ei începuseră să simtă asta și-l apreciau în felul lor), o garanție aproape sigură a supraviețuirii. În plus, executând alte puncte din programul de influențare, le transmiteam periodic informații simple, cele pe care le consideram utile hominizilor, dar în primul rând accesibile. În tabără, discutam fiecare inițiativă și, în repetate rânduri, grupul se scindase, neînțelegerile pornind de la faptul că nu toată lumea era convinsă că trebuia să comunicăm hoardei cutare sau cutare lucru. Sau atunci când unii apreciau că nu venise încă timpul pentru o anume informație; trebuia deci să așteptăm, ziceau ei, până când creierul subiecților avea să fie pe deplin pregătit. Marc intenționa la un moment dat să-i învețe să folosească focul, însă vreo câțiva se opuneau categoric, pretextând că altele erau mai importante atunci.

– Nu e destul că se mănâncă între ei? spunea Vlad, încă obsedat de scena aceea mai veche. Mai dați-le și focul, ca să se mănânce prăjiți!

În privința focului aveau dreptate „conservatorii", cei ce îndemnau la prudență. Marc nu rezistase totuși ispitei de a-l învăța pe un tânăr din hoardă să lovească pietrele într-un anumit fel și să scoată scântei. Acela, botosul, se trezise dintr-odată *știind*. Și lovise pietrele,

lângă un maldăr de frunze, de crengi uscate. Focul izbucnise, aprinsese crengile, spre spaima întregii hoarde, care se risipise în savană, urlând. Putea să ardă pădurea, şi ar fi ars, desigur, dacă n-am fi deplasat acolo o echipă de zece oameni, cu proiectile speciale, ca să stingă incendiul. După întâmplarea aceea, întâlnindu-l pe Marc Nelson, Vlad pufnea nemulţumit, cu o mustrare mută în priviri. Iar celălalt, deşi se simţea într-un fel vinovat de cele petrecute, se prefăcea că nu observă reproşul.

Informaţiile prelucrate de noi şi comunicate hominizilor treptat, în seturi din ce în ce mai concentrate, îşi propuneau, într-o altă etapă, să le servească la orientarea în teren, să le lărgească orizontul, împingându-l dincolo de limitele câmpului lor de observaţie. Hoarda ştia acum că, departe, spre sud, se întindeau alte păduri şi tot acolo curgeau apele domoale, dar înşelătoare ale fluviului. Niciun vânător nu văzuse el însuşi un fluviu, trăiseră tot pe lângă munţi, ca să se poată ascunde iarna în peşteri, unde zgribuleau înghesuiţi unul în altul până când soarele târziu al primăverii următoare le încălzea iarăşi sângele în vine, încurajându-i să iasă în pădure. Singurele ape întâlnite erau izvoarele şi câte un râu de munte, mic, repede, învolburat, unde coborau să-şi astâmpere setea. Dar, la un moment dat, vânătorii se treziseră că ştiu mai multe, iar atunci când închideau ochii, vedeau cu mintea apa nesfârşită a fluviului, o întindere galben-verzuie, nămoloasă, nu limpede ca apele peste care trecuseră ei sau din care băuseră. În mintea lor stăruiau

imagini tulburi, ca niște amintiri, numai că „amintirile" acelea erau, în realitate, rezultatul experimentului și fuseseră, toate, implantate, introduse în creierul hominizilor. Tot astfel le-am oferit câteva scheme valabile în organizarea și conducerea vânătorilor colective. Scheme generale, firește, prin care intenționam să-i facem să priceapă rostul unei tactici potrivite și să caute această tactică, s-o aplice în funcție de situație, dar și în funcție de elementele-tip sugerate de noi. Avea să se întâmple cu ei ce se întâmplă de obicei cu jucătorul de șah care studiază și memorează partidele celebre, aplicând apoi avantajos o schemă de joc prin care poate depăși, în rapiditate și precizie, mișcările unui adversar constrâns să învețe exclusiv din propria lui experiență. I-am văzut la lucru, în savană, încercuind vânatul, gonindu-l, atrăgându-l în capcane naturale pe care înainte le-ar fi ignorat, dar acum le foloseau cu pricepere și, în plus, aveau și arme mai bune. Pe de altă parte, femeile hoardei se văzuseră înconjurate de un număr apreciabil de obiecte folosibile într-o rudimentară gospodărie. A fost destul de greu să le facem să priceapă de ce trebuiau să răzuiască pieile de bivol. Însă, până la urmă, impulsurile noastre s-au dovedit hotărâtoare și, la fel, cuțitele nemaipomenite, lucitoare, inoxidabile, pe care le puseserăm la îndemâna lor.

– Ceea ce facem noi acum, spuneam odată, pe când controlam împreună cu Andreea testele și eram entuziasmați amândoi de ultimele date comunicate de observatorii noștri electronici – ceea ce facem noi aici

e de-a dreptul fantastic! Îi preluăm pe ăştia, hoarda asta de hominizi primitivi, şi-i aruncăm, îi proiectăm pur şi simplu în umanitate! Generaţia cu care lucrăm, cel puţin, face saltul sub ochii noştri. Învaţă, involuntar şi inconştient, lucruri la care ar fi ajuns, pe calea naturală, urmaşii lor peste aproape două milioane de ani. Dacă aceste cunoştinţe vor putea fi îndelung păstrate, transmise de la o generaţie la alta şi, mai ales, dacă modificările făcute de noi în calitatea inteligenţei acestora se vor consolida ereditar, profitul hoardei, datorat în exclusivitate nouă, va fi enorm, incomensurabil. Pe bună dreptate se poate afirma că aici creăm o colectivitate privilegiată. Şi, dacă n-am lucra în acest trecut îndepărtat, care ne permite orice, pe bună dreptate ar trebui să ne fie teamă de consecinţele intervenţiei noastre.

Nu i-am mai mărturisit că mie, de fapt, *îmi şi era* teamă. Îmi era teamă de urmări şi, uneori, după ce terminam lucrul, rămâneam cu privirile aţintite în gol. Încercam atunci să prelungesc în timp valorile introduse prin experimentul nostru în acel moment al evoluţiei preumane, ca să-mi dau seama, ca să aproximez măcar în linii mari soarta intervenţiei şi în mod deosebit consecinţele. Dar tot ce puteam face era să bâjbâi printre presupuneri, fără să mă pot agăţa de nimic sigur. Şi mi-am zis că va fi necesar un nou salt în timp, pentru că era prea riscant, totuşi, după ce modelam în aşa hal trecutul, era prea riscant să dispărem spre timpul nostru fără să controlăm. Fără să

verificăm pe traseu evoluția fenomenului pe care l-am declanșat.

Dar până atunci mai era vreme. Deocamdată, experimentul trebuia desăvârșit și, pe când studiam ultimele puncte din program, unul dintre informatorii lansați în adâncurile pădurii a dat alarma. Urmărea un grup de trei vânători înarmați cu bețe ușoare și lungi, pentru păsări. Scena nu ne interesa în mod special, văzuserăm de mai multe ori vânătorile de păsări. Dar informatorul, programat să urmărească toate obiectele în mișcare, surprinsese în apropiere, târându-se prin desișuri, felina. A fost o pândă scurtă, cu un deznodământ anticipabil, fiindcă hominizii mergeau cu vântul în spate și, atenți la coroanele copacilor, nu simțiseră primejdia. Am urmărit pe ecran, reluat, saltul lung și corpul destins al fiarei – era un tigru uriaș, superb aș zice, dacă în rememorarea unei asemenea sângeroase întâmplări încape și o impresie despre cel care dăduse, prin surprindere, atacul. Machairodus. Un strămoș, poate nu atât de viclean, dar plin de o forță primitivă, al felinelor de mai târziu. În mai puțin de o secundă, victima era doborâtă, apoi spânzura în botul imens al fiarei, cum tigrul își ridicase capul și privea în jur, cu un fel de semeție războinică. Pisica ținând șoarecele în gură! Vânătorul murise instantaneu, străpuns de doi colți enormi, ca niște pumnale.

– O să avem de furcă! spusese atunci cineva și vorbele lui se adeverir㠖.

Supraviețuitorii alergaseră ca niște ieșiți din minți spre capătul de pădure stăpânit de hoardă și duseseră

vestea. Foloseau deja un limbaj complex, cuvântul *tigru* spunea destul pentru acești nenorociți care trebuiau să trăiască o viață întreagă numai între primejdii. Informatorii ne țineau la curent cu mișcările hoardei, știam că erau paralizați de teamă, se cățăraseră în copacii cei mai înalți și priveau mereu desișurile cu neliniște. De data asta nu-și mai părăsiseră securile, arme mai de temut decât măciucile subțiri, dar înțelegeau (și noi de asemenea) că nu le vor fi de folos într-un atac prin surprindere al tigrului uriaș.

Așa a trecut ziua, cu îngrijorare și panică între hominizi. Noaptea, avertizoarele ne-au trezit: Machairodus dădea din nou lovitura. Venise pe urmele celor doi fugari, descoperise hoarda și, întărâtat de mirosul atâtor trupuri, ataca în mijlocul ei. Se cățărase într-un copac, încolțindu-și victima fără nicio dificultate, iar nouă nu ne rămânea decât să-i urmărim, în spectrul infraroșu, retragerea. Hoarda parcă înnebunise, vânătorii și femeile și copiii se treziseră și urlau, unii, alții înlemniseră, ca paralizați, în adăposturile improvizate între frunze, pe crengi. Strânși roată în jurul ecranelor, ne-am sfătuit și am hotărât pe loc că era cazul să intervenim, lucrurile nu mai puteau continua așa.

– Dacă n-am fi început experimentul, le-am spus, am putea admite că am fost și suntem martorii unei drame obișnuite a acestui timp definitiv apus. Dar felina asta a ucis, în numai câteva ore, doi dintre subiecții noștri și e mai mult ca sigur că acum, după ce a descoperit ascunzișurile hoardei, nu se va mai mișca din loc până când un singur vânător va mai fi în viață.

Înseamnă că ei au de ales între a-și aștepta sfârșitul, înfricoșați, ghemuiți în vârfurile copacilor, sau, cu riscul de a fi atacați din urmă, să plece. Să emigreze peste savană, în cea mai mare viteză, spre pădurile din sud. Ambele soluții ne-ar zădărnici munca.

Ar putea să lupte, observase cineva, dar cei mai mulți au fost de părere că, posedând arme prea slabe pentru o înfruntare cu Machairodus și neavând o experiență în acest sens, hominizii erau lipsiți de vreo șansă. Și nici măcar n-ar fi îndrăznit. Trebuia să-i apărăm, nu-i puteam lăsa pradă fiarei, chiar și pentru simplul motiv că investiserăm în hoardă un capital științific substanțial. Iar acum venise tigrul, cu intenția foarte clară de a-i devora pe cei din care făcuserăm mințile cele mai luminate, la acea dată, ale planetei.

Dimineața eram în zbor spre pădure, cu misiunea de a lichida tigrul uriaș.

– Ai să poți singur? întrebase Andreea.

Nu mă îndoiam de faptul că aveam să reușesc, eu nu eram o biată creatură abandonată la discreția soartei. Din tabără mi se dădeau indicații, ia-o spre vest cinci grade, mi se spunea, acum un grad și jumătate spre sud. Ei urmăreau de acolo, cu toți informatorii, poziția tigrului în pădure și poziția mea, în aer, deasupra.

– Coboară! am auzit glasul lui Gion Vlad și știam că fiara se afla undeva, sub mine, trebuia doar s-o caut.

Pluteam fără zgomot deasupra coroanelor verzi, cu arma pregătită. Mi s-a comunicat că unul dintre informatori, căzut pe aproape, îl reperase pe Machairodus în dreptul unui desiș cu frunze deja îngălbenite,

un soi de arbust peste care toamna venea mai devreme. Am căutat desişul şi, o clipă mai târziu, vedeam tigrul uriaş, îşi mlădia corpul roşcat, păşind alene, fără nicio presimţire. Apoi m-a simţit, totuşi, sau poate că m-a zărit cu un ochi, cum coboram în picaj lent spre el. A tresărit, încordându-se, s-a întors cu tot corpul spre mine şi cred că mă privea nedumerit, chinuindu-şi creierul să înţeleagă. Să nu-l ucid imediat, mi-am zis; voiam să-l mai privesc câteva momente şi eram curios, mă interesa cum avea să reacţioneze. Machairodus m-a privit o secundă, poate mai mult, însoţindu-mi planarea cu un urlet furios, apoi se răsuci fără grabă şi, pricepând că nu mă putea ataca, începu să alerge, nu prea repede, pe marginea luminişului. Fiecare mişcare, fiecare ondulare a corpului trăda o forţă musculară ieşită din comun. Ce-o fi în mintea lui? mă întrebam. Ce îşi imaginează acest uriaş, stăpânul evului, probabil, văzându-se urmărit de o fiinţă zburătoare, cum n-a mai întâlnit niciodată? În orice caz, era conştient de puterea lui excepţională, pentru că, deşi urmărit de mine, şi încă din zbor, nu părea speriat. Cel mult nedumerit. Mârâia şi răgea scurt, cu capul într-o parte, fără să mă scape din priviri. La un moment dat, când aproape că ajunsesem deasupra lui, s-a destins ca un arc, ţâşnind furios în sus, iar laba lui, cu ghearele pregătite pentru apucat, a măturat, vâjâind, aerul de sub picioarele mele. Abia căzut la pământ, a făcut un alt salt într-o parte şi l-am văzut dispărând în desiş.

– Ce faci acolo? vorbi în receptorul din urechea mea Vlad, nemulțumit.

Urmăriseră scena pe ecrane și se întrebau ce mai aștept, de ce nu acționez. Le-am comunicat că pierdusem urma fiarei, vedeau și ei asta, și i-am rugat să mă ghideze din nou. Am zburat o vreme deasupra pădurii, apoi mi-am dat drumul printr-o spărtură în frunziș și imediat am zărit, în umbră, felina roșcată. Cred că ne-am văzut în aceeași clipă, iar Machairodus se ghemuise, mârâind surprins, dar nu i-am mai dat răgaz să-și revină. Am apăsat declanșatorul armei și flacăra, subțire și intensă, a izbit puternic în capul păros al fiarei, care tocmai deschisese o gură cât o hrubă și îmi arăta colții îngălbeniți. Când spasmele corpului său uriaș încetară, Machairodus era mort de mult, murise încă din prima clipă, cu țeasta perforată de jetul incandescent. L-am lăsat acolo, lângă rădăcinile buboase ale copacului, cu o oarecare părere de rău, știind că, încă înainte de căderea nopții, animalele mici ale pădurii aveau să înceapă să-l devoreze.

Panica izbucnită în mijlocul hoardei a încetat abia după ce le-am sugerat noi înșine, printr-o înregistrare suplimentară, că dușmanul lor, tigrul uriaș, era mort. Și le-am indicat locul unde îl puteau găsi. La început nu voise niciun vânător să se deplaseze acolo, țineau sfat zgomotos, cu hotărâri pripite și contradictorii. Apoi, șovăind încă, doi tineri porniră în recunoaștere și, nu peste multă vreme, la vestea adusă de ei, întreaga hoardă dădu năvală, înconjură tigrul răpus și mult timp ne-am amuzat, în tabără, de figurile prostești pe care

le făceau, cercetând cu o completă uluire rana inexplicabilă din capul rânjit, fioros și în moarte.

Experimentul a fost dus apoi până la capăt, conform instrucțiunilor. Veni toamna, frigul se făcu pătrunzător și presimțeam că hoarda avea să-și schimbe curând locurile de vânătoare. Încă înainte de căderea zăpezii trebuiau să-și găsească adăpost într-o peșteră. Dacă, eventual, până atunci nu făcuseră așa, aveau s-o facă începând de acum, pentru că așa li se sugerase, așa *știau* ei că era bine, fără să bănuiască însă că gândurile acelea noi, uimitoare, nu se iviseră de fapt în țestele lor. Știau acum să aprindă focul și să-l folosească fără pericol pentru hoardă, sau pentru pădurea din jur. De mai multă vreme începuseră să-și strângă provizii, mormane de rădăcini. Cercetând munții, le-am găsit o peșteră potrivită și, după o ultimă comunicare, cuprinzând alte instrucțiuni, hoarda își adună lucrurile și porniră cu toții spre munți, urmând o direcție care trebuia să-i scoată la peștera aceea necunoscută. Pădurea rămânea în urma lor, dezgolită, pregătită de iarnă.

– E timpul să verificăm, i-am reamintit lui Vlad ceea ce se părea că el uitase.

Trebuia să știm pentru ce ne-am ostenit și ce rezultat, în timp, va avea intervenția noastră. Am discutat problema, adunați cu toții la căldura din corturi, în vreme ce afară vântul șuiera în lungul văii, învălătucind pe cer nori plumburii. Eu am propus cinci sute de ani, dar Marc Nelson și Andreea susțineau că trei secole erau un răgaz suficient pentru a permite niște

concluzii. Până la urmă, am acceptat. „Fie și trei secole!" am zis. Și, fiindcă Marc umblase mai mult și cunoștea bine locurile, era omul cel mai indicat să mă însoțească, putea să-și dea seama imediat de eventualele schimbări, dacă acestea se vor extinde cumva pe o arie foarte largă.

În ziua plecării, Marc își pregăti minuțios un transportor dintre cele de rezervă, verificat de mai mulți inși din grup, ca să nu mai intre, fără voia lui, în vreo încurcătură de genul celei prin care trecuse la descinderea în timpul hominizilor. Înarmați cu tot ce ne trebuia, am făcut saltul, iar corturile galbene dispărură, împreună cu locatarii lor. Valea era pustie și doar în susul ei, departe, două căprioare alergau în salturi largi, abia atingând stâncile; apariția noastră bruscă le speriase, probabil.

– Cred că am ajuns la destinație, mi-a zis Marc și, într-adevăr, verificarea poziției noastre în timp, luând ca reper data primei escale, ne-a confirmat presupunerile.

Am remarcat imediat că se făcuse mai cald; poate că întreg climatul planetei era în curs de încălzire, cel puțin așa arătau semnele. Și vegetația acelei cunoscute văi sporise, părea mai bogată în specii și nu știu de ce mi s-a părut totul, deodată, mai frumos. Adică știu, dar nu înțelesesem de la început: ziua era mai plină de lumină, iar florile tocmai înfloriseră, albe și galbene și violete, își ridicau timid dintre pietre petalele mici, cu insecte mărunte adăpostite între ele.

– Ar trebui să nu mai pierdem vremea. Să-i căutăm! propuse Marc.

Şi am zburat spre pădurea hoardei, o recunoşteam după detaliile care mi se întipăriseră în memorie pe când pluteam deasupra ei şi căutam tigrul. Însă pădurea avansase adânc în savană, câştigase teren. Am redus înălţimea, aproape atingeam cu călcâiele frunzişul verde, dar nicio urmă de-a hominizilor noştri nu se vedea. Pesemne emigraseră totuşi în pădurile de la sud, pe malul fluviului, aşa am crezut. Dar acolo trăiau alte hoarde, mi-am amintit la vreme amănuntul acesta nu lipsit de importanţă. Şi ne-am hotărât să traversăm savana, tot în zbor, fireşte. Să ajungem în pădurile de la sud.

Treceam, apariţii insolite, peste savană, stârnind nelinişte în cirezile cornutelor sălbatice. Am pus pe fugă până şi o familie de lei marsupiali, care, între nişte muşuroaie, îşi expuseseră în tihnă blănurile la soare. Încă de departe am văzut fumurile, aburind subţire pe fondul mai întunecat al celeilalte păduri. Focurile aprinse acolo, la limita sudică a savanei, stăteau mărturie că munca noastră nu se risipise în zadar. Am făcut un popas la o distanţă suficient de sigură pentru păstrarea unui anonimat la care încă ţineam; o movilă scundă, cu smocuri de iarbă şi scaieţi, avea să ne servească excelent drept loc de observaţie şi am despachetat în grabă, emoţionaţi, luneta şi alte câteva aparate pentru observarea optică. Apoi căutarăm focurile reperate din zbor şi, apropiind la maximum imaginea, Marc tresări lângă umărul meu. „Ei sunt!“ i-am

auzit exclamația și aveam să mă conving îndată că nu greșise. Acolo, în jurul focurilor, nu puteau fi decât urmașii hoardei, urmașii *vechilor* (ce ciudat sună asta!) noștri pacienți. Erau tot botoși, departe încă de linia și expresia faciesului uman, dar ni s-a părut atunci că-și depășeau înaintașii prin statură, prin toate dimensiunile corpului. Vedeam acolo niște hominizi puternici, cu un mers mai greoi, dar mai apropiat de verticală. Iar capul, cutia craniană în special (și nu mă înșelam) părea sensibil mărită, dacă o raportam la imaginea strămoșilor lor din hoarda pe care abia o părăsiserăm și, totuși, de mult i se așternuse praful pe oase.

Și mai era ceva, legat de aceștia, de generația pe care o confruntam cu subiecții experimentului nostru. Cu cei prin care *începuserăm* experimentul, pentru că el se desăvârșea în timp, confirmându-ne o serie de ipoteze. Aceștia, pe care îi observam la trei sute de ani după impulsul imprimat hoardei, nu numai că nu pierduseră învățăturile comunicate de noi, dar se descurcaseră excepțional în marea cursă a supraviețuirii. Aveam să înțelegem asta, și mai exact, abia mai târziu. Atunci am observat doar că își înveleau corpurile cu blănuri, ceea ce nu le-ar fi trecut prin minte înaintașilor lor. Iar uneltele și armele, din piatră cioplită, arătau că hominizii ne urmaseră sugestiile „anonime" și deprinseseră un meșteșug avantajos, cu mult înainte de apariția lui pe o cale normală. Obiectele metalice, cadourile noastre, se pierduseră, ori nu erau în posesia grupului atunci observat, dar asta nu mai prezenta importanță din moment ce vânătorii învățaseră

să-şi facă singuri, chiar grosolan lucrate, lucrurile de care aveau neapărată nevoie.

Marc era vesel.

– Ăştia prosperă, prosperă! mi-a spus, făcându-mi cu ochiul. Nu mai rabdă de frig, vânează cu mai mult succes şi, prin urmare, mănâncă zdravăn şi cresc. Sunt mai robuşti decât pârliţii cu care am început „distracţia". Uite, au inventat până şi moda epocii!

Se referea la îmbrăcămintea rudimentară, din piei şi blănuri, a celor de lângă focuri. Apoi i-am numărat şi, sfătuindu-ne, am ajuns la concluzia că aceia nu puteau fi decât o parte, o mică parte probabil, din urmaşii hoardei. Un calcul aproximativ ne făcea să credem că, în ciuda tuturor vitregiilor pe care le-ar fi avut de înfruntat, urmaşii hoardei trebuiau să se fi înmulţit considerabil.

I-am căutat pe ceilalţi. Din loc în loc, în păduri, în savane, le vedeam aşezările provizorii şi pretutindeni ardeau focuri, pretutindeni am întâlnit uneltele acelea noi, din piatră cioplită, dovadă limpede a saltului imens pe care hominizii îl făceau. Avusesem dreptate când, discutând cu Andreea, afirmasem că hoarda urma să fie pur şi simplu *proiectată* în umanitate. Acum urmaşii hoardei împânziseră ţinutul, se împărţiseră ei înşişi în hoarde mai mici, reprezentând însă, cu toţii, aceeaşi cultură. O cultură superioară celei etalon, a hominizilor evoluaţi normal, pentru că noi făcuserăm, dintr-o hoardă aleasă la întâmplare, un grup privilegiat.

– Bine-bine, l-am întrebat pe Marc, dar unde sunt ceilalți?

– Care *ceilalți?*

– Cum? Chiar nu înțelegi?

Mă gândisem atunci la celelalte hoarde, care existau, el însuși le văzuse, la descinderea noastră în acel timp mai vechi. Populau pădurile de lângă fluviu, iar unele își aveau săpate adăposturile, ca niște cuiburi, în malul argilos. „Știu, îmi aduc aminte!" zicea Marc. Dar pădurea de lângă fluviu era stăpânită acum de cetele hoardei privilegiate și nicidecum nu se vedeau semnele unei alte culturi. Nici reprezentanții unei alte culturi nu erau de găsit, deși, credeam noi, ei ar fi trebuit să existe. Ne imaginaserăm chiar că vom putea face o confruntare pe viu, ca să constatăm astfel, la distanță, rezultatele experimentului. Numai că hoardele ce ne-ar fi servit drept „martor", și în funcție de care ar fi trebuit să apreciem saltul hominizilor influențați, dispăruseră.

– Poate că i-au alungat, presupunea Marc. În comparație cu privilegiații, ceilalți erau înapoiați și rămâneau din ce în ce mai mult în urmă. Poate că nu i-au suferit alături și i-au obligat să se retragă din ținut.

Eu mă temeam de ceva și mai rău.

– Nu uita, i-am spus, că și unii, și alții erau canibali. Numai că noi, *atunci,* am pus în mâinile unei hoarde arme mai bune. Și le-am ascuțit inteligența. Dar cu asta nu știu dacă le-am schimbat și obiceiurile.

Văgăunile din malul fluviului, acolo unde odinioară fusese sălașul altor hoarde de hominizi primitivi,

erau pustii. Cercetându-le, nici n-ai fi crezut că fuseseră locuite cândva. Trecuse foarte multă vreme de la părăsirea lor, nu rămăsese nicio urmă. Eram tot mai îngrijorați și, acolo, la câțiva pași de apa galben-verzuie, ne-am așezat în iarbă, să judecăm situația și să vedem ce aveam de făcut.

Așadar, lucrurile erau mai complicate decât crezuserăm. Experimentul prevedea o intervenție fermă în viața unui mic grup de indivizi aparținători ramurilor preumane. Nimeni nu-și imaginase, totuși, că intervenția noastră va fi decisivă nu numai la nivelul unui mic grup, ci avea să schimbe însuși cursul evoluției unei specii, al unei întregi colectivități. Ce se petrecuse, oare, în intervalul de trei sute de ani care ne despărțea de debutul experimentului? ne întrebam. Hoarda privilegiată prosperase, desigur, se înmulțise nemăsurat, răspândindu-se pretutindeni. În această manifestare explozivă luase în stăpânire o arie tot mai largă, clătinând astfel puterea fiarelor și pregătind-o pe cea de mai târziu, a rațiunii angajate. De altfel, asta era de prevăzut. Dar ce se întâmplase cu celelalte grupuri de hominizi, care și ele urcau spre rațiune, numai că mult mai încet, cu pauze și ezitări? Unde dispăruseră? Și de ce?

– Dacă ăștia, privilegiații, îi spuneam lui Marc Nelson, nu i-au putut suporta alături și i-au împins în cine știe ce pustietăți, e greu de crezut că acolo vor supraviețui, ca să producă într-o zi rasa umană. Greu de crezut, pentru că și în păduri o duceau mizerabil, abia se țineau viața în ei, trăiau nesigur și sub o veșnică

amenințare. Împinși în pustiuri, hominizii depășiți de inteligența și forța hoardei privilegiate n-au nicio șansă, în caz că mai supraviețuiesc. Sunt condamnați să piară, așa cum o istorie mai apropiată de noi a demonstrat în câteva cazuri. Ar mai fi de presupus că ăștia, privilegiații, în vremea marii lor expansiuni, nu numai că i-au învins pe cei din hoardele mai prost înzestrate, ci i-au exterminat, i-au vânat sistematic. Trebuiau să distrugă, să scape de vecinătăți nedorite, ca să asigure liniștea și (de ce nu, în cazul unor canibali?) hrana hoardei. Dar asta contează mai puțin acum. Contează însă faptul că, indiferent de felul cum au sfârșit sau vor sfârși hominizii evoluați pe calea naturală, ei nu mai pot atinge timpul optim pentru umanizare și, practic, sunt eliminați, mai curând sau mai târziu, din cursa spre ființa umană.

– Atunci, poate că privilegiații!... încerca Marc să-și explice.

Era exclus totuși, pentru că *omul exista* și civilizația, cultura lui de asemenea, în timpul de unde veniserăm. Deci fără legătură cu experimentul. Iar privilegiații care, departe, în urmă, ne tăiaseră rădăcinile, erau în fond creația noastră și evoluau, vizibil, în alt ritm, chiar dacă nu într-o altă direcție. „Cred că s-a întâmplat ceva uimitor", i-am spus lui Marc, și avem cea mai teribilă dovadă pentru teoria călătoriilor temporale. „La problema strămoșului eliminat să te gândești!" am adăugat, simțind că-mi venea ameteală pe măsură ce avansam pe firul acela care părea să explice situația.

– E limpede că ăştia, cărora le-am imprimat impulsuri extraordinare, ne-au tăiat rădăcinile. Ni le-au tăiat dintr-o deplină ignorare a celor ce trebuie să se întâmple într-un viitor, el însuşi ignorat, nebănuit de minţile lor încă plăpânde. Dacă existăm acum, asta se datorează numai faptului că aceste creaturi au acţionat dedesubtul unui nivel de la care acţiunea lor s-ar răsfrânge periculos asupra propriei noastre existenţe. De asta ţi-am amintit de strămoşul eliminat. Eu cred că, dacă existăm, după tot ce-au făcut privilegiaţii ăştia, ne susţin rădăcinile de mai sus, la care ei n-au ajuns.

– N-au ajuns încă, avea să observe Marc Nelson, aruncând pietricele în apa tulbure a fluviului, ca şi cum s-ar fi jucat, dar faţa îi oglindea concentrarea.

Şi acest *încă* a început să mă obsedeze, ca şi cum ar fi circulat prin mine: un fluid fierbinte, o febră. Întrevedeam abia atunci posibilitatea, alarmantă pentru noi, ca acţiunea noastră remodelatoare să nu fi luat sfârşit, iar consecinţele experimentului să nu se stingă în vreme. „Ce te faci cu ăştia?" întreba Marc, referindu-se la privilegiaţi, firește. Şi, ca să înţeleg mai bine, ca să mi se limpezească intuiţia aceea de moment, am încercat să le urmăresc cu gândul, în continuare, evoluţia. Puteam fi siguri că aveau să supravieţuiască, *îi pregătiserăm* pentru asta. Le imprimaserăm impulsuri care îi aruncau peste zeci şi sute de milenii, iar ei intraseră într-un ritm neatins de noi înşine, de strămoşii noştri, de niciun individ şi niciun grup din orice punct al filumului uman. Şi, deodată, cu mintea tulbure încă de gândurile acelea înfierbântate, mi-am dat

seama că apărea un risc imens, la care nu ne aşteptam. Apărea riscul ca privilegiaţii, în timp, *să ne depăşească!*

Acum încă nu era târziu. Ei ne eliminaseră nişte ascendenţi foarte îndepărtaţi, iar noi existam datorită unor rădăcini care ne susţineau mai sus, pe parcursul a două milioane de ani. Dar timpul avea să treacă şi pentru aceste creaţii ale noastre, pentru privilegiaţii care, fără să ne cunoască, fără să ne poată bănui intervenţia, ne datorau totul, poate că însăşi existenţa lor ca indivizi, nu ca indivizi privilegiaţi. Era suficient să lăsăm tigrul uriaş în viaţă, sub copacii unde strămoşii lor îşi făcuseră culcuşurile, şi cred că nici măcar unul singur din hoardă n-ar fi scăpat. Poate că într-o altă desfăşurare a evenimentelor, în cea normală, naturală (când, neexistând încă, noi nu puteam interveni) aşa s-a şi întâmplat. Iar acum urmaşii hoardei privilegiate trăiau şi luau în stăpânire planeta, după ce ne eliminaseră strămoşii foarte îndepărtaţi. Şi poate că am fi acceptat cu o superioară înţelegere situaţia, bine sprijiniţi în rădăcinile de mai sus, dacă istoria cu privilegiaţii s-ar fi oprit totuşi acolo, la distanţă de timpul din care veneam. Însă privilegiaţii îşi vedeau înainte de drum, de ritm, profitând de avantajele pe care le obţinuseră în urma experimentului nostru. Şi, pentru prima dată, am văzut cu claritate pericolul.

Evoluând în ritm neschimbat, îmi spuneam, privilegiaţii aveau să ne ajungă din urmă şi să se detaşeze. Câştigul fiecărei generaţii, în cazul lor, era enorm, era incomparabil cu cel realizat în exersarea normală a speciei, în perfecţionarea lentă, naturală, care într-un

anume timp ne produsese pe noi. Chiar dacă n-ar fi parcurs un drum lateral, chiar dacă ne-ar fi călcat pe urme, privilegiaţii avansau mai rapid, extrem de rapid, încât apreciam că n-ar fi avut nevoie nici de o treime din numărul generaţiilor care îmi stăteau în spate, pentru ca ei să ştie tot ce cunoşteam eu atunci şi poate chiar mai mult. Şi, oricum, ar fi venit o vreme când, în ascensiunea lor prin timp, în cursa aceea *subterană*, ne-ar fi găsit rădăcinile de mai sus, cele în care ne sprijineam şi în lipsa cărora existenţa noastră ar fi fost ea însăşi anulată. Şi chiar presupunând că nu s-ar fi atins de ele, că ne-ar fi lăsat în viaţă (e posibil ca între timp să renunţe la antropofagie, dar cine ştie dacă eliminarea noastră n-ar fi dictată de alte raţiuni?), chiar dacă ne-ar lăsa în pace strămoşii indispensabili, mă gândeam că va veni totuşi o altă vreme, când urmaşii hoardei privilegiate vor erupe în timpul de unde plecaserăm. Ne vor fi, acolo, contemporani. Dar nu trebuia uitat faptul că în două milioane de ani ritmul lor de evoluţie avea să-i distanţeze cu măsuri astronomice de etapa în care ajunseseră adevăraţii mei contemporani. Ne-am fi trezit faţă în faţă, convieţuind (convieţuind oare?) două specii umanoide: noi, reprezentanţii evoluţiei naturale, cu istoria şi cu problemele noastre, alături de privilegiaţii faţă de care, date fiind ritmul diferit de evoluţie şi câştigul însumat al generaţiilor, atunci aveam să fim tot atât de departe ca, să zicem, de inteligenţa incomprehensibilă dintr-o galaxie vecină.

– Ăştia, i-am spus lui Marc concluzia la care ajunsesem, vin din urmă ca un tăvălug şi chiar dacă ne vor

suporta, după ce raporturile au să se inverseze sau, poate, au să se spulbere de-a dreptul în neant, chiar și așa cred că ne-ar fi foarte greu, alături. Ne-ar fi foarte greu, pentru că o comunicare și o înțelegere reciprocă s-ar exclude, așa cum acestea sunt imposibile acum, între noi și ființele încă primitive – accentuez: *încă* primitive – pe care le-am impulsionat cu experimentul nostru, ca să le transformăm într-o complicată și, poate, irezolvabilă problemă. De-ar fi numai atât!

– Ce-ar fi, totuși, de făcut? m-a întrebat Marc, privindu-mă calm de astă dată, și cred că m-a ajutat în felul acesta să mă liniștesc și eu. Aveam nevoie de calm, mă enervase neputința la care mă vedeam condamnat, alături de toți ceilalți, constatând urmările în timp ale unui proces declanșat de noi înșine. Apoi, cred că m-am luminat la față, dacă ar fi să judec după ușurarea simțită în întreaga mea ființă, când mi s-a părut că întrevăd o salvare.

– Repede! am strigat. Să ne întoarcem în tabără înainte ca *ăștia* să umple toate duratele timpului!

Reveniți în tabără, în nodul temporal unde roadele intervenției noastre erau abia la început, i-am întâlnit pe cei care ne așteptau și ne-am făcut, detaliat, raportul. Le-am arătat ce urma să se întâmple și le-am explicat de ce mă temeam. În concluzie, am cerut ca întreg experimentul să fie anulat, cât nu era prea târziu. Altă soluție nu vedeam pentru înlăturarea tuturor urmărilor care mă alarmaseră.

Ceilalți ascultară cu atenție raportul, păreau să ia în serios avertismentele mele și ale lui Marc Nelson, dar erau încă nehotărâți. Ezitau.

– Ar însemna să-i distrugi, observă Gion Vlad, vorbind despre subiecții noștri abia retrași în peșteră pentru a înfrunta acolo, mai ușor, anotimpul friguros.

– De ce? am întrebat. Să facem saltul în urmă, până în momentul în care ne-am început intervenția și, firește, să reparăm.

– Ne-am amăgi singuri, era de părere altcineva. Oricum, știa, gata influențați, ar rămâne aici și nu s-ar schimba absolut nimic. Ca să scăpăm de ei, ar trebui să-i ucidem!

Chiar și așa! eram gata să spun, dar n-am spus. Înțelegeam că tuturor le părea rău de munca lor, amenințată să se irosească.

– Tigrul uriaș i-ar fi ucis și totul ar fi fost normal, am observat eu, pregătind o scuză, dar Andreea adăugă imediat, ofensată:

– Noi nu suntem tigri!

Și începeam să mă îndoiesc de faptul că ei sesizaseră cu adevărat latura primejdioasă a experimentului și dimensiunile reale ale pericolului ce ne amenința.

Îi judecam, totuși, greșit. Ei înțelegeau totul, însă erau prea legați sufletește de experiment (cheltuiseră timp și energie cu pregătirea lui, investiseră, ca și mine, speranțe în rezultatul anticipat) și le venea nespus de greu să anuleze sensul acestor eforturi și speranțe. În plus, mai erau și hominizii, hoarda privilegiată. În momentele când scăpam de gândul înfricoșat care mă

teroriza și când reușeam să nu-mi mai închipui cum va arăta viitorul care ne-ar face contemporani cu urmașii lor, apreciam eu însumi că o asemenea linie de evoluție și un ritm ca al acelora meritau să fie lăsate să se realizeze într-o specie în curs de umanizare. Prea era fascinantă perspectiva acestei soluții extraordinare.

Apoi Andreea spusese:

– Să-i mutăm!

Și în prima clipă n-a înțeles nimeni ce gândea.

Mai mulți întrebară, nedumeriți, unde voia să-i mute, când abia le găsiserăm peștera pentru iernat.

– În altă parte. Oriunde. În Orion sau în Casiopeea!

Și, deodată, ne-am dat seama că ea avea dreptate; în felul acesta se împiedica răspândirea urmașilor hoardei privilegiate în spațiul și mai ales în timpul ulterior al Pământului, iar ei erau menținuți totuși în viață și li se oferea un teren liber pentru evoluție. Li se dădea marea șansă. Trebuiau duși pe o altă planetă și colonizați acolo, *împământeniți,* dacă se poate spune așa. Mai târziu, poate nici nu chiar atât de târziu, ajungând la rațiunea deplină, vor avea, cu siguranță, o civilizație a lor. Departe de Pământ, accidentele, posibile în cazul unor civilizații suprapuse, se excludeau, ca și complexele pe care omenirea și le-ar fi putut face, la un moment dat, constatând inversarea pozițiilor într-un raport menit să exprime valorile acumulate și chiar (de ce nu?) calitatea inteligenței. Hoarda încă mai trăia somnul rațiunii, dar pragurile fuseseră aproape trecute și eu știam că urmașii privilegiaților aveau să ajungă la gândirea complexă cu mult mai

repede decât ajunseserăm noi, prin puterile înaintaşilor noştri.

– Va fi greu! Va fi greu să-i mutăm, aprecia Vlad.

Şi am fost de acord cu toţii că operaţia de recuperare a privilegiaţilor nu putea începe decât acolo, în timpul de unde veneam. Pentru o asemenea treabă nu ne ajungeau nici forţele şi nici aparatele avute la îndemână. Întâi şi-ntâi, trebuia să-i scoatem din nodul temporal unde primiseră impulsul care îi împingea rapid spre raţiune. Trebuia să-i scoatem, ca să fim siguri că, răspândindu-se, nu aveau să ne umple timpul şi istoria. Şi doar acolo, în contemporaneitatea noastră de origine, dispuneam de mijloacele de transport cu care i-am fi putut expedia într-o constelaţie oarecare, după ce le-am fi aranjat dinainte condiţii de viaţă suportabile.

Îmi amintesc ziua când, reveniţi cu o navă temporală încăpătoare, am descins, în plină iarnă acum, lângă intrarea în peştera hoardei privilegiate. Condiţiile experimentului se schimbaseră, nu mai avea rost să rămânem ascunşi, aşa că păşeam spre peşteră, la vedere, pe zăpada scârţâitoare, ca să ne îndeplinim noua misiune. Fuseserăm observaţi de la bun început, de când nava sferică se materializase în faţa intrării, iar hoarda stătea retrasă lângă peretele din fund, unde flăcările focului abia puteau să ameţească întunericul. Vânătorii puseseră mâna pe securi (uneltele noastre, desigur) şi se pregăteau de ripostă, iar femeile hoardei, înspăimântate, ţipau pe tonuri foarte înalte şi îşi strângeau progeniturile la piept. „Nu vreau zgomot!"

ne spusese din vreme Gion Vlad, care conducea acțiunea. Dar țipetele încetară abia după ce am aruncat în fundul peșterii grenade conținând un narcotic sub formă gazoasă. „Unu... doi... trei... cinci... zece..." număra Vlad, ținând contabilitatea hominizilor, pe care îi scoteam, adormiți, din grota afumată. Stătea la intrarea în navă, iar noi, ceilalți, scotoceam prin toate ungherele, ca să nu uităm vreun pacient. După ce toți membrii hoardei au fost înghesuiți în boxa pregătită pentru ei și tocmai ne pregăteam de îmbarcare, apăru Marc Nelson, din gura întunecată a peșterii. Ținea în brațe un țânc rahitic, îl găsise ghemuit într-o nișă pe lângă care trecuserăm de mai multe ori, fără să ne dăm seama că exista ceva acolo.

– Uite-l pe dușmanul omenirii! exclamă Marc, râzând, și ținea deasupra capului puiul de hominid, leșinat. S-a ascuns, ca să ne facă zile fripte mai târziu, adăugă el, apoi botosul cel mic fu așezat peste movila de corpuri păroase în care se transformase, în interiorul navei, hoarda privilegiată. Încă nu-și reveniseră când, ajunși în timpul nostru, i-am transferat într-o navă spațială care zbura spre constelația Eridan, iar în drum putea să-și debarce extravaganții pasageri pe planeta Magnezia.

Idolul sidefiu adus de acolo, după numai câteva decenii, demonstra o lucrătură care nu mai era a cioplitorului în piatră, dovadă că foloseau cu pricepere noi unelte și saltul continua neîntrerupt, mai accelerat chiar decât mi-aș fi închipuit. Andreea, doar ea riscase să fixeze termene infime între o etapă și alta

a evoluției privilegiaților (în curând nu vom mai putea vorbi de o *hoardă*) și uite că realitatea confirmă aceste ipoteze de-a dreptul cutremurătoare. Colonii de pe Magnezia păreau să fi descoperit sentimentul religios – idolul era una din probe și, urmărind pista asta, observatorii ne vor trimite curând informații despre natura ceremonialului. Era și aceasta o treaptă în drumul lor. Unul din praguri. Cum îl răsuceam în mâini, idolul își holba spre mine ochii enormi, vopsiți cu humă roșie, își rânjea gura, fioros. I l-am înapoiat lui Gion Vlad și, cu o uimire mai veche, revenită acum, l-am întrebat, deși știam că nu-mi putea răspunde, nici el și nici altul:

– Dacă ăștia continuă în ritmul nebunesc în care merg, spune-mi, unde vor să ajungă?

PREGĂTIND INVAZIA

Ne-am întâlnit într-un pasaj subteran, unde mă oprisem în fața unor panouri electronice pentru o reclamă care îmi atrăgea de departe atenția. El venea din urmă, pierdut printre pietoni și, înainte de a păși pe una dintre numeroasele scări rulante, mă văzuse. „Ce-i cu tine? Te-ai întors?" m-a întrebat, cu fireasca surprindere a momentului. Și i-am spus că da, mă întorsesem, ca să-mi văd părinții după un an de absență. Intenționam să stau o vreme acasă, apoi urma să plec iarăși în ținutul acela din sud, unde îmi găsisem o treabă convenabilă. „Ai putea să rămâi", a observat și el, ca atâția alții, dar eu știam prea bine că n-aveam să rămân, trebuia să mă întorc acolo, între animalele mele.

Din una în alta, amintindu-și că lucrez într-o rezervație (cred că își imagina destul de vag ce însemna o rezervație și cam ce puteam face, zi de zi, acolo), s-a luminat la față și s-a grăbit să-mi spună o anecdotă

despre un robot, îngrijitorul parcului zoologic, care într-o bună dimineață își întâmpinase vizitatorii dezolat, anunțându-i cu o voce pierdută că murise elefantul. „A murit elefantul!" spunea el tuturor celor care treceau pe lângă el și unora li se făcea milă de robot, auzind vibrația jalnică a glasului său. La un moment dat, însă, pentru că nu mai înceta, fusese întrebat de un vizitator pe care reușise să-l enerveze: „Acum de ce te tot vaiți? Era cumva elefantul tău?" – „Nu, dar eu trebuie să-l îngrop!" i-a răspuns robotul și, în vreme ce-mi spunea sfârșitul anecdotei, cunoscutul acela, de care mă lega doar amintirea unei copilării comune, chicotea zgomotos, urmărindu-mi expresia și așteptând un semn ca să-și dezlănțuie râsul, să-l elibereze din chingile în care abia îl mai strunea.

Mie, însă, nu-mi venea să râd, fiindcă anecdota lui deschisese în mine amintirea unor întâmplări petrecute mai demult, în rezervație. Pentru noi, cei care lucram acolo, totul începuse în *ziua când a căpiat Malvina*, așa pomeneam noi ziua aceea, după cum o numise un african din serviciul de asistență veterinară, cândva.

– Ți-a plăcut poanta? m-a întrebat cunoscutul, iar eu i-am mărturisit sincer că nu-mi plăcuse și ne-am despărțit aproape imediat, după alte câteva mărunte banalități.

Cred că nimănui nu-i trecuse prin minte ce avea să se întâmple cu Malvina, care se dovedise până atunci docilă și, cum însoțeam îndeaproape turma, părea să se fi obișnuit destul de bine cu noi. Ron Hamilton, cu experiența lui de veteran în domeniu, afirmase chiar

că rareori o femelă-elefant se lasă atât de ușor abordată ca Malvina. E drept că nu lucram cu metodele vechilor îmblânzitori indieni, ci foloseam în supraveghere, din tehnica zilei, tot ce se putea adapta scopului nostru. Aflasem că odinioară, în timpul unor vânători special organizate, elefanții sălbatici erau goniți spre țarcuri și închiși acolo, unde li se aplica un tratament barbar, care includea o perioadă de înfometare și condiționa recompensa, drămuită, de îndeplinirea unor mișcări simple, operații dintr-un sistem de muncă greoi, chinuitor. Era de neconceput așa ceva, în cazul nostru, și cred că metodele – aș spune, civilizate – pe care le practicam ne-au asigurat o bună vecinătate la început, apoi chiar o anumită familiaritate cu elefanții. Iar Malvina, femela aceea tânără și înțeleaptă, nici măcar nu trebuia „împușcată" de la distanță cu proiectilul-seringă, cum procedam cu exemplarele nervoase și agresive, pe care de obicei le adormeam înainte de a ne apropia de ele pentru măsurători și pentru a fixa microelementele în epiderma lor de o grosime apreciabilă.

Înainte de a *căpia,* Malvina căzuse dintr-odată grav bolnavă și fusese găsită astfel de Magumba cel buzat, care se întorcea de pe litoral, din orașul unde soția îi năștea al cincilea copil; se întorcea peste savană cu micul său vehicul de teren și cred că umbla foarte neatent la comenzi, contrar obiceiului său, fiindcă era atunci neliniștit din cauza femeii care avea niște complicații și nu născuse încă. El se gândea la necazurile lui, la copiii pe care îi lăsase în grija unei surori,

negresă zdravănă și aprigă și cam cicălitoare. Îi lăsase în curtea ei pentru că zmeoaica nici nu voia să audă de internat, unde Magumba intenționa să-i ducă pe timpul cât lipseau și el și nevastă-sa de acasă.

Cum străbătea rezervația spre locul unde ne instalaserăm apartamentele mobile, veterinarul observase turma elefanților, păscând liniștită în apropierea lacului. Dar nu văzuse decât în ultimul moment corpul prăbușit al femelei – căzuse în drum spre lac și rămăsese mult în urma celorlalte pahiderme. Magumba îl oprise pe *Trece-tot* la o mică distanță, coborâse și, nedumerit, uitând de lucrurile pentru care se frământase pe drum, se apropiase de elefantul doborât, descoperind-o acolo pe Malvina. Nu murise, dar răsufla slab și abia mai mișca din urechile clăpăuge. Veterinarul încercase s-o scoale prin strigăte și prin gesturi, așa ne-a povestit, dar Malvina rămânea mai departe la pământ.

(În vremea aceea, elful își lărgea cuibul, făcându-și-l confortabil, și începea să se orienteze. Substanța lui plasmatică își găsise, în sfârșit, sprijinul căutat. Limitele între care se încorporase nu erau prea extinse, dar elful putea fi satisfăcut, totuși, în finalul unei călătorii dirijate îndelung. Legănându-și plasma într-o parte și-n alta, lua contact cu limitele spațiului-suport, îl umplea cu propria lui substanță, îl sonda și, peste toate acestea, încerca să-l înțeleagă. Știa că nimerise într-un mediu vital; de altfel, așa se hotărâse încă de la început, pentru că era unica modalitate de supraviețuire, iar energia care-l dirijase prin spațiul inert șovăise câteva

clipe înainte de a-l implanta, cu o ultimă zvâcnire, în volumul fizic ales drept ambianță convenabilă pe această planetă necunoscută. Un regăsit echilibru al propriei sale alcătuiri dădea elfului impresia unei stări echivalente cu buna dispoziție și optimismul.)

Veterinarul se convinse că Malvina nu murise încă, dar în momentele acelea credea că nici mult nu mai are. Dacă ar fi avut la el trusa de intervenție, ar fi încercat ceva, măcar o injecție stimulatoare. Dar pe Magumba îl încercaseră cu totul alte griji și preocupări acolo unde fusese și nici prin gând nu-i trecuse să-și încarce, pentru orice eventualitate, trusa grea în vehiculul *Trece-tot*. Așa că, aruncându-i o privire plină de milă femelei-elefant, omul se întoarse la mașină și se grăbise să ajungă în tabără cu neplăcuta veste.

Până la sosirea lui, se întunecase, nu mai puteam face nimic atunci, trebuia să amânăm pe a doua zi dimineață încercarea de a-i veni Malvinei în ajutor. Veterinarul, însă, care nu se lămurise cu boala elefantului și n-ar fi putut spune precis ce avea, părea sceptic și aproape convins că Malvina nu va rezista până la ziuă.

(Elful își limpezise ceea ce ar trebui considerat drept propriile lui senzații. Împrăștiindu-și plasma, pătrunsese în toate direcțiile unde avea acces; umpluse forma voluminoasă și de-a dreptul stranie în care fusese încorporat. O vreme rămase așa, ușor diluat, mișcându-și marginile spre extremitățile formei, ca să-i simtă mai bine conturul. Apoi meditase la ciudățeniile Universului și la faptul că în lumea lui, în lumea de unde venise, i-ar fi fost greu să-și imagineze un mediu vital

delimitat de restul spațiului printr-un asemenea contur imposibil. Îl simțea la palpare, el însuși luase forma și dimensiunile mediului vital, ca să-l poată cuprinde pe dinăuntru și să-l poată aprecia. De *văzut,* nu vedea decât o înșiruire de vertebre mari, subțiate spre un capăt și terminate printr-un nucleu enorm, în celălalt capăt, un nucleu masiv, neregulat, continuat în exterior prin două prelungiri ascuțite, bune probabil pentru împuns. Elful vedea exclusiv în domeniul razelor X, așa că forma reală a spațiului-suport nu i se putea face cunoscută altfel decât prin umplerea lui cu propria sa substanță plasmatică. Și abia în felul acesta elful înțelese că fusese implantat nu numai în vertebrele cu diverse prelungiri rezistente, ci și într-un țesut mai moale, pe care parcă îl distingea în unele zone ale mediului vital, dar foarte slab, ca niște ciudate pete negre, și numai dacă era extrem de atent. Încorporarea nu-i tulburase liniștea, reușise perfect, încât elful putea să observe și să mediteze la tot ce-i rămânea de făcut. Își retrăsese marginile din extremitățile mediului vital, se ghemuise sub lanțul de vertebre, pentru că avea nevoie de puțină odihnă după călătoria epuizantă pe oare o făcuse prin spațiul inert, până să ajungă, aproape la limita rezistenței sale, în elementul hrănitor și reconfortant al acelui corp voluminos, cu un contur incredibil.)

În noaptea care urmase, am adormit cu toții târziu, exceptându-l pe Ron, care fusese de părere că veterinarul exagera. Lui nu-i putea trece prin cap că Malvina trăgea să moară, îi părea o absurditate.

– O să vedeți mâine, pe lumină, că v-ați speriat degeaba! zicea el, vârându-se cu un geamăt de plăcere în așternut.

Și își promitea să râdă strașnic de noi, dar în primul rând de buzatul Magumba, dacă vom găsi femela între ceilalți elefanți, în turmă.

Eu cred că dormea, adăugase. Dormea, iar tu, veterinarule, te-ai speriat degeaba.

Dar Magumba clătinase din cap, mut, cu gândurile duse, convins că prăbușirea Malvinei era un fapt real, iar starea în care o găsise – mai mult decât foarte gravă. Pentru el, femela-elefant era deja pierdută și aproape că reușise să ne facă și pe noi, ceilalți, să credem în prezicerile lui. Cu excepția lui Ron Hamilton, firește.

Și mare ne-a fost uimirea când, dimineața devreme, înarmați totuși cu trusele de intervenție, ne-am deplasat la locul indicat de veterinar, fără s-o găsim pe Malvina acolo.

– Au mâncat-o câinii sălbatici! presupunea Ron, ironic, în vreme ce Magumba privea nedumerit în jur și ne explica prin gesturi largi unde și cum zăcuse femela-elefant cu o seară în urmă.

Turma se mutase între timp, vedeam elefanții păsind fără grabă la vreo doi kilometri de locul unde stăteam noi atunci și ni se părea că auzim din când în când mugetele lor ascuțite. Cineva a propus să-i urmărim, să ne convingem dacă Malvina era sau nu era printre ei. Ne-am îmbarcat în vehiculul nostru pe pernă de aer și curând am ajuns turma din urmă. Pe Malvina am recunoscut-o imediat, mergea printre ultimele

pahiderme și avea un aer trist, abătut. Dar în niciun caz nu arăta că ar fi tras de moarte. Veterinarul părea stupefiat, ne explica din nou cum o găsise cu o seară în urmă și cum arăta atunci, dar glasul lui șovăia și primise o stridență neașteptată.

– Nu-i moartă, dar bolnavă este, stabili apoi Ron, pe un ton serios, și Magumba răsuflă ușurat că nu-i auzise din nou râsul ironic și că, într-un fel, șeful îi dădea dreptate.

Am hotărât să-i facem femelei o injecție întăritoare și mâinile lui Magumba umblară febril prin trusă, pregătind doza necesară. Ron își căută arma pneumatică, fiindcă nu puteam risca să ne apropiem prea mult; recunoșteam în preajmă câțiva masculi încă destul de sălbatici, care ar fi fost în stare să ne pună pe fugă. Apoi vehiculul făcu un viraj pe lângă turmă și Ron, prinzând momentul potrivit, ochi și trase din mers. Malvina nici nu tresări când seringa i se înfipse în șold, golindu-se dintr-odată. Pășea după turmă, cu capul în jos, cu trompa atârnată. Părea fără vlagă și n-o interesa aproape nimic din ceea ce se întâmpla în jur.

(Cu energia refăcută, elful reveni la luciditatea lui maximă și constată o schimbare neașteptată. Mediul vital pe care îl colonizase își modifica poziția; nu conturul și nici volumele, ci numai poziția. Și, spre surprinderea elfului, se deplasa, înainta, atingând lent solul cu prelungirile în care înotau niște tije ferme, frânte, îmbucate în vertebrele acelui neverosimil schelet. Câtva timp, elful nici nu mișcase, se lăsa legănat de mersul

greoi, de clătinările suportului său. Își rumega în felul lui uimirea și, atent la tot ce se petrecea cu el, analiza rapid și interpreta. Întreg bulgărele acela de consistență plasmatică medita, recepționând neîntrerupt, pe fondul luminos, contururile vertebrelor și ale tijelor în mișcare. Și mai palpa, sub protuberanțele umblătoare, pământul, solul dur al planetei, altul decât cel fluid din lumea de unde venea el. Se bucura, era mulțumit de constatările făcute, dar o bucurie și mai mare, exprimată într-o ușoară diluare a substanței sale, într-o împrăștiere difuză prin mediul vital colonizat, avu atunci când deosebi în jur, *dincolo*, în afara corpului purtător, numeroase alte vertebre întunecate, susținute de tije care săltau ritmic de la nivelul solului, pentru a recădea în față, sprijinind astfel corpurile în înaintarea lor. Erau multe, elful simțea cu lăcomie numeroase corpuri străine, probabil identice cu cel în care fusese el însuși plasat. Își întinse iarăși marginile până la limita mediului purtător, dincolo de care era exteriorul, un spațiu necunoscut. Percepea acum totul mai bine, iar apropierea atâtor schelete mari, cu forme vag conturate în jurul lor, îl mulțumea într-atâta încât își simțea plasma tremurând, retrăgându-se spre sine și, aproape imediat, dilatându-se.)

Da, Malvina nu arăta deloc bine atunci. Ne-am întors la sediu, însă veterinarul a insistat să fie lăsat să plece înapoi, cu micul său *Trece-tot;* voia să rămână o vreme în preajma turmei și să observe evoluția bolii care se cuibărise în femela-elefant. Încă nu-și dădea seama ce putea fi, bâjbâia printre diagnostice, fără să

se decidă pentru vreunul. Iar bâjbâiala asta, pentru care Ron Hamilton îl zeflemisise totuși, îl făcea pe Magumba să se emoționeze și să năduşească mai mult decât din cauza soarelui tropical.

– De n-ar fi cumva vreo epidemie! spunea el, alarmându-ne și pe noi, încât era limpede că nimeni n-avea să-l rețină, ba chiar ne bucuram că intenționa să supravegheze turma și să urmărească evoluția bolii ciudate a Malvinei.

Și-a încărcat provizii pentru câteva zile, doze apreciabile din diferite seruri și a dispărut în savană.

(Elful înregistrase numărul mare al mediilor vitale care se mișcau în spațiu alături de el. Nici nu-și putuse imagina că va întâlni atâtea la un loc, de la început. Bănuia că nu erau singurele, pe această planetă bogată tocmai în ceea ce începuse să lipsească elfilor pe planeta lor. Energiile secaseră acolo, fuseseră consumate în decursul vremii și, odată cu înmulțirea nemăsurată a ființelor plasmatice, devenise limpede că salvarea nu putea să vină decât printr-o măsură radicală. Iar ideea colonizării altor spații din Univers *era* o asemenea posibilă salvare. Elful își simțea plasma tremurând ritmic, retrăgându-se și dilatându-se aproape imediat, într-un puls care îi exprima mulțumirea și încrederea. Mediile vitale ajunse în vecinătatea lui îl făceau uneori să-și piardă cumpătul, să cadă într-o contemplație abisală, echivalent al stării de beatitudine. Alteori medita lucid la existența acelor medii vitale, asemănătoare celui pe care-l stăpânea; și vedea în fiecare un corp purtător, ocupabil în orice moment.

Erau acolo, în așteptare, nenumărate suporturi pentru alcătuirea plasmatică a elfilor rătăcitori. Iar planeta, în mod precis, ascundea rezerve nelimitate de corpuri-suport, oferind condiții ideale pentru o colonizare masivă. Elful observase apoi apropierea unei structuri dense, percepută foarte întunecat în câmpul său așa-zis vizual. Dar structura nu părea să aibă caracteristicile mediului vital, cu toate că aluneca sinuos pe solul planetei. Nu același lucru se putea crede despre alcătuirile mărunte de deasupra. Elful le cercetă îndelung și ajunse la concluzia că, având niște schelete fragile, erau agățați sau, poate, creșteau din cochilia întunecată cu care veniseră. Elful încercă întâi să-i ignore pe mărunții paraziți, apoi îl străfulgeră gândul că, dacă planeta nu avea totuși rezerve nelimitate de medii vitale mari, trebuiau să fie luate în seamă și mediile vitale mici, în egală măsură colonizabile, chiar dacă nu cu același profit. Și în vreme ce elful încorporat se îngrijea de soarta altor elfi, viitori coloni, structura sau cochilia aceea întunecată descrise un arc de cerc, apropiindu-se, iar dinspre ea țâșni un obiect mic, necunoscut, care se înfipse lateral în mediul purtător. Elful se întinse până acolo, înțelegea deci că obiectul perforase pelicula dinspre exterior a formei colonizate, dar nu simțea nimic, nici măcar scurgerea de lichid prin acul care dăduse înțepătura. Urmări calm îndepărtarea paraziților. Și, totuși, nu peste multă vreme, cochilia reapăru, de astă dată purtându-l pe unul singur. Un singur parazit cu schelet

subțire și îngroșat abia perceptibil de umbrele vagi care îl înconjurau.)

Magumba stătuse trei zile în preajma turmei și în timpul ăsta făcuse tot ce știa. Când masculii iritabili se aflau prin apropiere, la orele hotărâte pentru injecții veterinarul încărca seringa și o proiecta de la distanță în corpul femelei bolnave, cu ajutorul armei pneumatice. Alteori, când Malvina rămânea singură, întârziind în urma turmei din cauza slăbiciunii, a sfârșelii de care era cuprinsă, omul se apropia de animal și-i vorbea ca unui copil pe care îl certi sau îl mângâi părinteşte. Malvina îi răspundea uneori, mișcând vârful trompei, dar cel mai adesea rămânea absentă, cu ochii mici întorși parcă înăuntrul ei, pentru o îndelungă contemplare mută. Magumba era necăjit, îl supăra starea generală a femelei-elefant, epuizarea fizică inexplicabilă și tot atât de derutanta prăbușire interioară, ambele instaurate într-un interval extrem de scurt, încât făcuseră de nerecunoscut un animal altădată inteligent și prietenos. Pe veterinar îl neliniștea faptul că, în suferința ei, Malvina renunțase să se mai alimenteze, se târa în urma turmei ca o fantomă obosită.

(Elful nu sesiza trecerile de la zi la noapte și invers, nici alte manifestări importante în mediul terestru. Ploaia, căldura excesivă, frigul l-ar fi lăsat indiferent, pur și simplu le-ar fi ignorat, din lipsa unor organe specializate pentru perceperea lor. Capacitatea de a radiografia spațiul înconjurător avea și ea o limită, din care cauză orizontul se înfățișa ființei plasmatice foarte aproape și uneori trunchiurile copacilor treceau

prin lumina eruptă – așa simțea elful atmosfera, ca pe o lumină continuă și pură, ușor albăstruie – treceau ca niște umbre străvezii, abia conturate. Dar parazitul acela stăpânit parcă de o inexplicabilă curiozitate rămânea mereu în apropiere și, astfel, ființa încorporată putu să-l observe de la adăpostul mediului vital care o primise. Și înțelese la un moment dat că parazitul era poate mai interesant decât însuși suportul masiv, greoi, în care nimerise elful. Studiindu-l, nu scăpă faptul că parazitul se mișca mai vioi, că părea mai sprinten decât formele bizare, cu vertebre multe și mari. Era mic, într-adevăr, un mediu vital limitat, obligând elfii să se adune ghem sub o peliculă cu suprafața redusă, dar părea să aibă, ca suport al colonului, calități considerabile. Părea în primul rând bine adaptat la teren, sigur pe deplasările lui de unul singur sau cu scoica opacă. Da, elful trebuia să-și informeze planeta despre existența acestor paraziți. Poate că acolo, în lumea de unde venise, elfii vor cerceta dacă nu cumva colonizarea unor medii vitale mici, bunăoară paraziții cu oase subțiri, va fi mai profitabilă, în cele din urmă, decât încorporarea ființelor plasmatice în mediile vitale mari. Și hotărî imediat să nu scape de sub observație parazitul, iar în caz că acela ar fi intenționat să se retragă, să oblige mediul-suport să-l urmeze oriunde. Elful spera să descopere astfel, înainte de a face comunicarea către cei rămași, coloniile de paraziți ai planetei.)

Ron Hamilton era afară, trebăluia pe lângă un container abia despachetat. Se oprise din lucru și, încă

aplecat peste obiectul care îl interesa atunci, privea în lungul savanei.

– Veniți să vedeți miracolul! l-am auzit strigând și ne-am adunat cu toții acolo, ca să aflăm ce-l uimise într-o asemenea măsură.

Departe, într-un vârtej de praf și ierburi spulberate, vedeam vehiculul veterinarului, iar în urma lui elefantul.

Micul *Trece-tot* gonea cu toată viteza de-a dreptul spre noi și nu ne-a trebuit mult ca să înțelegem că elefantul alerga și el, așa cum numai elefanții știu să alerge când sunt furioși sau le este teamă. Și nu ne venea să credem că cel urmărit era, de data asta, Magumba. Prinsese toată viteza de care era în stare, dar elefantul i se ținea pe urme și, când au ajuns destul de aproape, ne-am dat seama, consternați, că veterinarul arăta îngrozitor, își pierduse pălărioara albă și ne făcea semne disperate cu brațul liber – cu celălalt încerca să stăpânească aparatul intens solicitat. Nu i-am auzit țipetele, pentru că mugetele elefantului erau asurzitoare, cum ataca din urmă, cu trompa ridicată amenințător. Vehiculul sălta caraghios pe perna lui de aer, ne-am temut să nu se răstoarne, din cauza vitezei excesive și a terenului denivelat. Apoi Ron a tresărit, înțelesese că tot ce vedeam acolo nu era o glumă, că viața veterinarului era într-un pericol real. Și se repezi după o armă veritabilă, în vreme ce noi, ceilalți, încă mai stăteam paralizați, urmărind scena aceea rarisimă.

Până să se întoarcă Ron, până să-și încarce arma, africanul virase scurt, ca să nu intre cu vehiculul lui

în mijlocul taberei. Ocolise tabăra, șuierând și zbârnâind din toate tinichelele și o clipă i-am văzut albul parcă enorm al ochilor, contrastând cu pielea neagră a feței. Mai încolo n-am avut cum să-l urmăresc, pentru că elefantul îl părăsise și frânase brusc, cu picioarele întinse înainte, alunecând pe posteriorul de mare tonaj ca pe o sanie neverosimilă. Se rănise, era imposibil să nu se fi rănit în alunecarea aceea, dar aproape imediat era din nou în picioare și din nou mugea trâmbițat, cu trompa întinsă, avansând de astă dată direct spre noi. Ron ridicase arma și ochea. Cu o clipă înainte de a declanșa, l-am lovit peste mână, strigând:

– Nu trage! E Malvina!

Iar el m-a privit mânios și mi-a țipat în ureche:

– De ce să nu trag?

Apoi Malvina năvălise în tabără, încât abia am avut vreme să ne împrăștiem, ca să nu ne strivească. Femela se aruncase însă asupra vagonului de dormit. îl răsturnase și-l zdrobea sub greutatea ei. Făcuse lucrul acesta mugind fioros și izbind cu trompa.

În fracțiunile acelea de timp, Ron ocolise celelalte vagoane și-i ieșise Malvinei în față, cu arma pregătită. Am auzit împușcăturile și aproape în același moment femela-elefant se prăbuși, răsturnată pe o parte. Târziu, s-a înapoiat din savană Magumba, cu dinții clănțănind. S-a apropiat de noi, cum stăteam roată în jurul cadavrului și, întinzând spre el un deget tremurător, a produs replica aceea memorabilă, dar abia după ce reuși cu greu să-și descleștеze fălcile:

– A căpiat Malvina!... A căpiat Malvina!

(Elful era liniştit. În ceea ce-l privea, tactica îi reuşise: ajunsese la structurile opace unde îşi aveau sălaşul paraziţii, viitoarele suporturi de coloni. Fiinţele plasmatice puteau începe să sosească. Elful observase cursa, din interiorul mediului vital care îl primise şi îl purta pretutindeni. Era satisfăcut de felul cum mediul purtător urmărise scoica rapidă a parazitului. Din când în când, ca să-l stimuleze, elful se dilata brusc, umplându-i interiorul, răspândindu-se în toate dimensiunile formei posedate. Nu auzea răgetele îngrozite ale elefantului, nu-i vedea zvâcnirile de fiinţă înnebunită, cum pornise în cursa aceea infernală, la capătul căreia o aştepta moartea. În durerile inimaginabile pe care i le provoca alcătuirea plasmatică, umflându-se repetat, Malvina îşi consuma ultimele puteri, ca şi cum ar fi nimerit sub un tăvălug strivitor şi de neoprit. Energia, câtă mai rămăsese în ea, explodase într-o dezlănţuire necontrolată, de vitalitate nefirească, la stingerea căreia viaţa ar fi încetat şi ea, i s-ar fi risipit până şi din ultima celulă, stoarsă în prăbuşirea aceea accelerată. Dar elful era liniştit, chiar şi după ce femela-elefant căzuse răpusă. El nu simţise nimic, asupra lui nu se răsfrânsese nicio urmă din durerea, din suferinţa exemplarului colonizat. Era cel mult nedumerit de faptul că, îndată după cursa care îl adusese între cei căutaţi, mediul vital folosit drept suport se liniştise pe neaşteptate, se liniştise cu totul, înţepenindu-şi formele şi protuberanţele ca atunci, la început, în momentele imediat următoare încorporării. Elful era calm, se pregătea să-şi facă raportul şi să comunice informaţii

celor care l-au trimis. Și, din când în când, atenția lui se îndrepta spre umbrele fantomatice care se agitau în jur, târând niște obiecte grele, opace, de neînțeles. Dar pentru a înțelege, își închipuia el, mai rămânea încă destulă vreme.)

Eram și eu în situația robotului din anecdotă, pus să îngroape un elefant. Numai că nu trebuia să ostenesc cu sapa și lopata.

„Adio!" i-am spus în gând Malvinei și am apăsat pedala care acționa micul tun dezintegrator. În clipa următoare, elefantul era un rug imens, suflat de o răbufnire violentă în neființă.

MLAŞTINA

Femeia zicea „Ajută-l... ajută-ne!" şi mă uitam la ea şi la omul de alături cu o curiozitate care, în mod normal, nu mi se trădează în expresia feţei. Îmi cerea să-l *salvez*, convinsă că de mine depindea totul, mă implora aproape, iar glasul ei primise o intonaţie dramatică, firească şi ea la urma urmei, fiindcă, bănuiam eu atunci, trebuia să fie o dramă însăşi viaţa pe care o ducea, de la o vreme, alături de infirm. Avea un cap frumos, i-am remarcat în primul rând ochii, negri, umbroşi, puţin adânciţi, cărora – oricât ar părea de curios – cearcănele vagi le sporeau farmecul. N-aş putea spune că era o femeie strălucitoare, însă apariţia ei, undeva, n-ar fi trecut neremarcată. Îmbrăcase o rochie simplă, croită la modă, şi înfăţişarea ei te convingea, de la prima privire chiar, de faptul că durerea, reală, nu-i anulase deprinderea de a se purta întotdeauna

foarte îngrijit. Îi dăduse însă un aer de demnitate supusă, chiar dacă nu resemnată.

Bărbatul părea să fie încă destul de tânăr, dar trăsăturile lui deveniseră inexpresive și obrajii i se cutaseră pretimpuriu, căzându-i, atârnând, ca și pleoapele de sub ochi, umflate, transformate în pungi; semnele prăbușirii. De când intraseră, el nu făcuse nicio mișcare și abia într-un târziu o privise mirat, nedumerit, cu o sclipire de reproș în ochi, sau poate că m-am înșelat crezând astfel. În restul timpului, privise spre mine, aș zice că *forțându-se* să mă cerceteze, însă m-am convins curând că atenția i-a slăbit și poate că nici nu mă vedea, privea în gol, chiar dacă ochii îi erau ațintiți în direcția mea. Rămânea apatic, indiferent la întrebările mele, evitând răspunsurile, scufundat într-o nepăsare mută. O singură dată se întorsese spre femeie și se interesa în șoaptă, cu o anume grabă rugătoare, de ce mai stăteau ei doi acolo și de ce nu plecau. Ea îi strânsese brusc mâna, ca unui copil neajutorat, obligându-l să se liniștească. Și îmi aruncase apoi o privire în care puteam citi o scuză nemărturisită, ca și cum s-ar fi jenat de mine și s-ar fi simțit rușinată pentru purtarea confuză a bărbatului.

– Cu ce s-a ocupat... înainte? m-am interesat eu, încercând să prind un ton profesional, dar n-am reușit să elimin din glas ezitarea.

– Astronaut... A fost astronaut, îmi explicase ea, iar bărbatul avu o abia vizibilă tresărire, încremenind apoi într-o poziție de concentrată așteptare, ca și cum cuvintele acelea i-ar fi trezit ecouri vagi pe

care se chinuia să le limpezească, se chinuia în zadar să le limpezească.

M-am interesat de locul accidentului şi femeia a numit o stea neînsemnată din constelaţia Vizitiul. Dar n-a putut să-mi spună nimic despre condiţiile în care se petrecuse nenorocirea, pentru că – ea aşa susţinea – nu se mai întorsese nimeni altul de acolo, ca să povestească. El, singurul supravieţuitor, nu-şi amintea nimic, suferise o amnezie totală şi era foarte probabil că, dacă n-ar fi fost găsit din întâmplare de echipajul unei alte expediţii, ar fi rătăcit abulic prin Cosmos, cu nava pe care n-o mai controla. Fusese readus pe Pământ, dar memoria nu-i revenise, în ciuda tratamentelor urmate. Ea, femeia palidă, era profund zguduită, însă fusese şi mai rău la început, când se văzuse în faţa unui ins aproape necunoscut, care nu-şi amintea nimic, nici măcar cuvintele cele mai simple, încât trebuise să fie învăţat din nou să vorbească. De aceea vorbea atât de rău, articulând nesigur, cu rostiri ezitante, cu pauze.

L-am internat. Şi în vreme ce femeia se îndepărta, traversând platoul cu plante tropicale (plecase cu o nouă speranţă şi ochii îi luciseră la despărţire ciudat, parcă umezi), o urmăream de sus, cu gândul la nenorocit, la omul acela pe care aveam să încerc să-l recuperez, dacă mai era posibil. Am obţinut informaţii despre el şi, alături de istoria accidentului, care îmi fusese relatată aproape exact, am găsit descrise tratamentele încercate, de la terapia clasică intensivă, până la antrenamentul complex al lui Huggins şi Mikolajczyk, cu

rezultate minime însă. Ceea ce se făcuse până în momentul acela urmărea, de fapt, consolidarea resurselor vitale cu care omul scăpase din suprasolicitările ultimului său zbor interstelar. Mi-am dat seama că, atunci, la cel dintâi contact cu salvatorii săi, când nava îi fusese reperată din întâmplare și ceilalți crezuseră că aveau de-a face cu o astronavă părăsită, convingându-se abia în ultimul moment de existența unui supraviețuitor – atunci, spun, fusese mult mai aproape de ceea ce înțelegem în mod obișnuit prin cuvântul *epavă* decât era acum, în starea în care îl primeam. Dar tratamentele obișnuite nu puteau face mai mult și, oricum, mai devreme sau mai târziu, tot la mine ar fi ajuns. Și mi-am reamintit tonul pe care femeia cu ochii încercănați de griji mă rugase, agățată cu un fel de disperare de brațul nenorocitului: „Salvează-l! Ajută-mă..."

Un timp l-am observat, folosind în acest scop rețeaua electronică a spitalului. Era retras, nu se amesteca printre ceilalți pacienți, nu participa la discuții, încât ajunsesem să cred că în creierul lui unele compartimente puteau fi totuși lezate mai mult decât arătau primele diagnostice. Nu era însă așa, m-am lămurit după mai multe ședințe de sondaj și, din nou, mai târziu, cercetându-i cu atenție radiografiile craniene, în paralel cu informațiile prelucrate de calculator. Dacă nu-i era distrus, creierul îi fusese însă *blocat* și abia o mică parte din capacitatea sa normală fusese stimulată prin tratamentele clasice. Restul era o masă de neuroni, care, fără a fi scoși complet din activitate, produceau un fel de gândire amorfă, săracă, sterilă,

cu neputinţă de exprimat, de comunicat în afară, dar detectabilă prin eforturile aparatelor noastre. Omul părea să plutească într-un nor opac, rareori întâlnind acolo, în străfundurile minţii lui chinuite, zone mai limpezi, prin care lumea reală să-şi poată răsfrânge, vag, dimensiunile în interior.

Destul de des îl vizita femeia. Venea întâi la mine, ca să se intereseze de starea lui. Îmi zâmbea, dar zâmbetul ei abia reuşea să ascundă urmele îngrijorării. „Facem teste!" îi spuneam. „Facem iarăşi teste" – altă dată. „Avem greutăţi cu interpretarea ultimelor informaţii", îi aduceam la cunoştinţă, adăugând apoi că bolnavul se simţea mai bine şi, în măsura în care mă servea inspiraţia, găseam cuvinte încurajatoare. Ea se oferea să mă ajute, dacă aveam probleme – dar ce ajutor putea să-mi dea, acolo unde şi cibernetica avansa încet, cu prudenţă, în ciuda experienţei prelucrate a celorlalte cazuri? – şi, după ce întrevederea noastră lua sfârşit, îl căuta pe nefericit, în parc, unde se plimba cu privirile rătăcite sau zăcea pe o bancă, ore în şir, fără să-şi întoarcă ochii de la un punct pentru alţii inexistent. Când apărea ea, omul tresărea, făcea eforturi să se trezească dintr-o stare deprimată şi deprimantă, *dorind* parcă să vină în întâmpinarea atenţiilor ei. Însă recădea destul de repede în nebuloasa gândurilor care-l stăpâneau, iar uneori nici nu reuşea să iasă de acolo. Nu vorbea cu nimeni, decât cu ea. De fapt, ea era aceea care se străduia să angajeze un dialog, să-l scoată astfel din amorţire. El răspundea, când şi când, unora dintre numeroasele ei

întrebări și atunci o făcea în același fel chinuit, poticnit, căutându-și nehotărât cuvintele, iar fața i se strâmba într-un rictus dureros.

Le-am urmărit nu o singură dată întâlnirile, discret, stând în fotoliul comod al biroului meu, cu ochii îndreptați spre ecran. Le-am urmărit, pentru că nimic din ceea ce ținea de comportamentul bolnavului nu era lipsit de interes într-o fază pregătitoare, când căutam cea mai bună soluție pentru recuperarea lui. Și trebuie să recunosc că, de mai multe ori, femeia care îmi ceruse s-o ajut m-a uimit cu resursele ei de răbdătoare tandrețe, neepuizate încă în șocul unei asemenea nenorociri. Monologa, calmă, fără să ia în seamă neatenția lui, introducea în conversația aceea obositoare pentru amândoi subiecte prin care credea că i-ar fi putut stârni interesul, uneori râdea, arătându-i sau amintindu-i ceva. Și abia la plecare, după ce bărbatul rămânea pe alee, privind parcă mai nedumerit în urma ei, zâmbetul i se ștergea și umbrele îngrijorării îi invadau iarăși privirea, întunecându-i-o.

– Vom face totul pentru el! am asigurat-o, simțindu-mă dator să particip cu ceva la regăsirea unei liniști pierdute.

Fusese un astronaut de cursă lungă, unul obișnuit, corect, priceput la pilotaj, dar nu strălucit în realizarea manevrelor subtile. Nu se remarcase niciodată în așa măsură încât să ajungă cunoscut și dincolo de corpul expeditionar; ba chiar și acolo purta un număr care îi servea foarte bine drept nume, atunci când se vorbea despre misiunile sau despre nava lui. Nici

n-avusese norocul să descindă în lumi extraordinare şi, prin urmare, consemnate mecanic în jurnalul de bord, faptele lui erau dintre cele mai obişnuite. Trebuia să văd în el pe unul oarecare dintre cei mulţi, pentru că şi astronauţii, cu toată aparenţa spectaculoasă a profesiei lor, se pierd de la o vreme în anonimat. Mai rar, câte un norocos urmează ascensiunea capricioasă a vedetei. Pacientul meu nu avusese în el stofă de vedetă şi se mulţumea să-şi facă datoria corect, în cursele lui de navetă spaţială. Asta am dedus-o din caracterizările conţinute în înregistrarea ce însoţea descrierea detaliată a cazului şi a tratamentelor. Ea, femeia, îl vedea, probabil, altfel.

Ultima dată, i se încredinţase o misiune specială, în care se conta pe experienţa, pe rutina lui. Scăpase, în sfârşit, de banalele curse de la o colonie la alta. Trebuia să piloteze o astronavă de explorare, conducând un colectiv restrâns de specialişti spre sistemul acelei stele mici din constelaţia Vizitiul. Poate că, obişnuit cum era cu sarcini profesionale aşa-zis curente, nici nu se bucurase în mod deosebit, aflând vestea. Sau, cine ştie, poate că se bucurase nespus, sedus de ideea unei aventuri autentice. Cu un an în urmă, astronava îi fusese lansată spre ţintă, profitându-se de o optimă distorsiune a spaţiului, aşa cum se face destul de des în ultima vreme, pentru a economisi şi apăra bugetul de timp al călătorilor. Nu s-a ştiut nimic despre expediţie, apoi; nici măcar dacă ajunsese sau nu la destinaţia ei, până când întâmplarea a scos în calea altora nava, plecată în derivă cu singurul ei supravieţuitor.

Din felul cum arăta el atunci, s-a tras concluzia că expediția descinsese în sistemul stelei explorate și se întâmplase acolo ceva, o tragedie necunoscută. Ce se întâmplase, însă, omul care îmi devenise pacient nu putea spune. Îi lipseau cuvintele, îi lipseau gândurile potrivite, îi lipsea memoria.

Iar eu trebuia să-i redau toate acestea și făceam ce puteam pentru ca operația să reușească satisfăcător, înțelegând că recuperarea lui însemna și clarificarea unui moment dramatic din istoria navigației spațiale. Poate aveam să aflăm ce se întâmplase cu ceilalți exploratori și, în caz că trăiau, unde erau ei, și mai multe asemenea lucruri nelipsite de importanță. Dar întâi și-ntâi readuceam un om între semenii lui, dacă, firește, reușeam să-l smulg din umbrele amorfe printre care îi capotase inteligența. Așa îmi spuneam atunci, când încă nu eram sigur de rezultatul încercărilor mele, dar îmi plăcea să-mi imaginez ziua când femeia palidă cu ochii umezi va redescoperi în omul deocamdată inert o primă sclipire din cel care fusese odinioară.

M-am consultat cu alți specialiști și cu toții au fost de părere că tratamentul trebuia aplicat în etape, nu puteam forța un creier și așa epuizat, nu-l puteam supune încă unei *presiuni* puternice, unui șoc terapeutic. Așa am făcut, i-am deblocat creierul în etape, cu pauze lungi între una și alta, când fiecare porțiune recucerită era, ca să spun așa, scăldată într-un fluid fixator, pentru a-și menține și întări capacitățile funcționale. Operația dura, firește, mergea destul de încet și la fel de lent avansam în citirea, în descifrarea

psihicului amorţit al accidentatului. El rămăsese parcă acelaşi somnambul, acelaşi ins căzut într-o netulburată iresponsabilitate. Însă, dacă lui îi era imposibil să urce spre lumină, dacă el încă nu ajunsese în stare să aprecieze lucid o regăsită realitate, nouă ne-a reuşit totuşi să pătrundem, treptat-treptat, în tulburarea minţii lui şi să descifrăm câte ceva, să înţelegem. Şi toate fragmentele de memorie în care, sub ceaţa încă nerisipită a demenţei, *mlaştina* apărea stăruitor, obsesiv, ca o ameninţare sumbră şi neîntreruptă, toate fragmentele acelea reconstituite în calculator le-am pus pe seama intervenţiei, a conexiunilor pe care le făceam într-un creier bolnav, pregătindu-i astfel trezirea.

Din străfundurile răvăşite ale minţii fostului astronaut izbucnea, când şi când, amintirea mlaştinii. Întâi am simţit-o confuz, ca o pâclă, ca un pericol fără nume. Apoi am priceput că era vorba de o mlaştină, iar nefericitul rătăcea prin ea fără nicio perspectivă, fără niciun orizont, sperând totuşi să iasă de acolo, să se salveze. Era şi un foc alături, fumega gros, cu lumină puţină, alimentat de frunze lungi, subţiri, răsucite; sau poate că numai mie îmi păreau frunze spiralele acelea tremurătoare, smulse din zerul vâscos. Flăcările tresăreau leneş, proiectau pe apa murdară reflexe şterse, şovăitoare. Noaptea îşi boltea aproape şi apăsător beznele, din care ieşeau scâncete moi, oftatul îndepărtat al unui pământ populat de năluci abia conturate. Apoi, încordarea cu care omul asculta zgomotele mlaştinii scăzuse şi, în acelaşi moment, el îndoise un genunchi, se întinsese pe spate, în noroi; părea unit cu

mediul acela umed, împânzit de rădăcini. Își simțea capul tulbure, un puls fierbinte îi bubuia în tâmple, aruncându-l mereu în leșin. Apoi auzise pași rari, târâți prin apropiere. De sub tălpile celuilalt țâșnea lichidul murdar, îi auzea ca în vis plescăiturile, cum celălalt își smulgea cu greu picioarele din noroi, iar apa năvălea în urme cu un zgomot bolborosit.

Altă dată mlaștina apăru brusc, erupse limpede din mintea nefericitului, dar stărui puțin timp. Suficient însă pentru a percepe jocurile de lumină care invadaseră noaptea. Întâi, din întuneric se smulseră câteva flăcări subțiri, de o strălucire ireală. Alunecau prin mlaștină, tremurând, parcă rostogolindu-se. Apoi toată mlaștina păru incendiată, pentru ca în momentul imediat următor o pală de vânt să spulbere flăcările într-un nor de scântei, iar noaptea să le înghită fără urmă.

După o incursiune în creierul pacientului, a ieșit la iveală un fragment de memorie din care înțelegeam că acolo, în mlaștină, astronautul stătuse de pază lângă camarazii săi. Le păzea somnul de primejdia aceea nelămurită, care se insinua pretutindeni. Ceilalți căzuseră, frânți, epuizați de drumul greu printre trestii, cum avansaseră chinuitor, ore în șir, la lumina reflectoarelor portabile, scufundați până la mijloc în apă. El veghea cu nervii încordați la maximum, întrebându-se de ce încetaseră toate ademenirile nopții, înlocuite pe nesimțite cu liniștea aceea groasă, aproape materială, sufocantă, paralizantă și înnebunitoare.

Undeva, în mlaștină, apoi... Undeva, în mlaștină, el se lovise la un genunchi într-o rădăcină cioturoasă

şi înainta cu ochii injectaţi, cu maxilarele strânse, într-un efort disperat de a-şi stăpâni durerea. De la un timp simţise că nămolul începea să-l sugă încet în adâncurile lui dense, mişcătoare. Cu sforţări supraomeneşti, încălecase un trunchi alunecos, răsturnat şi aproape putred. Nu îndrăznea să coboare acolo unde nămolul avea să-l prindă iar, înlănţuindu-i picioarele, imobilizându-l, încât să nu se mai poată împotrivi alunecării spre adâncuri. Ştia că n-ar fi murit imediat, în apa aceea înveninată. Dar nimeni nu l-ar mai fi găsit acolo şi s-ar fi uscat în carapacea costumului de protecţie, ca un fluture nenăscut la timp în propria sa crisalidă. După un moment de linişte, sirenele îşi reîncepură cântecul străin, dar parcă nu era cântec, ci mai mult un susur, un oftat pe care astronautul îl ascultase o vreme nemişcat, cu ochii închişi. Uitase de toate şi o stare de exaltare interioară îl cuprindea treptat, răvăşindu-l. Strângea trunchiul în braţe, disperat, cu spaima morţii cuibărită în subconştientul său, dar în acelaşi timp dorea să plece, să ajungă acolo unde izvora o chemare irezistibilă, o vrajă tulbure, copleşitoare şi de neînţeles în starea lui de atunci. Apoi coborâse, totuşi, de pe trunchiul prăbuşit, îşi dăduse drumul în apa murdară şi rătăcise iarăşi prin noapte, căzând, ridicându-se şi căzând. Nămolul îi cuprindea tălpile grele şi genunchii. Cu ultimele puteri, îşi smulgea picioarele şi se târa spre capcană, lipsit de orice altă voinţă, neauzind decât oftatul parcă îndurerat al sirenelor, susurul ademenitor care îl târa ca pe un halucinat prin mlaştină şi prin noapte.

Și, în sfârșit, scena aceea zguduitoare, pe care memoria alterată a nenorocitului o reproducea neclar, abia în final se limpezea, permițându-mi să-i văd precis amănuntele. Nu mi-am dat seama dacă el însuși deschisese schimbul de focuri. Știu însă că n-avea atunci decât un singur gând: să ucidă. Scufundat în apă până la brâu, trăgea, aruncând departe fulgerele armei sale și, din diferite puncte ale mlaștinii, i se răspundea în același fel. Noaptea era săgetată de fulgere scurte și, din când în când, câte o umbră se prăbușea cu zgomot plescăit în apă. Poate că și ceilalți fuseseră cuprinși de aceeași demență, pentru că n-au contenit decât atunci când, rând pe rând, își găsiseră mormântul în mlaștină. Se ucideau unii pe alții, goliți de sentimente umane, stăpâniți exclusiv de poruncile susurate ale sirenelor. El avusese noroc, sau, în demența lui, nu uitase ce trebuia făcut într-o luptă și astfel rămăsese ultimul, singurul, după ce toți ceilalți căzuseră fulgerați. Și mai stătuse o vreme așa, nemișcat, la pândă, cu susurul sirenelor în creier. Dar ceilalți zăceau în mlaștină, unii pe spate, alții cu fața în jos, alții aproape că dispăruseră, înghițiți de nămol și de ape. El așteptase un timp cu ochii la pândă. Și din când în când își descărca arma în năluci, fără să mai ochească. Apoi se simțise greu, ca de plumb, cu mâini și picioare de plumb. Agățat de rădăcini, se târa cu încăpățânare, departe de sirene, cât mai departe. Capul îi vâjâia din cauza efortului și de câteva ori se lăsase, moale, sub apă. Când își revenise din leșin, nu mai vedea nimic, era cu casca vârâtă în nămolul lipicios, care îl legăna

încet, odihnitor. Încordându-şi corpul într-un efort supraomenesc, reuşise să se smulgă, apoi bâjbâise în jur, după armă, dar n-o mai găsea, fusese înghiţită de mâl. Şi atunci pornise mai departe fără ea, se târa prin mlaştină, urmărit de o cohortă de năluci.

– S-a întâmplat ceva? m-a întrebat la următoarea ei vizită femeia, alarmată, văzându-mi chipul întunecat, efect al frământărilor prin care treceam.

Am clătinat din cap, încă nehotărât, apoi am poftit-o să ia loc şi i-am povestit tot ce făcusem şi tot ce ştiam acum despre el. „Nu-ţi putem ascunde asta, i-am spus. Mintea lui e încă amorţită, dominată de umbre. O să vină vremea redeşteptării memoriei şi am datoria să te previn, ca să ştii ce urmează. În demenţa lui, acolo, pe planeta aceea mlăştinoasă, şi-a lichidat camarazii, iar memoria, blocată acum, a înregistrat totul, a înregistrat... Smulgându-l din beznă, îi redeschidem accesul la memorie şi, lucid fiind, va începe inevitabil coşmarul. Ştii la ce mă refer..." Femeia pălise groaznic şi, cum nu voiam să forţez nota, i-am dat un răgaz, să se gândească la toate lucrurile acelea şi să-mi spună. Să se gândească în linişte.

– M-am gândit, mi-a spus a doua zi, aşezându-se aparent calmă în faţa mea, deşi vedeam după cearcănele ei, sensibil mai adânci, că nu dormise, că se frământase o noapte întreagă.

– Ei, ce-ai hotărât? am întrebat-o. Renunţi?

– Nu pot, mi-a răspuns. Nu pot, îl vreau pe el, pe cel de altădată.

– Cel de altădată a murit, acolo în mlaștină, i-am spus.

– Îl vreau pe el, a insistat, pierzându-și glasul într-un scâncet.

M-am ridicat și, întors cu spatele, mă uitam prin peretele transparent la plantele ornamentale de pe platou și mă gândeam atunci, concentrat, la hotărârea pe care trebuia s-o iau în ce mă privește.

– Ești pregătită? Știi ce are să urmeze? am mai întrebat, iar ea mi-a zis că da, era pregătită. Atunci, o să ți-l dăm! am hotărât.

Iar femeia, când m-am întors, stătea în picioare și pentru prima dată nu și-a mai putut stăpâni nervii. Nu i-am mai spus nimic, am lăsat-o să plângă până când, rușinată, dar și ușurată, a socotit ea însăși că trebuie să plece.

ÎNCOTRO, LEONIDA?

În drum spre planetoid, m-a cuprins deodată o sfârşeală pe care nu mi-am putut-o explica de la început. Zborul nu era cu nimic mai neobişnuit decât altele şi, spunând asta, mă gândesc la cele multe pe care mi-am clădit viaţa. Când privesc înapoi (şi în ultimul timp m-am descoperit dispus oricând să-mi rememorez trecutul, operaţie pentru care înainte nu prea aveam răgaz, îmi dădeau destulă bătaie de cap treburile zilnice), când privesc înapoi, aşadar, îmi revăd zborurile, o listă enormă, şi uneori îmi vine să cred că nu se poate, că e prea mult pentru un singur om şi mă întreb dacă într-adevăr am trecut prin toate întâmplările acelea. Dar asta nu e decât o viclenie de bătrân caraghios, pentru că n-am uitat încă nimic esenţial şi ştiu prea bine că zborurile din fişa mea, atâtea câte sunt, au existat şi mi-au umplut zilele, mi-au adus bucurii şi tristeţi, nu puţine şi unele, şi celelalte. Îmi place

să întârzii uneori cu gândul la ele și să mă prefac mirat eu însumi de numărul lor exagerat, ca să pot exclama cu o plăcută încântare: „Ia te uită! Și acolo am fost! Și dincolo... Aproape că uitasem!..." Iar amintirile vin imediat, chemate în felul acesta, pentru că de la o vreme încoace nu mă mai pot lipsi de ele, mi-ar fi zilele pustii. Și mai ales nopțile, când somnul mă ocolește, iar cel hipnotic, de care m-am săturat în atâtea călătorii interstelare, nu mă mai interesează.

Atunci, în drum spre planetoid, apatia m-a lovit mai devreme decât era cazul s-o facă. Și *altfel*, m-a atins altfel. Simțeam că nu era o situație normală de zbor, adică una din stările acelea de persistentă indispoziție care apar, din când în când, în viața astronautului de cursă lungă și pe care el le depășește ajutat de o întreagă tehnică pregătită în acest scop. Nu, nu era o situație normală, sfârșeala venise prea devreme, sau – și momentul acestei revelații a fost de-a dreptul zguduitor – organismul meu începuse să dea semne de prăbușire. Era prima dată când îmi puneam cu seriozitate problema asta, fusesem prea furat de vârtej ca să mă pot gândi și la altceva în afara evenimentelor noastre curente.

Leonida observase și el starea mea. „Ești obosit", îmi spusese, privindu-mă compătimitor, apoi tot el adăugase: „Nu-mi place cum arăți. Ar trebui să intri în fluxul de regenerare..." Dar soluția lui, la care și eu mă gândeam, nu și-a mai făcut efectul extraordinar de altădată. Mă simțeam mai bine, ce-i drept, însă de atunci încoace senzația de întinerire (că ești tu însuți

şi, în acelaşi timp, altul, viguros şi proaspăt) n-am mai încercat-o. I-am spus lui Leonida, într-un moment al zborului pe care noi îl apreciam drept seară, că ar fi fost timpul să-mi închei socotelile şi să mă retrag. Făcusem destule treburi în carieră, puteam fi mulţumit şi, la fel, puteau fi mulţumiţi şi cei de la bază. Sfârşeala aceea, care nu avea nicio legătură cu zborul spre planetoid, dar avea una cu toate zborurile mele, luate împreună, îmi arătase că obosisem şi mă făcea să cred că ar fi fost bine să mă retrag.

Aşteptam să aud protestele lui Leonida, cred că mi-ar fi părut bine să mă contrazică, dar el privea în jos, un loc între tălpile picioarelor lui mari, cum şedea în fotoliu, cu coatele sprijinite de genunchi. „Oricum, suntem printre cei mai vechi în navigaţie", adăugasem. Ceilalţi, generaţia noastră, aproape toţi ieşiseră dintre cadrele active şi îşi trăiau viaţa liniştit, acolo unde se retraseseră. „Să ieşim singuri, înainte de a fi scoşi de cine ştie ce comisii", i-am mai spus. Dar el observase atunci că nu va fi deloc uşor, nu s-ar putea obişnui cu o altă viaţă, cu o altă activitate. „Nu mă pricep la nimic altceva!" exclamase, exagerând, firește. Dar era limpede că propunerea mea nu-i convenea şi asta însemna că, dacă aveam să mă decid pentru retragere, urma să ne despărţim. El părea că se simte mai bine, sănătatea încă nu-l trădase complet, dar îi vedeam faţa cutată, însemnată de vârstă cu trăsături de la o vreme greu de ascuns. Îi vedeam părul, încărunţit aproape tot, mâinile cu vine groase şi cu pielea bine încreţită. Şi înţelegeam că nici în cazul său

despărțirea de navă și de profesia practicată o viață întreagă nu putea fi departe.

– Te retragi acum? întrebase, ațintindu-și spre mine privirea ochilor lui de un albastru aproape neverosimil.

– Voi hotărî după zbor! i-am promis.

Și n-am mai pomenit nimic despre asta până la sosirea pe planetoid. Intraserăm din nou în *ritm* ca să putem găsi minusculul corp ceresc în careul din care primisem chemarea. De fapt, nu fusese o chemare de ajutor, dar cei de acolo ne rugaseră să venim imediat, aveau ceva foarte important de adus la cunoștința Pământului. Și, într-adevăr, din informațiile cuprinse în scurta noastră convorbire, m-am convins că un drum până acolo nu era de prisos. Dar n-a fost ușor să-i găsim, cum păreau cu totul pierduți, afundați într-un cotlon al Galaxiei, pe planetoidul rătăcitor unde își instalaseră baza recent.

„Abia am dat peste voi! Alt loc, mai la vedere, nu v-ați putut găsi?" i-am întrebat pe cei care ne ieșiseră în cale, când nava noastră și-a găsit un loc potrivit, oprindu-se pe un minuscul platou amenajat ca rampă de lansare. Planetoidul era el însuși mic, o fărâmă de piatră lansată pe o traiectorie în Univers, iar la baza instalată acolo de câțiva tineri cercetători totul îți dădea încă impresia de spațiu drămuit, de înghesuială. Ni s-a explicat că nu sosiseră toate materialele și însuși corpul central al clădirii urma să fie ridicat abia de atunci înainte. „Am putea face lucruri frumoase aici, spunea cineva, cu toate că e mereu întuneric, dar avem generatorii de energie și, pentru cât ne trebuie nouă,

ne-ar ajunge..." „De ce nu faceți?" s-a interesat Leonida, surprins probabil de nehotărârea din glasul celui care vorbise. Ni s-a spus că totul depindea de o decizie pe care, în calitate de împuterniciți ai Pământului, aveam s-o luăm la fața locului. Ei acționaseră conform programului. Însă, de la descoperirea apărută pe neașteptate, sistaseră lucrările și, singuri, nu mai știau ce hotărâre să ia. Instrucțiunile prevedeau ca în asemenea cazuri să te retragi din zonă și tocmai discutau dacă era necesar ca ei să le urmeze întocmai, părăsind totul acolo, sau dacă nu cumva le puteau aplica mai elastic, ca să nu compromită misiunea. Ceea ce ar fi însemnat să rămână pe poziții și să-și execute programul, ba chiar să-l modifice, adaptându-l situației. Discutau, fără să fi ajuns la vreun rezultat, când unuia îi trecuse prin minte să ceară un arbitraj și lansase în spații apelul. Îl recepționasem eu și, sfătuindu-mă cu Leonida, am considerat că puteam să ne repezim până la planetoid, să vedem acolo despre ce era vorba.

Am fost conduși apoi la „portal", locul unde „se putea trece prin *coca de siliciu*", cum se exprimau gazdele, cu un fel de neliniște și chiar cu un fel de teamă superstițioasă pe care încercau totuși s-o ascundă, dar glasul le-o trăda. Găsiseră întâmplător deschiderea aceea. În afară, peretele stâncii n-avea nimic suspect; pretutindeni, același material granitic, cenușiu, cu asperități specifice rocilor străvechi asupra cărora acționează doar agenții distructivi ai spațiului cosmic. Însă, în timpul unei explorări, cineva voise să desprindă o mostră și își scăpase unealta *înăuntru*. „Cum,

înăuntru?" se mirase Leonida, auzind una ca asta. „Foarte bine", i s-a explicat. „Uite-așa!" Și, în fața ochilor noștri nedumeriți, unul dintre însoțitori ridicase de jos o piatră nu prea mare și o aruncase într-un anume loc din peretele stâncii. Nu numai că nu s-a produs o ciocnire, cum ne-am fi așteptat, dar piatra pătrunse prin stâncă așa cum ar fi străbătut un aluat moale, fără să lase vreo urmă.

Eram consternați. Leonida mă privise și, la lumina proiectoarelor aduse probabil în mod special în apropierea acelui loc straniu, i-am văzut într-o frântură de secundă, sub cască, fața uluită. „Unde a dispărut?" întrebase apoi, întorcându-se spre însoțitori și se referea, firește, la piatră. „Dincolo!" ni s-a spus. „În anticameră. Noi așa numim încăperea aceea..." Ni s-a mai explicat că nu întotdeauna peretele permitea trecerea unor corpuri străine. Când aruncai piatra de la o anumită distanță, ea izbea în stâncă așa cum ar fi izbit în oricare alt corp dur. Și cădea, rămânea afară. Ei încercaseră de mai multe ori și știau în mod foarte precis că numai apropierea oamenilor declanșa permeabilitatea stâncii, ori a materialului din care era ea făcută.

Apoi, doi dintre însoțitorii noștri trecură ei înșiși dincolo. I-am văzut intrând, pierind în stâncă și, înainte de a le urma exemplul, cum mi se cerea, am avut o lungă reținere. Dar Leonida a stat pe gânduri mai puțin decât mine. Cu un fel de nepăsare, aș spune, a avansat spre stâncă și a pătruns. Fie ce-o fi, mi-am zis și așa m-am trezit și eu în *anticameră*, unde cei intrați

ne aşteptau. Cred că eram acolo vreo zece. Leonida privea cu interes pereţii fosforescenţi, de la care primeam cu toţii reflexe spectrale. Nu era prea luminos interiorul acela tăiat în formă de cub, însă ne vedeam destul de bine în sclipirile verzui ale pereţilor. Leonida cerceta un dispozitiv aşezat lângă o altă intrare şi, apropiindu-mă de grup, mi s-a părut că recunosc aparatul: era o combină simplă, destinată analizelor de mediu. „Noi am transportat-o aici", ni s-a spus. La început, se gândiseră că ar putea folosi în interesul lor spaţiul acela şi refăcuseră în interior atmosfera terestră. Dar accidentele care urmaseră le-au tăiat orice curaj şi i-au făcut să creadă că, poate, ar fi fost mai bine totuşi să se îndepărteze de locul străin în care intraseră.

– Dincolo ce-i? întrebase Leonida.

– Dincolo e sanctuarul.

O încăpere uriaşă, boltită, cu pereţi din acelaşi material fosforescent. Am trecut pragul cu o emoţie ceva mai bine controlată decât tulburarea pe care o vedeam pe chipurile gazdelor. Ne-am scos căştile şi simţeam pe obraji atingerea răcoroasă a aerului. Şi n-am înţeles prea bine, întâi, ce erau formele acelea din mijlocul sălii, până când, făcând într-acolo câţiva paşi, am recunoscut dimensiunile unor corpuri omeneşti. Am tresărit, iar gazdele s-au grăbit să ne liniştească: „Nu vă speriaţi, sunt ai noştri!" Dar corpurile, trei la număr, culcate exact în centrul uriaşei încăperi, nu mişcau, păreau nişte statui îmbrăcate, peste care fosforescenţa pereţilor se răspândea discret, abia smulgându-le conturul din culoarea nedefinită a mediului.

De aproape, i-am văzut mai bine, le-am deosebit trăsăturile. Dar n-am avansat decât până acolo unde ni s-a permis, înțelegând din atitudinea și din spusele gazdelor noastre că mai aproape era periculos, trebuia să ne mulțumim cu atât, ca să nu ni se întâmple ce pățiseră aceia. „Sunt morți?" am întrebat și mi s-a răspuns că nu erau morți, dar nici vii, în înțelesul obișnuit al cuvântului. „Sunt *pierduți*!" afirmase cineva, și cred că aprecierea lui oglindea cel mai bine realitatea.

Cei trei atingeau, într-un fel sau altul, discul. Unul îngenunchease, probabil, și căzuse peste disc cu fața în jos, altul era ghemuit alături și capul i se sprijinea de disc, cu obrazul drept. Cel de-al treilea atingea discul numai cu o mână, dar era tot atât de țeapăn ca și ceilalți. Și ni s-a explicat cum se petrecuseră lucrurile acolo, care fusese ordinea accidentărilor; în sfârșit, tot ce credeau ei despre fenomenul acela care le dăduse emoții și introdusese frica în mica lor colonie. Era destul să atingi discul, spuneau ei, era destul să-l atingi pentru ca imediat să te fulgere paralizia necunoscută de care fuseseră cuprinși cei trei. „Când s-a întâmplat asta?" se interesase Leonida și ni s-a cerut să ne uităm la capetele lor bărboase, la pletele răvășite și lățoase, ca să înțelegem că trecuseră multe luni de când zăceau acolo, într-o stare de inconștiență, fără să fie însă morți, ci mai degrabă scufundați într-un interminabil leșin. Nu era somn, era un leșin, sau poate o stare cataleptică.

– Privește-le fața, m-a îndemnat Leonida, privește-le-o cu atenție!

Şi avea dreptate să-mi atragă atenţia asupra expresiei lor, pentru că fiecare avea expresia destinsă într-un zâmbet straniu, un zâmbet continuu, neschimbat din clipa în care se prăbuşiseră pe disc sau alături. Ni s-a mai spus că fiecare dintre cei trei cunoştea pericolul căruia i se expunea şi, totuşi, riscaseră să atingă discul. În ei învinsese curiozitatea, dacă nu cumva o forţă necunoscută îi ademenise acolo şi îi prinsese definitiv în mrejele ei. Singurul care nu ştia ce avea să urmeze fusese altul, de fapt *primul*, care la cea dintâi explorare a construcţiei subterane călcase din nebăgare de seamă pe disc şi suferise imediat acţiunea şocului paralizant. „Aici nu sunt decât trei", am observat. „Unde-i acela?" „Acela a murit", mi s-a spus. „A murit cu adevărat..." Dar moartea lui nu fusese provocată de atingerea discului, ci survenise exact în clipa când camarazii lui, încercând să-l salveze, îl agăţaseră de departe cu o cange improvizată şi îl smulseseră de pe disc. Şi au înţeles cu toţii că discul nu aducea neapărat moartea, dar, odată ajuns cineva în stăpânirea lui, desprinderea de pe disc însemna moarte sigură şi instantanee. Cel pe care camarazii intenţionaseră să-l salveze, ucigându-l prin intervenţia lor imprudentă, privea acum cu ochi îngheţaţi cerul, dintre stâncile unde fusese transportat. Pe ceilalţi nu mai îndrăznea nimeni să-i desprindă de disc, rămăseseră acolo şi îmbătrâneau cu zâmbetul acoperit treptat de barbă şi mustaţă.

Ne-am întors la bază, fără să avem greutăţi la străpungerea în sens invers a peretelui stâncos. Încăperile subterane nu reţineau pe nimeni, niciun vizitator. Doar

discul. „Ce spui de asta?" mă întrebase Leonida, când ne-am retras în navă pentru prânz, asigurându-ne gazdele că le înțelegeam dificultățile provocate de spațiul încă insuficient și promițându-le să revenim după o scurtă odihnă. De fapt, noi voiam să ne consultăm în liniște și i-am comunicat lui Leonida părerea mea despre planetoid, despre sanctuar și mai ales despre disc.

Era limpede că pământenii nu fuseseră primii acolo, că și *alții* folosiseră planetoidul într-un scop care ne rămânea ascuns. Acei *alții* (era hazardat să emitem ipoteze în privința structurii și înfățișării lor) păreau să ne depășească în realizările lor tehnice, dacă judecam după ingeniosul sistem de trecere și de protejare în același timp a construcției subterane. Dispuneau, în plus, de materiale necunoscute pe Pământ și în zona sa de influență. Pereții fosforescenți și discul, mai ales discul, rămâneau enigme greu de descifrat. „Dar nu asta e important acum", observase Leonida. „Sigur că nu asta!" am acceptat eu. Era mai important să înțelegem ce se petrecuse cu oamenii care atinseseră discul, să înțelegem ce urmărea mașinăria aceea și în ce raporturi trebuia să rămânem cu constructorii ei, cu civilizația lor. Pentru că nu cunoșteam nimic din rostul sanctuarului, care putea fi foarte bine și un avanpost, un ochi lansat în Univers, o antenă. Și mai putea fi sediul părăsit cu milenii în urmă de reprezentanții *acelora*, după ce și-au îndeplinit misiunea, dacă n-a fost cumva în intenția lor să instaleze acolo o bază permanentă.

– Așa nu ajungem niciunde, putem emite ipoteze la infinit! zicea Leonida, încrețindu-și fruntea sub frizura lui de fire albe, tunse scurt.

Am susținut atunci că nu avea dreptate. Oricum, prin ipoteze aveam să ne apropiem de un adevăr și, de fapt, asta urmăream. „Să vorbim despre oameni", insistase totuși Leonida. Și i-am spus că, după părerea mea, construcția subterană nu părea să fie o capcană, din moment ce se deschidea la trecerea omului și într-un sens și în celălalt. Sanctuarul nu reținea cu forța grupurile intrate acolo. „Ai uitat de disc?" îmi reamintise Leonida. Da, discul era într-o altă situație, el capturase patru pământeni și-i ținea încă în puterea lui pe trei dintre ei.

– Aș da orice să știu ce se întâmplă *acum* cu cei care zac acolo, mărturisise Leonida. Înțelegi? Pricepi că aici e cheia? Ei zac paralizați, pierduți pentru noi, cum bine spunea cineva, pentru că orice încercare de recuperare le-ar aduce brusc moartea. E bine că nu i-au mai deranjat. Ei trăiesc, totuși, dar unde și cum? Dacă ne-ar putea răspunde, decizia noastră ar fi cea mai bună.

Fără îndoială, întreaga construcție și toate mecanismele subtile pe care le includea erau un mijloc de influențare. Atâta vreme cât n-aveam să știm cum se manifesta influența, ce scop avea ea, atitudinea noastră trebuia să fie de o maximă prudență. Eram în joc noi și civilizația, specia noastră, cam așa i-am spus lui Leonida atunci, îndoindu-mă din ce în ce mai mult de inexistența capcanei. Un contact cu *ceilalți,* făcut

într-un asemenea mod – și mă refeream la capturarea oamenilor prin intermediul discului din așa-zisul sanctuar – un asemenea contact ne putea aduce mari necazuri și, de la bun început, presupunea raporturi inegale, neechitabile. Cel care te observă din umbră și te cântărește și-ți descoperă toate punctele slabe poate oricând să pună condiții. Or, probabil, asta se întâmpla cu noi acum, eram observați, cântăriți, evaluați de undeva, de departe.

„Mai lasă filozofiile astea de duzină!" îmi ceruse Leonida, parcă supărat și n-am știut atunci ce-l apucase de mă repezea. Eu nu făcusem altceva decât să propun niște piste, să apucăm împreună firele din ghemul acela încâlcit și să-l descâlcim. Iar el mă repezise, tocmai când îi atrăgeam atenția asupra unor primejdii posibile, asupra pericolului pe care îl putea include contactul cu *ceilalți,* necunoscuții de nu-știu-unde. Ei își instalaseră mașinăria pe planetoid și, desigur, în numeroase alte puncte ale Galaxiei, iar oamenii noștri căzuseră în puterea discului, în puterea lor. Ce se întâmplă cu victimele? Nimeni n-ar fi putut răspunde. Și am adăugat, cu o ușoară enervare în ton, că tot atât de bine puteam lua în considerare o altă variantă. Puteam crede, de pildă, că discul îi „supsese", îi absorbise într-un jet de energie, proiectându-i într-un alt spațiu, într-o altă realitate, în vreme ce învelișurile lor amorțite continuau să zacă alături de disc.

Leonida zâmbise. „Te-ai enervat", mi-a spus. „Haide, nu te supăra dintr-un fleac!"

Şi, ridicându-şi ochii spre tavanul transparent, privise o vreme stelele străine ale Cosmosului. Stătea pe gânduri, eu îmi imaginasem că avea şi el o variantă, sau mai multe ipoteze privitoare la caz, şi îmi închipuiam că o să le introducă în discuţie. Dar el s-a ridicat greoi, ţinându-se cu o mână de şale, iar cuvintele lui au fost altele decât cele pe care le aşteptam.

– Am hotărât! a rostit el cu o voce şi o privire mai degrabă melancolice decât ale unui om cu adevărat decis.

– Ce-ai hotărât?

– M-am hotărât să mă retrag.

Şi s-a retras, într-adevăr, mai repede decât aveam s-o fac eu însumi. I-am văzut faţa, mască zâmbitoare, cum încremenise acolo, în sanctuar, cu ceafa lipită de disc. Eu îl ştiam afară, promisese să facă nişte măsurători de fineţe, necesare unei decolări reuşite. Dar m-au chemat în grabă la bază şi, însoţit de doi necunoscuţi, nici nu mai ştiu cum am ajuns până la stânca aceea. „Nu se poate!" îmi repetam. „Nu se poate, e absurd, ridicol şi absurd..." Aveam să mă conving însă curând că zvonul se adeverea şi am rămas minute în şir cu privirile ţintă spre Leonida, fără să fiu în stare să articulez un cuvânt. Îşi ţinea ochii deschişi, dar nu putea să mă vadă şi, cum zăcea la picioarele mele, cu ceafa lipită de disc, părea o statuie blândă, scăldată în reflexe fosforescente şi în liniştea răcoroasă a încăperii.

N-am putut să plâng, mi se pusese un nod în gât şi-l simţeam mereu acolo, chinuindu-mă. Dar faţa lui Leonida era atât de calmă, încât începusem să mă întreb

dacă, în starea lui de atunci, aveam dreptul să-l compătimesc; dacă nu cumva hotărârea lui neașteptată, surprinzătoare, de neconceput pentru unul ca mine, era tristă doar prin faptul că îmi lovea sentimentele, despărțindu-mă de cel care, ani în șir, mă întovărășise pe căile cunoscute și necunoscute ale Cosmosului. Oricum, despărțirea se produsese mai devreme abia cu o clipă, din moment ce amândoi aveam de gând să abandonăm navigația cosmică și să ne retragem.

Leonida avusese curajul să se retragă așa cum am văzut. Nu cred că își propusese un gest spectaculos și cu atât mai puțin o sinucidere. Mai degrabă cred că îl tentase o ultimă aventură, o aventură extraordinară, în care și alții, câțiva, trecând peste orice risc, se lăsaseră antrenați. Leonida dibuise și el cam despre ce era vorba și nu lăsase să-i scape prilejul oferit de *ceilalți,* prin intermediul discului montat pe planetoid. Uneori mă gândesc că el are într-adevăr o călătorie în plus față de mine. Un univers nebănuit îl va fi primit, oferindu-i găzduire, îndată după salt. Sunt din ce în ce mai sigur acum că, la atingerea discului (ce curaj nebunesc și ce încredere oarbă trebuia să fi avut în acel moment!), la atingerea discului Leonida într-acolo pornise.

TURNUL

Dora alerga peste câmp, împiedicându-se. Ședeam pe un colț al terasei, cu picioarele atârnate în gol. Mă lăsasem furat de tihna acelei zile fierbinți. O moleșeală vecină cu lenea îmi stăpânea mușchii, fără să-mi amorțească însă și mintea în mulțumirea pe care o aveam atunci, după mai multe zile de liniște și odihnă, scos din ritm, ca întotdeauna când îmi puteam permite să ies dintre fluviile de informație pe care le mișc zilnic într-o parte și-n alta, împărțindu-le, drămuindu-le, distribuindu-le pe nenumărate canale de absorbție. Dar acolo, șezând pe terasă, cu privirile pironite în azurul splendid al cerului, parcă nimic nu mai rămăsese în mine din senzația apăsătoare care, amplificată în ultima lună, mă alungase dintre calculatoare la cabana folosită mai ales de copiii mei, în timpul lor liber.

Am tresărit. Dora alerga peste câmp, venind din direcția pâlcului de aluni și mesteceni cu care mi se învecinează cabana. Țipa, împiedicându-se în graba ei, cum nu mai avea răgaz să ocolească mușuroaiele; poate că nici nu le observa. Mă văzuse, însă, și mă chema pe mine. În clipa următoare îmi dădeam drumul jos, cu un zvâcnet al coatelor, ca să pot alerga în întâmpinarea ei, speriat, cuprins de o neliniștitoare prevestire. Ea plângea, mi se aruncase la piept, hohotind și n-am înțeles prea bine ce voia să spună, își înghițea cuvintele printre lacrimi. Am priceput apoi că ardea ceva, dincolo de aluni.

– Ce arde, fată?! am întrebat-o, scuturând-o zdravăn, ca să-și revină.

– Dan! țipase ea. Dan arde...

Și izbucnise într-un hohot și mai zguduitor, în vreme ce mie mi se întuneca înaintea ochilor și o fracțiune de secundă am rămas ca paralizat.

Apoi m-am smuls din loc și am alergat cu spaima în suflet spre desișuri, fixând cu privirea dâra de fum care se ridica deasupra alunilor, de dincolo de ei. Am străbătut desișul din câteva salturi, culcând la pământ tufele și tulpinile subțiri. Și am văzut imediat vâlvătaia, pe terenul descoperit de deasupra izvorului care se scurgea în partea cealaltă, în vâlcea. Radu, fiul meu cel mic, se agita în jurul ei, scotocind cu un băț în mormanul de fierărie strâmbă și de materiale arse.

– Ce-ați făcut aici? am urlat. Unde-i Dan?

– Acolo! mi-a răspuns Radu, tremurând, de emoție sau de frică.

Şi i-am văzut picioarele, ieşite puţin de sub barele înnegrite de fum, apoi fumul s-a mai împrăştiat, iar corpul lui Dan apăru, întreg, între flăcările care lingeau schelăria metalică. Am smuls băţul din mâna lui Radu şi, cu o opintire, am răsturnat resturile fumegânde. Cred că mă aşteptam să-l găsesc făcut scrum, şi abia atunci, împingând la o parte scheletul metalic al aparatului incendiat, mi-am dat seama că Dan era protejat de un înveliş transparent, care nu luase foc, dar se murdărise de fum şi cenuşă. Apucându-l de o mână, l-am tras alături, pe iarbă şi l-am târât spre izvor, unde mi-am aruncat eu întâi, în apă, mâinile arse; apoi am început să-l stropesc pe el, din căuşul palmelor, iar Radu, redeşteptat din tulburarea lui, venise lângă mine şi făcea la fel. Apa sfârâia pe corpul lui Dan, transformată de căldură în aburi fierbinţi.

– Ce faceţi cu mine? a fost prima întrebare a lui Dan, tocmai îşi deschidea ochii sub materialul foşnitor care îi apăra corpul şi capul.

Nu-mi venea să cred că era nevătămat, dar el îşi mişca picioarele şi căuta cu cotul un sprijin, ca să se ridice de jos. Aşezându-se, începu deodată să tragă de învelitoarea în care era vârât ca într-o pungă. Respira greu, i se termina rezerva de aer, aşa că m-am căutat rapid prin buzunare, după un briceag. N-am găsit, dar Radu avea unul şi, cu el, am sfâşiat învelitoarea ermetic închisă în jurul lui Dan. L-am ajutat apoi să iasă afară. Era palid şi mă privea buimăcit.

Între timp, revenise Dora, era uimită, fericită că-şi vedea fratele viu. Lacrimile încă nu apucaseră să i se

usuce pe obraz. Dan se ridicase în picioare și, ajungând la urmele focului, privea metalul afumat și zdrențele de plastic ars care atârnau de el. L-am obligat să-mi spună ce făcuseră iarăși, ca să înțeleg în ce fel se produsese explozia. În vreme ce Dan se codea, nehotărât și puțin rușinat, mă gândeam că era totuși prea mare ca să-i aplic o pedeapsă, deși ar fi meritat-o, pentru spaima pe care am tras-o, din cauza lui, Dora și cu mine.

– Spune, ce-i aici? Ce-a fost asta? l-am întrebat, arătând resturile arse.

– O mașină, mi-a mărturisit Dan. Un vehicul temporal...

– De fabricație proprie! adăugase Radu, cu mândrie, spaima fiindu-i de-acum trecută.

Le-am spus că asta se vedea, era limpede că aparatul purtase amprenta lor, din moment ce funcționase în felul acela. Eram supărat și nervos.

Dan m-a contrazis, susținea că transportorul temporal fusese bun și-l lua drept martor pe mezin.

– Spune tu, spune tu! zicea. Te-am lansat cu el în plină istorie a Romei... Ce dată era?

Radu m-a privit cu îndoială, gândindu-se dacă să spună sau nu.

– Centurionul zicea că erau zece ani după Nero, vorbi încet, parcă nesigur.

– Care centurion? m-am mirat eu, întorcându-mă spre el.

Și mi-a explicat că era vorba de acela cu care se întovărășise la drum pe Via Appia, spre Roma, unde

oşteanul ducea o epistolă de la generalul unei armate campate atunci în Sicilia.

– Haideţi acasă! am hotărât. Lucrurile astea le puteţi lăsa deocamdată aici. Şi aşa nu mai sunt bune de nimic!

– Nu mai sunt bune, constatase şi Dan, cu un nemărginit regret zugrăvit pe faţă. Data trecută am salvat transportorul. Acum va trebui să construim unul nou. Păcat de toate materialele pe care le-am prăpădit...

– Bine că ai scăpat tu, i-am zis. Puteai să arzi împreună cu ele. Noroc că ţi-a venit în minte să îmbraci o salopetă ignifugă!

Dan susţinea însă că nu îmbrăcase nicio salopetă, pentru că nu se aşteptase la un asemenea deznodământ. „De unde să ştiu eu că transportorul avea să-mi ardă?" se mira, mărturisind că se descoperise, pur şi simplu, împachetat în costumul transparent; vedea flăcările deasupra şi vălătucii de fum, dar nu simţea căldura şi nici nu înţelesese din primul moment ce se întâmpla acolo. „Pur şi simplu m-am trezit într-o pungă cu mâneci!" repetase Dan.

– Cine a făcut asta şi de ce? m-a întrebat mai târziu, când îmi reluasem locul pe terasă, iar el se trăsese mai aproape de mine.

– Nu ştiu cine, i-am răspuns. Nu ştiu cine şi nici nu ştiu cum, dar a făcut-o ca să te salveze. Altfel, ardeai acolo, prins sub barele metalice.

– Atunci înseamnă că n-a fost un simplu accident, presupuse Dan. Înseamnă că defecţiunea a fost

provocată! Voiau să-mi distrugă aparatul, dar nu și pe mine...

Dan mă prinsese de mână, privindu-mă nedumerit.

– Bine, dar de ce? a repetat el întrebarea.

– Asta tu trebuie s-o afli! i-am zis, iar el a rămas o bună bucată de timp pe gânduri.

Era iarăși liniște, emoția îmi trecuse, iar Dora ne întreba, din casă, dacă nu voiam o cafea. „Mai târziu!" i-am strigat. „Acum e prea cald, vino și tu afară, să faci plajă!" Dar ea era destul de bronzată, stătea acolo, la cabană, de la începutul verii.

Alături, Dan se frământa, încercând să dea răspunsuri întrebărilor care îl chinuiau atunci.

– Știi, tată, nu înțeleg de ce aparatul acela, verificat de mine, de Radu, de Dora, a funcționat perfect până acum și abia de vreo două zile încoace a început să facă figuri..., mi-a zis.

Și mă întreba ce credeam eu că se defectase. Iar mie îmi era încă necaz pe el, pe ei toți, care se ocupau cu experiențe atât de periculoase (până și pe Dora o atrăseseră în aventura lor!) fără să-mi spună o vorbă, o singură vorbă măcar. Umblau clandestin prin timp, prin străfundurile istoriei, iar eu nu știam nimic, aș fi putut să-i tot caut, dacă într-o bună zi mi-ar fi dispărut fără urmă. Și mi-am făcut reproșuri că, furat de treburile mele profesionale, îi cam scăpasem de sub control. Trebuia să-mi fi găsit mai mult timp pentru ei, să nu-i las să experimenteze singuri tot ce le trecea prin cap. Sau, mi-am zis, poate că nu era rău nici așa, aveau să învețe. Dar uite că n-a lipsit mult ca din fiul

meu Dan să rămână doar scrumul şi amintirea... Iar lui parcă nici nu-i păsa de asta, se frământa în fel şi chip ca să găsească pentru accident nişte explicaţii valabile.

– Poate că n-au vrut să te primească, am presupus eu, am spus asta în glumă şi abia apoi m-am gândit cu seriozitate la faptul că putea fi, totuşi, un adevăr.

– Cum adică? a întrebat Dan, încercând să-şi lămurească înţelesul vorbelor mele.

Şi l-am întrebat, la rândul meu, încotro voise să se aventureze cu transportorul temporal în zilele când acesta refuza să funcţioneze.

– În viitor, mi-a răspuns Dan pe un ton foarte firesc, ca şi cum ar fi zis: până la alunii de colo, sau până în oraşul învecinat.

Făcuseră câteva incursiuni în trecut şi, de la o vreme, îi tenta viitorul. Mi-a mărturisit că erau curioşi cu toţii, dar mai ales pe el îl atrăgea „la nebunie" subiectul. Cred că am zâmbit, amuzat de seriozitatea cu care Dan îmi expunea, fie şi cu întârziere, intenţiile şi planurile lui. Apoi căzuse pe gânduri, începând să creadă şi el că maşina, care explorase trecutul, *nu fusese lăsată* să pătrundă în viitor, deşi, din punct de vedere tehnic, ar fi avut posibilitatea s-o facă. Îi fusese defectată de câteva ori, iar în cele din urmă îi fusese incendiată şi distrusă, pentru a-i împiedica orice altă tentativă. Nu însă înainte de a-l fi pus la adăpost pe el, adolescentul încăpăţânat.

– Tată, tu chiar crezi că *ăia* ar fi chiar atât de fără suflet, încât să...

I-am atras atenția că nu sufletul trebuie amestecat aici. Da, putea să fie o dovadă că cei peste care Dan voia să dea buzna (oricum, salvând-mi băiatul, își trădaseră existența) nu aveau nimic împotriva lui, dar refuzau să-i permită intrarea în timpul lor. Avea libertatea să coboare unde dorea în trecut. Ramura ascendentă a timpului i se interzisese. Nouă, tuturor, ni se interzicea deocamdată direcția aceea.

– Bine, dar de ce să mă oprească aici? Sigur că da, ei știu tot, ei pot orice. Lor ce le pasă?! Și mi-au închis, mi-au trântit ușa în nas!

– Poate că se îndoiesc de tine, i-am zis. Te consideră un intrus, un indezirabil. Ce să cauți la ei? Ce crezi că ai să reușești acolo?

Dan era în continuare nemulțumit.

– Cum, ce caut? Vreau să văd!

– Dar ai să și înțelegi? l-am mai întrebat, făcându-l să ezite, să nu-mi repeadă un răspuns la întâmplare.

Și mi-am amintit imediat niște versuri străvechi, reținute întâmplător din noianul de informație care îmi trecuse pe dinainte. Nu le mai puteam reproduce chiar așa cum fuseseră compuse, dar știu că poetul vorbea de turnul lui Cronos, unde nu urcă oricine, ci doar aceia care trec niște probe. Trebuia să fii învingător de trei ori la rând, și nu doar într-o singură lume, ci în două. Iar la sfârșit să mai și rămâi cu sufletul nealterat.

Dan s-a interesat cine era Cronos.

– O reprezentare personificată a timpului, i-am explicat. Iar autorul poemului este un grec numit Pindar.

– Dar eu n-am sufletul alterat! a protestat Dan.

– Firește, i-am zis. Mai rămâne să învingi. De trei ori, în fiecare dintre cele două lumi, a ta și a celorlalți.

Și din nou a rămas pe gânduri, încruntat, nemulțumit de jocul în care îl atrăsesem.

– E o metaforă! a protestat într-un târziu. Metaforele nu exprimă întotdeauna o realitate.

– E o alegorie, am precizat eu. Și, de data asta, pare să exprime destul de sugestiv realitatea. Mai gândește-te...

CUPRINS

Structuri cinetice 5
Steaua cronicarului 15
Puntea 23
Un ciorchine de ochi 32
Pe linie moartă 41
Variante pentru Daniel 49
În capcană 65
Labirintul 75
O falie în timp 87
Secunda Mater 122
Federico 139
Androidul și prințesa 147
Figurine de ceară 159
Nemuritorii 190
Colonia Solange 199
Noaptea pragurilor 208
Pregătind invazia 270

Mlaştina 287
Încotro, Leonida? 301
Turnul 315

„Nu mă aștept ca scriitorul SF să fie un om de planșetă, un făuritor de invenții tehnologice, ci un inventator de lumi alternative și, bineînțeles, de situații și conflicte «verosimile» în cadrul acestora."

Mircea Opriță

Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România

„Abordând povestirea științifico-fantastică, Mircea Opriță și-a propus mai mult decât să ilustreze un gen: să facă, în cadrul lui, literatură. Un scrupul artistic niciodată abandonat constituie de aceea, cel puțin pentru un critic, adevărata surpriză a acestor istorii senzaționale. Autorul are întinse lecturi în materie, idei, invenție; vrea însă, totodată, să creeze atmosferă, să înfățișeze, dincolo de siluete, conștiințe, să descifreze psihologii... Printre perfecționatele mașini ale viitorului și performanțele lor uluitoare, omul nu e pierdut niciodată din vedere."

Valeriu Cristea

revistanautilus.ro

ISBN 978-606-579-486-3

NAUTILUS
science fiction

nsmira.ro